

ΟΣΒΑΛΝΤΟ ΜΠΑΓΙΕΡ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
Ο ΣΕΒΕΡΙΝΟ ΝΤΙ ΤΖΙΟΒΑΝΙ
ΜΕ ΕΝΑ 45ΑΡΙ ΚΟΛΤ
ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 1923-1931

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ■ ΔΙΑΔΟΣΗ

Στον φίλο και σύντροφο
Γιάννη Δημητράκη

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΕ ΕΝΑ 45ΑΡΙ ΚΟΛΤ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΕΡΙΝΟ ΝΤΙ ΤΖΙΟΒΑΝΙ
ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ
1923-1931

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ■ ΔΙΑΔΟΣΗ

Φωτογραφίες εξωφύλλου: (από αριστερά) Bresci,
Radowitsky, Di Giovanni, Moretti.

Στο οπισθόφυλλο διακρίνονται οι Matteoti
και Josefina Scarfo.

Τίτλος πρωτοτύπου:

ANARCHISM & VIOLENCE

SEVERINO DI GIOVANNI IN ARGENTINA 1923-1931

Elephant Editions & Refract Publications, January 1986

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΕ ΕΝΑ 45ΑΡΙ ΚΟΛΤ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΕΡΙΝΟ ΝΤΙ ΤΖΙΟΒΑΝΙ
ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ
1923-1931

*Εισαγωγή από τους
Αλφρέντο Μπονάνο και Τζέιν Γουάιρ*

ΟΣΒΑΛΝΤΟ ΜΠΑΓΙΕΡ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΔΙΑΔΟΣΗ**

E-mail: diadosi_publications@yahoo.gr

Ιστοσελίδα: <http://www.diadosibooks.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	9
Πρόλογος.....	19
Ιστορικές Σημειώσεις	23
I Πρόσωπο με Πρόσωπο με τον Εχθρό.....	29
II Για τον Νικόλα Σάκο και τον Μπαρτολομέο Βαντσέτι	45
III Σφάλματα, Σκληρότητα και Σκληρό Πείσμα.....	63
IV Ιλλεγκαλισμός εναντίον Αναρχισμού των Σαλονιών	87
V Ο Αναρχικός, ο Έρωτας και η Γυναίκα.....	97
VI Οι Ληστές.....	107
VII Ο Αγώνας είναι Πάντοτε Πικρός.....	123
VIII Προς την Απόλυτη Ελευθερία με ένα 45άρι Κολτ	137
IX Η Τελευταία Μάχη	159
X Το Τέλος	171
XI Θάνατος.....	189
Προσαρτήματα.....	211

Εισαγωγή

Το βιβλίο αυτό που παρουσιάζουμε είναι μια ενδιαφέρουσα απόπειρα του Οσβάλντο Μπάγιερ να αναπλάσει τις ενέργειες του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι κατά τη δεκαετία του '20 στην Αργεντινή. Φέρει όλες τις συνέπειες της ανάληψης ενός τόσο δύσκολου εγχειρήματος με τα ακριβή αλλά περιορισμένα εργαλεία ενός δημοσιογράφου.

Η μορφή του Ντι Τζιοβάνι αναδεικνύει ένα βαθύ χάσμα που υπάρχει στο εσωτερικό του αναρχικού κινήματος και που εκτείνεται πέρα από τα όρια των συγκεκριμένων γεγονότων της εποχής. Από πολύ παλιότερα από την εποχή της δράσης του και μέχρι σήμερα, υπάρχουν σύντροφοι που στον αγώνα τους εναντίον της εκμετάλλευσης συμπεριλαμβάνουν τις τακτικές της άμεσης δράσης, του ένοπλου αγώνα και της απαλλοτρίωσης. Από την άλλη πλευρά υπήρχαν πάντοτε και αυτοί που εναντιώνονται στις τακτικές αυτές στρεφόμενοι αποκλειστικά στην προπαγάνδα και την καλλιέργεια ελευθεριακών ιδεών. Αυτή τη δεύτερη στάση τήρησαν οι αναρχικοί που εξέδιδαν την αναρχική εφημερίδα της εποχής *La Protesta*. Υπάρχουν και σήμερα αρκετοί που κρατούν αυτή τη στάση και που αναμφίβολα θα προτιμούσαν να είχαμε αφήσει τον Ντι Τζιοβάνι και όσα αυτός αντιπροσωπεύει στην αφάνεια.

Το βιβλίο αυτό καθαυτό έχει μερικές ατέλειες που πρέπει να επισημανθούν και τις οποίες θα εξετάσουμε στη συνέχεια. Το έργο του Μπάγιερ, ωστόσο, είναι μία έντιμη και αντικειμενική προσπάθεια μακριά από τα στερεότυπα που τόσο αρέσουν στον αστικό τύπο. Οι περιγραφές της εποχής για τις ενέργειες του Ντι Τζιοβάνι είναι γεμάτες με χαρακτηρισμούς όπως βομβιστής, ληστής και δολοφόνος.

Δεν ήταν μόνο ο κίτρινος τύπος αλλά και πολλοί από τους οποίους θα περιμέναμε περισσότερα, που επέμεναν να αντιμετωπίζουν τον Ντι Τζιοβάνι αποσπασματικά ξεκομμένο τόσο

από την κτηνώδη και φονική πραγματικότητα που έζησε όσο και από το αναρχικό κίνημα, του οποίου υπήρξε μέρος.

Για παράδειγμα ο συγγραφέας του προλόγου της ισπανικής έκδοσης Χοσέ Λουίς Μορένο λέει ότι «ο Ντι Τζιοβάνι ζητούσε από τη βία ότι ζητά η αστική τάξη από το νόμο, ένα εργαλείο για την επίτευξη ενός τελικού σκοπού ο οποίος φυσικά ήταν σε κάθε περίπτωση διαφορετικός και ανταγωνιστικός ως προς τον άλλο. Ο Ντι Τζιοβάνι πίστευε ότι μπορούσε να πολεμήσει τους αστούς με τα ίδια τους τα όπλα». Και συνεχίζει: «...χρησιμοποιούσε το οπλοστάσιο του ως το βασικότερο εργαλείο, υποβιβάζοντας τα ιδεολογικά προβλήματα σε δευτερεύοντα ρόλο. Για αυτόν, όπως και για πολλούς αναρχικούς, αυτή ήταν η έννοια της άμεσης δράσης». Αλλού υποστηρίζει ότι «στην πραγματικότητα ήταν ένας ρομαντικός. Αν και ακούγεται παράδοξο μπορούμε να πούμε πως ήταν ένας ρομαντικός της βίας. Η Αγάπη και η Βία είναι τα δύο άκρα και για αυτόν δεν υπήρχε τίποτε άλλο».

Ίσως είναι δύσκολο με την πρώτη ματιά να κάνεις μια διάκριση ανάμεσα στην αμυντική προλεταριακή βία και στην καταπιεστική και τρομοκρατική βία του κράτους. Όμως αυτή η διάκριση μπορεί και πρέπει να γίνεται. Με τις ένοπλες επιθέσεις του στους θεσμούς ο Ντι Τζιοβάνι δεν χρησιμοποιούσε τα ίδια όπλα με την μπουρζουαζία αλλά τα, σαφώς διαφορετικά, όπλα της απελευθέρωσης και της λαϊκής δικαιοσύνης. Και πού διάβασε άραγε ο συγγραφέας του προλόγου ότι ο Ντι Τζιοβάνι είχε υποβαθμίσει τα ιδεολογικά προβλήματα; Ίσως αυτός να τα είχε καταφέρει καλύτερα στη θέση του Ντι Τζιοβάνι που, με την αστυνομία να τον κυνηγά σαν αγρίμι, εξακολούθησε να δημοσιεύει πολυάριθμες αναρχικές εκδόσεις συμπεριλαμβανομένων της δεκαπενθήμερης εφημερίδας *Culmine* και μιας έκδοσης του έργου του Ρεκλύ. Και τέλος γιατί τον χαρακτηρίζει ρομαντικό ενώ γνωρίζουμε πως η σύγχρονη αστική ιστοριογραφία συνδέει τον όρο αυτό με την παρακμακή και εκτός πραγματικότητας ποίηση; Η χρήση αυτού του όρου δεν μπορεί παρά να αποπροσανατολίζει τον αναγνώστη. Για τον Ντι Τζιοβάνι υπήρχαν πολύ περισσότερα πράγματα από την αγάπη και τη βία· ο αγώνας ενάντια στο

φασισμό, ο αγώνας των συνδικάτων, ο αγώνας για μια νέα κοινωνία, ο αγώνας για την αναρχία. Όλα αυτά τα επιτέλεσε έχοντας πλήρη επίγνωση της αναγκαιότητας χρήσης επικίνδυνων μέσων, μέσων που δικαιολογούνταν μονάχα από τον ανοιχτό πόλεμο που είχε κηρύξει η εξουσία.

Το βιβλίο, για να επιστρέψουμε στο θέμα μας, είναι μία αντικειμενική εξιστόρηση που απέχει πολύ από τον ρηχό εντυπωσιασμό του τύπου της εποχής του Ντι Τζιοβάνι. Ακολουθεί προσεκτικά την εξέλιξη της δράσης του Ντι Τζιοβάνι στηριζόμενο σε δημοσιεύματα εφημερίδων, ντοκουμέντα και μαρτυρίες της εποχής. Από τα γεγονότα στο θέατρο Κολόν μέχρι τις τελευταίες στιγμές μπροστά από το εκτελεστικό απόσπασμα, βλέπουμε τον Ντι Τζιοβάνι με κάποια απόσταση και μερικές φορές συμπάθεια. Καθώς δεν έχουμε πρόσβαση στις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν, δεν μπορούμε παρά να δεχτούμε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο ιστορικός και να εκτιμήσουμε το έργο του θετικά. Άλλες πλευρές του βιβλίου είναι που προκαλούν τις ενστάσεις μας και ιδιαίτερα οι συχνές αξιολογικές κρίσεις που συνδέονται με μια «ρομαντική και ιδεαλιστική» όψη της επαναστατικής δράσης του Ντι Τζιοβάνι.

Δεν σκοπεύουμε να στερήσουμε από τον αναγνώστη την απόλαυση της ανάγνωσης της πλούσιας αφήγησης που προσφέρει ο Μπάγιερ για αυτό και δεν θα ασχοληθούμε με τη δράση του Ντι Τζιοβάνι σε αυτό το σημείο. Νιώθουμε ωστόσο υποχρεωμένοι να αποπειραθούμε να καταδείξουμε την έλλειψη θεμελίωσης στα θεωρητικά συμπεράσματα του Μπάγιερ.

Γράφει, για παράδειγμα, ότι «αυτοδίδακτος καθώς ήταν, ο Ντι Τζιοβάνι πίστευε ανεπιφύλακτα τη θεωρία. Αν ο Μπακούνιν ή ο Κροπότκιν έλεγαν ότι για την επανάσταση και την κατάκτηση της ελευθερίας όλα τα μέσα είναι νόμιμα, ο Ντι Τζιοβάνι θα χρησιμοποιούσε τα μέσα αυτά».

Σε τέτοια αποσπάσματα καταλαβαίνουμε ότι ο Μπάγιερ μπορεί να είναι ένας ευσυνείδητος ερευνητής αλλά ούτε έχει διαβάσει ούτε έχει καταλάβει τίποτα από την αναρχική σκέψη. Πού ανακάλυψε άραγε ότι «ο Μπακούνιν και ο Κροπότκιν λένε ότι όλα τα μέσα είναι θεμτά;». Πού διάβασε ότι «η άκριτη αποδοχή της αναρχικής θεωρίας είναι χαρακτηριστι-

κό των αυτοδίδακτων;». Ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας συγκροτημένος άνθρωπος. Δεν είναι αλήθεια ότι θεωρούσε θεμετά όλα τα μέσα, αντίθετα τα επέλεγε πάντοτε σε συνάρτηση με την τρομοκρατική βία των δομών της εξουσίας, αρχή στην οποία έμεινε πιστός ως το τέλος. Το να αναρωτιέται κανείς, όπως κάνει ο συγγραφέας, για την ψυχολογία της σχέσης του με την αναρχική θεωρία δεν έχει νόημα. Στο Πρόσωπο με πρόσωπο με τον εχθρό, το περίφημο έργο του Γκαλεάνι, καθώς και τίτλο μιας στήλης στην εφημερίδα του Ντι Τζιοβάνι *Culmine* υπάρχει ξεκάθαρη η πραγματική ουσία της σχέσης μεταξύ θεωρίας και πράξης. Ο Ντι Τζιοβάνι γνώριζε ότι στην επίθεση ενάντια στην καταπίεση έπρεπε να χρησιμοποιηθούν κάποια συγκεκριμένα μέσα, γνώριζε όμως επίσης ότι και τα υπόλοιπα μέσα -η αναρχική προπαγάνδα και οι εκδόσεις- είχαν μεγάλη σημασία καθώς προετοιμάζαν το πεδίο για ενεργητική επαναστατική παρέμβαση. Για να υπάρξει όμως αυτή η σχέση μεταξύ θεωρίας και πράξης θα πρέπει η πρώτη να εντάσσεται σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση και όχι να μπαίνει εμπόδιο στην πορεία προς την άμεση δράση όπως στην περίπτωση των συντακτών της *La Protesta*.

Μία άλλη ενδιαφέρουσα ερμηνεία του Ντι Τζιοβάνι είναι αυτή με την οποία ο Μπάγιερ τον ταυτίζει με τον νιτσεικό ατομικισμό. Αυτό είναι ένα ενδιαφέρον ζήτημα. Ο Μπάγιερ αναφέρει την παρουσία του γερμανού φιλόσοφου στη σκέψη του Ντι Τζιοβάνι αρκετές φορές. Πράγματι η επιρροή του Νίτσε δεν μπορεί να μη γίνει δεκτή. Ο Μπάγιερ μας λέει: «Ήταν αξιοσημείωτη η έντονη επιρροή του Νίτσε στον Ντι Τζιοβάνι (ερευνώντας τη βιβλιοθήκη του στο Μπουρσάκο, η αστυνομία ανακάλυψε αφίσες με αποσπάσματα από το συγγραφέα του Τάδε Έφη Ζαρατούστρα)» και σε ένα γράμμα με ημερομηνία 22 Οκτωβρίου 1928, ο ίδιος ο Ντι Τζιοβάνι γράφει: «Πόσα πολλά είναι τα προβλήματα που ξεφύτρωσαν στη σύντομη ζωή μου, τη βασανισμένη από τους μύριους ανέμους του κακού. Έστω κι έτσι, ο άγγελος μες στο κεφάλι μου, μου έχει πει άπειρες φορές ότι μόνο στο κακό υπάρχει ζωή. Και ζω μια ζωή γεμάτη. Η έννοια της υπαρξής μου έχει χαθεί μέσα σ' αυτό...σ' αυτό το κακό. Το κακό με κάνει να αγαπώ την αγνότητα των αγγέλων. Μήπως διαπράττω το κακό; Εί-

ναι αυτό ο οδηγός μου; Στο κακό βρίσκεται η ύψιστη επιβεβαίωση της ζωής. Κι, όντας κακός, μήπως κάνω λάθος; Ω, εσύ πρόβλημα απ' το άγνωστο, γιατί δεν δέχεσαι λύση;» Από αυτό, ο Μπάγιερ συμπεραίνει ότι «αυτή η τρυφερότητα μετατράπηκε σε σκληρότητα όταν ήρθε η ώρα της δράσης. Προφανώς ήταν ένας πολύ παρορμητικός άνθρωπος που παραδινόταν ολοκληρωτικά στα συναισθήματά του και φερόταν σαν να είχε μεθύσει από την μεγάλη γκάμα των χρωμάτων, των αγώνων, των αντιθέσεων, των ωραίων στιγμών, των επιβραβεύσεων και των απογοητεύσεων που προσφέρει η ζωή ήταν ένας πραγματικός ντισειικός».

Η ανάγνωση του Νίτσε οπωσδήποτε εντυπωσίασε πολλούς και πιθανότατα και τον Ντι Τζιοβάνι. Όμως από το σημείο αυτό μέχρι να τον χαρακτηρίσουμε ντισειικό υπάρχει μεγάλη διαφορά. Ακόμα και η παρουσία φράσεων από έργα του Νίτσε στη βιβλιοθήκη του συντρόφου μας δεν είναι στοιχείο αρκετό για να αιτιολογηθεί η άποψη ότι ήταν ένας αφοσιωμένος οπαδός των δογμάτων του Γερμανού στοχαστή. Αυτό είναι ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που επηρεάζει όλες τις πράξεις ενός αναρχικού που επιμένει στην άμεση δράση και που, χωρίς να παραγνωρίζει τη σημασία της προπαγάνδας και της εκπαίδευσης, τονίζει τη σημασία της επίθεσης ενάντια στην καταπίεση.

Δεν είναι αλήθεια ότι ο Ντι Τζιοβάνι «δρούσε σαν να είχε μεθύσει από τη μεγάλη γκάμα των χρωμάτων, των αγώνων...». Η αντίληψή του για τη ζωή ήταν ολοκληρωμένη και δεν είχε σχέση με την αυτοσχέδια βία η οποία συχνά συγχέεται με τη ζωτική δύναμη στη φιλοσοφική διάσταση του Νίτσε. Δεν πρέπει να ξεχνάμε την άποψη του Γερμανού φιλόσοφου για την ουσία του κόσμου και της ιστορίας καθώς και το θανασμό του για το ιδανικό του «υπεράνθρωπου». Στον Νίτσε, το ντετερμινιστικό στοιχείο της αιώνιας επιστροφής αλληλεπιδρά με το βολονταριστικό και μυστικιστικό στοιχείο της επιθυμίας για δύναμη. Αυτές οι αντίθετες τάσεις κάνουν το φιλόσοφο να διατυπώσει ενδιαφέρουσες θέσεις για τον εθνικισμό, τη θρησκεία και τον πόλεμο καθώς όμως και παράλογες και επικίνδυνες τοποθετήσεις, που η χρήση τους από

τους εθνικοσοσιαλιστές προκάλεσε το λανθασμένο χαρακτηρισμό του ως «δεξιού» φιλόσοφου. Η ανάγνωση του Νίτσε, όπως και του Στίρνερ, είναι ένα δύσκολο έργο που τις περισσότερες φορές έχει γίνει άσχημα. Υπάρχει, όμως, μία σαφής διάκριση ανάμεσα στην ανάγνωση του Νίτσε από τον Ντι Τζιοβάνι και στην επαναστατική αναρχική δραστηριότητα του τελευταίου. Η βολονταριστική όψη της δράσης του δεν στόχευε ποτέ στη δημιουργία ενός μύθου ή στην κατασκευή ενός μοντέλου «υπεράνθρωπου». Έφερε πάντοτε κατά νου την ακριβή κατάσταση του αγώνα, όπως αυτή προέκυπτε από την ταξική εκμετάλλευση και τη φασιστική καταπίεση. Η κατάσταση αυτή επιβεβαιωνόταν διαρκώς σε θεωρητικό επίπεδο μέσα από την εφημερίδα του *Culmine*.

Δεν πρέπει να παρασύρεται κανείς από τη λογοτεχνίζουσα γραφή πολλών ελευθεριακών συγγραφέων της εποχής (όπως ο Γκαλεάνι). Όταν λέει ότι «μόνο στο κακό υπάρχει ζωή», η φιλολογική αναφορά συνδέεται άμεσα με μια αντίφαση που είναι ξεκάθαρη για κάποιον που επέλεξε το δρόμο της παρανομίας. Αν η αντίληψη των αστών για τη ζωή είναι αυτό που οι περισσότεροι θεωρούν «καλό», τότε μόνο στο «κακό» υπάρχει αληθινή ζωή. Μόνο σπάζοντας το κέλυφος της υποκρισίας και της κίβδηλης αγάπης για το καλό είναι δυνατό να βρούμε ένα διαφορετικό, πιο ουσιαστικό καλό, το μόνο που μπορεί να θεμελιώσει την κοινωνία του αύριο μέσα από τον πόνο και την οδύνη του σήμερα. Ακόμα και στη σχέση του με τη νεαρότατη συντρόφισσα Ζοζεφίνα γνωρίζει ότι, από την οπτική γωνία των αστών, η πράξη του είναι καταδικαστέα και θεωρείται κακή· τι γίνεται όμως αν αυτή ακριβώς η κακή πράξη είναι που τον κάνει να αισθάνεται σωστός και να του γεμίζει τη ζωή; Τότε δεν υπάρχει τίποτε άλλο να κάνεις παρά να αφήσεις τα λόγια στην άκρη, να δεις την πραγματικότητα κατά πρόσωπο και να δράσεις.

Κι έτσι ερχόμαστε στο τρίτο πρόβλημα που ανακύπτει με την ανάγνωση αυτού του βιβλίου, αυτό της τρομοκρατίας. Και πάλι ο Μπάγιερ καταφεύγει σε αξιολογικές κρίσεις και αβάσιμα συμπεράσματα: «Ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας ατυχής ήρωας, ένας νέος που πήρε πολύ σοβαρά όσα έλεγαν τα ιδεολογικά κείμενα. Αυτή η ιδεολογία, όπως την ερμήνευε,

μπορούσε να καλύπτει από την καλοσύνη και τον απόλυτο σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή μέχρι την πιο βίαια και απελπισμένη δράση που δικαιολογείται από ένα ιδανικό που αναζητά την εξασφάλιση απόλυτης ελευθερίας για όλους». Είναι λοιπόν απαραίτητο να λαμβάνουμε υπόψη την πλήρη άγνοια του Μπάγιερ για το τι είναι ο αναρχισμός και τι, τελικά, σήμαιναν οι πράξεις του Ντι Τζιοβάνι.

Το πρόβλημά μας όμως είναι κάπως διαφορετικό. Μαζί με τους συντρόφους του, ο Ντι Τζιοβάνι εκτέλεσε ενέργειες που συνήθως χαρακτηρίζονται «τρομοκρατικές». Ο ίδιος έγραφε: «Στην αιώνια πάλη ανάμεσα στο Κράτος και τους υπηκόους του, ο αναρχικός που έχει πλήρη επίγνωση του ρόλου του και της επαναστατικότητας που απορρέει από το ιδανικό που πρεσβεύει και την αντίληψή του για τη δράση, δεν μπορεί να παραβλέπει ότι η κατολίσθηση που θα προκαλέσει μπορεί να παρασύρει και το γείτονά του... αυτόν που έχει ξεχαστεί απενίζοντας τους ουρανούς».

Πρώτα απ' όλα πρέπει να οριστεί με σαφήνεια το τι είναι τρομοκρατία. Η κρατική προπαγάνδα των μισθοφόρων του αστικού τύπου περιγράφει την τρομοκρατία ως πράξεις ατόμων ή ομάδων ενάντια σε αυτούς που ευθύνονται για την εκμετάλλευση κι ενάντια στην ιδιοκτησία, τους κρατικούς θεσμούς και τη συνταγματική τάξη. Η άλλη τρομοκρατία, η πραγματική τρομοκρατία που ασκεί το κράτος με το στρατό στον πόλεμο ή από τα αφεντικά στους χώρους εργασίας, ποτέ δεν θεωρήθηκε τρομοκρατία. Οι χιλιάδες εργάτες που σκοτώνονται ή σακατεύονται κάθε χρόνο σε αυτή μόνο τη χώρα. Τα δηλητηριασμένα τρόφιμα, τα παραισθησιογόνα αέρια, τα χημικά και βακτηριολογικά όπλα που λανσαρίστηκαν στο Βιετνάμ για να τα κληρονομήσουν όλα τα πολεμοκάπηλα κράτη. Την εποχή του Ντι Τζιοβάνι το αγαπημένο σπορ της αργεντινικής μπουρξουαζίας ήταν το «κυνήγι» στη Γη του Πυρός, στο οποίο θηράματα ήταν οι ιθαγενείς. Οι ίδιοι άνθρωποι που πυροβολούσαν τους «άγριους» εν ψυχρώ για διασκέδαση, ήταν οι πιο φανατικοί πολέμοι του Ντι Τζιοβάνι. Προφανώς όταν η τρομοκρατία ασκείται σε άλλους δεν είναι ενοχλητική για τους αστούς. Όταν όμως η απειλή εμφανιστεί δίπλα στα σπίτια τους, τότε αλλάζουν άποψη.

Είναι σωστό λοιπόν να μιλάμε για τρομοκρατία όταν αναφερόμαστε στην καταπιεστική βία, όταν όμως μιλάμε για τη βία που ασκούν οι εκμεταλλευόμενοι για αυτοάμυνα τότε η χρήση του όρου γίνεται αιτία παρανοήσεων και μακρών, άσκοπων συζητήσεων.

Οι πράξεις του Ντι Τζιοβάνι δεν ήταν βίαιες χάριν της βίας και μόνο. Ποτέ δεν εφαρμόστηκαν αδιάκριτα για να προκαλέσουν μία ένταση που θα ωφελούσε την εξουσία και την πολιτική εδραίωσής της. Οι πράξεις του Ντι Τζιοβάνι καθοδηγούνταν πάντοτε από μία ακριβή επαναστατική λογική να χτυπάς τα κέντρα εξουσίας με πράξεις αντιποίνων που δικαιολογούνται από τη βία του κράτους και που στοχεύουν να ωθήσουν τις μάζες προς ένα επαναστατικό σκοπό. Ο Ντι Τζιοβάνι πάντοτε λάμβανε υπόψη την κατάσταση των μαζών, αν και συχνά κατηγορήθηκε για το αντίθετο. Κατηγορήθηκε επίσης για το ότι συνέβαλε ώστε να εξαπολυθεί κύμα καταστολής εναντίον του αναρχικού κινήματος. Στην πραγματικότητα τέτοια κατηγορία δεν μπορεί να υπάρξει. Η αστυνομική καταστολή σκοτώνει ένα επαναστατικό κίνημα μόνο όταν αυτό είναι ήδη νεκρό ως προς τη βασικότερη ουσία του, την επίθεση ενάντια στην εξουσία. Με άλλα λόγια, αν ένα επαναστατικό κίνημα σε ένα σοσιαλδημοκρατικό καθεστώς έχει την αυταπάτη ότι υπάρχει μονάχα επειδή φυτοζωεί στη σκιά της κυβερνητικής ανοχής, λογικό είναι ένα κύμα καταστολής να επιφέρει την καταστροφή του. Στην πραγματικότητα όμως η καταστολή σκοτώνει ένα ήδη άψυχο πτώμα, που είχε την ψευδαίσθηση ότι ζούσε επειδή, σαν ένα φυτό, έβγαλε μερικούς σπόρους ή δημιούργησε κάμποσες ομάδες από όπου δεν φύτρωσε τίποτα εκτός από γνώμες. Είναι απαραίτητο να ερμηνεύσουμε τη δράση του Ντι Τζιοβάνι και τη σχέση της με το αναρχικό κίνημα της Αργεντινής μέσα σε αυτό το πλαίσιο.

Τέλος, πρέπει να πούμε κάτι για τα πιθανά «ατυχήματα» που κάθε επαναστάτης πρέπει όσο μπορεί να αποφεύγει κατά την εξέλιξη της επίθεσης στην εξουσία. Αυτά τα «ατυχήματα» είναι πάντοτε λυπηρά καθώς αντιμετωπίζονται αρνητικά από τις μάζες των εκμεταλλευόμενων και επειδή θέτουν σε κίνδυνο τις ζωές ανθρώπων που, ο καθένας ξεχωριστά, δεν είναι υπεύθυνοι για κάποια συγκεκριμένη πράξη καταστολής.

Όταν όμως η βίαιη ενέργεια που αποφασίζεται από έναν αγωνιστή ή μια ομάδα αγωνιστών, εκτελείται με καίρια ανάλυση και εξασφάλιση, όταν ληφθεί υπόψη η πολιτική συγκυρία και εκτελείται με τις μεγαλύτερες πιθανότητες για αποδοχή από τις μάζες και όταν ο αγωνιστής ή η ομάδα είναι όντως κομμάτι της ένοπλης μειοψηφίας των εκμεταλλευομένων, τότε αν η δράση προκαλέσει κάποιο «ατύχημα» και πεθάνει κάποιος κατά τη διάρκειά της, δεν μπορούμε να καταδικάσουμε την ενέργεια και τους συντρόφους που την εκτέλεσαν.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και όταν δεν συμφωνούμε με μια συγκεκριμένη πράξη και η κριτική φαίνεται δικαιολογημένη, πρέπει να έχουμε πάντοτε κατά νου ότι η κριτική μας δεν μπορεί να προχωρά πέρα από τη συγκεκριμένη πράξη. Το να εξάγεις γενικές αρχές από αυτή - όσο λογικές και αν φαίνονται - είναι περιττό και επικίνδυνο από επαναστατική σκοπιά.

Πολλές σοβαρές διαφωνίες για τον Ντι Τζιοβάνι θα ήταν χωρίς νόημα αν κάποιοι σύντροφοι, τότε όπως και τώρα, δεν είχαν εξαρχής παρανοήσεις για τη λειτουργία και τους σκοπούς της επαναστατικής δράσης. Το βιβλίο του Οσβάλντο Μπάγιερ μπορεί να αποτελέσει κλειδί για την κατανόηση αυτού του προβλήματος μέσα στα όρια των γεγονότων που εξιστορεί και των ντοκουμέντων που παρουσιάζει - πρέπει όμως να χρησιμοποιηθεί προσεκτικά.

*Τζέιν Γουάιτ
Αλφρέντο Μπονάνο*

Μερικά σχόλια πριν την ερμηνεία μιας ανθρώπινης τραγωδίας...

Έρευνα και απρόσεκτη ιστορία

Όταν ο Φέλιξ Λούνα μου ανέθεσε να ετοιμάσω ένα κομμάτι για τους αναρχικούς πιστολέρος για λογαριασμό του ιστορικού περιοδικού που εξέδιδε, δεν ένιωσα τον ενθουσιασμό που ένιωθα σε άλλες περιπτώσεις για κάποιο ζήτημα. Πίστευα ότι το θέμα αυτό ήταν πολύ άγονο και συνηθισμένο, ένα απλό αστυνομικό ρεπορτάζ για πρόσωπα που λες και φτιάχτηκαν για άσκηση δημοσιογραφικού κιτριλισμού. Δεν θα ωφελούσε σε τίποτα πέρα από την ανάδειξη της εικόνας ενός ικανού αστυνομικού επιθεωρητή.

Εκείνο τον καιρό δεν γνώριζα παρά ελάχιστα για το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, κυρίως από ένα άρθρο που διάβασα για αυτόν σε ένα εβδομαδιαίο περιοδικό ευρείας κυκλοφορίας. Ο συγγραφέας του δεν μπόηκε καν στον κόπο να συμβουλευθεί τις δηλώσεις της αστυνομίας στον τύπο της εποχής. Τα «γεγονότα» που παρέθετε ήταν τόσο ανακριβή που κι ίδιος ο συγγραφέας μπερδεύτηκε τόσο ώστε να γράψει ότι το Ροζάριο είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Σάντα Φε. Από τότε διάβασα διάφορα αστυνομικά άρθρα και ιστορίες που έβριθαν λαθών (λάθος μέρη και ημερομηνίες, λαθεμένα απόδοση ευθυνών) και που φαίνεται ότι γράφτηκαν με βάση αποκόμματα παλαιότερων ρεπορτάζ, οι συγγραφείς των οποίων βασίστηκαν στη μνήμη τους και σε αόριστες μαρτυρίες χωρίς καμιά μεθοδική έρευνα.

Τα άρθρα αυτού του τύπου (όπως και τα σημερινά που γράφονται όταν οι συγγραφείς λόγω έλλειψης χρόνου, ικανοτήτων ή ενδιαφέροντος δεν ασχολούνται με την έρευνα) ίσως να μην αξίζουν ιδιαίτερη κριτική για τα λάθη τους καθώς είναι ανυπόγραφα - αν και προξενούν ανυπολόγιστη ζημιά. Αυτό που δεν συγχωρείται είναι τέτοια λάθη να αναπαράγονται σε βιβλία που φέρουν την υπογραφή συγγραφέων που επηρεάζουν ένα πλατύ αναγνωστικό κοινό.

Για παράδειγμα, ένας από τους τελευταίους που συνέβαλαν στην παραποίηση της προσωπικότητας του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι είναι ο Ερνέστο Σάμπατο. Παραποίηση που γίνεται εύκολα βάζοντάς τον απλώς να φορά μεταξωτά πουκάμισα. Στο βιβλίο του *Sobre y tumbas* ο Σάμπατο λέει: «Είδα πολλούς ντόπιους στα αναρχικά συνδικάτα του λιμανιού και στις αποβάθρες που αγκυροβολούσαν τα εμπορικά. Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν κάποιος Βαγιέχος ο οποίος λιμοκτονούσε στους δρόμους και που όταν τον ερευνούσαν αστυνομικοί βρήκαν στην τσέπη του ένα χαρτονόμισμα των 100 πέσος. Τον ρώτησαν γιατί έμενε στην πείνα ενώ είχε τόσα λεφτά. Με μια γαλήνια αξιοπρέπεια τους απάντησε: «Επειδή, κύριοι, τα λεφτά αυτά ανήκουν στο σωματείο». Ναι, υπήρχαν πράγματι αναρχικοί με τέτοιο ήθος όπως ο Βαγιέχος. Όπως ακριβώς υπήρχαν και άλλοι σαν το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι που, αν και εξέδωσε τα άπαντα του Ρεκλύ με τα έσοδα από τις ληστείες του, ντυνόταν πάντοτε με μεταξωτά πουκάμισα. Ενώ πιστολέρος όπως ο Ασκάσο και ο Ντουρούτι, άνδρες λιτοί και τίμιοι μέχρι τη στιγμή που έπεφταν νεκροί από σφαίρες κατά τον ισπανικό εμφύλιο, δεν κράτησαν ούτε μια δεκάρα από τα λάφυρα των ληστειών τους για προσωπικές τους ανάγκες...».

Η αναφορά στα μεταξωτά πουκάμισα του Ντι Τζιοβάνι προέρχεται από μια εξυπνάδα του επιθεωρητή Γκαριμπότο, αρχηγού της πολιτικής αστυνομίας. Τα λόγια του φυσικά τα αναπαρήγαγαν όλοι οι αστυνομικοί συντάκτες εκείνες τις ημέρες. Όμως ούτε οι φίλοι ούτε οι εχθροί του Ντι Τζιοβάνι είχαν τίποτε να πουν για μεταξωτά πουκάμισα μετά την έρευνα που έγινε στην οικία στο Μπουρσάκο όταν φυλακίστηκε. Η μόνη του αδυναμία ήταν ένα μάλλον μπόσιχο, πλατύγυρο μαύρο καπέλο που είχε αγοράσει στο *El buen gusto*, το κατάστημα των αδερφών Τόρες στην οδό Ασαμπλέα 199. Φυσικά είναι πολύ εύκολο για ένα μυθιστοριογράφο να καταφύγει στον αυτοσχεδιασμό και να δηλώσει ότι ο Ντι Τζιοβάνι φόραγε μεταξωτά πουκάμισα. Θυμίζει το ρεπόρτερ της *Critica* που σε μια προσπάθεια να κάνει το άρθρο του πιο πρωτότυπο και γαργαλιστικό απέδωσε στον Ντι Τζιοβάνι ότι φορούσε... «μεταξωτά εσώρουχα». Ή όλοι αυτοί που στόλισαν τα δάχτυλά του με κοσμήματα και τον καρπό του με ανεκτίμητης αξίας χρυσά ρολόγια και αστραφτερά βραχιόλια. Η αναφο-

ρά της αστυνομίας (που διαβάστηκε στο δικαστήριο αλλά δεν δημοσιεύτηκε απ' τον τύπο) καταγράφει τη, μάλλον απογοητευτική, λεία που βρέθηκε στο συλληφθέντα αναρχικό: «...ένα λευκό μολύβι, ένα κίτρινο μεταλλικό ρολόι με αλυσίδα από το ίδιο υλικό, ένα μικρό μπρελόκ με τρία κλειδιά, ένα για κλειδαριά τύπου Γέηλ, ένα κανονικό κι ένα μικρότερο για λουκέτο».

Βασικά, όταν ένας έξυπνος συγγραφέας σαν το Σάμπατο αποδίδει σε έναν αναρχικό ότι φοράει μεταξωτά πουκάμισα, το κάνει για να τον δυσφημίσει. Δεν έχει σημασία αν η ιστορία είναι άδικη ή ανακριβής. Το σημαντικό είναι να κατασκευαστεί μία καρικατούρα, η βάση για ένα χαρακτήρα πάνω στον οποίο θα αυτοσχεδιάσει. Το ίδιο κάνει και η Μπεατρίς Γκουίντο στο *El incendio y las visperas*. Χρειαζόταν έναν ιστορικό χαρακτήρα για να εμπλουτίσει το μυθιστόρημά της. Στην Αργεντινή δύσκολα βρίσκεις ζωή τόσο μυθιστορηματική όσο του Ντι Τζιοβάνι. Το γεγονός ότι, ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας κυνηγημένος από την αστυνομία και απόκληρος της κοινωνίας, καθιστούσε εύκολη υπόθεση για τον οποιοδήποτε να γράψει εξωφρενικά ψέμματα σε βάρος του. Γιατί να μπει στον κόπο να κάνει έρευνα; Αυτή είναι δουλειά για βιβλιοφάγους και σπασίτλες, όχι για επιτυχημένους συγγραφείς. Έτσι λοιπόν, η Μπεατρίς Γκουίντο δεν ενδιαφέρθηκε καν να επαληθεύσει ότι το μικρό όνομα του Ντι Τζιοβάνι ήταν Σεβερίνο και όχι Σαλβαδόρ (δεν έχει δα και πολύ σημασία μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα) ή ότι δεν είχε αδερφές (η Μπεατρίς Γκουίντο του χάρισε δύο) ή ότι ο υπολοχαγός Φράνκο δεν ήταν παρών στην εκτέλεση (λεπτομέρειες, θα πείτε) και ότι δεν άφησε κληρονομιά τρία διαμερίσματα στο Μπουρσάκο. Δεν ενδιαφέρθηκε να μάθει ότι δεν είχε κανένα ανιψιό με το όνομα Αλκομπέντας και άλλα παρόμοια. Από την άλλη βέβαια αυτά δεν είναι παρά ασήμαντες λεπτομέρειες αφού ένας αναρχικός πιστολέρο σαν τον Ντι Τζιοβάνι είναι σε τέτοιες περιπτώσεις ένα μάννα εξ ουρανού, μια ευκαιρία από την οποία κανείς δεν έχασε αξιοποιώντας την.

Προτού ολοκληρώσουμε τον απολογισμό όλων αυτών των λαθών, προϊόντων γκάφας, έλλειψης τακτ ή, μερικές φορές, και ηθικής ακεραιότητας, ας επιστρέψουμε στον κύριο φταίχτη, κάποιον Αρτούρο Χαουρέτσε (η στάση του μπορεί

να γίνει κατανοητή ίσως από το γεγονός ότι ο Ντι Τζιοβάνι ήταν για αυτόν ένας ξένος, ένας Ιταλιάνος, που δεν είχε την τύχη να γεννηθεί στις πεδιάδες της Λα Ριόχα ούτε είχε ράντσο στο Σερίγιος). Εμποτισμένος με μια παράξενη μονομαρία να αποδείξει αν η Μπεατρίς Γκουίντο ήταν καθαρόαιμη ή μιγάδα, κάνει μια νύξη για το μεγάλο πιάνο που υποτίθεται ότι βρέθηκε στο σπίτι του ανιψιού του Ντι Τζιοβάνι και λέει... «μπορεί να χρησιμοποιήθηκε ως κιβώτιο αποθήκευσης - μην ξεχνάτε ότι αυτό ήταν το οικογενειακό σπίτι του Ντι Τζιοβάνι - για βόμβες και όπλα. Ο νεκρός ήταν τέτοιος τύπος...».

Αυτή είναι απλώς μια ανέξοδη εικολογία προϊόν μιας μικρόψυχης φαντασίας τη στιγμή που το καθήκον του Χαουρέτσε (που θέλει να αποκαλείται και «αναθεωρητής») θα ήταν να καταδείξει τα ιστορικά λάθη που τόσο απειρίσκεπτα διέπραξε η Μπεατρίς Γκουίντο.

Ας επιστρέψουμε όμως στον αληθινό Ντι Τζιοβάνι. Η έρευνα που πραγματοποίησα με οδήγησε στα συμπεράσματα που μπορεί να εξετάσει στη συνέχεια ο αναγνώστης. Οι έρευνες αυτές ήταν μεν χρόνιες και κοπιαστικές αλλά τελικά απέδωσαν καρπούς. Ανακάλυψα έναν άνθρωπο και τη θέση του σε ένα πολύ συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο. Δεν μπορεί κανείς να κατανοήσει έναν άνθρωπο εάν δεν καταλάβει το πλαίσιο μέσα στο οποίο έδρασε.

Περιορίστηκα στα αυστηρώς ιστορικά δεδομένα, σε ντοκουμέντα και δηλώσεις από αυτόπτες μάρτυρες. Αν υπάρχει κάποιος μάρτυρας τον οποίο δεν μπόρεσα να βρω ως εμφανιστεί. Θεωρώ καθήκον μου να αναθεωρήσω οτιδήποτε δεν αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός, ακόμα και όσα μέχρι τώρα θεωρούσα ακριβή και πραγματικά. Γιατί στις σελίδες αυτές παρέθεσα όσα πιστεύω πως είναι επαληθεύσιμα, ιστορικά γεγονότα.

Οσβάλντο Μπάγιεο

Ιστορικές Σημειώσεις

Ιπόλιτο Ιριγκόγεν (1850-1930)

Δικηγόρος, μέλος της Ριζοσπαστικής Πολιτικής Ένωσης και ανιψιός του ιδρυτή του κόμματος Λεάντρο Αλέμ. Το ριζοσπαστικό κόμμα ήταν αντίθετο με την ολιγαρχία και υποστήριζε το καθολικό δικαίωμα ψήφου· αυτό ήταν και όλο το πρόγραμμά του. Καθώς η ολιγαρχία απέκλειε τα άλλα τμήματα της αστικής τάξης από την εξουσία, έλαβαν

χώρα τρεις «επαναστάσεις» υπό την ηγεσία των ριζοσπαστών το 1890, 1893 και 1905. Ο Ιπόλιτο Ιριγκόγεν ήταν αρχηγός στις δύο τελευταίες. Μετά το θάνατο του Αλέμ, ο Ιριγκόγεν έγινε ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης της Ριζοσπαστικής Πολιτικής Ένωσης, ο απόστολος (όπως τον αποκαλούσαν οι οπαδοί του) των ελεύθερων εκλογών και της αποτελεσματικής διοίκησης. Πράγματι η ολιγαρχία στήριζε την ισχύ της στην πλήρη έλλειψη δημοκρατίας. Με το φόβο όμως ότι τμήματα της αστικής και μικροαστικής τάξης θα μπορούσαν να κατακτήσουν την εξουσία με βίαια μέσα και με την υποστήριξη των εργατών και των αγροτών, κάποια μέλη της ολιγαρχίας αποφάσισαν να θεσπίσουν το νόμο Saenz Peña με τον οποίο καθιερώθηκε η μυστική και υποχρεωτική ψηφοφορία. Ως αποτέλεσμα, ο Ιριγκόγεν έγινε πρόεδρος το 1916 και τα ενθουσιασμένα πλήθη έπαιρναν τον Ιριγκόγεν από την άμαξά του και τον μετέφεραν θριαμβευτή στο προεδρικό μέγαρο. Πρέπει να τονιστεί ότι η διοίκηση της ολιγαρχίας περιφρουρούσε τα συμφέροντα των Βρετανών ιμπεριαλιστών και της αργεντίνικης μπουρζουαζίας συνολικά, ή τουλάχιστον των μεγαλοκτηνοτρόφων, των γαιοκτημόνων, των μεγάλων

εξαγωγέων και όσων ανήκαν σε οικονομικά τραστ. Από την άλλη πλευρά μεγάλα τμήματα βιομηχάνων, εμπόρων και μικροαστών είχαν αποκλειστεί από την εξουσία από τους ολιγαρχικούς. Ευνόητο είναι ότι και το αστικό και αγροτικό προλεταριάτο ήταν εντελώς αποκλεισμένο από την εξουσία. Η καπιταλιστική εξέλιξη της χώρας, όμως, απαιτούσε την ενσωμάτωση αυτών των κοινωνικών τάξεων στο σύστημα. Έτσι λοιπόν διάφορα τμήματα της αστικής και μικροαστικής τάξης στράφηκαν στη Ριζοσπαστική Πολιτική Ένωση για να προωθήσουν τα δικά τους καπιταλιστικά συμφέροντα. Για αρκετά διαφορετικούς λόγους πλαισίωσαν το κόμμα και πολλοί φτωχοί των πόλεων και της υπαίθρου.

Η Πρώτη Προεδρία του Ιριγκόγεν (1916-1922)

Ο Ιριγκόγεν εκλέχθηκε πρόεδρος με πλειοψηφία μεγαλύτερη των 100.000 ψήφων από τους κύριους αντιπάλους του και απολάμβανε ευρείας λαϊκής υποστήριξης. Η εκλογή του ήταν μία ιστορική στιγμή για την ιστορία της Αργεντινής. Σήμαινε την είσοδο των λαϊκών μαζών, που μέχρι τότε είχαν αποκλειστεί από την ολιγαρχία, στην πολιτική σκηνή. Ήταν, όντως, η πρώτη φορά που εξετάζονταν τα αιτήματά τους. Αυτή η εξέλιξη ήταν μια απειλή όχι μόνο για τις άρχουσες τάξεις αλλά και για τα συμφέροντα των Βρετανών ιμπεριαλιστών. Το ξέσπασμα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου βοήθησε την κυβέρνηση της Αργεντινής να αναπτύξει τις εμπορικές σχέσεις της με τη Βρετανία. Η αστική τάξη της Αργεντινής συσώρευσε μεγάλα πλούτη χάρη στον πόλεμο στην Ευρώπη. Ο Ιριγκόγεν έμεινε πιστός σε μια πολιτική ουδετερότητας και με το τέλος του πολέμου κατέθεσε πρόταση στην Κοινωνία των Εθνών σύμφωνα με την οποία τα μικρά κράτη θα έπρεπε να απολαμβάνουν των ίδιων δικαιωμάτων με τα μεγάλα. Όταν οι μεγάλες δυνάμεις αρνήθηκαν την πρόταση αυτή, ο Ιριγκόγεν ανακάλεσε την αντιπροσωπεία της Αργεντινής. Ως κυβέρνηση, ο Ιριγκόγεν προώθησε τα συμφέροντα της βρετανικής και της αργεντινικής αστικής τάξης, στην οποία και όφειλε εν μέρει την εκλογή του, ήρθε όμως σε σαφή αντίθεση με την ντόπια ολιγαρχία η οποία δεν του συγχώρησε ποτέ ότι της

πήρε την εξουσία. Κατά τη διάρκεια της πρώτης προεδρίας του ακολούθησε μία σχετικά φιλολαϊκή πολιτική (καθιέρωση ελάχιστου μισθού, μείωση των ενοικίων, ρύθμιση της κατ' οίκον εργασίας, καθιέρωση οργάνων διαπραγματεύσεων και διαιτησίας για τις απεργίες). Αυτό δεν συνιστούσε απειλή για τα κέρδη των καπιταλιστών τα οποία εκτοξεύθηκαν στα ύψη κατά τον πόλεμο. Ο Ιριγκόγεν ήταν διστακτικός αρχικά στην καταστολή των απεργιών κι έφτασε στο σημείο να καλέσει τους εργάτες στο προεδρικό μέγαρο για συνομιλίες. Η πολιτική αυτή απέδωσε εξαιρετικά οφέλη για τα συμφέροντα των καπιταλιστών καθώς μέχρι το 1916 τα συνδικάτα της Αργεντινής χαρακτηρίζονταν από έντονη επαναστατικότητα και ελάχιστη διάθεση για σύναψη συμφωνιών με τους εργοδότες και την κυβέρνηση. Με την υποστήριξη του εργατικού κινήματος, ο Ιριγκόγεν πέτυχε δύο πράγματα: από τη μια πλευρά απέκτησε ισχύ που του επέτρεπε να έρθει σε σύγκρουση με τη μεγαλοαστική τάξη και απ' την άλλη η ίδια η εργατική τάξη απορροφήθηκε από το σύστημα (κάθε αυτόνομη εργατική κίνηση αντιμετωπιζόταν από την αστυνομία και το στρατό). Από το 1915 και μετά, το προλεταριάτο της Αργεντινής έδωσε σκληρούς αγώνες ενάντια στην εξοντωτική εκμετάλλευση των καπιταλιστών. Το 1915 κατέβηκαν σε απεργία 12.000 εργάτες, το 1916 24.000, το 1917 136.000 και το 1919 300.000.

Η Τραγική Εβδομάδα

Από τις 7 ως τις 14 Ιανουαρίου 1919, οι εργάτες μετάλλου του Μπουένος Άιρες ενώθηκαν με τους φτωχούς και την εργατική τάξη σε μια γενική απεργία που παρέλυσε την Αργεντινή. Αιτία της απεργίας ήταν η τρομερή φτώχεια μες στην οποία ζούσε το προλεταριάτο της Αργεντινής. Η κυβέρνηση Ιριγκόγεν κινητοποίησε το στρατό και την αστυνομία, που είχε

και την υποστήριξη των φασιστικών ομάδων της Πατριωτικής Λίγκας.

Μεταξύ αυτών που διοικούσαν τα στρατεύματα και τα διέταξαν να ανοίξουν πυρ στους εργάτες ήταν ένας νεαρός υπολοχαγός με το όνομα Χουάν Ντομίνγκο Περόν.

Η Εργατική Εξέγερση στην Παταγονία

Δύο χρόνια μετά την τραγική εβδομάδα, η κυβέρνηση Ιριγκόγεν προέβη σε μια νέα ακόμη σφαγή εργατών, τη φορά αυτή στην περιοχή Σάντα Κρουζ στα νότια της χώρας. Οι εργάτες εκεί είχαν κατέβει σε απεργία και είχαν καταλάβει μερικά από τα μεγαλύτερα εργοστάσια. Επενέβη ο στρατός και κήρυξε στρατιωτικό νόμο σε ολόκληρη την περιοχή, εκτελώντας εκατοντάδες εργάτες και φυλακίζοντας χιλιάδες άλλους.

Προς το τέλος της πρώτης του θητείας, ο Ιριγκόγεν αντέδρασε στο διαχωρισμό εκκλησίας και κράτους καθώς και στο νόμο περί διαζυγίου και, αντίθετα, ενίσχυσε τους δεσμούς του με τον βασικό σύμμαχο του βρετανικού ιμπεριαλισμού και της ολιγαρχίας, δηλαδή την καθολική εκκλησία. Τον Ιριγκόγεν διαδέχθηκε ο Μαρσέλο Αλβεάρ - Πρόεδρος της Αργεντινής από το 1922 μέχρι το 1928. Ο Αλβεάρ εκπροσωπούσε τη δεξιά πτέρυγα της Ριζοσπαστικής Πολιτικής Ένωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι επί της δικής του προεδρίας άρχισε η διείσδυση του ιμπεριαλισμού των ΗΠΑ στην Αργεντινή. Ωστόσο, ο Αλβεάρ περιφρόνησε και τα συμφέροντα του βρετανικού ιμπεριαλισμού και της ντόπιας ολιγαρχίας.

1928

Τη χρονιά αυτή ο Ιριγκόγεν επέστρεψε στην εξουσία με 800.000 ψήφους έναντι 400.000 των αντιπάλων του. Οι Βρετανοί ιμπεριαλιστές χαιρέτησαν την επανεκλογή του ενώ η ολιγαρχία, έντρομη από τη «λαϊκή κυβέρνηση» του, άρχισε να συνωμοτεί με το στρατό για την ανατροπή του Ιριγκόγεν. Ως προστάτης του βρετανικού κεφαλαίου, ο Ιριγκόγεν επιτέθηκε στο αμερικανικό κεφάλαιο χαρακτηρίζοντάς το

απειλή για τους λαούς της Λατινικής Αμερικής. Ο Ιριγκόγεν σχεδίαζε να εθνικοποιήσει το πετρέλαιο της Αργεντινής χτυπώντας έτσι την αμερικανική Standard Oil. Αυτό το πρόγραμμα εθνικοποίησης είχε την υποστήριξη των Βρετανών που το έβλεπαν σαν μια ευκαιρία να διατηρήσουν την υπεροχή τους έναντι του αμερικανικού κεφαλαίου στην Αργεντινή. Το πρόγραμμα εγκρίθηκε μεν, αλλά...

6 Σεπτεμβρίου 1930

Ο στρατός οργανώνει πραξικόπημα εναντίον του Ιριγκόγεν. Η αστική τάξη δεν ανεχόταν άλλο μια κυβέρνηση με λαϊκίστικες και φιλεργατικές διακηρύξεις. Τα αστικά δικαιώματα που κατοχυρώθηκαν από τον Ιριγκόγεν ξεριζώθηκαν από το στρατηγό Ουριμπούρου, ο οποίος ονειρευόταν να εγκαταστήσει μια κυβέρνηση τύπου Μουσολίνι. Οι αστοί και οι μικροαστοί παρελάυνανε πίσω από το στρατό στους δρόμους του Μπουένος Άιρες, τραγουδώντας «Θάνατος στον τύραννο!». Η εργατική τάξη δεν έκανε τίποτα, μολονότι ένα σημαντικό τμήμα της ήταν ευνοϊκά διακείμενο απέναντι στο Ιριγκόγεν. Οι σοσιαλιστές και οι κομμουνιστές, εν τούτοις, υποστήριξαν ότι ο Ιριγκόγεν ήταν φασίστας. Το αποτέλεσμα του πραξικοπήματος της 6ης Σεπτεμβρίου ήταν η παλινόρθωση της συντηρητικής και ολιγαρχικής αντίδρασης. Η δεκαετία 1930-1940 έμεινε γνωστή ως δεκαετία της ατιμίας.

FORA (Federación Obrera Regional Argentina - Περιφερειακή Εργατική Ομοσπονδία Αργεντινής)

Στο τέταρτο συνέδριο της FOA (Federación Obrera Argentina-Εργατική Ομοσπονδία Αργεντινής), πάρθηκε η απόφαση αλλαγής του ονόματός της σε FORA. Το πέμπτο συνέδριο έγινε τον Αύγουστο του 1905 και εκεί επικυρώθηκε ότι η FORA αποδεχόταν τις αρχές του αναρχοκομμουνισμού και θεωρούσε τη γενική απεργία ως το εργαλείο που θα έφερνε την κοινωνική επανάσταση. Το συνέδριο απέρριψε την ενότητα με την UGT (Γενική Εργατική Ένωση - σοσιαλιστικής τάσης σ.τ.μ). Η FORA ήταν στην εμπροσθοφυλακή των εργατικών

αγώνων με απεργίες γνήσια επαναστατικές και με άλλες δραστηριότητες. Σημαντικά ήταν τα οφέλη που κατακτήθηκαν εκείνα τα χρόνια. Απαγορεύτηκε η εργασία για παιδιά κάτω των έντεκα ετών, απαγορεύτηκε η νυχτερινή εργασία, οι εργοδότες κατέστησαν υπεύθυνοι για τα ατυχήματα στους χώρους εργασίας, μειώθηκε η εργάσιμη ημέρα, στήθηκαν αίθουσες για τα σωματεία κτλ. Το Σεπτέμβριο του 1906, η FORA αποφάσισε να συγκαλέσει ένα ενωτικό συνέδριο για τις εργατικές οργανώσεις. Οι εργασίες άρχισαν τον Μάρτιο του επόμενου χρόνου και παραβρέθηκαν περισσότερες από 100 ομάδες εκ των οποίων οι 30 ήταν αυτόνομες. Οι σοσιαλιστές έμειναν μειοψηφία και η προσπάθεια διάλυσης του συνεδρίου προτού συζητηθεί το ζήτημα της ενότητας των σωματείων απέτυχε.

Σιμόν Ραντοβίτσκι

Νεαρός Ρώσος μετανάστης που λίγο καιρό αφού έφτασε στην Αργεντινή, έριξε βόμβα εναντίον του συνταγματάρχη Φαλκόν και του γραμματέα του, σκοτώνοντας και τους δύο. Ο Ραντοβίτσκι εξήγησε ότι η επίθεσή του ήταν μια πράξη εκδίκησης για τους εργάτες που δολοφονήθηκαν την 1η Μαΐου 1909 όταν ο συνταγματάρχης Φαλκόν διέταξε τους άνδρες του να ανοίξουν πυρ σε μία εργατική διαδήλωση. Η δολοφονία του Φαλκόν έλαβε χώρα στις 14 Νοεμβρίου 1909. Η κυβέρνηση εξαπέλυσε άγρια καταστολή εναντίον των εργατών: τα αναρχικά και σοσιαλιστικά έντυπα απαγορεύτηκαν και ξένοι εργάτες απελάθηκαν. Ο Ραντοβίτσκι πέθανε στο Μεξικό τη δεκαετία του '60.

ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΕΧΘΡΟ

Το να ζεις μονότονα τις ανιαρές ώρες των συνηθισμένων ανθρώπων, των υποταγμένων και των βολεμένων, δεν είναι ζωή· απλώς φυτοζωείς και περιφέρεεις μία άμορφη μάζα από σάρκα και οστά.

Στη ζωή πρέπει να δίνεις την υπέροχη έξαρση της επανάστασης του μυαλού και των όπλων.

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, 10 Ιανουαρίου 1929

Στην κορυφή της μεγάλης σκάλας στο θέατρο Κολόν στέκεται ο Κόμης του Βιάνο, Λουίτζι Αλδροβάντι Μαρεσκότι, πρέσβης της Ιταλίας στο Μπουένος Άιρες. Περιμένει την άφιξη του προέδρου της δημοκρατίας της Αργεντινής. Ακούγονται χειροκροτήματα, καθώς ο Δον Μαρσέλο Αλβεάο φτάνει συνοδευόμενος από τη Δόνα Ρετζίνα Πατσίνι. Πίσω από το ζευγάρι ακολουθούν οι υπουργοί εσωτερικών, εξωτερικών και παιδείας.

Είναι φανερό ότι πρόκειται για μια εορταστική βραδιά. Η ιταλική κοινότητα αποφάσισε να γιορτάσει την 25η επέτειο της ανόδου του Βίκτωρ Εμμανουήλ Γ' στο θρόνο με όλη τη δέουσα μεγαλοπρέπεια και επισημότητα. Αποκορύφωμα των εκδηλώσεων θα είναι αυτό το μεγάλο γκαλά στο θέατρο Κολόν το βράδυ του Σαββάτου 6 Ιουνίου 1925.

Απόψε είναι μια δοκιμασία για τον Ιταλό πρέσβη. Πρώτον επειδή γνωρίζει ότι ο ίδιος ο Μουσολίνι παρακολουθεί το πως τα πάει το καθεστώς του με την ιταλική παροικία της Αργεντινής και δεύτερον, επειδή πρέπει να επιδείξει οξυδέρκεια

και αποτελεσματικότητα στις επαφές του με άλλους πρέσβεις που είναι καχύποπτοι απέναντι στο φασισμό.

Ένα πράγμα είναι βέβαιο: απόψε το θέατρο Κολόν θα μπορούσε κάλλιστα να βρίσκεται στο κέντρο της Ρώμης αντί για το Μπουένος Άιρες. Το γεγονός έχει προετοιμαστεί άψογα με όλη την επίδειξη που συνηθίζεται στις φασιστικές εκδηλώσεις. Κάθε απόπειρα αναταραχής θα αντιμετωπιστεί ακαριαία από τους νεαρούς μελανοχίτωνες της ιταλικής παροικίας. Οι τοπικοί αντιπρόσωποι του Fascio (Φάσιο: εκ της ιταλικής λέξης δέσμη απ' όπου προέρχεται και η έννοια του Φασισμού) έχουν μελετήσει κάθε σχετική λεπτομέρεια.

Οι καλύτεροι βιρτουόζοι της ορχήστρας βρίσκονται εδώ. Οι γυναίκες της ιταλικής μουρζουαζίας έχουν φορέσει τις ωραιότερες βραδινές τουαλέτες τους για το γκαλά που θα είναι το αποκορύφωμα των εκδηλώσεων της ημέρας. Ψιθυρίζουν ντροπαλά, κοιτάζοντας με θαυμασμό τις ωραίες στολές, ειδικά αυτές των διπλωματών και των στρατιωτικών. Οι βερσαλιέροι¹ προκαλούν αναστεναγμούς μεταξύ των κυριών.

Καθώς μπαίνει στο προεδρικό θεωρείο, ο πρόεδρος Αλβεάρ γίνεται δεκτός με ενθουσιώδη χειροκροτήματα. Οι νεαροί μελανοχίτωνες, τοποθετημένοι σε στρατηγικά σημεία, παρακολουθούν προσεκτικά. Αυτός θα είναι ένας πραγματικός θρίαμβος για τα νομμόφρονα τέκνα της Ιταλίας.

Ξαφνικά, η ορχήστρα του δήμου αρχίζει να παίζει τον εθνικό ύμνο. Τώρα επικρατεί σοβαρότητα και προσοχή. Όλοι στέκονται όρθιοι. Η μουσική διαχέεται στον αέρα σαν άρωμα κατευνάζοντας τα τεντωμένα, στις κρίσιμες αυτές στιγμές, νεύρα. Ο ύμνος τελειώνει. Τα δέοντα χειροκροτήματα. Η ορχήστρα τώρα παίζει το ιταλικό βασιλικό εμβατήριο. Το λατινικό ταμπεραμέντο είναι ασυγκράτητο. Τα μάτια βουρκώνουν. Οι άνδρες νιώθουν το αίμα να κυλά στις φλέβες τους. Είναι τόσο μακριά από την πατρίδα τους και βρίσκονται μαζί. Η ορχήστρα παίζει περιφάνεια. Ακούγονται χοντρές φωνές, όλοι τραγουδούν. Η Ιταλία μπαίνει σε μια νέα εποχή, σε μια αναγέννηση. Είναι και πάλι η Ρώμη.

¹ Επίλεκτο σώμα τυφεκιοφόρων του ιταλικού στρατού (Σ.τ.Μ.)

Όπως θα φανεί όμως, υπάρχει κάποιος εδώ απόψε που θέλει να χαλάσει τη βραδιά. Ίσα που ακούγεται ένα μουρμουρητό από τον εξώστη. Ο πρέσβης συνεχίζει να τραγουδάει. Δεν μπορεί να συμβαίνει τίποτα. Κι όμως κάτι συμβαίνει. Ο πρέσβης μοιάζει να ξυπνά από ένα βαθύ ύπνο όταν ανάμεσα στις φωνές ξεχωρίζει μία που λέει: «Δολοφόνοι! Κλέφτες! Ζήτω ο Ματεότι!»²

Ο πρέσβης ακόμα δεν πιστεύει στα αυτιά του. Δεν μπορεί να συμβαίνει κάτι τέτοιο. Κι όμως, δυστυχώς συμβαίνει. Μπροστά στα μάτια του Λουίτζι Αλδροβάντι Μαρεσκότι, Κόμη του Βιάνο, εκατοντάδες προκηρύξεις προσγειώνονται στο έδαφος. Η φωνή ακούγεται τώρα πιο καθαρά: «Κλέφτες! Δολοφόνοι! Ζήτω ο Ματεότι!»

Όλο το ακροατήριο έχει σηκωθεί και κοιτάζει προς τα πάνω. Ακόμα πέφτουν προκηρύξεις. Η ορχήστρα παίζει αλλά κανείς δεν την ακούει πια. Είναι αυτές οι κραυγές «Δολοφόνοι! Κλέφτες!» που τραβάνε την προσοχή. Ξεσπάει συμπλοκή στον εξώστη.

Η αναστάτωση προήλθε από την πρώτη σειρά του εξώστη. Μόλις ξεκίνησε το βασιλικό εμβατήριο οχτώ με δέκα άτομα άρχισαν να φωνάζουν και να πετάνε προκηρύξεις στην πλατεία του θεάτρου. Οι μελανοχίτωνες δεν κατάφεραν να αντιδράσουν με την αναμενόμενη ταχύτητα, ακριβώς επειδή δεν μπορούσαν να προβλέψουν μια επίθεση αυτής της μορφής. Μόλις συνήλθαν από την έκπληξη όρμησαν με αγανάκτηση πάνω στους ταραχοποιούς.

Στήνεται ένας τρομερός καυγάς. Οι γειτονικές σειρές του εξώστη αδειάζουν καθώς οι γυναίκες ουρλιάζουν και οι άντρες το σκάνε. Οι γροθιές πέφτουν εκατέρωθεν. Τα ρόπαλα που είχαν καβατζάρει οι φασίστες βγαίνουν στην επιφάνεια. Αυτοί οι ταραξίες μοιάζουν όμως πολύ ξεροκέφαλοι. Ξεχωρίζει ένας ξανθός άντρας που αμύνεται σαν λιοντάρι. Έχει πάρει μια προκηρύξη και φωνάζει με μια βροντερή φωνή που φτάνει στις πρώτες σειρές της αίθουσας:

«Υπήκοοι της μοναρχίας της Σαβοΐας, έχετε ξεχάσει ότι κατά τη βασιλεία του Βίκτορα Εμμανουήλ Γ', βασιλιά της Ιταλίας ελέω θεού και με τη θέληση ελαχίστων.»

² Ιταλός σοσιαλιστής βουλευτής (1885-1924). Δολοφονήθηκε από φασίστες μισοφόρους. (Σ.τ.Μ.)

Ένας μελανοχίτωνας τον αρπάζει απ' το λαιμό και τον τραβά προς τα πίσω. Όμως αυτός ο ξανθός, μαυροντυμένος τύπος είναι δυνατός σαν βόδι. Απελευθερώνεται από αυτούς που προσπαθούν να τον χτυπήσουν, φτάνει στις μπροστινές θέσεις και συνεχίζει: «...ο βασιλιάς της Ιταλίας που τρέφεται με το αίμα που χύνουν οι ληστές που αποκαλούνται φασίστες - οι Ντουμίνι, οι Φιλιπέλλι, οι Ρόσι, οι Ντι Βέκι, οι Ρεγκάτσι και οι Φαρινάτσι - και που βρήκαν στήριγμα στον Μπενίτο Μουσολίνι».

Η συμπλοκή συνεχίζεται ανελέητα. Ένα τσούρμο ανθρώπων χτυπιούνται και τραβιούνται στο πάτωμα. Οι δολιοφθορείς μάχονται με νύχια και με δόντια αλλά οι μελανοχίτωνες λαμβάνουν συνέχεια ενισχύσεις. Οι κοσμικοί στο υπερώο νιώθουν υποχρεωμένοι να ανέβουν και να αποκαταστήσουν την τάξη. Νέοι και γέροι (οι τελευταίοι με τα μπαστούνια τους) ανεβαίνουν τις σκάλες τρέχοντας για να δώσουν στους ταραχοποιούς ένα μάθημα. Φτάνουν κι η πυροσβεστική με την αστυνομία. Η ορχήστρα προσπαθεί να συνεχίσει αλλά η μουσική της δεν ακούγεται τόσο επιβλητική πλέον.

Κάποιοι από τους διαμαρτυρούμενους έχουν σχεδόν καταβληθεί. Καμιά ντουζίνα γροθιές και μπαστούνια πέφτουν στα κεφάλια τους. Όμως ο ξανθός νεαρός με το μαύρο κοστούμι παραμένει όρθιος σε μια θέση συνεχίζοντας το λόγο του, που διακόπτεται συχνά. «...βρήκαν στον Μπενίτο Μουσολίνι την τέλεια ενσάρκωση της απόλυτης ατιμίας. Εσείς που δοξάζετε τη μοναρχία που στηρίζεται σε μαχαιροβγάλτες σαν τον Ντουμίνι, γράψτε αυτό το ένδοξο όνομα στα χρονικά του Οίκου της Σαβοΐας, το όνομα του Ματεότι».

Δεν μπορεί να συνεχίσει. Στιβαρά μπράτσα έχουν αρπάζει το νεαρό επαναστάτη από το λαιμό ενώ ένας μελανοχίτωνας του ρίχνει απανωτά χτυπήματα στο αριστερό μάτι. Ενώ τον βγάζουν σέρνοντας από το διάδρομο έχει ακόμα τη δύναμη να φωνάξει:

«Θυμηθείτε τους 700 που δολοφονήθηκαν το 1898 από το πυροβολικό του καλού σας Ουμβέρτο³!».

Όλοι θέλουν να τον χτυπήσουν - οι κομποί κύριοι με τα πρόσωπα παραμορφωμένα από το θυμό και οι πολεμοχαρείς νεαροί.

Στο τέλος οι δέκα διαδηλωτές υπερνικούνται και παραδίδονται στην αστυνομία. Τους μαζεύουν στο φουαγιέ και τους περνούν χειροπέδες. Όταν έρχεται η κλούβα της αστυνομίας τους βγάζουν έξω έναν έναν. Πρέπει να προχωρήσουν και να περάσουν μέσα από το εξοργισμένο πλήθος. Προτού ανέβει στην κλούβα ο ξανθός νεαρός επαναστάτης φτύνει στο πρόσωπο έναν Ιταλό αξιωματικό που φοράει δίκωχο των βερσαλιέρων και φωνάζει:

«Ζήτω η αναρχία!»

Βάσει των ρεπορτάζ των εφημερίδων της εποχής και καταθέσεων αυτόπτων μαρτύρων αναπλάσαμε το περιστατικό στο θέατρο Κολόν προκειμένου να δώσουμε στον αναγνώστη μια ιδέα για το κλίμα που επικρατούσε στους κόλπους της ιταλικής κοινότητας στην Αργεντινή εκείνο τον καιρό, η οποία ήταν βαθιά διχασμένη εξαιτίας πολιτικών διαφωνιών και πράξεων βίας.

Όσον αφορά τους άνδρες του γραφείου πολιτικής αστυνομίας, τα αποτελέσματα των ταραχών στο θέατρο Κολόν ήταν τα εξής: Δέκα συλληφθέντες επί τόπου, ενώ επίσης περισυλλέχθηκαν «δύο ξύλινα ρόπαλα, ένα μπαστούνι, μία ρεπούμπλικα, δύο μαύρα καπέλα και ένα ζευγάρι γυαλιά με το δεξί πλαίσιο σπασμένο και το φακό να λείπει».

Από τους δέκα που συνελήφθησαν, οι εννιά αρνήθηκαν να αποκαλύψουν τις ιδεολογικές τους προτιμήσεις ή οποιαδήποτε πληροφορία τους ζήτησαν οι αστυνομικοί. Ένας μόνο από την ομάδα ήταν ευθύς στις απαντήσεις του, ο ξανθός νεαρός με τα μαύρα που είχε φάει το πιο πολύ ξύλο και είχε μαυρίσει το μάτι του. Οι καταγεγραμμένες απαντήσεις του στην αστυνομία ήταν οι εξής:

Όταν τον ρώτησαν τι πήγε να κάνει στο θέατρο Κολόν η απάντησή του ήταν ότι πήγε σε αυτήν την εκδήλωση προς τιμή του βασιλιά της Ιταλίας για να μοιράσει χίλιες προκηρύξεις σε μια προσπάθεια να καταδείξει τον αρνητικό ρόλο του

³ Ουμβέρτος Α'. Βασιλιάς της Ιταλίας από το 1878 ως το 1900, πατέρας του Βίκτορα Εμμανουήλ Γ'. Τον Ιούλιο του 1900 δολοφονήθηκε από τον αναρχικό Γκαετάνο Μπρέσι στη Μόντσα. (Σ.τ.Μ.)

οίκου της Σαβοΐας και τις αναπόφευκτες συνέπειες που θα επέλθουν από την κυβέρνηση Μουσολίνι.

Όταν ρωτήθηκε για τις ενέργειές του μέσα στο θέατρο, απάντησε ότι όταν η μπάντα ξεκίνησε να παίζει το ιταλικό βασιλικό εμβατήριο πέταξε τις προκηρύξεις στον αέρα και αυτές έπεσαν στην πλατεία. Τότε εμφανίστηκε ένα άτομο που είχε εντολή να τον περιορίσει και του έριξε γροθιά στο αριστερό μάτι, μετά μπήκαν κι άλλοι ώσπου έχασε τις αισθήσεις του.

Όταν τον ρώτησαν αν ήξερε τους άλλους κατηγορούμενους Ναζαρένο Τιραμπάσι, Αντόνιο Ντι Μάρκο, Ντιονίσιο Ντι Τζουστίνι, Κάρλος Μαρτσέζε, Σαντιάγκο Σαμπατίνο, Αλμπίνο Καρπινέτι, Χοσέ Ρομάνο, Αγκοστίνιο Ντελ Μέδικο και Ντομίνγκο Κολιμπέρτι, απάντησε ότι πήγε στο θέατρο μόνος του και όταν βρέθηκε στον εξώστη συνάντησε άλλους αντιφασίστες τα ονόματα των οποίων δεν γνωρίζει.

Όταν τον ρώτησαν για τις ιδεολογικές του πεποιθήσεις απάντησε ότι τα τελευταία τέσσερα χρόνια ήταν ενεργός αναρχικός.

Στην ερώτηση αν ασκεί προπαγάνδα για τις πεποιθήσεις του, είπε ότι διαδίδει των αναρχισμό με διαλέξεις και άρθρα που δημοσιεύονται σε εφημερίδες και περιοδικά, ειδικότερα με κριτικές ενάντια στην τωρινή ιταλική κυβέρνηση. Έχει δημοσιεύσει κάποια κείμενα στο περιοδικό *L'Avvenire*, όργανο της ιταλικής αναρχικής ομάδας.

Όταν πείστηκε να δηλώσει εάν πίστευε στη βία ως μέσο κοινωνικής αλλαγής απάντησε ότι απορρίπτει κάθε πράξη που συνεπάγεται βία και ότι ο τρόπος σκέψης του έχει περισσότερα κοινά με τον Τολστόι παρά με το Ραβασόλ.

Όταν τον ρώτησαν αν ανήκει σε κάποια συνδικαλιστική οργάνωση απάντησε ότι δεν ανήκει σε καμία επειδή είναι ενάντια στις οργανώσεις.

Τέλος, δήλωσε ότι ήταν στοιχειοθέτης και εργαζόταν στο τυπογραφείο του Πόλι στο Μορόν. Συνέχισε δηλώνοντας με ελεύθερη βούληση ότι το σπίτι του ήταν στην οδό Γιατάι 1389, επίσης στο Μορόν.

Οι αστυνομικοί ήταν κάπως μπερδεμένοι. Δεν ήταν συνηθισμένο συλληφθέντες να παραδίδονται την πολιτική τους τοποθέτηση με τόση ευθύτητα και ειλικρίνεια. Αυτός ο 24χρονος με τους ευχάριστους τρόπους και τα γοητευτικά

χαρακτηριστικά είχε απαντήσει στις ερωτήσεις τους χωρίς ίχνος αυθάδειας με πίστη στην ορθότητα των πεποιθήσεων του.

Δεν είχε αντίρρηση να βάλει την υπογραφή του στη δήλωσή του και με σταθερό χέρι έγραψε: Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι.

Αν και η σύλληψη του Ντι Τζιοβάνι δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιου εγκλήματος αλλά ενός διαπληκτισμού μεταξύ συμπατριωτών που βρίσκονται σε μια ξένη κοινότητα, οι άνθρωποι της ασφάλειας τον είχαν ήδη καταχωρήσει ως «επικίνδυνο αναρχικό ακιτάτορα». Γεγονός ήταν ότι κάποιιοι έμπειροι αστυνομικοί διέκριναν την αποφασιστικότητα και τη σταθερότητά του.

Αν και ο Ντι Τζιοβάνι είχε φτάσει στην Αργεντινή μόλις πριν δύο χρόνια, μιλούσε καλά ισπανικά με μια ανεπαίσθητη ιταλική προφορά. Είχε γεννηθεί στο χωριό Κιέτι της επαρχίας Αμπρούτσι, 180 χιλιόμετρα περίπου δυτικά της Ρώμης, στις 17 Μαρτίου του 1901. «Λίγα είναι γνωστά για τα παιδικά του χρόνια»- θα γράψει αργότερα η *L' Adunata dei Refrattari* (αναρχική εφημερίδα της ιταλικής κοινότητας στις ΗΠΑ)- «είναι όμως γνωστό ότι ήταν ένα έξυπνο παιδί και οι γονείς του τον έστειλαν για ένα διάστημα σε ένα κολλέγιο στην Ανκόνα».

Σπούδασε για να γίνει δάσκαλος αλλά ποτέ δεν πήρε το πτυχίο του. Ωστόσο βρήκε μια θέση σε ένα χωριό του Αμπρούτσι. Υπήρχε έλλειψη δασκάλων στην Ιταλία (πολλοί νέοι άνθρωποι είχαν σκοτωθεί κατά τον πόλεμο) και τον τελευταίο χρόνο του πολέμου για να καλυφθούν τα κενά αυτών που σκοτώθηκαν ή βρίσκονταν στο μέτωπο, κλήθηκαν νεαροί που στην πραγματικότητα μόλις είχαν περάσει την εφηβεία.

Στον ελεύθερό του χρόνο ο Σεβερίνο εκπαιδευόταν ως τυπογράφος, διάβαζε δε συνεχώς... Προυντόν, Μπακούνιν, Ρεκλύ, Κροπότκιν, Μαλατέστα, Νίτσε, Στίρνερ, Νετλάου...

Λίγο αργότερα οι γονείς του πέθαναν. Μέχρι το 1921 (20 ετών τότε) ο Σεβερίνο είχε προσχωρήσει πλήρως στον αναρχισμό. Η βία του παγκόσμιου πολέμου ήταν το φόντο των εφηβικών του χρόνων (επρόκειτο δε για έναν πόλεμο στον οποίο οι Ιταλοί σύρθηκαν παρά τη θέλησή τους), για να ακολουθηθεί από ακόμη περισσότερη βία στα μεταπολεμικά χρόνια με αποκορύφωμα την εμφάνιση του φασισμού. Οι ατομικές

ελευθερίες είχαν πλέον εξαφανιστεί. Τα μέλη της αντιπολίτευσης είχαν μόνο μία επιλογή, να πάνε στη φυλακή ή να μεταναστεύσουν. Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι ακολούθησε την πορεία πολλών επιφανών Ιταλών αναρχικών και εγκατέλειψε την Ιταλία. Αυτό έγινε το 1922. Εν τω μεταξύ ο Σεβερίνο είχε παντρευτεί την Τερέζα Μασκούλι, ένα απλό, ήσυχο κι ευχάριστο κορίτσι που ήταν βαθιά ερωτευμένο μαζί του. Ο Σεβερίνο τη φώναζε πάντα Τερεζίνα. Η οικογένεια Ντι Τζιοβάνι αποτελείτο από τρεις αδερφούς. Ο Σεβερίνο μετανάστευσε στην Αργεντινή, ο Αλεσάντρο στη Γαλλία και ο Τζουζέπε παρέμεινε στην Ιταλία.

Το Μάιο του 1923 ο Ντι Τζιοβάνι και η γυναίκα του έφτασαν στο Μπουένος Άιρες με το ατμόπλοιο Σοφία. Από το σημείο αυτό και μέχρι τις ταραχές στο θέατρο Κολόν, ο Ντι Τζιοβάνι ζούσε τη συνηθισμένη ζωή των πολιτικά συνειδητών εργατών τύπου της εποχής. Ήταν ένας καλός τεχνίτης. Συνήθως δούλευε ως στοιχειοθέτης αλλά μπορούσε να εργαστεί και ως λινοτύπης. Την ημέρα δούλευε στο τυπογραφείο και το βράδυ παρακολουθούσε συναντήσεις αναρχικών και αντιφασιστικών ομάδων. Οι σύντροφοί του στην πλειοψηφία τους ήταν Ιταλοί.

Η ένωση του Σεβερίνο και της Τερεζίνα απέφερε καρπούς. Το 1925 είχαν ήδη δύο κόρες, τη Λάουρα και την Ορόρα. Ο Ίλβο και η Μαρία γεννήθηκαν αργότερα.

Στις 31 Ιανουαρίου 1931 η *L'Italia del Popolo* (φιλελεύθερη σοσιαλιστική εφημερίδα της ιταλικής κοινότητας) περιέγραψε το Ντι Τζιοβάνι εκείνων των ημερών ως εξής:

«Τον συναντήσαμε για πρώτη φορά σε αντιφασιστικές συγκεντρώσεις. Δεν χρειάζεται να πούμε ότι ήταν κάθετα αντίθετος με όλες τις πολιτικές συνιστώσες του αντιφασισμού. Στα μάτια του οι σοσιαλιστές, οι δημοκράτες και ειδικά οι κομμουνιστές δεν διέφεραν πολύ από τους φασίστες. Στις συγκεντρώσεις διένειμε ή πουλούσε αναρχικές μπροσούρες και περιοδικά και ήταν ντόμπρος στις διαφωνίες του με τους ομιλητές. Κατά την άποψή του, ο οργανωμένος αντιφασισμός κάθε τάσης έριχνε στάχτη στα μάτια του λαού, έτσι λοιπόν άρχισε να εκδίδει ένα ελευθεριακό περιοδικό με τον τίτλο *Culmine*. Έκανε μόνος του το γράψιμο, τη στοιχειοθεσία και την εκτύπωσή της στον ελεύθερο χρόνο του, στερούμενος του ύπνου του».

Είναι ενδιαφέρον να διαβάσουμε μια τέτοια εκτίμηση για το άτομό του από μία μετριοπαθή δημοκρατική εφημερίδα όπως η *L' Italia del Popolo*, ειδικά αν σκεφτούμε ότι δημοσιεύτηκε την εποχή που ο Ντι Τζιοβάνι περνούσε από στρατοδικείο ενώ η de facto κυβέρνηση Ουριμπούρου δεν προβληματιζόταν και πολύ για την ελευθερία του τύπου. Πράγματι όλες ανεξαιρέτως οι εφημερίδες της Αργεντινής - και συνεπώς το 99% της κοινής γνώμης- θεωρούσε τον Ιταλό αναρχικό σαν ένα γκάνγκστερ, έναν βίαιο, τρομοκράτη δολοφόνο. Προκαλεί λοιπόν μεγάλη έκπληξη η ανάγνωση αυτών των γραμμών στην ίδια έκδοση της *L' Italia del Popolo*. «Πολύς λόγος γίνεται σήμερα για το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, έναν ψηλό, κομπό άντρα, με σπάνια φυσική δύναμη και κομπό ντύσιμο. Η αλήθεια όμως είναι ότι τότε τον γνωρίσαμε σαν ένα απλό άνθρωπο με τα κουρασμένα χαρακτηριστικά ενός αγοριού που πολλές φορές πεινούσε. Η αμφίεσή του ήταν παραπάνω από σεμνή, ήταν η εμφάνιση ενός συνηθισμένου εργάτη- σακάκι και παντελόνι που με την πρώτη ματιά φαινόταν ότι ήταν φθαρμένα, πονκάμισο χωρίς κολάρο, κασκόλ γύρω από το λαιμό του, καπέλο στο κεφάλι και τα κλασικά εργατικά σχοινένια σανδάλια στα πόδια». «Ο Αλ Καπόνε» συνεχίζει η εφημερίδα κάνοντας νύξη στο κύριο άρθρο της *La Nación* που παραλλήλιζε τον Ντι Τζιοβάνι με τον αμερικανό γκάνγκστερ, «δεν του έμοιαζε σε τίποτα. Με λεπτά χαρακτηριστικά, ξανθά μαλλιά και ελαφρώς κοκκινισμένο πρόσωπο, διέκρινε κανείς στα γαλάζια μάτια του μια έντονη, σχεδόν πυρετώδη λάμψη...».

Προτού ανοίξουμε το χρονικό του κύκλου της βίας που εξαπέλυσε ο Ντι Τζιοβάνι σε μια περίοδο τεσσάρων χρόνων- με όλη την γκάμα της σκληρότητας, του ρομαντισμού, του θρύλου, της τόλμης και αυτού του απροσδιόριστου που κυμαινόταν ανάμεσα στο απίστευτα εγκληματικό και στην παθιασμένη προσωπική αυτοδικία (ένας αστυνομικός διευθυντής υπέπεσε στο ολίσθημα να τον χαρακτηρίσει σύγχρονο Ρομπέν των δασών)- θέλουμε να προσεγγίσουμε το χαρακτήρα και την ψυχολογία του όπως αυτές διαμορφώθηκαν προτού ξεκινήσει ο αμείλικτος διωγμός του. Γιατί για τέσσερα χρόνια ήταν σαν ένα κυνηγημένο ζώο, ένας άνθρωπος διωκόμενος από την κοινωνία κι ένας άνθρωπος

που βρίσκεται συχνά σε μια τέτοια θέση, πρέπει να αντιδρά πολύ διαφορετικά.

Ο Αλμπέρτο Μπιάνκι (δημοσιογράφος της *La Antorcha* και διακεκριμένος αναρχικός ρήτορας κατά τις δεκαετίες του '20 και του '30) γνώριζε τον Ντι Τζιοβάνι από την εποχή που δεν ήταν ακόμη καταζητούμενος και μας δίνει την εξής παραστατική περιγραφή του:... «Ο Ντι Τζιοβάνι ήταν σαν ένα αφρώδες ιταλικό κρασί που μόλις ανοίχτηκε. Ασυγκράτητος, ενθουσιώδης, ενεργητικότητας και γοητευτικός. Όταν τέλειωνε με τη δουλειά της μέρας, χωνόταν με πάθος στα τυπογραφικά στοιχεία και τα μελάνια για να εκφράσει τις ιδέες του με προκληρύξεις και με αυτοσχέδιες εφημερίδες που χρηματοδοτούσε με τα δικά του λεφτά. Τον θυμάμαι να τρώει μια μπουκιά από σάντουιτς ενώ στοιχειοθετούσε σε ατέλειωτες νύχτες πυρετώδους εργασίας».

Ο Ντονάτο Αντόνιο Ρίζο, διευθυντής τότε της *La Antorcha* (και αντίθετος με τις μεθόδους του Ντι Τζιοβάνι αν και ποτέ δεν του αρνήθηκε τη βοήθειά του όποτε χρειάστηκε) μας έχει αφήσει την περιγραφή της σκηνης όταν τον πρωτοσυνάντησε στο τυπογραφείο της οδού Ριόχα 1689. «Όταν τον γνώρισα, ο Ντι Τζιοβάνι δούλευε στο τυπογραφικό εργαστήριο της Τράπεζας της Βοστώνης. Πάντα έκλεβε κάτι από το εργαστήριο, ειδικά μελάνια, για να μειώνει το κόστος έκδοσης της εφημερίδας του *Culmine*. Έκανε όλες τις δουλειές μόνος του. Έγραφε το μεγαλύτερο μέρος της εφημερίδας, τη στοιχειοθετούσε, την τύπωνε και συχνά ασχολιόταν και με τη διανομή της. Ήταν από αυτούς που πιστεύουν ότι πρέπει οι ίδιοι να κάνουν τα πάντα, αλλιώς δεν θα γίνει τίποτα. Δεν υπήρχε χρόνος για φαγητό κατά τις ατέλειωτες ώρες δουλειάς. Αρραία και που θα μασουλούσε ένα κομμάτι ξερό ψωμί, όντας πλήρως απορροφημένος από το έργο του. Ήταν ένας παρορμητικός άνθρωπος με αυθόρμητες και ενστικτώδεις αντιδράσεις. Ντυνόταν ταπεινά αλλά με αξιοπρέπεια. Όσο τον ήξερα δεν ήταν από τους ανθρώπους που τους απασχολεί η εξωτερική τους εμφάνιση».

HL' Adunata dei Refrattari της Νέας Υόρκης γράφει: «Όσοι μπορούν να τον θυμηθούν από εκείνες τις ημέρες, προτού περάσει στην παρανομία, ξέρουν με πόσο ζήλο αφοσιώθηκε στη διάδοση των ελευθεριακών ιδεών και θα θυμούνται πως,

παρά το ορμητικό του χαρακτήρα του, η ζωντάνια του τον έκανε αγαπητό σε φίλους και γνωστούς».

Αυτό είναι και το κρίσιμο σημείο. Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι ήταν πάνω απ' όλα ένας αυτοδίδακτος. Ο γραφικός χαρακτήρας του, για παράδειγμα, μοιάζει περισσότερο με αυτόν ενός καλλιγράφου παρά ενός εργάτη. Το ύφος του είναι θυελλώδες, ασυγκράτητο, ευθύ και χωρίς περιστροφές. Δεν έχει τη διανοομενίστικη επιτήδευση που επικρατούσε τότε αλλά και σε καμία περίπτωση δεν ήταν -όπως ισχυριζόνταν κάποιοι που ήθελαν να τον μειώσουν- αστοιχειώτος. Η γραφή του είναι καθαρή, ίσως κάπως μιμητική αλλά η γλώσσα του είναι σαφώς δημοσιογραφική και το στυλ του ενδιαφέρον· ήταν ένας συγγραφέας που ήξερε πως να απευθυνθεί στο πλατύ κοινό. Πολλά από τα άρθρα του που δημοσιεύτηκαν στην Αργεντινή και τη Νέα Υόρκη έχουν αποδοθεί στον Άλντο Αγκούτσι, όμως αυτό είναι λάθος. Ο Αγκούτσι -ένας από τους πιο χαρισματικούς Ιταλούς αναρχικούς διανοούμενους που μετανάστευσε στην Αργεντινή- έχει αισθητά διαφορετικό ύφος. Ενώ σε επίπεδο θεωρίας ο Αγκούτσι ήταν ένας σεβαστός μέντορας για τον Ντι Τζιοβάνι και το στυλ του (που φυσικά ήταν ανώτερο από αυτό του Ντι Τζιοβάνι) ήταν αρκετά διαφορετικό, αυτό δεν σημαίνει ότι τα γραπτά του Ντι Τζιοβάνι ήταν άνευ αξίας. Αντίθετα, τα άρθρα του ήταν πολύ πιο σημαντικά από απλά άρθρα για φυλλάδια.

Ως αυτοδίδακτος που ήταν, ο Ντι Τζιοβάνι πίστευε ανεπιφύλακτα στη θεωρία. Και μες στην τραγική του απλοϊκότητα πίστευε ότι η θεωρία φτιάχτηκε για να εφαρμόζεται. Αν ο Μπακούνιν ή ο Κροπότκιν έλεγαν ότι για την επανάσταση και την κατάκτηση της ελευθερίας όλα τα μέσα είναι θεμιτά, ο Ντι Τζιοβάνι θα χρησιμοποιούσε αυτά τα μέσα. Για αυτό το λόγο, όταν ο Ντι Τζιοβάνι άρχισε να συχνάζει στους αναρχικούς κύκλους, τάραξε τα νερά. Ήθελε να περάσει από τη θεωρία στην πράξη εδώ και τώρα. Ήθελε να κινητοποιήσει τον κόσμο, να τον κατεβάσει στους δρόμους για να κάνει την επανάσταση. Δεν ασχολιόταν με τη διαλεκτική, τις συγκυρίες και την ωρίμανση των συνθηκών. Όσον αφορούσε τον ίδιο αυτά που είχε διαβάσει έπρεπε να πραγματοποιηθούν. Υποστήριζε ότι όλοι οι αναρχικοί μπορούσαν να κατέβουν στους δρόμους, να πετάξουν βόμβες και να συγκρουστούν

με τον εχθρό. Το κοινωνικό σύστημα είναι άδικο, οι ισχυροί δεν είναι παρά κλέφτες που ληστεύουν τους φτωχούς και η αστυνομία είναι ένα σώμα ένοπλων κακοποιών που προστατεύει τα κλοπιμαία των πλουσίων. Το μόνο που απέμενε λοιπόν ήταν να ληστέψεις τους ισχυρούς και να επιστρέψεις τα κλοπιμαία στους νόμιμους κατόχους του, συντριβοντας την αστυνομία, τη θεσμική εξουσία και ό,τι άλλο υπάρχει για να υπηρετεί τα συμφέροντα της μπουρζουαζίας. Αυτό δεν θα γίνει με διαλέξεις και ωραία λόγια αλλά με όπλα και βόμβες. Απαιτούνταν βία ενάντια στη βία. Στο «Πρόσωπο με πρόσωπο με τον εχθρό», όπως λεγόταν η στήλη στην εφημερίδα του *Culmine*, ο Ντι Τζιοβάνι καταγράφει τις επιθέσεις ενάντια στην κοινωνία την οποία θεωρούσε εχθρό.

Αν και ο Ντι Τζιοβάνι κρατούσε δεσμούς περισσότερο με τους Ιταλούς αναρχικούς παρά με τους Αργεντινούς, το σχίσμα που προκάλεσε στις τάξεις των αναρχικών στην Αργεντινή θα είχε άμεσες συνέπειες στην τραγωδία του.

Οι αναρχικοί στην Αργεντινή (που είχε το ισχυρότερο κίνημα σε όλη τη Λατινική Αμερική) χωρίζονταν στους «protestistas» (γύρω από την εφημερίδα *La Protesta* που έβγαζαν ο Εμίλιο Λοπέξ Αράνγκο και ο Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν), τους «antorchistas» (γύρω από την εφημερίδα *La Antorcha*, με θεωρητικούς τους Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο και Τεοντόρο Αντίλι - ο δεύτερος πέθανε σε νεαρή ηλικία αλλά οι ιδέες του συνέχισαν να έχουν επιρροή για πολλά χρόνια) και, εκτός από αυτές τις κυρίως θεωρητικές ομάδες, τους αναρχοσυνδικαλιστές που ήταν οργανωμένοι στη FORA ή σε αυτόνομα σωματεία (ανάμεσα στα οποία ξεχώριζε λόγω της μαχητικότητάς του αυτό των αρτοποιών).

Σε γενικές γραμμές η *La Protesta* και η FORA αντιπροσώπευαν τη μετριοπαθή πτέρυγα του αργεντινικού αναρχισμού ενώ τα αυτόνομα σωματεία και η ομάδα της *La Antorcha* αντιπροσώπευαν την «αριστερή» πτέρυγα του κινήματος. Από το 1926 στην τελευταία θα μπει και η ιταλική ομάδα που δημιουργήθηκε γύρω από την εφημερίδα *Culmine* που θα λέγαμε ότι αντιπροσώπευε την άκρα αριστερά.

Η ομάδα της *La Protesta* ήταν αναμφισβήτητα η πιο σημαντική και το γεγονός ότι είχε δικό της πιεστήριο τη βοήθησε

να εκδίδει την εφημερίδα καθημερινά χωρίς οικονομικά προβλήματα. Διοικητικά ήταν πολύ σταθερή, σε βαθμό που οι διευθυντές της τόνιζαν ότι με όρους εμπορικής βιωσιμότητας και πιστωτικής αξιοπιστίας, ήταν η δεύτερη εφημερίδα της χώρας πίσω από την αστική εφημερίδα *La Prensa*. Οι άνθρωποι της *La Protesta* ήταν αντίθετοι με την εξεγερτική δράση. Πράγματι, οι «*antorchistas*» κατηγορούσαν τους «*protestistas*» ότι ενδιαφέρονταν περισσότερο για την εξασφάλιση της έκδοσης της εφημερίδας παρά για την πραγμάτωση των αναρχικών ιδανικών. Θα δούμε πώς η μορφή του Ντι Τζιοβάνι θα βαθύνει το χάσμα ανάμεσα στις δύο φράξιες και πώς οι πράξεις του θα προκαλέσουν μια διαμάχη που δε θα τέλειωνε παρά μόνο μετά την εκτέλεσή του.

Ενώ η πολιτική αστυνομία άνοιξε πρώτη φορά φάκελο για τον Ντι Τζιοβάνι μετά τη φασαρία στο θέατρο Κολόν, το όνομα του είχε νωρίτερα - στις 25 Οκτωβρίου 1924 - καταχωρηθεί στα πρακτικά της τοπικής αστυνομίας μετά την ανάμιξή του σε μία συμπλοκή κατά τη διάρκεια μιας εργατικής συγκέντρωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ οι σκέψεις του είχαν ως επίκεντρο την Ιταλία και τον αγώνα ενάντια στο φασισμό, εν τούτοις δεν αγνόησε την πορεία των Αργεντινών αναρχικών και της εργατικής τάξης της χώρας.

Έτσι, από τις σελίδες της *Culmine* υποστήριξε τη *La Antorcha* στη διαμάχη της με την καθημερινή εφημερίδα *Critica*. Η *Critica*, μία απογευματινή καθημερινή εφημερίδα, είχε προβλήματα με τους εργαζόμενους στη διανομή στις αρχές του 1926. Υπό συνθήκες που παραμένουν αδιευκρίνιστες ένας εργάτης, ο Ραούλ Πίντος, πυροβολήθηκε στο κεφάλι και σκοτώθηκε και άλλος ένας ονόματι Λονγκό τραυματίστηκε σοβαρά. Ακολούθησε μία συγκέντρωση από τους εργαζόμενους της εφημερίδας η οποία διαλύθηκε βίαια από την αστυνομία. Την υπόθεση κράτησαν στην επικαιρότητα οι αναρχικές ομάδες συμπλέοντας έτσι με τη θέση της *La Antorcha*. Αυτό έγινε λόγω της ανάμιξης του συντάκτη της *Critica* Απολλινάριο Μπαρέρα, ο οποίος υπήρξε μέλος της ομάδας της *La Protesta* και συντάκτης της επί σειρά ετών.

Ο Μπαρέρα ήταν μια αμφιλεγόμενη φυσιογνωμία. Πρώην υπαξιωματικός του πολεμικού ναυτικού, εντάχθηκε αρ-

γότερα στη *La Protesta* και το 1919 διακινδύνευσε τη ζωή του σε μια ρομαντική απόπειρα να απελευθερώσει το Ραντοβίτσκι από τη φυλακή της Ουσουαία. Οι «*antorchistas*» όμως τον κατηγορούσαν πάντα ως υπαίτιο διχασμού ανάμεσα στους αναρχικούς, επειδή είχε δεχτεί χρήματα από ένα ζυθοποιείο για να ενισχύσει οικονομικά μια απεργία σε ανταγωνιστική επιχείρηση. Το γεγονός αυτό έφτασε στα αυτιά του Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο και του Αντίλι και οδήγησε σε διάσπαση όταν η εκδοτική ομάδα της *La Protesta* στήριξε τον Μπαρέρα.

Μετά από χρόνια ο Μπαρέρα εντάχθηκε στην *Critica* και έγινε ακόλουθος του Μποτάνα. Όταν δολοφονήθηκε ο εφημεριδοπώλης Πίντος, η *La Antorcha* κατηγορήσε τον Μπαρέρα ότι ήταν αυτός που έριξε το μοιραίο πυροβολισμό (αν και δεν τον κατονόμασαν αφού δεν ήταν πληροφοριοδότες της αστυνομίας) και ακόμα και σήμερα μετά από τόσα χρόνια υπάρχουν κάποιοι που είναι πεπεισμένοι για την ενοχή του Μπαρέρα. Οι αυτόπτες μάρτυρες του εγκλήματος, εργαζόμενοι στην *Critica*, υποστηρίζουν ότι ο εφημεριδοπώλης Πίντος (που ήταν αναρχικός) δολοφονήθηκε με τον πλέον άνανδρο τρόπο. Πυροβολήθηκε στο πίσω μέρος του κεφαλιού από απόσταση 10 εκατοστών από έναν υπάλληλο της εταιρίας διανομής «*El lungo de Flores*».

Ποιος ήταν ο ρόλος του Μπαρέρα σε όλα αυτά; Ο Πίντος σωριάστηκε στο πάτωμα του τυπογραφείου. Ο Μπαρέρα διέταξε να του στείλουν αμέσως έναν εργάτη και με τη βοήθειά του μετέφερε το σώμα του Πίντος και το παράτησε εκεί έτσι ώστε να απεμπλακεί η εφημερίδα από το φόνο και το όλο γεγονός να περάσει σαν ένας καυγός του δρόμου.

Σε κάθε περίπτωση η *La Antorcha* μεμόταν την *Critica* για το γεγονός - «Καθώς είναι μια αστυνομική εφημερίδα που υπόκειται σε εκβιασμούς, αποτελεί κομμάτι του κίτρινου τύπου και χυδαίο εχθρό των εργατών, η *Critica* έχει μπει στη μαύρη λίστα για τους αναρχικούς. Η *Critica* είναι φίλα προσκείμενη στο Σαντιάγκο (αστυνομικού διευθυντή), στον Ουρουτσούα και στο Μπαρέρα, αλλά αυτοί δεν είναι ούτε ήταν ποτέ αναρχικοί. Ήταν και είναι όμως αφεντικά σε σκλάβους. Η *Critica* μας αηδιάζει. Αποπνέει μια δυσσομία από μπουρδέλα, υπόκοσμο και αστυνομικά κελιά».

Από τις στήλες της εφημερίδας του, *Culmine*, στις 20 Φεβρουαρίου 1926, ο ακόμα άγνωστος Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι προτείνει να μποιϊκοτάρουν οι εργάτες την *Critica*. Αναφέρεται στην *Critica* ως «το φερέφωνο της Καμόρα». Η ιταλική αναρχική ομάδα *Il Pensiero* συμμετείχε σε μια επιτροπή μποιϊκοτάζ της *Critica* που είχε γραφεία στην οδό Εκουαδόρ 30. Ως χειρονομία συνεργασίας, ο Ντι Τζιοβάνι τύπωσε προκηρύξεις που προέτρεπαν τον κόσμο να μην αγοράζει την *Critica*. Άλλα, πιο βίαια μέσα που πρότεινε ο Ντι Τζιοβάνι για να χτυπηθεί η εφημερίδα του Μποτάνα ατόνησαν μέσα στις ατέλειωτες συζητήσεις της επιτροπής και τελικά χάθηκαν μέσα στην όλη αδράνεια. Παρά τη διάλυση της επιτροπής οι σελίδες της *Culmine* συνέχιζαν να φέρουν την παραίνεση «Μποϊκοτάζ στην *Critica*».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟΛΑ ΣΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΠΑΡΤΟΛΟΜΕΟ ΒΑΝΤΣΕΤΙ

Να ανάψουμε το φυτίλι του δυναμίτη της εκδίκησης!

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, 1η Αυγούστου 1927

Για την ώρα ο Ντι Τζιοβάνι είχε άλλα πράγματα στο μυαλό του. Είχε αφιερώσει όλη την ενέργειά του για την οργάνωση μιας δανειστικής βιβλιοθήκης για τους ιταλόφωνους αναρχικούς με έδρα το σπίτι του στο Μορόν. Επιπλέον, η υπηρεσία διανομής βιβλίων της *Culmine* πρόσφερε ελευθεριακά βιβλία σε χαμηλές τιμές. Οι πρώτοι διαθέσιμοι τίτλοι ήταν: Η κομμούνια και το κράτος του Μπακούνιν (στην τιμή των 60 σεντάβος), Ο Αντίχριστος του Νίτσε (τιμή 75 σεντάβος), Η καταγωγή των ειδών του Δαρβίνου (τιμή 2,25 πέσος), τα Λόγια ενός επαναστάτη του Κροπότκιν, Η αναρχία του Μαλατέστα, κ.α.

Οι Ιταλοί αναρχικοί στις Ηνωμένες Πολιτείες έγραψαν για την *Culmine* στην εφημερίδα τους *L' Adunata dei Refrattari* σε μια νεκρολογία για το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι: «Εν τω μεταξύ η *Culmine* συνέχισε να εκδίδεται και οι σύντροφοι θυμούνται πως, αν και δεν διεκδικούσε λογοτεχνικά εύσημα, στις στήλες της έβρισκαν μια πνευματώδη και απόλυτα έντιμη υπεράσπιση των ιδανικών μας με πραγματικά σπάνιο κουράγιο. Η κινητοποίηση για λογαριασμό των Σάκο και Βαντσέτι - κατά την οποία έλαβαν χώρα μεγάλες, μαζικές διαδηλώσεις που γέμισαν τις πλατείες - έθιξε το ζήτημα της επαναστατικής δράσης. Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι υποστήριξε ανοιχτά την ανάγκη για τέτοια δράση».

Τα πράγματα είχαν ως εξής: Οι θανατικές καταδίκες που επιβλήθηκαν τους δύο Ιταλούς αναρχικούς, Σάκο και Βαντσέτι στις ΗΠΑ προκάλεσαν την οργή της εργατικής τάξης σε όλο τον κόσμο. Ποτέ πριν δεν είχε προκαλέσει μια αδικία τόσο αντίκτυπο σε παγκόσμια κλίμακα. Οι παλιές διαφορές ξεχάστηκαν καθώς οι εφημερίδες ανεξαρτήτως πολιτικής τάξης κατέγραφαν στα πρωτοσέλιδα την εξέλιξη της δίκης. Έγιναν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας με συμμετοχή ανθρώπων όλων των πεποιθήσεων και οργανώθηκαν εκατοντάδες επιτροπές αλληλεγγύης στους Σάκο και Βαντσέτι. Η έκδοση της απόφασης αναμενόταν με αγωνία. Στο Μπουένος Άιρες, όπως και σε όλες τις μεγάλες πόλεις του κόσμου, η δίκη των δύο μεταναστών εργατών ήταν επί μήνες στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας.

Στην Αργεντινή για ένα χρόνο οι προσπάθειες όλων των αναρχικών και αναρχοσυνδικαλιστών στρέφονταν στη διαμαρτυρία ενάντια στις θανατικές καταδίκες των Σάκο και Βαντσέτι και στην απαίτηση μετατροπής τους.

Ο Ντι Τζιοβάνι πήρε την υπόθεση Σάκο και Βαντσέτι πολύ σοβαρά. Στις πράξεις και τις απόψεις του ήταν επηρεασμένος από την πολύ στενή επαφή που διατηρούσε με τους Ιταλούς αναρχικούς της Νέας Υόρκης. Είχε αναλάβει την ανταπόκριση από το Μπουένος Άιρες για το κύριο όργανό τους, τη *L' Adunata dei Refrattari*. Φαίνεται ότι ο Ντι Τζιοβάνι ήθελε να δείξει στους συντρόφους του ότι θα μπορούσαν να περιμένουν πολλά από την Αργεντινή. Και πόσο δίκιο είχε.

Την Κυριακή 16 Μαΐου 1926, στις 10 π.μ., η *La Antorcha* οργάνωσε μία συγκέντρωση για την υπόθεση Σάκο και Βαντσέτι στο θέατρο Μποέντο. Μαζεύτηκαν πάνω από 250 άνθρωποι. Ομιλητές ήταν ο Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο, Μαρτίν Αλαβάρες και όπως ανέφερε η *La Naciòn* «κάποιος Κουέγιο». Ο Καρμέλο Φρέντα μίλησε εκ μέρους της κοινότητας των Ιταλών μεταναστών. Υπήρχε όμως κι ένας ομιλητής εκτός προγράμματος που ανέβηκε στο βήμα απρόσκλητος. Ήταν Ιταλός και, όπως διακριτικά το διατύπωσε η *La Naciòn*, «μίλησε με παράξενη γλώσσα». Ήταν ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι που επέμενε για λιγότερα λόγια και περισσότερη δράση, περισσότερες «ατομικές ενέργειες», «περισσότερη βία».

Ένα έξοχο, αυθόρμητο φινάλε για μία συγκέντρωση διαμαρτυρίας. Ο άγνωστος ομιλητής μπήκε στις καρδιές των πονών και ένθερμων από τους συμμετέχοντες.

Σαν επιβεβαίωση των λόγων του με πράξεις, οι βόρειες γειτονίες της πόλης αναστατώθηκαν την ίδια νύχτα από μια εκκωφαντική έκρηξη. Λίγα λεπτά μετά τις 11 μ.μ. μία ισχυρή βόμβα εξερράγη στην πόρτα της αμερικανικής πρεσβείας στη γωνία των οδών Αρόγιο και Κάρολος Πελεγκρίνι. Η τρύπα που άφησε η έκρηξη ήταν τόσο μεγάλη που οι αστυνομικοί που κατέφτασαν στη σκηνή, μπήκαν στην πρεσβεία από αυτήν. Ο αμερικανικός θυρεός είχε ταναχτεί στη μέση του δρόμου. Τα θραύσματα από τη βόμβα έσπασαν τα μπουνάλια στα ράφια του απέναντι σουπερμάρκετ. Ο αστυνομικός διευθυντής Φερνάντεζ έσπευσε εκεί. Μαζί του ο επιθεωρητής Ετσεβέρι και ο αρχηγός της ασφάλειας Σαντιάγκο εξέφρασαν τη λύπη τους στον πρέσβη Πίτερ Τζέι.

Ο μηχανισμός αποτελείτο από δύο μπάλες κανονιού κατασκευασμένες στο Σαν Λορέντζο. Το κίνητρο της επίθεσης ήταν παραπάνω από φανερό- ήταν μέρος της εκστρατείας απελευθέρωσης των Σάκο και Βαντσέτι. Η πρώτη κίνηση της αστυνομίας ήταν να εισβάλει στα γραφεία της «Επιτροπής για τη Σωτηρία των Σάκο και Βαντσέτι», στο 1698 της οδού Ριόχα. Εκεί συνέλαβαν τον «γνωστό» αναρχικό Κάρολος Ραβέτο και τον Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο. Στο 2452 της οδού Ομπού στη Βαλένσια συνέλαβαν τον Βαλεντίν Αλσίνα και το γραμματέα της επιτροπής διαμαρτυρίας Πέδρο Φαμπέριο. Κατασχέθηκε μία ολόκληρη έκδοση της *La Antorcha* και στο αναρχικό στέκι στο 3279 της οδού Μπαρτολομέ Μίτρε, συνελήφθησαν περίπου εβδομήντα άτομα μαζί με ένα βαρέλι πίσσα και ηλεκτρικές λάμπες που γεμισμένες με πίσσα γίνονται βόμβες κατάλληλες για εισόδους κτιρίων.

Όμως ο αρχηγός της Ασφάλειας δεν έψαχνε για βόμβες από πίσσα. Έψαχνε για αυτόν που έβαλε τη βόμβα στην πρεσβεία. Μέσω ενός πληροφοριοδότη είχε ακούσει ότι στη συγκέντρωση στο θέατρο Μποέντο ένας νεαρός, ξανθός Ιταλός έλεγε να γεμίσουν την πόλη με βόμβες. Αυτός ο Ιταλός έπρεπε να εντοπιστεί και να συλληφθεί.

Εν τω μεταξύ η Πατριωτική Λίγκα της Αργεντινής, με επικεφαλής τον Μανουέλ Κάρολες, ήταν σε επιφυλακή. Αυτή η

εθνικιστική οργάνωση νεολαίας αποτελείτο από ευκατάστατους νεαρούς των βόρειων συνοικιών και σπουδαστές από καθολικά κολέγια. Είχαν παίξει σημαντικό ρόλο στην καταστολή των εργατών κατά την Τραγική Εβδομάδα και την εργατική εξέγερση στην Παταγονία και δεν επαναπαύτηκε στις δάφνες της. Ήταν έτοιμη να τσακίσει τους αναρχικούς και τα άλλα «αντεθνικά στοιχεία». Όταν έγινε η βομβιστική επίθεση, η Λίγκα πρόσφερε πρόθυμα τις υπηρεσίες της στον Αμερικανό πρόεσβη. Λίγα μόνο λεπτά μετά την έκρηξη, ο νεαρός Εμίλιο Κασάρες που ζούσε κοντά στην πρεσβεία ήταν ο πρώτος που πλησίασε τον πρόεσβη και καταδίκασε τη «βδελυρή πράξη». Ως αποτέλεσμα, ο Αμερικανός πρόεσβης έστειλε το ακόλουθο σημείωμα στο δρ. Μανουέλ Καρλές: «Επιτρέψτε μου να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για την αμέριστη και ουσιαστική βοήθεια που τόσο πρόθυμα μου προσέφερε ο Δον Εμίλιο Κασάρες ο νεότερος, λίγα μόλις λεπτά μετά την έκρηξη. Σας συγχαίρω για την αξιοθαύμαστη οργάνωσή σας που κατάφερε να βρεθεί στη σκηνή αμέσως μετά την τέλεση αυτής της βδελυρής πράξης που είμαι πεπεισμένος ότι υποδαυλίστηκε από κακοήθη ξένα στοιχεία και όχι από πολίτες της μεγάλης Δημοκρατίας της Αργεντινής».

Το πολιτικό γραφείο της αστυνομίας απευθύνθηκε στην ιταλική πρεσβεία για μια λίστα με τους πιο επικίνδυνους Ιταλούς αναρχικούς που μετανάστευσαν τελευταία στην Αργεντινή. Στη λίστα ήταν και το όνομα του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι τον οποίο η ιταλική πρεσβεία δεν συγχώρησε ποτέ για το επεισόδιο στο θέατρο Κολόν. Η αστυνομία δεν είχε πρόβλημα να εντοπίσει τον Ντι Τζιοβάνι. Όταν είχε συλληφθεί την πρώτη φορά, είχε δηλώσει αυθόρμητα τη διεύθυνσή του στην περιοχή της Μορόν. Στις 21 Μαΐου έγινε έρευνα στο σπίτι του Ντι Τζιοβάνι. Ο Σεβερίνο συνελήφθη και κατασχέθηκαν εκατοντάδες βιβλία και μπροσούρες.

Κρατήθηκε για πέντε ημέρες για να υποστεί μια διαδικασία «κάμψης της αντίστασης» και τελικά του πήραν κατάθεσή στις 26 Μαΐου, παρότα άψογα δημοκρατικά διαπιστευτήρια του προέδρου δον Μαρσέλο Αλβεάρ. Η αστυνομία είχε πάντα τον τρόπο να αναζητά τις πληροφορίες της ξεπερνώντας κάποιες «μικρές παραβιάσεις των ατομικών ελευθεριών». Η κατάθεση του Ντι Τζιοβάνι ήταν αντικειμενική και

άμεση όπως πάντα: «Ναι, με συνέλαβαν καθώς έβγαينا από το σπίτι μου».

Όταν τον ρώτησαν για τη δουλειά του, είτε ότι για δύο χρόνια είχε αφοσιωθεί ως δημοσιογράφος στην έκδοση της εφημερίδας *Culmine*, της οποίας ήταν ιδιοκτήτης. Στην ερώτηση αν συμμετείχε στη συγκέντρωση υποστήριξης των Σάκο και Βαντσέτι στο θέατρο Μποέντο, δήλωσε ότι παραβρέθηκε στη συγκέντρωση αλλά απλώς παρακολούθησε τις εργασίες από την είσοδο χωρίς τελικά να μπει στο κτίριο.

Όταν τον ρώτησαν για τις πεποιθήσεις του, απάντησε ότι ασπάζεται τα αναρχικά ιδανικά, ενώ όταν ρωτήθηκε αν συμμετείχε στην έκρηξη στην πρεσβεία των ΗΠΑ απάντησε αρνητικά.

Σαράντα οκτώ περίπου ώρες μετά, ο δικαστής τον άφησε ελεύθερο λόγω έλλειψης στοιχείων. Ωστόσο, τόσο ο Σαντιάγκο όσο και ο αστυνομικός διευθυντής ήταν πεπεισμένοι για την ενοχή του Ντι Τζιοβάνι, όταν εκείνος τους κοίταζε με αναίδεια και περιφρόνηση σε κάθε του απάντηση.

Οι Σάκο και Βαντσέτι δεν εκτελέστηκαν εκείνη τη χρονιά. Η αγωνία τους στη φυλακή Τσαρλσάουν θα κρατούσε άλλους 15 μήνες. Η μοίρα τους βρισκόταν στα χέρια του δικαστή Θάγκερ και του κυβερνήτη Φούλερ. Οι αιτήσεις χάριτος γίνονταν η μία μετά την άλλη, αλλά απορρίπτονταν όλες. Η κινητοποίηση παγκοσμίως αυξανόταν. Σημειώθηκαν εκρήξεις βομβών στη Βαρκελώνη, το Παρίσι και τη Μαδρίτη και έλαβαν χώρα πράξεις επαναστατικής αλληλεγγύης όπου το προλεταριάτο ήταν σε κάποιο βαθμό οργανωμένο.

Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι είχε μάθει ότι το να λες πάντα την αλήθεια έφερε προβλήματα. Είχε δώσει τη διεύθυνσή του και το σπίτι του κυριολεκτικά λεηλατήθηκε. Κατασχέθηκε ακόμη και η βιβλιοθήκη του την οποία συνέλεξε με τεράστιες θυσίες και προσπάθεια. Τώρα έπρεπε να βρει επειγόντως μια νέα διεύθυνση που δεν θα ήταν γνωστή στην αστυνομία.

Μέσω της *La Antorcha* είχε γνωρίσει δύο νεαρούς που είχαν εντυπωσιαστεί από την παρέμβασή του στη συγκέντρωση του θεάτρου Μποέντο, τον Αλεχάντρο και τον Παουλίνο Σκαρφό. Γεννήθηκε έτσι μια φιλία που θα διαρκούσε τέσσερα ακριβώς χρόνια και θα είχε τρομερές συνέπειες και για τους τρεις. Τις πιο καταστρεπτικές συνέπειες επρόκειτο να

υποστεί η οικογένεια Σκαρφό που δοκιμάστηκε σκληρά από τα μελλοντικά γεγονότα.

Ο Αλεχάντρο και ο Παουλίνο Σκαρφό ήταν δύο ιδεαλιστές νέοι που ήταν πάντα πρόθυμοι να εργαστούν για την αναρχία. Ο Ντι Τζιοβάνι τους ρώτησε αν γνώριζαν κάποιον που θα νοίκιαζε ένα διαμέρισμα για αυτόν και την οικογένειά του. Συμπτωματικά οι γονείς τους νοίκιαζαν ένα δωμάτιο στο σπίτι τους στο 3834 της οδού Μόντε Έγκμοντ (σήμερα λέγεται Τρες Αρόγιος). Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι μετακόμισε εκεί.

Η οικογένεια Σκαρφό ζούσε μια απλή ζωή σε ένα συνηθισμένο σπίτι των προαστίων που διέθετε μπαλκόνι, εσωτερική αυλή και γλάστρες με λουλούδια. Ο Πέδρο Σκαρφό (ο πατέρας) ήταν ένας Ιταλός εργάτης που είχε περάσει τα εξήντα ενώ η γυναίκα του η Καταλίνα Ρομάνο, ήταν γύρω στα πενήντα. Είχαν οκτώ παιδιά - τον Αντόνιο, το Χοσέ, τον Αλεχάντρο, τον Ντομίνγκο, τον Παουλίνο, τη Ζοζέφα Αμέρικα, τη Σάντα και την Ασουντο - όλα γεννημένα στην Αργεντινή. Πραγματικός αρχηγός της οικογένειας ήταν ο μεγαλύτερος γιος, ο Αντόνιο. Αποτελούσε παράδειγμα για τους αδελφούς του με την εργατικότητα και τη μελέτη του. Έπιασε δουλειά ως βιβλιοθηκάριος. Παρακολουθούσε από κοντά την πρόοδο των αδερφών του αλλά δεν μπόρεσε να αποτρέψει τον Αλεχάντρο και τον Παουλίνο από το να ασχοληθούν με την πολιτική και, ακόμα χειρότερα, από το να γίνουν αναρχικοί. Στο σπίτι όμως το όλο ζήτημα θεωρήθηκε σαν μια νεανική τρέλα- μια ασθένεια που θα θεράπευε ο χρόνος. Από όλα τα παιδιά των Σκαρφό ένα ξεχώριζε για την ασυνήθιστη ευφυΐα του, η Ζοζέφα Αμέρικα («Φίνα» όπως την αποκαλούσαν οι αδερφοί της) που πήγαινε στο γυμνάσιο του Εστανισλάβο Σεμπάγιος.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, όταν η οικογένεια είχε χτυπηθεί από την τραγική μοίρα, η μητέρα των Σκαρφό περιέγραψε την άφιξη του Ντι Τζιοβάνι ως εξής: «Μια μέρα πριν μερικά χρόνια, ήρθε σπίτι μας ένας άντρας για να νοικιάσει ένα δωμάτιο. Ήταν ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Φάνηκε να συμφωνεί με το νοίκι και η συμφωνία οριστικοποιήθηκε. Την επόμενη μέρα επέστρεψε με την Τερεζίνα, τη γυναίκα του, και τα τρία τους παιδιά. Έδειχνε καλός άνθρωπος με απλή εμφάνιση. Μι-

λούσε με καλά λόγια για τους φτωχούς και περνούσε αρκετές ώρες διαβάζοντας τα βιβλία του. Δούλευε ως στοιχειοθέτης. Εκείνο τον καιρό κανείς από τους τρεις δεν είχε πατήσει τα είκοσι... ο Παουλίνο ήταν 19, ο Αλεχάντρο 17 και η Αμέρικα 15 ετών. Ο Ντι Τζιοβάνι άρχισε να τους δανείζει βιβλία και σύντομα έγιναν φίλοι. Ήταν πολύ γοητευτικός και αφού έγινε φίλος τους, άρχισε να τους επηρεάζει με τις ιδέες του».

Εκτός όμως από την πολιτική, η άφιξη του Ντι Τζιοβάνι προκάλεσε και κάτι άλλο που δεν είχε φανεί μέχρι τότε στο σπιτικό των Σκαρφό: τον έρωτα. Η έφηβη Αμέρικα Ζοζεφίνα - φλογερή, δραστήρια και πανέξυπνη - ένωσε έλξη για αυτόν το νεοφερμένο που δεν έμοιαζε με τους περισσότερους άνδρες. Μιλούσε για την χειραφέτηση του ανθρώπου, την ελευθερία και για τα βάσανα των φτωχών. Μιλούσε για βιβλία, φιλοσοφία και πολιτική και ενθάρρυνε τους αδελφούς της να αγωνίζονται, να αντιστέκονται και να μην μπαίνουν στο κοπάδι με τα «πρόβατα της αστικής κοινωνίας». Αυτό που ξεκίνησε σαν θαυμασμός μετουσιώθηκε σε μια πλατωνική φιλία για να ξεσπάσει σε ένα παθιασμένο, μυθιστορηματικό έρωτα χωρίς μέλλον μέσα στη θύελλα της βίας και του κυνηγητού στην οποία παρασύρθηκε ο Ντι Τζιοβάνι λίγους μήνες αφού μετακόμισε στο σπίτι της οδού Μόντε Έγκμοντ.

Η 10η Αυγούστου 1927 ήταν η μέρα που ορίστηκε για την εκτέλεση των Σάκο και Βαντσέτι στη φυλακή Τσαρλσάουν. Οι κινητοποιήσεις δεν είχαν υποχωρήσει καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Από τις μετρημένες και προσεκτικές διαμαρτυρίες της *La Protesta* μέχρι τις βίαιες και φλογερές διαμαρτυρίες που εμφανίστηκαν στην ιταλόφωνη εφημερίδα του Ντι Τζιοβάνι, χωρίς να ξεχνάμε τα ποιητικά και συγκινητικά άρθρα του Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο στη *La Antorcha*, οι αναρχικοί αγωνίζονταν για τη δημιουργία ενός μαζικού κινήματος που θα διαδήλωνε στους αστούς ότι δεν θα μπορούσε να δολοφονήσει ατιμωρητί «δύο παιδιά της εργατικής τάξης».

Από τις σελίδες της *Culmine*, ο Ντι Τζιοβάνι συνέχισε να επιμένει για την ανάγκη βίαιης δράσης και ατομικών πράξεων διαμαρτυρίας. Αυτό δεν πέρασε απαρατήρητο ούτε από την αστυνομία, ούτε από την αμερικανική προεστία ειδικά καθώς ο Ντι Τζιοβάνι διατύπωνε την άποψή του με απόλυτη ευθύτητα. Δίπλα στον τίτλο της εφημερίδας *Culmine* και

τον υπότιτλο «Αναρχική έκδοση» ήταν τυπωμένες καθαρά οι πληροφορίες «αλληλογραφία στο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, ταχυδρομική θυρίδα ν.8, οδ. Ριβαδάβια 2535, Μπουένος Άιρες (Αργ.). Δείξτε το πρόσωπό σας και μη σταματάτε στα λόγια».

Το βράδυ της Παρασκευής 22 Ιουλίου 1927 έφερε μία πρόγευση της εκστρατείας για τη διάσωση των Σάκο και Βαντσέτι. Οι συνοικίες του Παλέρμο και του Μπελγκράνο δονήθηκαν από μια πολύ ισχυρή έκρηξη. Χρειάστηκε αρκετή ώρα στην αστυνομία για να εντοπίσει την προέλευσή της. Οδηγήθηκαν στο σημείο από έναν οδηγό ταξί που θαμπώθηκε από μια πύρινη στήλη. Η βόμβα τοποθετήθηκε στο βάθρο του μνημείου του Ουάσιγκτον στο δάσος του Παλέρμο. Ήταν μία πολύ ισχυρή βόμβα που αποτελούταν από δυναμίτη και ζελινίτη. Η ζημιά δεν ήταν μεγάλη καθώς το μνημείο ήταν από μάρμαρο και πολύ συμπαγές, επιπλέον η έκρηξη έγινε σε ανοιχτό χώρο.

Το γεγονός ότι ένα μαρμάρινο παγκάκι που βρισκόταν δίπλα στο βάθρο εξαιτίας της έκρηξης τινάχτηκε 500 μέτρα μακριά, ήταν ενδεικτικό της ισχύος του εκρηκτικού μηχανισμού. Ένα δέντρο που βρισκόταν δίπλα έπεσε και όπως χαρακτηριστικά ανέφερε η *La Nación*, «η έκρηξη είχε ως αποτέλεσμα να καλυφθεί το έδαφος από ένα στρώμα χιλιάδων φύλλων που είχαν μετατραπεί σε σκόνη...».

Υπήρχε και συνέχεια. Οι ίδιοι προφανώς, βομβιστές βρίσκονταν πίσω από μια παρόμοια έκρηξη που συνέβη 50 περίπου λεπτά αργότερα. Η δεύτερη βόμβα, αν και μικρότερη, εξερράγη στο κέντρο της πόλης. Είχε τοποθετηθεί στη βιτρίνα της αντιπροσωπείας της Φορντ στη διασταύρωση των οδών Περού και Βικτόρια. Από την έκρηξη θρυμματίστηκαν τα τζάμια και καταστράφηκε ένα διαφημιστικό αυτοκίνητο καθώς και τα παράθυρα σε απόσταση τεσσάρων τετραγώνων.

Η αστυνομία ξεκίνησε αμέσως μια μεγάλη επιχείρηση προκειμένου να εντοπίσει τους δράστες. Είχε στόχο όλα τα μέλη της επιτροπής αλληλεγγύης στους Σάκο και Βαντσέτι. Οι δημοσιογράφοι πληροφορήθηκαν από τα κεντρικά της αστυνομίας ότι οι βομβιστές και στις δύο περιπτώσεις ήταν «διαφωνούντες antorchistas» από τη FORA». Ο πρώτος που συ-

νελήφθη ήταν ο γραμματέας της επιτροπής, Ορέστης Μπαρ. Ακολούθησε η σύλληψη του Μιγκέλ Αρκάνχελ Ροσίνια που είχε καταχωρηθεί ως ο υπ' αριθμόν ένα αναρχικός απαλλοτριωτής, που έκανε δηλαδή ληστείες για τη χρηματοδότηση του αγώνα. Η φήμη του σε αυτόν τον τομέα θα επισκιαζόταν μονάχα από αυτή του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι.

Η αστυνομία όμως είχε κάνει λάθος. Ο Ροσίνια ασχολούταν με άλλα πράγματα κι όχι με βομβιστικές επιθέσεις, κάτι που είπε αργότερα κι ο ίδιος μετά από δύο μεγάλες ληστείες. Εκεί που η πολιτική αστυνομία είχε δίκιο ωστόσο, ήταν όταν περιλάμβανε τον Ντι Τζιοβάνι στον κατάλογο των πιθανών υπόπτων. Έγινε έρευνα στο παλιό σπίτι του στο Μορόν όπου όμως η αστυνομία ανακάλυψε ότι είχε αδειάσει πριν από επτά μήνες. Ο Ντι Τζιοβάνι είχε κάνει ένα λάθος. Είχε εμπιστευθεί τη νέα του διεύθυνση στο σπιτονοικοκύρη προκειμένου να του στέλνει εκεί την αλληλογραφία. Όταν πείστηκε από την αστυνομία ο σπιτονοικοκύρης είπε, «Ναι, ζει στην οδό Μόντε Έγκμοντ, αριθμός 3834». Κι η αστυνομία ξεκίνησε.

Έτσι κι αλλιώς, αργά ή γρήγορα, θα ανακάλυπτε τη διεύθυνση του Ντι Τζιοβάνι καθώς όλη του η αλληλογραφία πήγαινε στη διεύθυνση αυτή. Διεξήγαγε μια μεγάλη καμπάνια για να βοηθήσει τον Ιταλό αναρχικό Τζίνο Λουτσέτι (που είχε οργανώσει μια απόπειρα δολοφονίας εναντίον του Μουσολίνι) και την οικογένειά του τυπώνοντας εκατοντάδες προκηρύξεις που όλες έφεραν τη σφραγίδα «Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, οδός Μόντε Έγκμον 3834, Μπουένος Άιρες». Οι προκηρύξεις συνοδεύονταν από μία λίστα υπογραφών και στάλθηκαν σε αναρχικούς και φίλα προσκείμενους σε κάθε πόλη και χωριό της χώρας. Λίστες υπογραφών για την *Culmine* στάλθηκαν με τον ίδιο τρόπο. Όλα αυτά δείχνουν ότι ο Ντι Τζιοβάνι δεν εγκατέλειψε το έργο του παρά την παρενόχληση της αστυνομίας.

Η επιδρομή έλαβε χώρα στις 3 π.μ. Την πόρτα άνοιξε ένα από τα αγόρια των Σκαρφό (ο Χοσέ). Ξύπνησαν την Τερεζίνα και την έβαλαν να βγάλει τα παιδιά έξω. Το δωμάτιο ερευνήθηκε εξονυχιστικά. Η αστυνομία κατάσχεσε «τρία τετράδια με έγχρωμα εξώφυλλα που περιείχαν διευθύνσεις, 32 περιοδικά και αρκετές επιστολές». Δεν βρήκαν όμως κανένα ίχνος του Ντι Τζιοβάνι.

Η επιδρομή της αστυνομίας ήταν ένα σοκ για τους Σκαρφό που δεν είχαν υποψιαστεί τίποτα για τις δραστηριότητες του Ντι Τζιοβάνι. Ένας όμως από τους Σκαρφό, η μικρή Ζοζεφίνα, παρακολουθούσε με περιφρόνηση, αγανάκτηση και μια αίσθηση αδυναμίας να αφαιρούνται τα υπάρχοντα του μέντορα που θαύμαζε.

Μολονότι τα γραφεία έκδοσης της *Culmine* λεηλατήθηκαν και τα πρωτότυπα του 26ου τεύχους κατασχέθηκαν (μαζί με ένα αρχείο της *L' Adunata dei Refrattari* και της *La Diana*) και παρά το γεγονός ότι ήταν πλέον αναγκασμένος να κρύβεται, ο Ντι Τζιοβάνι επέτρεψε στον εαυτό του την πολυτέλεια να στείλει την εφημερίδα του στους συνδρομητές την 1η Αυγούστου 1927¹. Έπρεπε να δουλεύει μέρα και νύχτα, με την ακούραστη βοήθεια του Πιαουλίνο Σκαρφό (στοιχειοθέτης κι αυτός) και του Χοσέ Ρομάνο (τον οποίο ο Σεβερίνο αποκαλούσε «Ραμέ»), ενός νεαρού Ιταλού που θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στη ζωή του Ντι Τζιοβάνι.

Ας παραμείνουμε για λίγο στο 26ο τεύχος της *Culmine* που είναι ενδεικτικό της ιδιοσυγκρασίας και του ιδεολογικού προσανατολισμού του Ντι Τζιοβάνι. Στην πρώτη σελίδα και με μεγάλους χαρακτήρες μπορούμε να διαβάσουμε: «Με τη 14ήμερη απεργία πείνας και με την περιφρόνησή τους για τις δολοπλοκίες του κυβερνήτη Φούλερ, οι δύο σύντροφοί μας, ο Νικόλα Σάκο και ο Μπαρτολομέο Βαντσέτι γράφουν μια ηρωική σελίδα στην ιστορία της παγκόσμιας επανάστασης. Χρειάζονται τη ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ και την αλληλεγγύη μας...»

Η λέξη «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» είναι γραμμένη με κεφαλαία και στη συνέχεια παρατίθεται μια επεξήγηση του νοήματός της. Υπάρχει ένα σκίτσο στο οποίο απεικονίζεται ένας άνδρας που σκαρφαλώνει ένα βουνό κουβαλώντας στους ώμους του

¹ Αυτή την εποχή ο Ντι Τζιοβάνι αντιμετώπιζε τρομερές οικονομικές δυσχέρειες όπως φαινόταν και στην εφημερίδα του «*Culmine*». Όπως όλες οι αναρχικές εκδόσεις κρατούσε κάποιο χώρο για να ενημερώνει τους αναγνώστες για την οικονομική κατάσταση της εφημερίδας. Όλες οι εγγραφές και οι δωρεές, όσο χαμηλές κι αν ήταν, καταγράφονταν με ευχαριστίες στους δωρητές. Ο απολογισμός του 26ου τεύχους έδειχνε ένα έλλειμμα της τάξης των 1320,50 πέσος Αργεντινής.

μα τεράστια βόμβα με αναμμένο φιτίλι. Στην κορυφή του βουνού γράφει «ΟΥΤΟΠΙΑ».

Το σκίτσο ακολουθείται από την εξής έκκληση: «Εσείς οι εικονοκλάστες! Οι επαναστατημένοι ενάντια σε κάθε καταπίεση και αδικία! Παθιασμένοι νέοι που δεν σας φοβίζονται οι αποδιές της ζωής, ήρθε η ώρα που πρέπει να ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΟΥΜΕ με όλες μας τις δυνάμεις για να σώσουμε αφενός τις ζωές των Σάκο και Βαντσέτι και αφετέρου την επαναστατική μας αξιοπρέπεια. Να ανάψουμε το φιτίλι του δυναμίτη της εκδίκησης! Να εξολοθρεύσουμε την αηδιαστική κατάσταση των σύγχρονων δουλεμπόρων και να αγωνιστούμε με όλα τα μέσα για την απόλυτη ελευθερία των δύο έγκλειστων συντρόφων μας!».

Στη δεύτερη σελίδα, στη στήλη «Πρόσωπο με πρόσωπο με τον εχθρό», ο Ντι Τζιοβάνι γίνεται ακόμα πιο σαφής και δίνει λεπτομέρειες για τις ενέργειες που θα γίνουν καθώς και για όσες έχουν ήδη γίνει.

«Θα είμαστε άμεσοι χωρίς τις άπειρες λεπτομέρειες που τόσο εκτιμούν οι δημοσιογράφοι του ημερήσιου τύπου. Μπαίνοντας απευθείας στην καρδιά του προβλήματος, προσφέρουμε ένα χρονικό αυτού που αποτελεί μέρος μιας πολύ ευρύτερης διαμαρτυρίας. Αναφερόμαστε στη διαμαρτυρία των Σάκο και Βαντσέτι από τα σκοτεινά κελιά της φυλακής Τσαρλσάουν. Τη νύχτα της Παρασκευής 22 Ιουλίου, σε διάστημα μίας ώρας μεταξύ 10:30 και 11:30 μ.μ., δύο βόμβες εξερράγησαν στο κέντρο του Μπουένος Άιρες σπάζοντας την παγερή σιωπή που έχει πέσει σαν νεκρικός μανδύας πάνω στις νέες εξελίξεις της δίκης των Σάκο και Βαντσέτι. Μια τέτοια άμεση διαμαρτυρία δεν είναι απλώς λογική, είναι και απαραίτητη προκειμένου να θίξουμε τα συμφέροντα και την πολύτιμη ιδιοκτησία των καθαρμάτων που παρεπιδημούν στη Γουόλ Στριτ. Κι έτσι έγινε!»

Τα χέρια του αγνώστου που άναψαν το φιτίλι δεν μπορούσαν πια να αντέξουν την οργή που τον πλημμύριζε και που έχοντας να αντιμετωπίσει τους αστεϊσμούς και τους πολιτικάντικους ελιγμούς του κυβερνήτη Φούλερ αποφάσισε να χτυπήσει το τέρας στην καρδιά του».

Αφού περιγράφει τις επιθέσεις στο άγαλμα του Ουάσινγκτον και στην αντιπροσωπεία της Φορντ, η *Culmine* δηλώνει την υποστήριξη της στις ενέργειες αυτές λέγοντας:

«Ελπίζουμε ότι αυτές οι ενέργειες δεν είναι παρό η αρχή μιας μεγαλύτερης εκστρατείας η οποία θα φέρει με δυναμικό τρόπο την ενότητα ανάμεσα στις διασκορπισμένες δυνάμεις των αναρχικών».

Μετά από μια ανάγνωση της *Culmine*, η αστυνομία δεν είχε πλέον την παραμικρή αμφιβολία ότι ήταν ο ίδιος ο οργανωτής των επιθέσεων που έγραφε στις στήλες της. Ο δικαστής Λαμάρκ άφησε ελεύθερους τους Ροσίγια, Μπαρ, Μπανταράκο και Φρέιχο που είχαν συλληφθεί ως ύποπτοι λόγω έλλειψης οποιουδήποτε στοιχείου που να τους συνέδεε με τις επιθέσεις. Η αστυνομία ήταν αποφασισμένη να πιάσει τον Ντι Τζιοβάνι.

Η τελική ημερομηνία για την εκτέλεση των Σάκο και Βαντσέτι ορίστηκε για τις 10 Αυγούστου². Εκείνη τη μέρα οι τρεις μεγάλες εργατικές συνμοσπονδίες και τα ανεξάρτητα συνδικάτα κήρυξαν γενική απεργία διαμαρτυρίας. Η ημέρα ξεκίνησε με μια σειρά βομβιστικών επιθέσεων: μία στο Δικαστικό Μέγαρο, μία στο σιδηροδρομικό σταθμό Βέλεξ Σάρσφιλντ και μία στις γραμμές των Southern Railways στη γέφυρα της οδού Αουστράλια.

Τρεις μεγάλες διαδηλώσεις είχαν προγραμματιστεί για εκείνο το απόγευμα. Στις 3 μ.μ., στην πλατεία Όνσε, μία διαδήλωση από τα αυτόνομα αναρχικά σωματεία και την επιτροπή αλληλεγγύης στους Σάκο και Βαντσέτι, την ίδια ώρα μια

² Εκείνη περίπου την εποχή ο Ντι Τζιοβάνι μάθαινε την είδηση του θανάτου του φίλου και συντρόφου του Πάολο Φλόρες στην Ιταλία. Ήταν άλλο ένα συναισθηματικό πλήγμα για αυτόν το οποίο δεν το ξεπέρασε γρήγορα. Έγραψε ένα άρθρο στην *Culmine* με τίτλο «Ο νεκρός μας: Πάολο Φλόρες» και με ψευδώνυμο Έσεντι (S.D.)...

«Μου έγραφε τακτικά τους τελευταίους μήνες. Τα γραμματά του, αποφεύγοντας τα πλοκάμια των επαίσχυντων φασιστών λογοκριτών, ήταν γεμάτα με ελπίδες και υποσχέσεις που σχεδίαζε να ανθίσουν στο γόνιμο κήπο των άφθαρτων στο χρόνο ιδανικών μας. Όμως ο αμείλικτος Χάρος υπονόμισε το μέλλον του. Και ενώ ετοιμαζόταν να ανοίξει σαν μπουμπούκι, να νιώσει το χάδι του ήλιου και να γεμίσει τον αέρα με το άρωμα της ποιήσής του, ξεριζώθηκε»

Ο Ντι Τζιοβάνι γράφει με πολύ τρυφερό τρόπο για το νεκρό φίλο του. Αυτή η τρυφερότητα μετατράπηκε σε σκληρότητα όταν ήρθε η ώρα της δράσης. Προφανώς ήταν ένας πολύ παρορμητικός άνθρωπος που παραινιόταν ολοκληρωτικά στα συναισθήματά του και φερόταν σαν να είχε μεθύσει από την μεγάλη γκάμα των χρωμάτων, των αγώνων, των αντιθέσεων, των ωραίων στιγμών, των επιβραβεύσεων και των απογοη-

συγκέντρωση της FORA στην πλατεία Συντάγματος και στις 4:40 μια διαδήλωση της COA στην πλατεία του Κογκρέσου. Ο Αλβέρ ο επέτρεψε τις συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας αφού κατάλαβε ότι ήταν η μοναδική βαλβίδα ασφαλείας απέναντι σε ανθρωπους «αποφασισμένους για όλα».

Η αναρχική εφημερίδα *La Antorcha* βγήκε με πρωτοσέλιδο: «Εκδίκηση για όλους τους νεκρούς. Είμαστε εμείς που μπαίνουμε στην κρεμάλα!». Ο τίτλος στην πρώτη σελίδα έκανε και την πρόταση: «Μετά τα μεσάνυχτα...».

Ακριβώς. Τα μεσάνυχτα ήταν η ώρα που περίμεναν σχεδόν καρτερικά οι ανήσυχες μάζες σε όλο τον κόσμο. Η εκστρατεία για τη σωτηρία των Σάκο και Βαντσέτι ήταν τόσο μαζική που η εκτέλεσή τους έμοιαζε με σταύρωση. Ο κόσμος περίμενε τα μεσάνυχτα σαν να επρόκειτο να έρθει κατακλυσμός.

Τα συναισθήματα ήταν τόσο έντονα που ακόμα κι ο Μπενίτο Μουσολίνι, σε μια κίνηση με σκοπό να κερδίσει την υπο-

τεύσεων που προσφέρει η ζωή ήταν ένας πραγματικός ντισεϊκός. Για να επιστρέψουμε όμως στο άρθρο του...

«...Ο Πάολο Φλόρες, ένας νεαρός 25 ετών, ένας ενθουσιώδης σύντροφος που έσβηνε τη δίψα του αποκλειστικά από τα τρεχούμενα, κρυστάλλινα νερά του κινήματός μας. Κι ενώ μόλις αρχίσαμε να διακρίνουμε την ευρύτητα της σκέψης του και να τρέφουμε ελπίδες που με τόση αφρονία μας πρόσφερε, τα ευγενικά του σχέδια ματαιώθηκαν από μια ασθένεια που τον οδήγησε στο θάνατο. Μερικές εβδομάδες πριν πεθάνει μου έστειλε ένα γράμμα (όπου έκανε λόγο και για τις ασθένειες που τον βασάνιζαν) που ήταν γεμάτο από ωραίες ιδέες.

Σκόπευε να γράψει ένα βιβλίο με τίτλο «Τι πρέπει να γίνει;» και στο οποίο θα έκανε μια σκιαγράφηση του φασισμού στην Ιταλία... θα ήταν ένα βιβλίο υπέρ της ελευθερίας. Επιπλέον ήθελε να μεταφράσει μια σειρά από άγνωστα κείμενα στα ιταλικά, κείμενα από τα οποία δημοσιεύσαμε αποσπάσματα στο εικοστό τεύχος της *Culmine* υπό τον τίτλο «Για τις εκδόσεις μας». Έδειχνε πάντα συμπάθεια για το πνεύμα που χαρακτηρίζει την εφημερίδα μας και πολλές φορές αρθρογραφούσε με τα ψευδώνυμα Βίκτορ Ντάβιντ, Αρμόδιος και V.D. Ειδικότερα έστειλε γράμματα όπου απεικόνιζε με λεπτομέρειες το μαρτύριο της ζωής στην απέραντη κόλαση που λέγεται Ιταλία.

Παρά τους χαμηλούς τόνους τους, τα γραπτά του διακρίνονταν από μια οξυδέρκεια που παρακινούσε τον αναγνώστη να αναζητήσει την ευχαρίστηση της ανάγνωσης. Αυτή την ώρα, τη γεμάτη με πολύ σοβαρά γεγονότα με μεγάλες συνέπειες στην ιστορία του κινήματός μας, δεν μπορώ παρά - με έναν κόμπο στο λαιμό- να μνημονεύσω σε αυτές τις στήλες τον άνθρωπο που με τόσο ζήλο τις έκανε χρήσιμες και ενδιαφέρουσες.

Έσεντι

στήριξη της ιταλικής εργατικής τάξης, τηλεγράφησε στον κυβερνήτη Φούλερ προτρέποντάς τον να προχωρήσει σε μετατροπή των θανατικών ποινών που επιβλήθηκαν στους δύο αναρχικούς.

Οι δημόσιες συγκεντρώσεις ήταν μεγάλες και θυελλώδεις. Στην πλατεία Κογκρέσου οι ελευθεριακοί Αλμπέρτο Μπιάνκι και Οράσιο Μπανταράκο έκαψαν μια αμερικανική σημαία. Συνελήφθησαν και πέρασαν από μία απίστευτη δίκη για προδοσία. Και οι δύο ξεκίνησαν μια απεργία πείνας που κράτησε 35 μέρες.

Η εκτέλεση όμως δεν έγινε. Οι δύο αναρχικοί που είχαν περάσει επτά χρόνια πίσω από τα κάγκελα πήραν μια αναβολή δώδεκα ημερών. Η εκτέλεση ορίστηκε για τα μεσάνυχτα της 23ης Αυγούστου.

Οι δώδεκα αυτές μέρες χαρακτηρίστηκαν από αδιάκοπη κινητοποίηση και εργατικές ταραχές. Η αστυνομία ακολούθησε πιο σκληρή γραμμή. Ο Μπανταράκο και ο Μπιάνκι συνέχισαν την απεργία πείνας. Οι αυτόνομες ομάδες οργάνωσαν στάσεις εργασίας και διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για τις ενέργειες της αμερικανικής δικαιοσύνης. Ο αμερικανός επιτετραμμένος έδωσε μια καταχώρηση στη *La Nación* στην οποία προσπάθησε να εμφανίσει τους Σάκο και Βαντσέτι ως κοινούς εγκληματίες και να βεβαιώσει ότι τηρήθηκαν όλες οι προβλεπόμενες νομικές διαδικασίες.

Ο δον Εδουάρδο Σαντιάγκο, αρχηγός των επιθεωρητών της αστυνομίας του Μπουένος Άιρες, είχε διαβεβαιώσει τους δημοσιογράφους ότι τα πάντα βρίσκονταν υπό έλεγχο. Όταν ρωτήθηκε αν φοβόταν μια απόπειρα εναντίον της ζωής του, απάντησε μειδώντας: «τίποτα δεν πρόκειται να συμβεί». Το επόμενο βράδυ (16 Αυγούστου 1927) λίγο μετά τις 10:00 μ.μ., η συνοικία Αλμάγκρο δονήθηκε από μια ισχυρότατη έκρηξη. Μία βόμβα, η οποία χαρακτηρίστηκε «εξαιρετικά ισχυρή», εξερράγη στο ν.944 της οδού Ρόουσον, στο πολυτελές σπίτι του δον Εδουάρδο Σαντιάγκο. Είχε τοποθετηθεί στο μπαλκόνι του σαλονιού, με προφανή σκοπό να σκοτώσει το Σαντιάγκο, ο οποίος ωστόσο είχε αποσυρθεί σε ένα υπνοδωμάτιο λίγα μόλις λεπτά πιο πριν. Η επίπλωση στο σαλόνι και το χολ καταστράφηκε εντελώς ενώ το μπαλκόνι και τα

παράθυρα έγιναν θρύψαλα. Παντού βρίσκονταν πούπουλα από τα μαξιλάρια και, όπως το έθεσε ποιητικά ο ρεπόρτερ της *La Nación*, «τα πούπουλα κάλυψαν τον πολυέλαιο σαν ψιλές νιφάδες χιονιού».

Σοφά ποιώντας -όπως έλεγαν αργότερα οι αναρχικοί- ο Σαντιάγκο δεν προέβη σε άλλες δηλώσεις. Ακολούθησαν έρευνες από τον αρχηγό του Πολιτικού Γραφείου αυτοπροσώπως.

Και η μοιραία νύχτα της 22ης Αυγούστου έφτασε. Ένα μεγάλο πλήθος συγκεντρώθηκε στα καφενεία της Αβενίδα ντε Μάγιο περιμένοντας τα τρομερά νέα. Οι αναρχικοί συναντήθηκαν στα καφενεία του Μποέντο, που ήταν και οι χώροι συνάντησης που προτιμούσαν. Ο κόσμος παρέμενε στις θέσεις του μέχρι τα χαράματα περιμένοντας για τις πρωινές εφημερίδες. Κάποιοι που είχαν γνωστούς στη σύνταξη των εφημερίδων έφεραν τις ειδήσεις νωρίς. Όντως τους είχαν σκοτώσει τα μεσάνυχτα της 23ης Αυγούστου, πρώτα το Σάκο και μετά το Βαντσέτι. Και οι δύο αντιμετώπισαν το θάνατο περήφανα φωνάζοντας «Ζήτω η αναρχία!».

Στα πρόσωπα διέκρινε κανείς συναισθήματα οργής, δάκρυα θλίψης και μια αίσθηση αμηχανίας. Αυτό το απίστευτο φαινόμενο εξαπλώθηκε παντού. Ελάχιστες φορές είχαν χυθεί τόσα δάκρυα και σπάνια είχε αντιδράσει τόσο βίαια ο κόσμος για το θάνατο δύο ανθρώπων· δύο φτωχών Ιταλών μεταναστών που κατηγορήθηκαν για ληστεία και φόνο από την αστική τάξη ενώ η εργατική τάξη τους εξύμνησε ως μάρτυρες για την ελευθερία της ανθρωπότητας.

Κάπου μέσα σε αυτό το πλήθος βρισκόταν και ο κυνηγημένος Ντι Τζιοβάνι μαζί με τους αδελφούς Σκαρφό και μερικούς φίλους, όπως μας δείχνει το γράμμα που έστειλε ένα χρόνο αργότερα (περίοδο κατά την οποία ήταν καταζητούμενος από την αστυνομία μετά την τρομερή επίθεση στο ιταλικό προξενείο) στην αγαπημένη του Ζοζεφίνα Σκαρφό με ημερομηνία 24 Αυγούστου 1928.

«Θυμάμαι καλά ένα χρόνο πριν που νιώθαμε αγωνία, ελπίδα και εξάντληση. Το πρωί της 24ης Αυγούστου (ή μάλλον της 23ης για να είμαι ακριβής) γύριζα σπίτι μετά από μια νύχτα αδικαιώτων αγώνων. Τους είχαν εκτελέσει με τον πιο άνανδρο τρόπο σε ένα κελί της Τσαρλστάουν και όλοι έσφι-

ξαν τις γροθιές τους κι ένιωσαν τις καρδιές τους να ματώνουν. Εσύ και η άλλη συντρόφισσα μας κλάψατε μόλις μάθατε τα νέα. Ω, η μορφιά της γυναικείας καρδιάς, γεμάτη αγνή και εξαισία αγάπη! Έκλαιγες και στην ευγενική καρδιά σου αναθεμάτιζες τους κακούργους, αυτούς τους δειλούς που έχουν εξουσία, και μέσα από αυτή την τραγωδία δυνάμωσες την εικονοκλαστική, επαναστατική σου πίστη και καθάρισες την ήδη αγνή ψυχή σου από τα εμπόδια που φράζουν τα ελευθεριακά μονοπάτια που θέρισες, με χέρια γεμάτα από λουλούδια που τα έσφιγγες στο στήθος με όλη την εξαιρετική χαρά των 14 σου χρόνων που ήσουν τότε. Θυμάσαι:

Ήταν τότε που ο αγώνας μαινόταν σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Στο Σικάγο μια αδερφή ψυχή με σένα ανέβασε ένα πανέμορφο μνημείο για τον ηρωισμό της νεανικής θηλυκότητας. Θυμάσαι την Ορόρα Ντ'Άντζελο; Ήταν όμορφη όπως εσύ. Ήταν μεγαλόψυχη όπως εσύ. Κι αυτή, όπως κι εσύ αγαπημένο παιδί της αναρχίας, γνώρισε την περιφρόνηση. Ω γλυκιά μου συντροφιά, μεγάλη μου αγάπη!

Και στο χρόνο που πέρασε - τίποτα. Οι εφημερίδες, τόσο οι δικές τους όσο κι οι δικές μας, δεν γράφουν τίποτα καινούριο. Όλη η ηρωική δύναμη της εικονοκλαστικής εξέγερσης αναπαύεται σε όνειρα και υποσχέσεις. Έτσι θέλω τουλάχιστον να πιστεύω! Γιατί δεν υπάρχει άνθρωπος που να έχει χώρο στην καρδιά για μεγαλοψυχία και αλληλεγγύη και να μπορεί να σωπάσει, να κοιμηθεί ή να παραμείνει αδρανής. Οι δύο μάρτυρες της Βοστώνης έσπειραν τους καλύτερους σπόρους και όργωσαν το γόνιμο έδαφος που σύντομα θα αποδώσει τους ώριμους καρπούς της απελευθέρωσης.

Αυτό το χρόνο όμως, τίποτα. Αύριο θα δούμε τους γραμματείς και τους φαρισαίους του γραφικού αναρχισμού να θρηνούν και να τρίζουν τα δόντια από θυμό. Αν όμως κάποιο ανώνυμο χέρι αναλάμβανε να σημαδέψει αυτή την αιματοβαμμένη μέρα, αυτό το φορικό έγκλημα που διαπράχθηκε, τότε θα δεις ότι αυτοί οι ίδιοι οι γραμματείς και φαρισαίοι θα αρχίσουν να εκτοξεύουν κροκοδείλιους αναθεματισμούς. Πάντα το κάνουν αυτό, να δρουν σαν οπαδοί του Ιγνάτιου Λογιόλα. Δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να ακολουθούν – με λάθος τρόπο– τα βήματα του πιο στρεβλού και διεφθαρμένου ιησουϊτισμού...»

Αυτό το γράμμα, που γράφτηκε στις 24 Αυγούστου 1928 όταν ο Ντι Τζιοβάνι δεχόταν πλέον τις βίαιες επιθέσεις της *La Protesta* για τις ατομικιστικές του ενέργειες, μας βοηθά να τον κατανοήσουμε καλύτερα.

Τα νέα του θανάτου των Σάκο και Βαντσέτι έφτασαν στις 23 Αυγούστου 1927. Εκείνη τη μέρα έγινε μια γενική απεργία που οργανώθηκε από τις κεντρικές εργατικές ομοσπονδίες. Παντού είχαμε εκρήξεις βομβών και έγιναν ταραχές στη λεωφόρο ντε Μάγιο με αποκορύφωμα τον εμπρησμό ενός τραμ.

Αυτό ήταν όμως όλο. Μετά το θάνατο των Σάκο και Βαντσέτι οι ενέργειες αυτές άρχισαν να φθίνουν μέχρι που έγιναν απλώς μια ανάμνηση, ίσως και ένα σύμβολο, για μερικά χρόνια ακόμα. Πιθανόν ο κυβερνήτης Φούλερ να έκανε σωστά που διέταξε να εκτελεσθούν. Πίστευε ότι οι δύο αναρχικοί ήταν λιγότερο επικίνδυνοι νεκροί παρά ζωντανοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΣΦΑΛΜΑΤΑ, ΣΚΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΥΦΛΟ ΠΕΙΣΜΑ

«Στην αιώνια πάλη ενάντια στο κράτος και τα στηρίγματά του, ο αναρχικός που φέρνει πραγματικά στη ζωή τη λειτουργία του και την επαναστατικότητα του όπως αυτές προκύπτουν από το ιδανικό που πρεσβεύει και από την αντίληψή του για τη δράση, δεν μπορεί πολλές φορές να προβλέψει ότι η χιονοστιβάδα που θα προκαλέσει θα παρασύρει και το σπίτι του γείτονα... του γείτονα που είναι απορροφημένος με το να ατενίζει τους ουρανούς. Ούτε κοιτά ότι μπαίνει στα χωράφια κάποιου άλλου που συνεχίζει να παραμένει αδρανής ό,τι κι αν συμβαίνει γύρω του. Η βία είναι αναπόφευκτο μέρος του αγώνα, όχι επειδή ο αναρχικός την αποζητά λόγω ιδιοτροπίας αλλά επειδή θα εμφανιστεί στο δρόμο του ως αποτέλεσμα μιας σειράς συγκυριών. Οι συνηθισμένες φραστικές καταδίκες και οι εκδηλώσεις τύψεων κι αποτροπιασμού... τίποτε απ' όλα αυτά δεν μπορεί να επανορθώσει το μοιραίο. Αν αυτός είναι ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσουμε, δεν μπορούμε να είμαστε περιορισμένοι, δέσμοι κίβδηλων και άσκοπων συναισθηματισμών χωρίς αυτό να βάζει εμπόδια σε αυτό που προωθούμε ως σκοπό της ενεργητικής εξέγερσης».

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι - Τρομοκρατία

Στους μήνες που ακολούθησαν, ο Ντι Τζιοβάνι συνέχισε να αλλάζει διευθύνσεις. Είναι προφανές ότι κάποια στιγμή δεν διέθετε πλέον τα μέσα για να κατασκευάζει βόμβες καθώς χρειάστηκε να φτάσει το τέλος Νοεμβρίου για να αναλάβει και πάλι δράση.

Και ήταν κατά τη διάρκεια αυτών των μηνών που εισέβαλε στη ζωή του ένας παράγοντας στον οποίο θα αφοσιωνόταν με τον ίδιο ζήλο και πάθος όπως στα ιδανικά του: ο έρωτας. Αυτό το δεκατετράχρονο κορίτσι είχε φέρει κάτι καινούριο στη ζωή του, ένα αίσθημα που του ήταν άγνωστο μέχρι τότε. Αγαπούσε τη γυναίκα του, την Τερεζίνα, όμως ήταν μόνο μία καλή σύζυγος και τίποτα παραπάνω... μία καλόκαρδη και ήσυχη γυναίκα, μία τυπική χωριατοπούλα. Ποτέ δεν μπόρεσε όμως να συζητήσει τις ιδέες του ή να μοιραστεί τα όνειρά του με την Τερεζίνα. Ποτέ δεν τον είχε ρωτήσει ούτε του είχε ζητήσει οτιδήποτε, είναι αλήθεια δε ότι η ζωή της μαζί του ήταν γεμάτη δυσκολίες από τότε που αναγκάστηκαν να φύγουν από την Ιταλία. Αντίθετα, η νεαρή Ζοζεφίνα Σκαρφό με τα φλογερά μάτια και τα ευφυή χαρακτηριστικά, τον βομβάρδιζε με χίλιες δυο ερωτήσεις, πάντα πρόθυμη να μάθει κι άλλα και χωρίς να μπορεί να καταλάβει πώς ο κόσμος μπορούσε να είναι εχθρικός σε ανθρώπους όπως αυτός που είχαν αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στον αγώνα για την ελευθερία. Ήταν ακριβώς το έμπιστο πρόσωπο που χρειαζόταν ο Σεβερίνο και που θα τον στήριζε σε όλους τους αγώνες του, στις ήττες και στις απογοητεύσεις.

Κι οι δυο τους φλέγονταν από αγάπη για τον άλλο, αλλά κανείς δεν ήξερε πώς να το εκφράσει· η Ζοζεφίνα λόγω της απειρίας της κι ο Σεβερίνο λόγω της ντροπαλότητας που τον έκανε να παγώνει όταν βρισκόταν μπροστά της. Στο κάτω-κάτω ήταν υποχρεωμένοι απέναντι στους δύο αδερφούς της, τον Παουλίνο και τον Αλεχάντρο, που τον είχαν βάλει σπίτι τους.

Έστω κι έτσι, ο Ντι Τζιοβάνι είχε ανάγκη αυτό το κορίτσι. Είχε ανάγκη να τη βλέπει και να κουβεντιάζουν όλη την ώρα. Ήταν βαθιά ερωτευμένος κι ένιωθε μια ακατανίκητη έλξη για τη φρεσκάδα, την αφέλεια αλλά συνάμα και τη βαθύτητα του κοριτσιού. Ήταν τέτοια η ιδιοσυγκρασία του που μόνο γαλήνη έβρισκε σε αυτή τη γυναίκα. Ο Ντι Τζιοβάνι είχε πολλούς θαυμαστές αλλά καθόλου φίλους μεταξύ των ανδρών. Ήταν στα μαχαίρια με τους περισσότερους. Είχε απομακρυνθεί από τον Άλντο Αγκούτσι, το μέντορά του, είχε τσακωθεί με τους ανθρώπους της *La Protesta* επειδή διαφωνούσε με τις μεθόδους δράσης του και το ίδιο με την ομάδα της *La*

Antorcha, τους οποίους κατηγορούσε ευθέως για δειλία. Είχε διαπληκτιστεί ακόμα και με τον Αλεχάντρο Σκαρφό. Μόνο με έναν άνθρωπο δεν είχε μαλώσει. Αυτός ήταν ο Παουλίνο Σκαρφό, ένας μοναχικός, εσωστρεφής και λιγομίλητος νεαρός με βαθιά αφοσίωση στα ελευθεριακά ιδανικά στα οποία και θα παρέμενε πιστός μέχρι το θάνατό του μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα.

Ο Ντι Τζιοβάνι δίσταζε και προσπάθησε αρκετές φορές να ξεπεράσει την αγάπη του για τη νεαρή Ζοζεφίνα αλλά μάταια. Εκτός από τη φιλία του με την οικογένεια Σκαρφό, δεσμευόταν και από το μύθο που θέλει τους αναρχικούς να έχουν άμεμπτη προσωπική ζωή. Μπορεί μεν να περιφρονούν το γάμο ως θεσμό καθώς και κάθε ηθική ή σεξουαλική προκατάληψη αλλά αντιμετωπίζουν με δυσπιστία όποιον μπλέκει σε ερωτικές περιπέτειες, ειδικά όταν το έτερον ήμισυ της σχέσης είναι μια έφηβη και μάλιστα αδερφή συντρόφου. Όμως ο Ντι Τζιοβάνι απήφησε και τις προκαταλήψεις των αναρχικών. Ενώ έπαιζε κορώνα γράμματα τη ζωή του στην ατελείωτη πάλη του με την αστική κοινωνία και ρίσκαρε κάθε μέρα κατασκευάζοντας βόμβες και τυπώνοντας παράνομες προκηρύξεις και έντυπα στον ελεύθερο χρόνο του, απ' την άλλη εξακολουθούσε να περιμένει στη γωνία του γυμνασίου θηλέων Εστανισλάο Σεμπάγιος την ώρα που σχολάγαν οι μαθήτρες για να κάνει έναν περίπατο με την αγαπημένη του δευτεροετή όπως κάθε αγαπημένο ζευγάρι.

Η σχέση τους καλυπτόταν από απόλυτη μυστικότητα. Ούτε καν οι αδερφοί Σκαρφό δεν είχαν υποψιαστεί κάτι. Ίσως ο Παουλίνο να κατάλαβε κάτι αλλά ποτέ δεν είπε τίποτε στην αδερφή του· την αγαπούσε πάρα πολύ (κι εκείνη ήταν πολύ ισχυρός χαρακτήρας) για να προσπαθήσει να την εμποδίσει. Σε κάθε περίπτωση εκτιμούσε τον Ντι Τζιοβάνι τόσο ώστε ό,τι κι αν έκανε αυτός, δεν είχε πρόβλημα.

Όταν άρχισε να σφίγγει ο κλοιός γύρω τους, ο Ντι Τζιοβάνι έφυγε για την περιοχή Δέλτα¹. Σύντομα όμως χρειάστηκε να φύγει κι από κει καθώς η αστυνομία πληροφορήθηκε ότι

¹ Εξεί τον οδήγησε ο Τζίνο Γκάτι, ένας κλειστός αλλά έξυπνος τύπος που ήταν η «υπολογιστική» διάνοια των αναρχικών απαλλοτριωτών στην Αργεντινή.

«ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι μπορεί να βρεθεί στο Τρες Μπόκας (Αρόγιο Παχαρίτο) στο κτήμα Ντε Μαρσέ. Κάθε μέρα πάει για το κανάλι του Σαν Φερνάντο στις 07:00 με 07:30 το πρωί και φεύγει στις 09:30 με το φέρρυ του Αρόγιο Παχαρίτο το οποίο τον αφήνει πίσω από τις σιδηροδρομικές γραμμές».

Παρά τις λεπτομερείς πληροφορίες που υπήρχαν, ο φυγάς συνέχιζε να αποφεύγει τη σύλληψη. Εν τω μεταξύ στο σπίτι των Σκαρφό, οι γονείς διεμήνυσαν στον Παουλίνο και τον Αλεχάντρο ότι ο Ντι Τζιοβάνι έπρεπε να φύγει. Από την επιδρομή στο σπίτι τους είχαν καταλάβει ότι ο νοικάρης τους ήταν ένας επικίνδυνος άνθρωπος. Η Τερεζίνα ενημερώθηκε για την απόφαση και μάζεψε τα πράγματά τους. Ο Ντι Τζιοβάνι κανόνισε ο ίδιος τη μετακόμιση με τη βοήθεια του φίλου του Ιταλού αναρχικού Χουάν Ρότι. Χρησιμοποιώντας ένα κάρο που ανήκε στην εταιρεία «La Familiar de Avellaneda» ο Ρότι μετέφερε τα λιγιστά έπιπλα, ρούχα και βιβλία των Ντι Τζιοβάνι στην οδό Γκαόνα 3051 όπου η οικογένεια είχε πιάσει δυο δωμάτια στο υπόγειο.

Κι εκεί όμως δεν θα έμεναν για περισσότερο από δύο μήνες. Ο Σεβερίνο υποπτεύθηκε ότι κι αυτή η διεύθυνση σύντομα θα αποκαλυπτόταν και έτσι στα τέλη Οκτωβρίου του 1927, με τη βοήθεια και πάλι του Χουάν Ρότι, μετακόμισε ξανά σε ένα μικρό σπίτι στην οδό Σαν Νικόλας 1030.

Η διαίσθηση του Σεβερίνο δεν είχε πέσει έξω. Λίγες μόνο μέρες μετά η αστυνομία εμφανίστηκε στο σπίτι της οδού Γκαόνα. Ο σπιτονοικοκύρης παραδέχτηκε ότι ο Σεβερίνο έμενε εκεί και δεχόταν πολλούς επισκέπτες, ειδικά τα σαββατόβραδα, και πως όταν οι επισκέπτες έφευγαν, αυτό γινόταν με απόλυτη μυστικότητα.

Ο Αλεχάντρο Σκαρφό ανακοίνωσε στους γονείς του ότι θα έφευγε για τη Μεντόζα για να ψάξει για δουλειά, αυτοί όμως ήξεραν πολύ καλά ότι έφευγε για να βρει τον Ντι Τζιοβάνι, τον άνθρωπο που τόση επιρροή ασκούσε στα τρία παιδιά τους. Και βέβαια ο Αλεχάντρο δεν πήγε στη Μεντόζα αλλά μετακόμισε στην οδό Σαν Νικόλας με τον Ντι Τζιοβάνι. Ένα μήνα αργότερα ήρθε κι ο Παουλίνο Σκαρφό. Τα δύο αδέρφια ήταν μόλις δεκαοχτώ και είκοσι ετών αντίστοιχα.

Σιγά-σιγά ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι μάζεψε γύρω του όλους τους ακτιβιστές του αργεντίνικου αναρχισμού - τους

ανθρώπους εκείνους που ήθελαν πραγματική δράση και δεν ικανοποιούνταν μόνο με το να μοιράζουν προκηρύξεις και να βγάζουν λόγους.

Κατά τους μήνες που ήταν κυνηγημένοι, ο Ντι Τζιοβάνι δεν διέθετε τα μέσα για να κατασκευάζει βόμβες. Το Νοέμβριο του 1927, όμως, επανήλθε στη δράση εκδικούμενος τους θανάτους των Σάκο και Βαντσέτι. Επέλεξε σκόπιμα ως στόχο το εργοστάσιο τσιγάρων Κομπινάδος.

Ο ιδιοκτήτης του εργοστασίου είχε μια, μάλλον απερισκεπτη, ιδέα για να βγάλει λεφτά. Ήθελε να λανσάρει στην αγορά μια νέα μάρκα φτηνών τσιγάρων για εργάτες και για κάποιο λόγο του σκέφτηκε να τα ονομάσει «Σάκο και Βαντσέτι». Επρόκειτο βέβαια για διάσημα ονόματα, πλην όμως οι αναρχικοί δεν έδειξαν μεγάλη κατανόηση για τα επιχειρηματικά του σχέδια. Στις 26 Νοεμβρίου μία βόμβα του τύπου που κατασκεύαζε ο Ντι Τζιοβάνι, τράνταξε τις εγκαταστάσεις της καπνοβιομηχανίας του Μπερνάρντο Γκούρεβιτς στην οδό Ριβαδαβία 2279. Οι ζημιές που προκλήθηκαν ήταν σημαντικές κι ο αφελής επιχειρηματίας αποφάσισε να ματαιώσει τα σχέδια του για τα τσιγάρα «Σάκο και Βαντσέτι».

Η *La Antorcha* επιδοκίμασε τη βομβιστική επίθεση στο εργοστάσιο Κομπινάδος λέγοντας τα εξής: «Με τη μεσολάβηση κάποιων κομμουνιστών και «αντιφασιστών» ο αριστερός Εβραίος ιδιοκτήτης μας καπνοβιομηχανίας στην πόλη προσπάθησε να πάρει την έγκριση της χήρας του Νίκολα Σάκο για την εμπορία τσιγάρων με την επωνυμία Σάκο και Βαντσέτι. Ωστόσο τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως είχε προγραμματίσει ο έμπορος. Οι πικρές και αξιοπρεπείς διαμαρτυρίες της Ροζίνα Σάκο προκάλεσαν μια αντίληψη και στις διαμαρτυρίες των αναρχικών του Μπουένος Άιρες. Η ανακάλυψη και μόνο μιας απόπειρας άντλησης κέρδους από τους δύο μάρτυρες προκάλεσε τη δικαιολογημένη αποδοκιμασία των αναρχικών. Στις 26 Νοεμβρίου μια ισχυρή βόμβα κατέστρεψε τις εγκαταστάσεις του καπνεμπόρου. Η βόμβα αυτή, που δεν ήταν παρά μια προειδοποίηση, κατέστησε σαφές ότι κανείς δεν μπορεί να κερδοσκοπεί πάνω στη θυσία των δύο νεκρών συντρόφων μας».

Όμως ο Ντι Τζιοβάνι δεν ήταν σύμφωνος με τον έπαινο που του έκανε η *La Antorcha* ούτε κι ενδιαφερόταν για την

περιφρονητική σιωπή που τηρούσε η *La Protesta*. Από τις σελίδες της *Culmine* συνέχισε να επιμένει ότι τα ονόματα των Σάκο και Βαντσέτι δεν έπρεπε να ξεχαστούν κι αντίθετα έπρεπε να αποτελέσουν το λάβαρο της τελικής εξέγερσης.

Και έτσι το Σάββατο 24 Δεκεμβρίου 1927 προσπάθησε να πετύχει ένα καίριο πλήγμα σε δύο αμερικανικές τράπεζες. Ήταν η στιγμή που ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι έκανε το πρώτο του οδυνηρό σφάλμα και στο σημείο αυτό άρχισε η τραγωδία του, που θα κορυφωνόταν με την επίθεσή του ενάντια στο ιταλικό προξενείο. Από εκείνο το σημείο και μετά, εξαιτίας της άρνησής του να παραδεχτεί το λάθος του, εξαιτίας της ξεροκεφαλιάς και εξαιτίας του αντάρτη που έκρυβε μέσα του, θα απομακρυνόταν από τους ανθρώπους και τα ιδανικά τα οποία ήταν από την αρχή (κι αυτό ας μην το αμφισβητεί κανείς) ο αγώνας για μια καλύτερη, δικαιότερη και πιο ελεύθερη ζωή. Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι επρόκειτο να βιώσει την επανάστασή του μέχρι τέλους. Στην πορεία αυτή επέδειξε ακεραιότητα, δυστυχώς όμως έγινε και σκληρός. Όχι επειδή είχε την καρδιά ενός δολοφόνου αλλά επειδή βρέθηκε παγιδευμένος σε έναν κύκλο βίας τον οποίο είχε χαράξει ο ίδιος με τον αυθορμητισμό και την οργή του και από τον οποίο δεν μπορούσε να βρει διέξοδο.

Οι τράπεζες θα έκλειναν σε ένα τέταρτο της ώρας. Εκείνο τον καιρό ήταν ανοιχτές και το Σάββατο, μέχρι το μεσημέρι. Ο κόσμος ήταν σε πολύ καλή διάθεση. Έφτανε η παραμονή των Χριστουγέννων και όλοι ήθελαν να τελειώνουν νωρίς από τις δουλειές τους για να πάνε στα σπίτια τους.

Αυτή περίπου την ώρα, κοντά στον τηλεφωνικό θάλαμο στην τεράστια αίθουσα του υποκαταστήματος της Σίτιμπανκ στο Σαν Μαρτίν - με την τζαμένια πρόσοψη - στεκόταν κάποιος Ταμποάδα, ένας άνθρωπος από αυτούς που συναντάς συχνά στο Μπουένος Άιρες. Πουλούσε λαθραία και μάζευε λαχεία. Σήμερα είχε κάτι ξεχωριστό να πουλήσει - γαλλική σαμπάνια, την οποία προσέφερε στους υπαλλήλους της τράπεζας. Ήταν να φύγει, είχε φτάσει σχεδόν στην πόρτα, όταν τον φώναξαν τρεις ταμίες που ήθελαν να αγοράσουν κάτι. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή ένας άγνωστος μπήκε στην τράπεζα κουβαλώντας ένα μικρό χαρτοφύλακα. Προχώρησε

προς τον τηλεφωνικό θάλαμο, ακούμπησε την τσάντα του στο πλάι, μπήκε στο θάλαμο και έκανε πως τηλεφωνούσε. Δεν υπήρχε κανείς κοντά στο θάλαμο, όλοι βρισκόνταν στα γκισέ. Ο ξένος κατέβασε το ακουστικό και έφυγε το ίδιο αδιάφορα όπως μπήκε. Με μία διαφορά, ότι είχε αφήσει το χαρτοφύλακα πλαγιαστό κι όχι όρθιο. Το οξύ είχε ήδη αρχίσει να λειτουργεί.

Ο κακόμοιρος Ταμποάδα ακολουθούσε τις γυναίκες υπαλλήλους για να μπορεί να τις εξυπηρετεί πιο εύκολα στις παραγγελίες τους. Σταμάτησε δίπλα στον τηλεφωνικό θάλαμο. Καθώς μία από τις γυναίκες επέστρεφε στην εργασία της, ένα καυτό κύμα φωτιάς ξεχύθηκε και ακολούθησε μία εκκωφαντική έκρηξη. Παρέσυρε τα πάντα μέσα στην αίθουσα της τράπεζας σαν τυφώνας, τινάζοντας σώματα, έπιπλα, θραύσματα και χαρτονομίσματα στο δρόμο. Επικράτησε ένας μεγάλος πανικός. Η έκρηξη ήταν τόσο ισχυρή που για λίγο το κέντρο της πόλης παρέλυσε.

Καθώς τα πλήθη μαζεύονταν προς τη Σίτιμπανκ από όπου τώρα ακούγονταν κραυγές, ουρλιαχτά και κατάρες, ο ίδιος άγνωστος, ή κάποιος άλλος, μπήκε στο κτίριο της Τράπεζας της Βοστώνης στη διασταύρωση της οδού Μπαρτολομέ Μίτρε και της Ντιαγκονάλ. Κουβαλούσε κι αυτός μία τσάντα την οποία άφησε πίσω από ένα γραφείο ενώ συμπλήρωνε κάποια χαρτιά. Πέντε λεπτά αργότερα, ξέσπασαν φωτιές όπως στη Σίτιμπανκ. Τίποτα άλλο όμως. Δεν ακολούθησε έκρηξη. Οι πελάτες έτρεχαν έντρομοι να φύγουν. Το κτίριο άδειασε. Οι κάτοικοι της πόλης, τρέμοντας από φόβο, έκλειναν τα παράθυρα και τραβούσαν τις κουρτίνες. Ο μοναδικός θόρυβος προερχόταν από τις σειρήνες των ασθενοφόρων και των πυροσβεστικών που έσπευδαν να ανασύρουν τους παγιδευμένους στα ερείπια. Οι ειδικοί ήταν απόλυτοι: επρόκειτο για τη μεγαλύτερη έκρηξη που είχε γνωρίσει το Μπουένος Άιρες. 23 άνθρωποι τραυματίστηκαν. Ένας πέθανε... ήταν ο Ταμποάδα ο οποίος είχε διαμελιστεί. Λίγες ώρες αργότερα υπέκλυψε και η 19χρονη ταμίας Μάγδα Ανχέλικα Βιγιάρ. Επρόκειτο να παντρευτεί και είχε ήδη κλείσει το μήνα του μέλιτος στην Κόρδοβα.

Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι είχε κάνει το πρώτο του λάθος. Και δύο αθώοι άνθρωποι σκοτώθηκαν.

Ποια ήταν η αντίδραση των αναρχικών στην Αργεντινή; Η *La Protesta* ήταν ολοκληρωτικά αντίθετη με την τελευταία ενέργεια του Ιταλού αναρχικού. Και η *La Antorcha*; Είναι πολύ δύσκολο να επιδοκιμάσεις μια ατομική ενέργεια που έχει στοιχίσει ζωές αθώων, όμως η *La Antorcha* δίσταζε και να καταδικάσει ένα σύντροφο που στο κάτω-κάτω ρίσκαρε τόσο και το έκανε, σωστά ή λάθος, στη μνήμη των Σάκο και Βαντσέτι. Η *La Antorcha* δεν επικρότησε την ενέργεια, αν και τη δικαιολόγησε στο φύλλο της 6ης Ιανουαρίου 1928, εξηγώντας πως «ήταν αναπόφευκτο».

«Το λαϊκό αίσθημα, το αίσθημα των μαζών των προλεταρίων που μπορεί να διαμορφώνει μια άποψη για τα γεγονότα συνοψίζει την άποψή του για την έκρηξη στη Σίτιμπανκ σε μια και μόνη φράση. ΗΤΑΝ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟ. Η φράση αυτή, που περικλείει τις απόψεις του κόσμου, επιβεβαιώνει την πεποίθηση ότι τα συναισθήματα οργής και θλίψης και τα πάθη που προκάλεσε η δολοφονία των Σάκο και Βαντσέτι δεν θα εξαφανίζονταν απλώς με λόγια και δείχνει τον εκδικητικό χαρακτήρα της έκρηξης. Ο κόσμος δεν κάνει λάθος που το πιστεύει, είναι μια γνώμη θεμελιωμένη. Όσοι το αρνούνται αυτό, με ζήλο που καλό θα ήταν να επιδεικνύουν σε άλλα ζητήματα (αναφορά στη *La Protesta*), ότι δηλαδή η ενέργεια έγινε με αυτό το σκοπό, απατώνται ή τουλάχιστον έτσι προσπαθούν. Ή μήπως πιστεύουν ότι η θλίψη και η αγανάκτηση που προκάλεσε αυτή η φρικτή τραγωδία απλώς εξανεμίστηκαν; Μήπως φαντάζονται ότι όλα τέλειωσαν με τα ηλεκτροσόκ την 23η Αυγούστου; Δεν περίμεναν ότι από τις σπίθες τους θα άναβαν αυτές οι βόμβες;

Εσείς με τη μικρή πίστη και τα αδύναμα μυαλά, που θα καθοδηγούσατε τον κόσμο, ακούστε τι σας λέει αυτός... «ήταν αναπόφευκτο». Έτσι ο κόσμος επιβεβαιώνει την πεποίθησή του και καταδεικνύει το νόημα πίσω από την πράξη»².

Ο Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο υιοθέτησε και αυτός μια διαφορετική στάση απέναντι στην τρομοκρατική ενέργεια του Ντι Τζιοβάνι μέσα από τις στήλες της *La Antorcha*. Είχε τίτλο, «Οι νεκροί μιλούν ανοιχτά».

² Αυτές οι γραμμές γράφτηκαν από το συντάκτη Αλμπέρτο Σ. Μπιάνκι, ο οποίος πέθανε στις 11 Μαΐου 1969 σε ηλικία 71 ετών.

«...Κανέννας, ούτε καν ο δύστηχος Ταμποάδα στον οποίο το ωστικό κύμα έπεσε σαν κεραυνός, κανέννας δεν ένοιωσε την τυφλή αγανάκτηση και το ρίγος που μας είχε πιάσει όταν γυρνώντας από τη φυλακή μάθαμε για τις βόμβες. Κι αυτό επειδή επί μήνες νιώθαμε το οξύ να διαπερνά το διάφραγμα. Είχαμε δει με το μυαλό μας να σφυρηλατείται το μεταλλικό περιβλήμα, να γεμίζει με εκρηκτικά και να εφαρμόζονται οι κοχλίες. Επειδή είχαμε ακούσει τα βήματα του αγνώστου που προχωρούσε κρατώντας την τσάντα στο χέρι, αμίλητος σαν νεκρός. Επειδή το περιμέναμε...

Ξέρετε τι πάει να πει να γνωρίζεις ότι το πεπρωμένο πλησιάζει; Μπορείτε να φανταστείτε γεμάτα αγωνία μερόνυχτα που σημαίνει αυτό για έναν άνθρωπο ο οποίος αγαπά τους συνανθρώπους του, ακόμα και τους χειρότερους; Όχι, δεν μπορεί να το ξέρετε, εκτός κι αν είστε αναρχικοί.

Όμως εμείς ξέρουμε! Μπορείτε να μας σύρετε στα δικαστήρια, εσείς οι κριτές! Θάψτε μας στα μπουντρούμα σας, αφήστε μας βορά στα πατριωτικά κτήνη. Ξέρουμε!

Ξέρουμε ότι οι νεκροί μιλούν. Ότι πίσω από τα μεγάλα λόγια του Σάκο και του Βαντσέτι, του Φρανς³ και του Ντεμπς⁴, βρίσκονται ακόμα μεγαλύτερα. Ότι πίσω από τους λυγμούς της Ροζίνα Σάκο και της Λουίζα Βαντσέτι βρίσκεται μία θάλασσα θλίψης. Ότι ο πόνος του μικρού Ντάντε Σάκο και του γέρον Μαλατέστα είναι μια σκιά που ακολουθεί όλους τους εργατές. Και ξέρουμε ότι μαζί με τα ρινίσματα που μένουν στα νύχια του σιδερά και τους λεκέδες από τσιμέντο στη φανέλα του χτίστη και τη μεταλλική λάμψη των εργαλείων τους, θα φτιαχνόταν κι ένα περιβλήμα-μόνο ένα άραγε;- μέσα στο οποίο θα έμπαινε όλη η θλίψη και η οργή που προκαλέσατε εσείς οι αστοί στον κόσμο. Και υπάρχει και κάτι άλλο που γνωρίζαμε: ότι κάποιος άγνωστος θα το μάζεψε και θα το τοποθετούσε έτσι ώστε να εκραγεί μπροστά στα χρηματοκιβώ-

³ Ανατόλ Φρανς (1844-1924). Γάλλος συγγραφέας και κριτικός. Βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας το 1921. (Σ.τ.Μ.)

⁴ Γιουτζήν Ντεμπς (1855-1926). Εξέχουσα μορφή του εργατικού κινήματος στις ΗΠΑ. Κατέβηκε πέντε φορές ως ανεξάρτητος σοσιαλιστής υποψήφιος πρόεδρος (1900-20). (Σ.τ.Μ.)

τιά σας. Επειδή γνωρίζει ότι μες στο κεφάλι σας έχετε χρυσάφι και ήθελε να σας ανοίξει τα αυτιά.

Κανένας, ούτε καν ο δύστηχος Ταμποάδα στον οποίο το ωστικό κύμα έπεσε σαν κεραυνός, κανένας δεν ένοιωσε το κάψιμο στο πρόσωπο και το ανακάτεμα στο στομάχι που νιώσαμε όταν μάθαμε για τις βόμβες γυρνώντας από τη φυλακή. Επειδή ξέραμε και το περιμέναμε. Ξέραμε ότι εσείς οι αστοί είχατε δρομολογήσει αυτήν την πορεία και μοιραία περιμέναμε γεγονότα όπως αυτό.

Εσείς που είστε τόσο τυχεροί, που ποτέ δε γνωρίζετε ούτε περιμένετε τίποτα, μήπως μπορείτε τώρα να εντοπίσετε τον πρωτεργάτη αυτών των ενεργειών; Μα φυσικά όχι. Ακόμα κι αν φυλακίσετε όλους τους αναρχικούς του πλανήτη, αυτός που το έκανε και που θα το ξανακάνει είναι ο μοναδικός -και προσέξτε το καλά αυτό- ο μοναδικός που θα σας έχει ξεφύγει. Θα περάσει ανάμεσά σας κουβαλώντας την αόρατη βόμβα του, αμίλητος σαν νεκρός. Όμως οι νεκροί μιλάνε!».

Η αστυνομία τα είχε χάσει. Ενώ υπήρχε φάκελος για κάθε αναρχικό που θα μπορούσε να διωχθεί για βομβισμό, δεν υπήρχαν ενδείξεις ικανές για να απαγγελθεί κατηγορία σε κανέναν. Τα μόνα τους στοιχεία ήταν ο καμένος χαρτοφύλακας και η βόμβα που δεν εξερράγη. Φυσικά, κατά την περίοδο των Χριστουγέννων έγινε η συνηθισμένη «σκούπα» εναντίον των αναρχικών που πέρασαν τις γιορτές στα κελιά. Όμως η πολιτική αστυνομία δεν έκανε λάθος. Για αυτούς το μοναδικό άτομο που θα μπορούσε να ευθύνεται ήταν ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Αφιέρωσαν όλες τους τις προσπάθειες στον εντοπισμό του.

Κατάφεραν να τον εντοπίσουν στα τέλη Ιανουαρίου του 1928 με τη βοήθεια μιας ανώνυμης επιστολής γραμμένης σε περίεργα ισπανικά, προφανώς από έναν Ιταλό. Ήταν πια σίγουρο, στην ομάδα της *Culmine* υπήρχε κάποιος προδότης.

Στις 31 Ιανουαρίου. Το πολιτικό γραφείο της αστυνομίας ανακάλυψε μέσω ενός μυστικού πράκτορα ότι ο Ντι Τζιοβάνι ζούσε στην οδό Σαν Νίκολας 1030. Στην αναφορά μπορεί κανείς να διαβάσει και τα εξής: «Συχνάζουν (στο σπίτι) αναρχικά στοιχεία συμπεριλαμβανομένου κάποιου Σκαρφό και του κουνιάδου του που ονομάζεται Χοσέ...». Ακολουθεί μια παράγραφος που προκαλεί έκπληξη καθώς καταδεικνύει

ότι ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας γεννημένος αγκιπάτορας... «Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι συχνάζει στο κουρείο της οδού Βίρ-
χενες 3537, κάνοντας προπαγάνδα υπέρ της αναρχικής του
ιδεολογίας μεταξύ των πελατών».

Τον είχαν πια πλησιάσει, απέφευγαν όμως να τον συλλά-
βουν ελπίζοντας ότι θα τον έπιαναν στα πράσα. Ήταν οδυ-
νηρό για την αστυνομία να συλλαμβάνει υπόπτους τους οποί-
ους τα δικαστήρια υποχρεώνονταν αργότερα να αφήσουν
ελεύθερους λόγω έλλειψης στοιχείων.

Την επόμενη μέρα ο μυστικός πράκτορας του πολιτικού
γραφείου Χοσέ Λαρόσα ανέφερε: «Πληροφορηθήκαμε ότι
χθες το βράδυ περί τις 20:30 ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι κα-
τευθυνόταν στην οικία της οδού Μόντε Έγκμοντ 3834 όπου
συνομίλησε με το Χοσέ Σκαρφό, επιπλοποιό στο επάγγελμα.
Έπειτα από μισή ώρα έφυγαν και οι δύο μαζί και κατευθύν-
θηκαν σε ένα καφενείο στην οδό Οράν 1100 όπου συζήτησαν
επί πολλή ώρα με άλλους που βρίσκονταν εκεί από πριν. Στις
01:00 π.μ. ο Ντι Τζιοβάνι έφυγε για το σπίτι του μαζί με ένα
άλλο άτομο το οποίο αργότερα τον αποχαιρέτησε και κατευ-
θύνθηκε προς τη Μόντε Έγκμοντ». Μπορεί κανείς να δει πως
ο Ντι Τζιοβάνι διακινδύνευε τα πάντα προκειμένου να αλλά-
ξει λίγες κουβέντες με την Αμέρικα Ζοζεφίνα καθώς και ότι
οι γονείς των Σκαρφό δεν είχαν τη δύναμη να εμποδίσουν
τον Ντι Τζιοβάνι να μπαίνει στο σπίτι τους. Ο Ντι Τζιοβά-
νι υπολόγιζε στη φιλία και τη συμπάθεια του Χοσέ Σκαρφό,
ενός άλλου αδελφού της Ζοζεφίνα, ο οποίος δεν είχε γίνει
ακόμα αναρχικός.

Όμως η ώρα του πλησίαζε. Την επόμενη μέρα (2 Φεβρου-
αρίου) ο μυστικός πράκτορας αναφέρει: «Στις 18:00 ο Σκαρ-
φό έφυγε από το σπίτι της οδού Σαν Νικόλας 1030. Κοίταξε
προσεκτικά γύρω του για να ελέγξει αν τον ακολουθεί κανείς.
Τον ακολούθησα μέχρι το σπίτι της οδού Μόντε Έγκμοντ
3846 όπου και παρέμεινε μέχρι τις 21:00 προτού πάει στο κα-
φενείο στη γωνία των οδών Ριβαδαβία και Εσπεράνσα. Εκεί
συνάντησε τον Ντι Τζιοβάνι και πέρασαν κάποια ώρα διαβά-
ζοντας χειρόγραφα».

Οι αναρχικοί οργάνωναν τώρα μια καινούρια εκστρατεία.
Τώρα που οι κινητοποιήσεις για τους Σάκο και Βαντσέτι εί-
χαν τελειώσει, επρόκειτο να αρχίσει μια καμπάνια υπέρ του

Ραντοβίτσκι, εκτελεστή του Ραμόν Φαλκόν, ο οποίος ήταν έγγλειστος επί δεκαοχτώ χρόνια στο σωφρονιστήριο της Ουσсуάια. Η *La Protesta* είχε ξεκινήσει τις γραπτές διαμαρτυρίες. Η *La Antorcha* καλούσε την εργατική τάξη σε κινητοποίηση. Η ομάδα του Ντι Τζιοβάνι, μέσω της *Culmine*, επέμενε ότι χρειάζονταν ατομικές ενέργειες.

Στις 4 Φεβρουαρίου ο πράκτορας Λαρόσα ανέφερε, «Ο Ντι Τζιοβάνι συνεχίζει να εμπλέκεται σε συζητήσεις με αυτά τα άτομα. Ο διευθυντής του ταχυδρομικού γραφείου της οδού Ριβαδαβία 2500 ανέφερε ότι ο Ντι Τζιοβάνι έρχεται από το γραφείο του καθημερινά μετά τις 2 μ.μ. για να παραλάβει την αλληλογραφία του από την πρωτεύουσα καθώς και από το εξωτερικό...»

Εκείνη την εποχή ο Ντι Τζιοβάνι λάμβανε χρήματα από Ιταλούς αναρχικούς στις ΗΠΑ και τη Γαλλία όπου είχαν ισχυρές οργανώσεις εργαζόταν όμως επίσης και στα πιεστήρια της εταιρείας Βίρι στην οδό Ριβαδαβία 8224, μαζί με τον Παουλίνο Σκαρφό.

Τελικά, στις 7 Φεβρουαρίου 1928, η αστυνομία έπιασε τον Ντι Τζιοβάνι, που κουβαλούσε ένα δέμα, στη γωνία των οδών Βενεζουέλα και Λα Πλάτα. Εκείνη τη στιγμή ο Ντι Τζιοβάνι συζητούσε με έναν άλλο Ιταλό, τον Ντιονίσιο Ντι Τζιουστίνι. Ήταν 9 το πρωί, λίγα μόνο μέτρα μακριά από τα γραφεία της *La Antorcha*.

Τον μετέφεραν στα κεντρικά της αστυνομίας όπου του ζητήθηκε να συμπληρώσει μια κατάθεση. Έπρεπε να απαντήσει σε τέσσερις ερωτήσεις: «Είσαι υπέρμαχος των απεργιών ή της κοινωνικής επανάστασης;» «Συχνάζεις σε μέρη όπου εκφράζονται αναρχικές ιδέες;» «Διαβάζεις εφημερίδες αναρχικών απόψεων;». Και στις τρεις αυτές ερωτήσεις απάντησε καταφατικά. Στη τελευταία ερώτηση «Είχες κάποια σχέση με τις πρόσφατες τρομοκρατικές ενέργειες;» απάντησε απλά, «Όχι!».

Επί κυβερνήσεως Αλβεάρ, δεν είχαν πολλά περιθώρια για να τον κρατήσουν φυλακισμένο αυθαίρετα. Δεν είχαν στοιχεία εναντίον του παρά μόνο υποψίες. Ο αρχηγός της αστυνομίας διάταξε να αφεθεί ελεύθερος το ίδιο βράδυ. Ήταν της άποψης ότι θα ήταν πιο επωφελές να τον παρακολουθούν στενά μέχρι να πέσει σε παγίδα ο ίδιος.

Το δέμα που κουβαλούσε ο Ντι Τζιοβάνι την ώρα της σύλληψής του κατασχέθηκε. Περιείχε προκηρύξεις που έλεγαν τα εξής:

«18 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΟΥΣΟΥΑΙΑ!

Και ακόμα ζει! Με σάπια πνευμόνια, πληγωμένο λαιμό, σχεδόν πετσί και κόκαλο. Κι όμως ακόμα ζει!

Κρύο, πείνα, μαρτύρια και τελικά ο θάνατος- σαν ένα όρνιο που του τρώει την καρδιά εδώ και 18 χρόνια. Και ακόμα ζει! Ποιον περιμένει; Πόσο πρέπει να περιμένει;...

Περιμένει για την ελευθερία του μέχρι να την κατακτήσουν οι αναρχικοί για αυτόν...

18 χρόνια στην Ουσουαία κι είναι ακόμα ζωντανός:

PANTOBITSKI.»

Καθώς η διεύθυνση του στο Σαν Νικολάς είχε αποκαλυφθεί, ο Ντι Τζιοβάνι αποφάσισε να μετακομίσει στις αρχές Μαΐου, και με τη βοήθεια του Ρότι του αμαξά μετέφερε την οικογένειά του μαζί με λίγα έπιπλα στην οδό Ομέρο 250, στη συνοικία Λινιέρς.

Μαζί με τον Αλεχάντρο και τον Παουλίνο Σκαρφό νοίκιασαν δύο δωμάτια στη Βίλα Σαρμέντο, ανάμεσα στο Έντο και το Ράμος Μεχία, στην οδό Καμπίντο απέναντι από μια αποθήκη. Τα δύο δωμάτια χρησιμοποιήθηκαν ως βάση επιχειρήσεων όπου ετοιμάζονταν τα φύλλα της *Culmine* καθώς και προκηρύξεις για την εκστρατεία για απελευθέρωση του Ραντοβίτσκι από την Ουσουαία.

Εκείνο τον καιρό, ο Ντι Τζιοβάνι είχε πια διακόψει τις σχέσεις του με το μέντορά του, τον Άλντο Αγκούτσι. Ο Αγκούτσι (που είχε κρατηθεί για ανάκριση σχετικά με τις βομβιστικές επιθέσεις στις αμερικανικές τράπεζες), συμφωνούσε με τις ατομικές πράξεις του Ντι Τζιοβάνι αλλά του είχε επισημάνει ότι θα έπρεπε να ειδοποιεί εκ των προτέρων τους συντρόφους ώστε να μπορούν να πάρουν προφυλάξεις απέναντι στην επακόλουθη δραστηριότητα της αστυνομίας. Ο Ντι Τζιοβάνι δεν δέχθηκε την κριτική αυτή και ακολούθησε μια θυελλώδη διαμάχη με τον Ιταλό θεωρητικό⁵.

⁵ Ο Ντονάτο Αντόνιο Ρίτσο, πρώην διευθυντής της *La Antorcha*, μας αφηγήθηκε ένα επεισόδιο μεταξύ του Ντι Τζιοβάνι και του Αγκούτσι στα γραφεία της *La Antorcha*.

Οι πιο στενοί συνεργάτες του Ντι Τζιοβάνι στην ομάδα των Ιταλών ήταν ο Χοσέ Ρομάνο (Ραμέ), ο Αγκοστίνο Κρεμονέζι και ο Χούλιο Μοντάνια και από την ομάδα των *antorchistas* οι δύο αδερφοί Σκαρφό, ο Ισπανός Γκόμες Όλιβερ και ο Εμίλιο Ουριόνδο.

Ο Ντι Τζιοβάνι σχεδίαζε κάτι θεαματικό για να στρέψει την προσοχή στην υπόθεση του Ραντοβίτσκι. Σχεδίαζε να στείλει μια βόμβα πακέτο στο διευθυντή του σωφρονοστηρίου της Ουσουάια, το Χουάν Χοσέ Πιτσίνι, τον άνθρωπο που οι Αργεντινοί αναρχικοί αντιπαθούσαν όσο κανέναν και για τον οποίο υπήρχε η πεποίθηση ότι ήταν ο υπεύθυνος για βάρβαρα βασανιστήρια επί του Ραντοβίτσκι. Στον Παουλίνο Σκαρφό ανατέθηκε να στείλει το πακέτο στον Πιτσίνι. Θα ταξίδευε με το φορτηγό πλοίο *Pampa* που ανήκε στο υπουργείο ναυτιλίας. Σύμφωνα με τον κατάλογο του φορτίου ήταν ένα πακέτο με τρόφιμα που περιείχε έξι κουτιά λάδι, τέσσερα βάζα ελιές, δύο σαλάμια κτλ. Το όνομα του υποτιθέμενου αποστολέα ήταν Χ. Βεκιαρέλι.

Το πακέτο είχε συναρμολογηθεί έτσι ώστε να εκραγεί μόλις ανοίξει. Όμως στην Ουσουάια, ο διευθυντής Πιτσίνι είχε στενή προστασία. Μέρα και νύχτα τον πρόσεχε ένας σωματοφύλακας και έβαζε να δοκιμάσουν το φαγητό του πριν του το σερβίρουν. Όταν είδε το πακέτο που του έστειλαν, το έβαλε δίπλα στη χωματερή κι έβαλε έναν από τους άντρες του να το πυροβολήσει. Όπως το περιέμενε, το πακέτο ξεερράγη.

Η *L' Adunata dei Refrattari* στις ΗΠΑ είχε λάβει ένα ανώνυμο σημείωμα με κατηγορίες εναντίον του Ντι Τζιοβάνι. Χωρίς το παραμικρό στοιχείο ο Ντι Τζιοβάνι, όταν συνάντησε τον Αγκούτσι στα γραφεία της *La Antorcha*, άρχισε να τον μέμφεται και τον κατηγορήσει ότι αυτός ήταν ο συγγραφέας της ανυπόγραφης καταγγελίας. Ο Αγκούτσι απάντησε ήρεμα ότι η κατηγορία του ήταν αβάσιμη, πράγμα που εξόργισε περισσότερο τον Ντι Τζιοβάνι ο οποίος όρμησε στον Αγκούτσι αρπάζοντάς τον από τα πέτα και σπρώχνοντάς τον στον τοίχο. Όσοι βρίσκονταν εκεί έσπευσαν να τους χωρίσουν και ένας από αυτούς, προσπαθώντας να ηρεμήσει τον Ντι Τζιοβάνι, του έριξε μια πολύ δυνατή γροθιά που τον ξάπλωσε κάτω. Ο Ντι Τζιοβάνι, αφηνδιασμένος από την επίθεση, κοίταξε τριγύρω και ρώτησε... «Ποιος το έκανε αυτό;» Ακολούθησε σιγή. Όλοι πάγωσαν. Ήξεραν ότι ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ικανός για τα πάντα πάνω στην οργή του. Καθώς δεν έπαιρνε απάντηση, τους κοίταξε όλους έναν-έναν προτού σηκωθεί όρθιος και συνεχίσει αυτό που έκανε.

Η απόπειρα δολοφονίας είχε μεν αποτύχει αυτή καθαυτή, αλλά οι ειδήσεις έφτασαν στο Μπουένος Άιρες κι έδειξαν ότι τουλάχιστον κάποιοι αναρχικοί ήταν αποφασισμένοι να παλέψουν για την απελευθέρωση του Ραντοβίτσκι.

Εκείνη περίπου την εποχή, η φιλελεύθερη εφημερίδα *L' Italia del Popolo* αποκάλυψε ότι ο Ίταλο Καπάνι, Ιταλός πρόξενος στο Μπουένος Άιρες, συνεργαζόταν με το πολιτικό γραφείο της αστυνομίας δίνοντας λίστες με ονόματα Ιταλών αναρχικών και αντιφασιστών ταξινομημένων κατά βαθμό επικινδυνότητας. Μαζί με τις λίστες έδωσαν και τα προσωπικά στοιχεία τους και την ιστορία της δράσης τους στην Ιταλία.

Από εκείνη τη στιγμή, ο Ντι Τζιοβάνι αποφάσισε ότι ο πρόξενος Καπάνι έπρεπε να πληρώσει. Έτσι κι αλλιώς ήταν γνωστό πως ο Καπάνι εργαζόταν απευθείας για λογαριασμό της ιταλικής μυστικής πολιτικής αστυνομίας. Μαζί με το Χοσέ Ρομάνο, ο Ντι Τζιοβάνι προετοίμασε την απάντησή του μέχρι τελευταίας λεπτομέρειας. Η ενέργεια δεν θα στόχευε μόνο τον Καπάνι αλλά και το στενό του συνεργάτη στην ιταλική κοινότητα, Βενιαμίν Μαστρονάρντι, πρόεδρο της φασιστικής υποεπιτροπής της Μπόκα (η περιοχή στις εκβολές του ποταμού Λα Πλάτα). Θα στόχευε επίσης τον αντισυνταγματάρχη Τσέζαρε Αφέλτρα, που ζούσε στη συνοικία Αλμάγκρο. Οι Ιταλοί αναρχικοί στις ΗΠΑ παρότρυναν τους συντρόφους τους να εντοπίσουν και να ανατινάξουν τον Αφέλτρα. Τον κατηγορούσαν για βασανισμούς αναρχικών και αντιφασιστών στην Ιταλία. Ήταν τέτοιος ο θόρυβος που δημιουργήθηκε για τις πράξεις του που ο Μουσολίνι του συνέστησε τελικά να εγκαταλείψει την Ιταλία και να εγκατασταθεί στην Αργεντινή όπου και έστησε μια ευημερούσα επιχείρηση παραγωγής μπισκότων.

Ο Ντι Τζιοβάνι είχε διαβάσει ότι στις 23 Μαΐου ο νεοαφιχθείς Ιταλός πρέσβης, κόμης Μαρτίν Φράνκλιν επρόκειτο να επισκεφθεί για πρώτη φορά το λαμπρό προξενείο στη λεωφόρο Κιντάνα 475 που είχε μόλις ανοίξει. Ο Ντι Τζιοβάνι πήρε ένα μεγάλο ρίσκο: αν και ήταν πασίγνωστος στο προξενείο μετά την ανάμιξή του στα επεισόδια στο θέατρο Κολόν (η φωτογραφία του είχε κυκλοφορήσει σε όλο το προσωπικό

και ειδικά στους φρουρούς του προξενείου), πήγε αυτοπροσώπως στο κτίριο της λεωφόρου Κιντάνα μερικές μέρες πριν για να ελέγξει το χώρο. Σε αυτό είχε τη βοήθεια του καλού του φίλου Ραμέ (Χοσέ Ρομάνο).

Ο Ντι Τζιοβάνι φορούσε πάντα το μαύρο κοστούμι του και το μαύρο πλατύγυρο καπέλο. Αυτή ήταν κι η μόνη του αδυναμία. Δεν έπινε ποτέ αλκοόλ, δεν κάπνιζε κι έτρωγε λιτά. Το ντύσιμό του, όμως, τραβούσε την προσοχή ειδικά σε συνδυασμό με την επιβλητική κορμοστασιά του.

Το σχέδιο του ήταν να τοποθετήσει μια βόμβα δίπλα στα γραφεία του προξενείου, για να εκραγεί όταν θα ήταν εκεί κι ο πρόξενος.

Ο Ντι Τζιοβάνι ήξερε ότι ήταν η πιο επικίνδυνη επιχείρηση που είχε αναλάβει ποτέ, ήταν όμως πεπεισμένος ότι η ενέργειά του θα είχε τέτοιες συνέπειες που η είδηση θα έφτανε στην Ιταλία και θα προκαλούσε πλήγμα στο φασιστικό καθεστώς. Ήταν βέβαιος ότι το παράδειγμά του θα ενέπνεε κι άλλους Ιταλούς αντιφασίστες, εντός και εκτός Ιταλίας.

Ο καιρός στην Αργεντινή ήταν πια ώριμος. Οι αρτοποιοί προχώρησαν σε δυναμικές διεκδικήσεις. Δύο αρτοποιεία στο Σαραντί ανατινάχτηκαν ενώ στο Ροζάριο ξέσπασε μια γενική απεργία με αρκετούς νεκρούς. Οι τελευταίες ημέρες της προεδρίας του Αλβεάρ χαρακτηρίζονταν από την κατάρρευση της κοινωνικής ειρήνης που γνώρισε η χώρα όσο αυτός ήταν στην εξουσία.

Οι προετοιμασίες είχαν γίνει προσεκτικά. Οι βόμβες μαζεύτηκαν σε μια αγροικία που νοίκιασε ο Παουλίνο Σκαρφό στη Λομάς δελ Μιραδόρ. Εκεί αποθηκεύτηκαν τα εκρηκτικά και εργάζονταν οι συνωμότες με την κάλυψη του σκοταδιού. Το πρωί της 23ης Μαΐου ο Ντι Τζιοβάνι και ο Ραμέ ξεκίνησαν από την αγροικία κουβαλώντας δύο τσάντες. Ο ξανθός με τα μαύρα ρούχα προχωρούσε προς το τραγικό του πεπρωμένο. Κατά πάσα πιθανότητα δεν είχε φανταστεί ότι η 23η Μαΐου θα ήταν η ημέρα που θα σηματοδοτούσε την αρχή του τέλους του. Στο εξής θα γινόταν το θήραμα σε ένα ανελέητο ανθρωποκνηγητό. Ολόκληρη η αστική κοινωνία με τους κατασταλτικούς μηχανισμούς της θα τον κυνηγούσε μέρα και νύχτα. Οι διώκτες θα αυξάνονταν σε αριθμό και το θύμα θα

απομονωνόταν όλο και περισσότερο, μέχρι να τον βάλουν τελικά στο χέρι και να τον στήσουν στον τοίχο.

Το μίσος του για τους φασίστες τον τύφλωνε. Είχε δει με τα μάτια του την εξευτελιστική «θεραπεία με καστορέλαιο» που εφαρμόστηκε στους συντρόφους του στην Ιταλία, μια μεταχείριση πιο οδυνηρή από τον ξυλοδαρμό και πιο υποτιμητική από απλή φυλάκιση ή στέρηση της ελευθερίας. Είχε κλάψει με την ανικανότητά του να αντιδράσει όταν φασιστικά αποσπάσματα έδεσαν με σιδερογροθιές τον αναρχικό Καπανέλι μέχρι που τα μάτια του πολτοποιήθηκαν και τυφλώθηκε. Και ο ίδιος άλλωστε αναγκάστηκε να φύγει από την Ιταλία με την Τερεζίνα και τα παιδιά τους επειδή κάποιοι άλλοι Ιταλοί κατέλαβαν την εξουσία κι ενεργούσαν ασύδοτα. Τώρα πια αυτός ο 26χρονος νεαρός δεν έτρεφε παρά μίσος. Αφιέρωσε όλη την ενέργειά του στο συναίσθημα αυτό. Άλλωστε δεν είχε ξεχάσει και το ξύλο που έφαγε στο θέατρο Κολόν.

Έχοντας αναπλάσει τα γεγονότα βάσει των καταθέσεων των μαρτύρων, των δικαστικών και αστυνομικών αρχείων και των καταθέσεων του ίδιου του Ντι Τζιοβάνι προτού πεθάνει (κατέθεσε μόνο ότι η βόμβα είχε στόχο τον πρόξενο Καπάνι) μπορούμε να πούμε ότι τα πράγματα έγιναν ως εξής. Ο Ντι Τζιοβάνι μπήκε στο προξενείο με την τσάντα του, με σκοπό να φτάσει στο γραφείο του πρόξενου. Για να το πετύχει αυτό έπρεπε να περάσει από μια μεγάλη αίθουσα δίπλα από το τμήμα διαβατηρίων από όπου περνούσαν πάνω από 200 άτομα καθημερινά, αν και εκείνη την ώρα το πλήθος είχε πια αραιώσει. Στο καινούριο κτίριο της λεωφόρου Κιντάνα, το ιταλικό προξενείο έμοιαζε με μια κυψέλη γεμάτη δραστηριότητα. Η ιταλική κοινότητα της πόλης είχε καταληφθεί από μία ευφορία, απόρροια των επιτευγμάτων των πρώτων χρόνων της φασιστικής διακυβέρνησης.

Οι ευκατάστατοι Ιταλοί της Αργεντινής ήταν και πάλι υπερήφανοι για την πατρίδα τους. Ένιωθαν και πάλι 100% Ιταλοί. Άρχισε ένα κύμα «επιστροφής στην πατρίδα». Οργανώθηκαν ειδικά ταξίδια με προσφορές για τους Ιταλούς σε υπερπόντιες περιοχές, οι οποίοι όταν έφταναν στην Ιταλία γνώριζαν ξεχωριστή υποδοχή, ανέσεις και διασκέδασεις. Όταν επέστρεφαν στην Αργεντινή μιλούσαν για τα θαύματα του Μουσολίνι και ενθάρρυναν κι άλλους να επισκεφθούν

την Ιταλία. Το προξενείο έσφυζε από κόσμο. Έφτασε κάποιες στιγμές να εξυπηρετεί μέχρι και 600 άτομα. Στο προξενείο έμπαινες από μια σκάλα που οδηγούσε σε μια μεγάλη αίθουσα με παραταγμένα γκισέ. Στην άκρη αυτής της αίθουσας υπήρχε μια άλλη σκάλα που οδηγούσε στα γραφεία, μεταξύ αυτών και το γραφείο του πρόξενου, στα οποία απαγορευόταν η είσοδος για το κοινό εκτός από τους κατόχους ειδικής άδειας. Υπήρχαν καμιά ντουζίνα φύλακες και Ιταλοί αστυνομικοί με πολιτικά που πρόσεχαν τους επισκέπτες και παρατηρούσαν ειδικά αυτούς που έρχονταν για πρώτη φορά. Επιπλέον υπήρχε κι ένας αστυνομικός που φρουρούσε το διάδρομο.

Φαίνεται πως ο Ντι Τζιοβάνι έκανε αρκετές προσπάθειες για να φτάσει το γραφείο του Καπάνι καθώς τον είδαν να περιφέρεται για αρκετά λεπτά. Είχε παραβλέψει μια λεπτομέρεια. Πώς θα έφτανε στον πρόξενο; Ο Καπάνι ετοιμαζόταν να υποδεχτεί τον πρέσβη και δεν είχε καιρό για επισκέψεις. Ο Ντι Τζιοβάνι πρέπει να ένιωθε ότι τον παρακολουθούσαν και ότι είχε γίνει ύποπτος- δεν βοηθούσε και η βαριά τσάντα που κρατούσε- κι έτσι αποφάσισε να φύγει. Μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι αντάλλαξε κάποιες κουβέντες με το Ρομάνο ο οποίος περίμενε έξω σε ένα αυτοκίνητο. Το συζήτησαν μεταξύ τους και αποφάσισαν ότι θα προσπαθούσε ο Ρομάνο αυτή τη φορά καθώς ήταν λιγότερο γνωστός από τον Ντι Τζιοβάνι. Ο Ρομάνο μπήκε στο προξενείο όμως καθώς δεν μπορούσε να φτάσει στο γραφείο του πρόξενου και έχοντας και χρονική πίεση- η βόμβα επρόκειτο να εκραγεί από λεπτό σε λεπτό- παράτησε την τσάντα δίπλα στα σκαλιά της εισόδου, είκοσι περίπου μέτρα μακριά από τα γκισέ.

Στις 11:42 η βόμβα εξερράγη. Τα αποτελέσματα ήταν καταστροφικά. Επρόκειτο για την πιο αιματηρή τρομοκρατική ενέργεια που είχε γνωρίσει η Αργεντινή. Ας ξεκινήσουμε με την περιγραφή της βόμβας. Η *La Nación*, βασισμένη στις περιγραφές της αστυνομίας, είπε τα εξής...

... «ο μηχανισμός που τοποθετήθηκε ήταν όμοιος με αυτόν της National City Bank (μέσα σε μια τσάντα). Ένας σιδερένιος κύλινδρος μήκους μισού μέτρου συνδεδεμένος με έναν πυροκροτητή και με τις σχισμές γεμισμένες με τοιμέντο. Το εσωτερικό ήταν γεμάτο ζελινίτη, δυναμίτη και ρινίσματα σιδήρου. Στην κορυφή υπήρχε ένας γυάλινος σωλήνας χωρισμένος σε

δύο μέρη, το καθένα από τα οποία περιείχε ένα διαφορετικό οξύ. Το ενδιάμεσο χώρισμα ήταν φτιαγμένο από φελλό και χαρτόνι. Τα δύο υγρά το διαπερνούσαν μέχρι να ενωθούν και να γίνει η έκρηξη. Όσο η τσάντα ήταν όρθια τα υγρά δεν αναμιγνύονταν, όταν όμως την ακούμπαγες στο πλάι άρχιζε η διύλιση και σε λίγα μόνο δευτερόλεπτα ακολουθούσε η πυροδότηση.»

Αυτό σήμαινε ότι οι τρομοκράτες όταν κουβαλούσαν το μηχανισμό έθεταν σε μεγάλο κίνδυνο τη ζωή τους καθώς οποιαδήποτε ξαφνική κίνηση μπορούσε να φέρει τα δύο υγρά σε επαφή.

Η έκρηξη επέφερε εννέα θανάτους και 34 τραυματισμούς. Ο αριθμός των θυμάτων από μόνος του δεν αρκεί για να μας μεταφέρει την κόλαση που προκάλεσε η έκρηξη. Η *La Nación* έγραψε, «Η έκρηξη προκάλεσε τέτοια αναταραχή που δεν έμεινε τίποτα πάνω στα γραφεία. Μια βροχή από τα θραύσματα των επίπλων και των άλλων εξαρτημάτων έπεφτε πάνω στους υπαλλήλους και τους επισκέπτες του ισοπεδωμένου κτιρίου. Το εκρηκτικό κύμα των αερίων που προκλήθηκε από την πυροδότηση τα εκσφενδόνισε όλα σε ένα σημείο όπου σχημάτισαν έναν άμορφο σωρό. Και πάνω στα μπάζα και τα σώματα έπεφταν κομμάτια από τους τοίχους, το ταβάνι και θραύσματα από γυαλί σε μια σκηνή πραγματικά τρομακτική. Η έκρηξη αυτή ήταν κάτι το πρωτόγνωρο. Δημιούργησε την αίσθηση ότι ολόκληρο το κτίριο κατέρρεε...».

Ο κόσμος έτρεχε πανικόβλητος καθώς ένα σύννεφο σκόνης κάλυπτε τη λεωφόρο Κιντάνα. Τα σώματα διαμελίστηκαν τόσο ώστε να μην αναγνωρίζονται.

Μόλις έμαθε για την καταστροφή, ο πρόεδρος Μαρσέλο Αλβεάρ εγκατέλειψε το γεύμα στο οποίο παρευρισκόταν και συνοδευόμενος από τον υπουργό Πολέμου στρατηγό Αγκουστίν Χούστο επισκέφθηκε τη σκηνή για να δώσει τα συλλυπητήριά του στον πρόξενο Καπάνι. Λίγα μόνο λεπτά αφού έφυγε ο Αλβεάρ, έφτασε ένας από τους συνεργάτες του don Ιπόλιτο Ιριγκόγεν μεταφέροντας ένα σημείωμα στο οποίο και αυτός ο πολιτικός εξέφραζε τα συλλυπητήριά του.

Το έγκλημα εξόργισε όλο το έθνος. Για πολλές ημέρες ήταν το μοναδικό θέμα συζητήσεων. Όλοι αποκήρυξαν τους δράστες. Η αστυνομία, για να δείξει ότι κάτι κάνει, προσήγαγε

400 αναρχικούς. Για λόγους εντυπώσεων συνέλαβε επίσης και τους κομμουνιστές ηγέτες Πενελόν και Ροδόλφο Γκιόλντι. Επικρατούσε μια γενικευμένη υστερία. Κάποιος αστυνομικός συνέλαβε ένα χτίστη που διάβαζε μια εφημερίδα στα ιταλικά διότι... «φαινόταν ύποπτος».

Η υστερία του κοινού έσβησε πια στις 25 Μαΐου, όταν στο στάδιο της Ρίβερ Πλέιτ ο Βικτόριο Καμπόλο αναμετρήθηκε με τον Αμερικανό Μόντυ Μαν σε έναν πολυδιαφημισμένο αγώνα πυγμαχίας.

Όμως το έργο του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι δεν είχε τελειώσει με την τοποθέτηση της βόμβας στο προξενείο. Αφού άφησαν την τσάντα, ο Ντι Τζιοβάνι και ο Ραμέ κατευθύνθηκαν για τη Λα Μπόκα. Είχαν ακόμα μία τσάντα. Ο Ντι Τζιοβάνι μπήκε στο φαρμακείο της οδού Αλμράντε Μπράουν που ανήκε στο Βενιαμίν Μαστρονάρντι, πρόεδρο της φασιστικής υποεπιτροπής της Λα Μπόκα. Ήταν 12:30 μ.μ. Ο Ραμέ περίμενε στην πόρτα. Ο Ντι Τζιοβάνι κουβαλούσε στο δεξί χέρι την τσάντα καλύπτοντάς τη με το παλτό του. Πίσω από το ταμείο βρισκόταν ο Ντομίνγκο Πρέγκο. Ο πελάτης του παρήγγειλε κάποιο φάρμακο. Όταν ο Πρέγκο πήγε στην αποθήκη για να το φέρει, ο τρομοκράτης άφησε την τσάντα του στο πάτωμα χώνοντάς την πίσω από μια καρέκλα. Περιέμενε να έρθει η παραγγελία του, πλήρωσε και έφυγε. Όμως κάποιος παρακολουθούσε πολύ προσεκτικά τις κινήσεις του.

Υπήρξαν τρεις περιπτώσεις που σε επικίνδυνες στιγμές μπήκαν στο δρόμο του κάποια παιδιά. Ο μικρός Ντάντε Μαστρονάρντι είχε εντοπίσει την τσάντα. Αντί να τρέξει να ειδοποιήσει τον άγνωστο μαυροντυμένο νεαρό ότι είχε ξεχάσει κάτι, πλησίασε με περιέργεια το αντικείμενο, λες και ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας από τους τρεις μάγους και του είχε αφήσει ένα μυστηριώδες δώρο. Το παιδί κοίταξε τριγύρω. Δεν τον έβλεπε κανείς. Σιγά-σιγά, άνοιξε τη βαλίτσα. Μέσα υπήρχε ένα πακέτο τυλιγμένο σε σελίδες εφημερίδας. Προεξείχε ένας γυάλινος σωλήνας, ένας υπέροχος σωλήνας που άλλαζε χρώματα κι έκανε ιδιαισθητικούς με το φως του ήλιου. Ο Ντάντε τον πήρε ανάμεσα στα δάχτυλά του και τον τράβηξε έξω προσπαθώντας να μαντέψει τι περιείχε. Χωρίς να το καταλάβει, είχε μόλις απενεργοποιήσει τη βόμβα.

Η *La Nacìon* έδωσε μια τεχνική περιγραφή του τι συνέβη: «Το καπάκι του σωλήνα ήταν σφιχτά βιδωμένο και στην προσπάθεια να το αφαιρέσει, το υγρό περιεχόμενο του χύθηκε στην τσάντα και στο πακέτο κατά τρόπο τέτοιο που δεν ήρθε σε επαφή με αυτά που βρίσκονταν μέσα. Αυτός είναι ο λόγος που δεν ακολούθησε έκρηξη, κάτι που θα είχε συμβεί αν το περιεχόμενο του σωλήνα είχε έρθει σε επαφή με τα συστατικά του πακέτου που είχε τοποθετηθεί στην τσάντα. Το οξύ έσταξε στη μια γωνία της τσάντας προκαλώντας ανάφλεξη. Η τσάντα περιείχε 50 μασούρια ζελινίτη, 32 καρφιά των πέντε ιντσών, 11 γομώσεις μήκους 3 ιντσών η καθεμία, έναν ατσάλινο σύρτη, 2 ατσάλινες βίδες και λίγο βαμβάκι. Ο μηχανισμός περιείχε πολύ μεγάλη ποσότητα εκρηκτικής ύλης και ήταν σχεδόν τόσο ισχυρός όσο αυτός που χρησιμοποιήθηκε στο προξενείο.»

Όταν άστραψαν οι φλόγες, το παιδί φώναξε τρομαγμένο κι άρχισε να τρέχει. Το ακολούθησε ο πατέρας του κι έπειτα όλοι οι υπόλοιποι. Αν είχε εκραγεί η βόμβα δεν θα είχε μείνει ίχνος από το φαρμακείο του στελέχους των φασιστών.

Οι προετοιμασίες της κηδείας των ανθρώπων που σκοτώθηκαν από την έκρηξη στο ιταλικό προξενείο ήταν εντυπωσιακές. Έγινε μια ολονυκτία για τους επτά νεκρούς Ιταλούς στο κτίριο της Σοσιεδάδ Προσκόλε στην οδό Ιντεπεντένσια 2540. Την ολονυκτία παρακολούθησαν και οι μονσινιόροι⁶ Φορτουνάτο Ντεβότο και Γκουστάβο Φραντσέσκι. Από εκεί τα φέρετρα μεταφέρθηκαν στο Σαν Κάρλος για την επίσημη κηδεία. Στην κεφαλή της πομπής ήταν το φέρετρο που περιείχε τη σορό του πάτερ Ζανινέτι, με τη συνοδεία αρχικών μελών του Fascio. Καθώς περνούσε το φέρετρο, ένα τιμητικό άγημα μελανοχιτώνων απέδωσε το ρωμαϊκό χαιρετισμό. Όλα τα φέρετρα τα κουβαλούσαν μελανοχιτώνες και ναυτικοί από ιταλικά εμπορικά πλοία ντυμένοι με ομοιόμορφες στολές. Η κορύφωση της τελετής ήρθε όταν έφτασε ο πρόεδρος Αλβεάρ συνοδευόμενος από τη δόνα Ρετζίνα Πατσίνι. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή, ένας πλούσιος Ιταλός επιχειρηματίας πα-

6 Αξιωματούχοι της Παπικής αυλής (Σ.τ.Μ.)

θαίνει καρδιακό επεισόδιο και λιποθυμά κάνοντας το θέμα ακόμη πιο δραματικό. Πίσω από τον Αλβεάρ ακολουθούσαν οι υπουργοί του, ο ναύαρχος Ντομέκα Γκαρσία και ο στρατηγός Αγκουστίν Χούστο. Αργότερα στο κοιμητήριο της Λα Τσακαρίτα, τα μέλη του Fascio και του συλλόγου «Nastro Azzurro» ξεδίπλωναν τις σημαίες τους καθώς ο γενικός αντιπρόσωπος του Fascio στην Αργεντινή, Ρομουάλντο Μαρτέλι αποχαιρετούσε τους νεκρούς με τα ακόλουθα λόγια:

«Χαιρετίζουμε τους νεκρούς του σήμερα, τους αδελφούς μας. Τους χαιρετίζουμε με τη φασιστική επικήδεια τελετουργία, χωρίς δάκρυα και θρήνους. Τους χαιρετίζουμε με την τελετουργία των δυνατών τους οποίους δεν φοβίζει ο θάνατος και παραμένουμε ενωμένοι. Ο φασισμός είναι ανίκητος!»

Έπειτα όταν ακούστηκαν τα ονόματα των νεκρών ένα προς ένα, ο επικεφαλής του αγήματος απαντούσε με ένα ρωμαϊκό χαιρετισμό φωνάζοντας... «Παρών!».

Οι πρώτες ειδήσεις σχετικά με τους πιθανούς δράστες του μακελειού στο προξενείο ήταν αντιφατικές. Η *Critica* έγραψε ότι τις βόμβες τις έβαλαν οι ίδιοι οι φασίστες για να κατασκευάσουν μάρτυρες. Οι άλλες εφημερίδες είχαν απλώς μερδευτεί. Μόνο η *La Nación* πλησίασε την αλήθεια σε ένα δίστηλο όπου έγραφε...

«Μία ομάδα διαβολικών ανθρώπων. Χτες, κατά την επιθεώρηση στο χώρο του προξενείου όπου ξεερράγη η βόμβα, ένας αξιωματούχος της αστυνομίας είτε ότι υποψιαζόταν πως η προετοιμασία και η τέλεση του εγκλήματος ήταν έργο μελών μιας ομάδας η οποία αντιπροσωπεύει μια αρκετά σοβαρή απειλή για την πόλη. Δήλωσε ότι πριν μερικούς μήνες μερικοί ακραίοι αναρχικοί ιταλικής καταγωγής, εγκατέλειψαν τις δύο υπάρχουσες αναρχικές τάσεις, δηλαδή αυτή της *La Protesta* και τους *Antorchistas*. Τα άτομα αυτά προπαγάνδιζαν τη δράση με βάση τους βομβισμούς. Φαίνεται πως η αστυνομία διαθέτει λίγα στοιχεία σχετικά με αυτά τα επικίνδυνα άτομα τα οποία υποθέτουμε ότι ψάχνουν.»

Όντως τους έψαχνε, ή καλύτερα τον έψαχνε, η αστυνομία. Ο πρόξενος Καπάνι επέμενε ότι υπήρχε μονάχα ένας ικανός για τη βομβιστική επίθεση στο προξενείο: ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Όταν έφτασε μια ομάδα αστυνομικών για να

ερευνήσει το σπίτι στην οδό Σαν Νικολάς, ο ιδιοκτήτης τους ενημέρωσε ότι η οικογένεια του αναρχικού είχε φύγει πριν από δύο μήνες. Τους υπέδειξε κάποιον Μάρκος Μπούσλιεκ που έμενε στην οδό Οράν 950 και ο οποίος θα μπορούσε να ξέρει την τωρινή τους διεύθυνση. Ο Μπούσλιεκ ισχυρίστηκε ότι δεν γνώριζε τίποτα, φαίνεται όμως πως την επόμενη ημέρα αποφάσισε (ή ίσως αποφάσισαν για αυτόν) ότι έπρεπε να μιλήσει. Κατέθεσε λοιπόν ότι ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι έμενε στην οδό Ομήρου 250 στο διαμέρισμα 1. Η κατοικία ερευνήθηκε εξονυχιστικά. Η Τερεζίνα είχε πια συνηθίσει να της κάνουν το σπίτι άνω κάτω. Όταν τη ρώτησαν που βρισκόταν ο σύζυγός της απάντησε ότι δεν είχε φανεί στο σπίτι από τις 22 Μαΐου. Στην πορεία της έρευνας οι αστυνομικοί βρήκαν περισσότερα από 5.000 «αναρχικά και αντιφασιστικά» βιβλία.

Εν τω μεταξύ ολόκληρη η αστυνομική δύναμη της πρωτεύουσας βρισκόταν στα ίχνη του Ντι Τζιοβάνι. Ο Ντι Τζιοβάνι απτόητος συνέχισε την εφαρμογή του σχεδίου του, που θα κορυφωνόταν με το βομβισμό του σπιτιού του αντισυνταγματάρχη του ιταλικού στρατού, Σέζαρ Αφέλτρα. Καταλάβαινε ότι η επιχείρηση αυτή θα ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη καθώς τα σπίτια όλων των επιφανών Ιταλών πολιτών ήταν υπό φρουρηση. Όμως αυτός ο αναρχικός αρεσκόταν να αφήσει τις αρχές κι έτσι, τα ξημερώματα της 26ης Μαΐου- στις 12:30 π.μ. για την ακρίβεια- μια τρομερή έκρηξη ταρακούνησε τη συνοικία Αλμάγκρο. Το σπίτι όπου ζούσε ο Αφέλτρα στη λεωφόρο Λα Πλάτα 351 ισοπεδώθηκε από την έκρηξη. Ήταν μια πολύ κρύα νύχτα κι ο βομβιστής πιθανώς εκμεταλλεύτηκε το γεγονός ότι ο αστυνομικός που στεκόταν φρουρός έξω από την πόρτα του Αφέλτρα να είχε πεταχτεί για ένα ποτό στο μπαρ της οδού Ριβαδαβία.

Ο Αφέλτρα καθόταν και διάβαζε τη στιγμή που ένα ωστικό κύμα ταρακούνησε το κτίριο και μια εκκωφαντική έκρηξη τον εκσφενδόνισε από την καρέκλα του. «Η βόμβα γκρέμισε το σαλόνι, τα μεταλλικά παραθυρόφυλλα εξαφανίστηκαν και το ταβάνι κατέρρευσε κι έπεσε στο πάτωμα», όπως περιέγραψε η *La Nación* τις ζημιές. «Απειλήθηκε να καταρρεύσει ολόκληρο το κτίριο.»

Τα τζάμα από τα παράθυρα είχαν σπάσει σε απόσταση τριών τετραγώνων. Ένα γειτονικό εργαστήριο μετάλλου κυριολεκτικά σαρώθηκε. Η εικόνα της καταστροφής ήταν τρομακτική. Ήταν φανερό ότι οι τρομοκράτες ήταν έτοιμοι για όλα και ότι αν δεν τους σταματούσαν θα ισοπέδωναν τη μισή πόλη.

Η ιταλική κοινότητα κυριεύτηκε από τρόμο. Η *La Nación* ανέφερε ότι... «οι οικογένειες εξεχόντων Ιταλών έχουν δεχτεί απειλές και πολλοί εξ αυτών αποφάσισαν να επιστρέψουν προσωρινά στην Ιταλία.»

Τέσσερις από τους καλύτερους επιθεωρητές της αστυνομίας επιφορτίστηκαν με την έρευνα των βομβισμών. Ήταν ο Μιγκέλ Βιανκάργος, ο Καμίλο Ρακάνα, ο Αλφρέντο Καλάντρα και ο Ενρίκε Λαρόσα. Όμως ήταν ο βοηθός επιθεωρητή του πολιτικού γραφείου Γκαριμπότο, που είχε πιάσει την άκρη του νήματος. Ήταν βέβαιος ότι οι βομβιστές ήταν οι Ιταλοί αναρχικοί που καθοδηγούσε ο Ντι Τζιοβάνι. Έτσι, με τη βοήθεια της αστυνομίας του Μπουνένος Άιρες, επικέντρωσε την έρευνά του στο Μπερίσο όπου και βρισκονταν οι περισσότεροι Ιταλοί αναρχικοί που υποστήριζαν τις μεθόδους δράσης του Ντι Τζιοβάνι. Εκεί, σε μια συνάντηση, συνέλαβε τους Χοσέ Απουλιέζι, Φρανσίσκο Μετζάνο, Χοσέ Πελατέλι, Αντόνιο Μποτενέλι, Βισέντε Πινέλι και Τζενάρο Πένσα, όλοι τους άνθρωποι της *Culmine*. Ανακρίθηκαν επίμονα, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Ήταν όλοι τους σκληραγωγημένοι, οι περισσότεροι εργάτες αρτοποιίας.

Για να εμποδίσει τυχόν απόπειρα του Ντι Τζιοβάνι να εγκαταλείψει τη χώρα, η αστυνομία έστειλε τηλεγραφικά μηνύματα στο Μοντεβίδεο και το Ρίο ντε Τζανέιρο, δίνοντας την περιγραφή του και ζητώντας να συλληφθεί αμέσως.

Όμως ο Ντι Τζιοβάνι δεν είχε σκοπό να εγκαταλείψει τη χώρα. Είχε ήδη ρίξει την πρώτη ομοβροντία και πίστευε ότι στη χώρα διαμορφωνόταν ένα κλίμα ευνοϊκό για την επανάσταση. Σε κάθε περίπτωση είχε πια μια ασφαλή βάση για τις ενέργειές του, την κρύπτη με τα πυρομαχικά στο σπίτι που είχε νοικιάσει στη Λομάς δελ Μιραδόρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΙΛΛΕΓΚΑΛΙΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΑΛΟΝΙΩΝ

Να υποχωρήσω; Όχι δα! Ούτε καν όταν - στο τέλος του δρόμου - χωρίς τρόπο απόδρασης, βρεθώ φάτσα με το τείχος του θανάτου.

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, 31 Δεκεμβρίου 1929

Εκτός από τις υλικές ζημιές, η βόμβα στο προξενείο προκάλεσε και την οριστική ρήξη στις τάξεις των αναρχικών στο Μπουένος Άιρες. Ένα ρήγμα που επρόκειτο να τους διχάσει ακόμα περισσότερο και να οδηγήσει σε έναν αγώνα μέχρις εσχάτων.

Λίγες μόνο μέρες μετά τη βομβιστική επίθεση, όταν κανείς - ούτε καν η αστυνομία - δεν είχαν την παραμικρή ιδέα ποιος βρισκόταν από πίσω κι ενώ ο τύπος γενικά ήταν αρκετά μπερδεμένος (με εξαίρεση τις κάπως ασαφείς νύξεις της *La Nación*), η *La Protesta*, η μεγαλύτερη αναρχική εφημερίδα, δημοσίευσε στην έκδοση της 26ης Μαΐου ένα άρθρο με τίτλο «Το σχολείο της βίας» στο οποίο διαχώριζε τη θέση της από την ενέργεια προχωρώντας στη δήλωση... «είναι εντελώς ασύμβατη με το αναρχικό κίνημα· δεν υπάρχει η παραμικρή ψυχολογική ή πνευματική σύνδεση με το κίνημα». Και συνεχίζει, «η τρομοκρατία δεν είναι αναρχισμός ακόμα και όταν μπορεί να θεμελιωθεί μια συγκεκριμένη σχέση μεταξύ ατομικών πράξεων συγκεκριμένου τύπου και κάποιων χαρακτηριστικών ενός πνεύματος εκδίκησης που οδηγεί τους περισσότερο ευέξαπτους να προβαίνουν, με δική τους πρωτοβουλία, σε αντίποινα εναντίον κάποιων φανερά ενόχων για μαζικά

εγκλήματα. Έχουμε όμως την ηθική υποχρέωση να υπερασπίσουμε τους εαυτούς μας απέναντι στους προσβλητικούς υπαινιγμούς του ξεπουλημένου τύπου σχετικά με την επίθεση στο ιταλικό προξενείο, επειδή πρόθεσή τους είναι να μεγαλοποιήσουν τον παλιό μύθο περί μηδενισμού και να χρεώσουν συνολικά στους ελευθεριακούς, μεθόδους πάλης που ταιριάζουν μόνο στους χειρότερους εχθρούς μας...»

Ο συγγραφέας λέει πιο κάτω σχετικά με την επίθεση στο προξενείο, «δεν μπορούμε να τη δικαιολογήσουμε αφού, εκτός από το ότι είναι ανώνυμη, στερείται συγκεκριμένου σκοπού και έβλαψε όντως ανθρώπους άσχετους με το στόχο, για τον οποίο σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε αυτή η επίθεση.»

Από την άλλη πλευρά η *La Antorcha* υιοθέτησε μια διφορούμενη στάση λέγοντας και πάλι ότι η βομβιστική επίθεση ήταν αναμενόμενη και ήταν προϊόν της βίας που καλλιεργεί ο φασισμός. Στη συνέχεια όμως επιπλήττει τη *La Protesta* επισημαίνοντας ότι το άρθρο που δημοσίευσε δεν ήταν παρά μια «ασπίδα προστασίας» που στόχευε περισσότερο στην υπεράσπιση των συντακτών της παρά των ιδεών τους.

Μόλις διάβασε το άρθρο της *La Protesta*, ο Ντι Τζιοβάνι κυριεύθηκε από ασυγκράτητη οργή. Στράφηκε στους Ιταλούς αναρχικούς του εξωτερικού για να μάθει τη γνώμη τους για τη στάση του και για την επίθεση στο προξενείο. Έλαβε την πλήρη υποστήριξή τους. Ακόμα και ο Λουίτζι Φάμπρι, ο κορυφαίος θεωρητικός του ιταλικού αναρχισμού μετά το Μαλατέστα, ενέκρινε την τακτική του Ντι Τζιοβάνι.

Η διαμάχη με τη *La Protesta* θα κρατούσε αρκετούς μήνες. Το περίεργο της υπόθεσης ήταν ότι με το να υπερασπίζεται δημόσια τόσο ένθερμα την τρομοκρατία, ο Ντι Τζιοβάνι ενοχοποιούταν στα μάτια της αστυνομίας. Όχι ότι αυτό τον πείραζε και πολύ αφού ένωθε περηφάνια όταν αναλάμβανε την ευθύνη για τις ενέργειές του. Κατά τη διάρκεια της διαμάχης τους μάλιστα, η *La Protesta* δε δίστασε να δημοσιεύσει στις 26 Μαρτίου 1929 ένα άρθρο με τον τίτλο «Αναρχισμός και τρομοκρατία» και υπότιτλο «Ο Ιταλός αναρχικός και οι τρομοκρατικές ενέργειες στην Αργεντινή» (κάτι που σήμαινε ότι η διαμάχη είχε ανάψει τόσο ώστε πλέον δεν τους ένοιαζε ότι κατονόμαζαν δημόσια τον υπεύθυνο των ενεργειών).

Το άρθρο συνέχιζε... «Τα εγκλήματα που έγιναν στο ιταλικό προξενείο, το φαρμακείο στη Λα Μπόκα και αλλού, δεν έχουν καμία θετική αξία ως προς τον τρόπο που έγιναν και τα μέρη που επιλέχθηκαν. Η *La Protesta* ξεκαθάρισε τη θέση της και επέκρινε με δριμύτητα την αρνητική νοοτροπία των τρομοκρατικών στοιχείων. Αυτή η στάση της εφημερίδας προκάλεσε δυσφορία στους κύκλους των Ιταλών του εξωτερικού και πολλοί Ιταλοί μας κατηγορήσαν ως λιγόψυχους, πολιτικάντηδες και δειλούς και όπως πάντα, δεν έλειψαν κι αυτοί που έσπευσαν να υπαινιχθούν ότι υπήρχε κάτι βρώμικο σε αυτή την καμπάνια της *La Protesta*, δηλαδή με άλλα λόγια ότι δεν ήταν άσχετη η αστυνομία με αυτή. Υπήρχαν όμως και σύντροφοι που αντιμετώπισαν το ζήτημα ψύχραιμα, εκθέτοντας τις απόψεις τους χωρίς να καταφεύγουν σε ύβρεις και προσβολές - άνθρωποι όπως ο Λουίτζι Φάμπρι, ο Β. Ντε Άντρεα και άλλοι που περιορίστηκαν να αποδώσουν τη στάση που τηρήσαμε στην άγνοιά μας για την κατάσταση στην Ιταλία - την τρομοκρατία που ασκούν οι φασίστες στον ιταλικό λαό - η οποία φυσικό είναι να προκαλεί ως αντίδραση το μίσος των επαναστατών για αυτό το αιμοσταγές καθεστώς.

Επιπλέον ο Ντ' Άντρεα ενώ δικαιολογεί τις τρομοκρατικές πράξεις, προσπαθεί να τις εμφανίσει ως θετικές και αναγκαίες στον επαναστατικό αγώνα και ως λογική συνέπεια των αναρχικών ιδανικών. Προτείνει να υιοθετήσουμε τις μεθόδους των αντιδραστικών για να τους πολεμήσουμε. Λέει λοιπόν ο Ντ' Άντρεα: «Οι καιροί όμως έχουν αλλάξει και τα γεγονότα των τελευταίων χρόνων, θα πρέπει να μας επισημαίνουν την επείγουσα αναγκαιότητα για εξέγερση και παράνομη συνωμοτική δράση, ώστε να γκρεμίσουμε τον εχθρό στρέφοντας τα ίδια του τα όπλα εναντίον του».

Εμείς -κι εδώ οι άνθρωποι που ασχολούνται με τη *La Protesta* εκφράζουν την προσωπική τους άποψη- είμαστε αναρχικοί όχι από μίσος αλλά από αγάπη για τη ζωή. Αφού ο άνθρωπος είναι από τη φύση του κοινωνικό πλάσμα, εμείς οι αναρχικοί παλεύουμε για να αποκαταστήσουμε το δικαίωμα του κάθε ατόμου να κάνει ό,τι θέλει στη ζωή του, δηλαδή να ανατρέψουμε τη σημερινή κοινωνία και να φτιάξουμε μια αναρχική κοινωνία που θα παρέχει περισσότερες εγγυήσεις για τη φυσική εξέλιξη της ανθρωπότητας. Δεδομένου ότι ο

φόνος είναι ενάντια στον άνθρωπο και τη φύση, δεν μπορούμε να τον οικειοποιηθούμε ως μέσο πάλης γιατί αν το κάναμε θα ήταν κάτι παράλογο, μια προσβολή των ανθρωπιστικών αρχών του αναρχισμού».

Το αποτέλεσμα είναι ότι προέκυψαν δύο διαφορετικές σχολές. Ήταν αυτοί που επεδίωκαν την απόλυτη ελευθερία με όλα τα απαραίτητα μέσα συμπεριλαμβανομένων του πολιτικού εγκλήματος και της τρομοκρατίας και υπήρχαν κι αυτοί που την επεδίωκαν με την αγάπη και τη λογική. Και οι δύο αυτές φιλοδοξίες είναι ουτοπικές.

Οι δύο αυτές θέσεις ήταν προϊόντα διαφορετικών συγχυριών. Οι Ιταλοί αναρχικοί υφίσταντο ανελέητο διωγμό, βασανιστήρια κι εξορίες ενώ οι αναρχικοί της Αργεντινής υπό τον Ιριγκόγεν και τον Αλβεάρ απολάμβαναν (με μεμονωμένες εξαιρέσεις) ειρήνη και ησυχία, ελευθερία τύπου και συνάθροισης, που διακόπτονταν μόνο από κάποιες περιστασιακές επιδρομές της αστυνομίας οι οποίες μάλλον τους βοηθούσαν να δικαιολογούν τις επαναστατικές αντικρατικές θέσεις τους.

Έχοντας πια δικαιωθεί από αυτούς τους αναρχικούς θεωρητικούς, ο Ντι Τζιοβάνι επρόκειτο να συνεχίσει την τρομοκρατική του εκστρατεία μέχρι τέλους. Για δεύτερη φορά ήταν ένα παιδί που του ακύρωσε τα σχέδια.

Του χρειάστηκε μεγάλο ρίσκο και πολύς χρόνος για να μαζέψει τα εκρηκτικά στην κρύπτη στη Λομάς δελ Μιραδόρ, στην οδό Προγκρέσο 628. Είχε ξοδέψει για αυτά τα εκρηκτικά όλα τα λεφτά που του είχαν στείλει οι Ιταλοί αναρχικοί από τις ΗΠΑ. Στις 31 Μαΐου - μια μόνο εβδομάδα μετά την επίθεση στο προξενείο - ο μικρός Ευγένιος Τομέ σκούπιζε το κλουβί με τα κουνέλια του στο σπίτι του στην οδό Αλμπέρντι 7651 όταν ένα από τα κουνέλια του το 'σκασε κι εξαφανίστηκε στα χωράφια.

Η *Critica* δίνει μια καλή περιγραφή για την εικόνα της Λομάς δελ Μιραδόρ εκείνη την εποχή. «Ένα μικρό χωριό στη μέση ενός βάλτου. Ο δρόμος περικλείεται από σωρούς από πέτρες. Αραιά και που υπάρχουν σπίτια, απομονωμένα το ένα από το άλλο. Ο οικισμός είναι κάτι ανάμεσα σε προάστιο και μικρό χωριό.»

Το κουνέλι που το είχε σκάσει κρύφτηκε στο κτίριο της οδού Προγκρέσο 628. Το παιδί έριξε μια ματιά μέσα αλλά δε φαινόταν να υπάρχει κανείς. Δεν ακουγόταν τίποτα. Ο Ευγένιος σκαρφάλωσε τον τοίχο. Είδε το κουνέλι του δίπλα στην πόρτα της κουζίνας. Το μάζεψε αλλά κυριευμένος από περιέργεια άρχισε να κοιτάζει από τα παράθυρα μέσα στο σπίτι. Ήταν καλυμμένα με χαρτί εφημερίδας. Το σπίτι φαινόταν εγκαταλειμμένο. Η περιέργειά του μεγάλωνε. Δοκίμασε την πόρτα κι αυτή άνοιξε μπροστά του. Όταν άνοιξε μέχρι τη μέση, άναψαν φλόγες και ακολούθησε μια έκρηξη. Το αγόρι τρόμαξε και το έβαλε στα πόδια. Οι γείτονες βγήκαν στους δρόμους ανήσυχοι και ειδοποίησαν το αστυνομικό τμήμα της περιοχής. Όταν οι αστυνομικοί προσπάθησαν να ανοίξουν την μπροστινή πόρτα, προκάλεσαν μια δεύτερη έκρηξη. Στάλθηκαν ειδικές δυνάμεις της αστυνομίας του Μπουένος Άιρες. Αυτοί ανακάλυψαν μια κρύπτη με εκρηκτικά... ζελνίτη, μαύρο μπαρούτι, νιτρικό και θειικό οξύ, γλωριούχο κάλιο κτλ. καθώς και πέντε βόμβες συνδεδεμένες στη σειρά έτοιμες να πυροδοτηθούν όποτε άνοιγε κάποια από τις πόρτες. Σύμφωνα με τους ειδικούς, το όλο σύστημα απέτυχε λόγω της υγρασίας του σπιτιού καθώς οι πιο ισχυρές βόμβες βρισκόταν στο κελάρι. Αν είχε λειτουργήσει η παγίδα όλο το σπίτι θα είχε τιναχτεί στον αέρα.

Η ιδιοκτήτρια της κατοικίας, η Δόνα Ερνέστα ντε Ρεϊνόσο κατέθεσε ότι το σπίτι νοικιάστηκε από έναν ψηλό, αδύνατο άνδρα που ενεργούσε για λογαριασμό κάποιου κύριου Μανουέλ Ιγκλέσιας ο οποίος επρόκειτο να φτάσει από την Ισπανία. Ο νεαρός - που αργότερα αναγνωρίστηκε από φωτογραφίες ότι ήταν ο Παουλίνο Σκαρφό - έδωσε το νοίκι τριών μηνών για προκαταβολή, συνολικά 135 πέσος.

Οι πόρτες και τα παράθυρα στο σπίτι της Λόμας δελ Μιραδόρ είχαν ποτιστεί με οξύ και είχαν σημάδια από καψίματα, κάτι που έδειχνε ότι οι ένοικοι πειραματίζονταν με την κατασκευή βομβών¹.

¹ Ένας από τους ενοίκους ήταν και ο αναρχικός Φρανσίσκο Μπαρμπιέρι, γνωστός στα μέλη της ομάδας του Ντι Τζιοβάνι ως «Τσίχο ο καθηγητής». Ο Μπαρμπιέρι στη συνέχεια πολέμησε στον ισπανικό εμφύλιο και εκτελέστηκε από τους κομμουνιστές μαζί με το γνωστό Ιταλό αναρχικό Καμίλο Μπερνέρι.

Η αστυνομία συνέδεσε την κρύπτη των εκρηκτικών με τις βόμβες στο προξενείο, το φαρμακείο και το σπίτι του Αφέλτρα.

Οι ημέρες περνούσαν και οι βομβιστές παρέμεναν ασύλληπτοι. Η *Critica* ειρωνευόταν την αστυνομία με τον πρωτοσέλιδο τίτλο «Χρειάζεται άλλο ένα κουνέλι για να εξιχνιαστούν οι βομβιστικές επιθέσεις».

Δύο ημέρες αργότερα και με την πίεση να μεγαλώνει, ο επιθεωρητής Γκαμπότο αποφάσισε να κοινοποιήσει τις υποψίες του. Κύριος ύποπτος ήταν ο Ιταλός αναρχικός Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Η φωτογραφία του δημοσιεύτηκε σε όλες τις μεγάλες εφημερίδες της χώρας καθώς και σε όλες τις αστυνομικές δυνάμεις της Νότιας Αμερικής. Μέρα με τη μέρα το όνομα του Ντι Τζιοβάνι γινόταν και πιο γνωστό σφίγγοντας τον κλοιό γύρω του, ειδικά αφού στην ομάδα του ήταν κι ένας καταδότης της αστυνομίας τον οποίο ο Ντι Τζιοβάνι συνέχιζε να εμπιστεύεται, μη γνωρίζοντας για την προδοσία του. Η αστυνομία έλαβε μια ανώνυμη πληροφορία ότι ο Ντι Τζιοβάνι κρυβόταν στη Βίλα Σαρμέντο και ότι τη βόμβα πακέτο στην Ουσουάια την είχε στείλει ο Παουλίνο Σκαρφό - αυτό μπορούσε να αποδειχθεί, σύμφωνα με τον πληροφοριοδότη, συγκρίνοντας το γραφικό χαρακτήρα του Παουλίνο με το φύλλο αποστολής που υπήρχε στο υπουργείο ναυτιλίας. Ο γραφικός χαρακτήρας στο δελτίο αποστολής ελέγχθηκε και όντως ταίριαζε με την υπογραφή του Παουλίνο Σκαρφό.

Η αστυνομία είχε αρκετούς συνεργάτες, όμως το ίδιο συνέβαινε και με τον Ντι Τζιοβάνι. Η βοήθεια ερχόταν κυρίως από τους εργάτες αρτοποιίας του Μορόν. Δύο από τους ηγέτες τους, ο Χοσέ Απουλιέσι και ο Πέντρο Αγκίρε, του παρείχαν καταφύγιο για μερικές μέρες. Στο διάστημα αυτό ο Ντι Τζιοβάνι τους εκπαίδευσε στην κατασκευή βομβών, κάτι που θα τους χρησίμευε αργότερα στις επιθέσεις εναντίον οχημάτων κατά τη διάρκεια της απεργίας των αρτοποιιών.

Σε καθημερινή βάση η αστυνομία ερευνούσε το σπίτι της οικογένειας Σκαρφό στην οδό Μόντε Έγκμοντ και έχοντας ανακαλύψει και την κατοικία της οικογένειας Ντι Τζιοβάνι στην οδό Ομέρο, το παρακολουθούσαν διαρκώς. Σημειώνονταν τα πάντα λεπτό προς λεπτό. «8/6/28: Το σπίτι των Ντι Τζιοβάνι βρίσκεται υπό παρακολούθηση. Στις 12:50 η μικρό-

τερη κόρη ξεκίνησε για το σχολείο στη οδό Καχαραβίλε 5143. Γύρισε σπίτι στις 16:20»... «9/6/28: η κόρη του Ντι Τζιοβάνι δεν πήγε σχολείο σήμερα»... «26/6/28: η κόρη του Ντι Τζιοβάνι δεν πήγε σχολείο όπως συνήθως αλλά πέρασε την ώρα της παίζοντας με άλλα παιδιά της ηλικίας της».

Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο η αστυνομία έλαβε τις εξής «αξιόπιστες» πληροφορίες σχετικά με «τα μέρη που βρίσκεται ο Ντι Τζιοβάνι». Βρισκόταν στην Ενσενάδα, ή στην οδό Αλεμάνια (δεν δίνεται αριθμός) στο σπίτι του αναρχικού Ντομίνγκο Παρίσι, ή στο Μπερνάλ στο σπίτι του αναρχικού Κάρολο Ποσέ, ή στο Μοντεβίδεο στο σπίτι του αναρχικού Έκτορ Μενίνι στην οδό Χούλιο Χερρέρα 474, ή στο Σαν Λουίς στο σπίτι του Χοσέ Πινέλι, ή στο Καστέξ της Λα Πάμπα. Έφυγε στις 18 Ιουλίου από το Σαν Φερνάντο για το Ελ Καρμέλο, ή βρισκόταν στην οδό Μαϊπού 124 στην Μπαία Μπλάνκα, ή στη Βίλα Μίτρε όπου εξέδιδε την αναρχική εφημερίδα *Brazo y Cerebro*², ή ίσως στο Φράι Μπέντος στην Ουρουγουάη. Η αστυνομία του Μπουένος Άιρες ανέφερε ότι ο Ντι Τζιοβάνι πήγε στα νησιά του Δέλτα από το Σαν Φερνάντο με τη βοήθεια του Αντόνιο Μπούστος Ντουάρτε. Ο διευθυντής και δύο καμαρότοι του ξενοδοχείου Γκλόμπο της οδού Κολόν 1579 στο Μοντεβίδεο αναγνώρισαν σε μια φωτογραφία τον Ντι Τζιοβάνι ως τον άνθρωπο που διέμενε στο δωμάτιο 46. Ίσως ταξίδευε ακτοπλοϊκώς με το Irene Nulda που ανήκε στον Βισέντε Κάστρο για τα νησιά Σαν Φερνάντο κι από εκεί για το Ελ Καρμέλο όπου έμεινε στο σπίτι του Καμίλο Φράνβις. Πιθανό να βρισκόταν στο Μοντεβίδεο στην οδό Σαν Χοσέ 1430 στο σπίτι του Φρανσίσκο Κανσέλο ή στο ξενοδοχείο Βικτόρια στην Κόρδοβα. Μπορεί να έμενε με τον παντοπώλη Άνχελ Φερλάουντο στο υπόγειο της οδού Εσκιού 43 στην Κόρδοβα ή σε έναν ξενώνα στη διασταύρωση των λεωφόρων Τραμπάχο και Στρατηγού Πας στο Μπουένος Άιρες. Τον είδαν να λαμβάνει την αλληλογραφία του στο χω-

² Ο Κουαδράδο Χερνάντες, δημοσιογράφος της *La Razon* που εκείνη την εποχή δούλευε ως συντάκτης στην *Brazo y Cerebro*, μας τόνισε ότι ο Ντι Τζιοβάνι ποτέ δεν βρέθηκε στην Μπαία Μπλάνκα. Προφανώς η αστυνομία είτε είχε λάθος πληροφορίες ή εκμεταλλεύτηκε απλώς το όνομα Ντι Τζιοβάνι για να ξεκινήσει έρευνες και διώξεις στον αναρχικό χώρο.

ριό Χενεράλ Πας της Κόρδοβα. Ζούσε στο σπίτι της Μαρία Μάσα με την οποία ήταν ζευγάρι, στην οδό Ταμπλάδα 296 στην Κόρδοβα ή ίσως ζούσε στο σπίτι του Μασκούλι, εργάτη γης και αδερφού της Τερεζίνα στο Μορόν. Είχε εντοπιστεί στις 00:05 π.μ. στην περιοχή του Δέλτα. Το προσωπικό του τσεχοσλοβακικού προξενείου της οδού Βικτόρια 1456 στο Μπουένος Άιρες αναγνώρισε από μια φωτογραφία τον Ντι Τζιοβάνι ως τον άνθρωπο που είχε κάνει αίτηση για χορήγηση βίζας για την Τσεχοσλοβακία. Η Γενική Επιθεώρηση της αστυνομίας του Μεξικό ανέφερε ότι ο Ντι Τζιοβάνι είχε καταφύγει στις ΗΠΑ ή ζούσε σε έναν μεθοριακό συνοικισμό στην Καλιφόρνια κ.ο.κ.

Η διερεύνηση όλων αυτών των αναφορών κόστισε στην αστυνομία άπειρο κόπο και χρόνο. Όμως ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι δεν βρέθηκε πουθενά. Έπρεπε να παρουσιάσουν κάποια αποτελέσματα καθώς δέχονταν την πίεση τόσο της κοινής γνώμης όσο και των πολιτικών αρχών. Μην ξεχνάμε ότι το ζήτημα αφορούσε και μια φιλική κυβέρνηση, την ιταλική, οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι της οποίας ανυπομονούσαν να δουν τους βομβιστές να συλλαμβάνονται.

Το μόνο όφελος που προέκυψε ήταν η ανακάλυψη ότι ο Ντι Τζιοβάνι χρησιμοποίησε το περίεργο ψευδώνυμο Νιβάντζιο Ντονισβέρε (αναγραμματισμός του ονόματός του) στο οποίο είχε φτιάξει και έγγραφα όπως και στο όνομα Πασκουάλ Ντι Τζιόρτζιο.

Κάποια αποτελέσματα απέφερε και η στενή παρακολούθηση του σπιτιού της οικογένειας Ντι Τζιοβάνι. Η Τερεζίνα και τα παιδιά λάμβαναν βοήθεια από την Επιτροπή Βοήθειας Φυλακισμένων των Αυτόνομων Συνδικάτων³ η οποία τους

³ Με την παράδοση των χρημάτων επιφορτίστηκαν οι Χοσέ Βέλα και Χοσέ Νούτι. Ο τελευταίος ήταν ένας οδηγός ταξί και συνελήφθη τον Ιανουάριο του 1931 για συμμετοχή στην ομάδα του Ταμάγιο Γκαβιλάν. Καταδικάστηκε σε 6 χρόνια για «συμμετοχή σε παράνομη οργάνωση» - κατηγορία με την οποία τα δικαστήρια επί εξουσίας Ουριμπόου και Χούστο ξεφορτώνονταν τους αναρχικούς για τους οποίους δεν είχαν στοιχεία ικανά να τους καταδικάσουν για κάτι άλλο. Ο Νούτι στάλθηκε στην Ουσουάια, όπου δύο φορές αποπειράθηκε ν' αυτοκτονήσει. Δεν μπορούσε ν' αντέξει τους συνεχείς ξυλοδαρμούς από τους δεσμοφύλακες και την εξοντωτική εργασία όπου μετέφερε κορμούς δέντρων στους ώμους μέσα σε χιόνι και πάγο. Με τη βοήθεια και τις συμβουλές

προσέφερε 150 πέσος στις 2 Ιουλίου και άλλα 50 πέσος στις 16 Ιουλίου. Επίσης στις 16 Ιουλίου ήρθε ένα φορτηγό που μετέφερε την οικογένεια Ντι Τζιοβάνι και τα λιγιστά τους υπάρχοντα στην οδό Κουραπαλίγκουε 2522, στο σπίτι του Βαλεντίν Αλσίνα.

άλλων αναρχικών κρατουμένων, μεταξύ των οποίων και του Εμίλιο Οριόντο, βρήκε το κουράγιο να ξεπεράσει τις τάσεις αυτοκτονίας. Αφού εξέτισε την ποινή του, άρχισε να οδηγά το ταξί του στην περιοχή του πάρκου Πατρίσιος.

Ο ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ, Ο ΕΡΩΤΑΣ ΚΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ

«...να χαθούμε μακριά μέσα στα δάση... να περπατάμε χέρι με χέρι το ξημέρωμα προς το άπειρο και ανέφικτο του ορίζοντα, για πάντα σαν ένα, για πάντα μαζί σαν δυο κισσούς που ο ένας τρέφεται από τον άλλο και να τραγουδάμε την ηρωική ραψωδία μιας ζωής γεμάτης δυσκολίες...»

Ντι Τζιοβάνι προς τη «Φίνα», 10 Σεπτεμβρίου 1928

Ύστερα από δύο μήνες όπου ήταν διαρκώς κυνηγημένος, ο Ντι Τζιοβάνι επέστρεψε στο Μπουένος Άιρες παρακινημένος από το πάθος του για τη δεκαπεντάχρονη Αμέρικα Ζοζεφίνα Σκαρφό. Όποτε δεν μπορούσε να τη δει, τής έγραφε μέχρι και τρία γράμματα τη μέρα. Τα γράμματα αυτά έπρεπε να περάσουν από τα χέρια δύο ή τριών ενδιάμεσων προτού φτάσουν στον προορισμό τους. Σχεδόν όλοι αυτοί οι αγγελιοφόροι πίστευαν ότι μετέφεραν μηνύματα σχετικά με τον αγώνα - ποτέ δεν υποπτεύθηκαν ότι μετέφεραν απλές ερωτικές επιστολές. Οι συναντήσεις μεταξύ των δύο ερωτευμένων κανονίζονταν με μεγάλες δυσκολίες. Αυτόν τον αναζητούσε η αστυνομία ενώ εκείνη, καθώς δεν ήταν παρά μια έφηβη, ήταν υπό τη στενή επιτήρηση των γονιών της αλλά και της αστυνομίας που παρακολουθούσε το σπίτι των Σκαρφό με την ελπίδα να συλλάβει τους αδελφούς της Παουλίνο και Αλεχάντρο.

Η Ζοζεφίνα - ή Φίνα όπως την ήξεραν όλοι - ενεργούσε με σύνεση και εξυπνάδα σε αυτή την εξαιρετικά αποθαρρυντική

κατάσταση. Είχε τους συμμάχους της στην προσπάθεια να ξεφύγει από τον κλοιό. Ήταν το σχολείο (πήγαινε στην τρίτη τάξη του γυμνασίου Εστανισλάο Σεμπάγιος) με το οποίο μπορούσε να δικαιολογήσει κάποιες απουσίες στους γονείς της. Ήταν ακόμη η Έλενα Σέρρα, συμμαθήτριά της και φιλενάδα του φυγά αδελφού της, του Αλεχάντρο - μία αναφορά στο όνομά της αρκούσε να δικαιολογήσει την απουσία της από το σπίτι μετά το σχολείο. Υπήρχε επίσης και η βοήθεια (άγνωστη στους γονείς της) από τον αδελφό της Χοσέ και την αδελφή της Σάντα, που θεωρούσαν ότι βοηθώντας τον Ντι Τζιοβάνι βοηθούσαν και τα κνηνημένα αδέλφια τους. Παρά τις ανορθόδοξες και ασταθείς συνθήκες η Φίνα αποδείχθηκε εξαιρετική μαθήτρια.

Ίσως δεν υπάρχει άλλο στοιχείο που να μας προσφέρει μια τόσο ενδόμυχη εικόνα της προσωπικότητας του Ντι Τζιοβάνι όσο τα γράμματά του. Μας δείχνουν μια απρόσμενη ποιητική πλευρά του.

Τα λόγια που έγραφε αυτός ο δυνατός και παρορμητικός άνθρωπος στη μικρή αγαπημένη του ήταν πάντοτε απλά, αθεράπευτα ρομαντικά και ίσως θα έπρεπε να διαβαστούν μονάχα στην αυθεντική τους μορφή στα ιταλικά. Έστω κι έτσι, παραθέτουμε λίγα αποσπάσματα.

«...Κυριακή 19 Αυγούστου 1928. Γλυκιά μου φίλη. Όλο το κορμί μου καίγεται. Το άγγιγμά σου με έχει γεμίσει με κάθε είδους απόλαυση. Ποτέ άλλοτε δεν έχω γευτεί έτσι τα ελιξίρια της ζωής όπως αυτές τις τελευταίες μέρες. Πιο πριν ζούσα την ταραγμένη ζωή του Τάνταλου και τώρα, σήμερα, αυτό το αιώνιο σήμερα που μας έφερε μαζί και μας έκανε ένα - δοξίμασα, αν και ακόμα δεν χόρτασα, όλη την αρμονία του έρωτα που θα αγαπούσε ένας Σέλλεϋ ή μια Γεωργία Σανδή. Σου είπα τότε που αγκαλιαστήκαμε πόσο πολύ σε αγαπούσα και τώρα θα σου πω πόσο πολύ θα σε αγαπάω. Επειδή η ουσία της ευφύιας που μπορεί να δώσει νόημα σε όλα τα ιδανικά της ανθρωπίνης ύπαρξης, θα είναι ο καλύτερος οδηγός μας για την επίλυση των προβλημάτων μας. Και πρέπει να σου πω με όλη την ειλικρίνεια ενός φίλου, εραστή και συντροφού ότι η ένωσή μας θα είναι όμορφη και μακροχρόνια, μια πηγή ευτυχίας και συναισθηματικής πληρότητας: θα είναι μεγάλη και

θα κρατήσει ως την αιωνιότητα. Κι όταν μιλάω για αιωνιότητα (ό,τι ποθεί, αγαπά κι απολαμβάνει η καρδιά είναι αιώνιο) αναφέρομαι στη διαχρονικότητα της αγάπης. Γιατί η αγάπη δεν πεθαίνει ποτέ. Η αγάπη που γεννήθηκε μακριά από τη διαφθορά και την προκατάληψη είναι αγνή και η αγνότητά της απηφά την παρακμή. Και αυτό που δεν παρακμάζει ανήκει στην αιωνιότητα».

Σε μια άλλη παράγραφο, αναφέρει: «Θα ήθελα να σου γράφω στη γλώσσα σου (η Φίνα του έγραφε πάντα στα ισπανικά) προκειμένου να σε υμνήσω με το γλυκό τραγούδι της ψυχής μου και να σε κάνω να νιώσεις τους τρεμάμενους χτύπους της καρδιάς μου και τη λεπτή κίνηση στο μυαλό μου που έχοντας εσένα να το ταράζεις, δεν πρόκειται ποτέ να γράψει «τέλος» στην ελεγεία σου. Από την άλλη, όμως, πλευρά εγώ που πιστεύω ότι η αγάπη μου για σένα ανταμείβεται με όλη τη φλόγα της ανθισμένης σου νιότης, το έχω διαβάσει πολλές φορές στα καστανά σου μάτια - είμαι ευχαριστημένος γνωρίζοντας ότι προτού καν τις καταλάβεις, οι γραμμές αυτές που έγραψα θα διαβαστούν πολλές φορές από σένα.»

Μετά την παρακινεί - «δεν έχεις καιρό για να χάνεις γράφοντας μου, θα έπρεπε να αφοσιωθείς στις σπουδές σου» και κλείνει με αυτό τον αποχαιρετισμό - «φίλησε με όπως σε φιλώ εγώ: νιώσε για μένα την ίδια στοργή που νιώθω κι εγώ και να ξέρεις ότι σε σκέφτομαι συνέχεια, συνέχεια, συνέχεια. Είσαι ένας άγγελος από τον παράδεισο που περπατάει δίπλα μου μέσα σε όλες τις λυπημένες και χαρούμενες ώρες της ανυπόκοης κι επαναστατημένης ζωής μου. Μαζί σου τώρα και για πάντα».

Οι δύο ερωτευμένοι ζούσαν έτσι για δύο χρόνια, αποκτώντας συνεχώς νέους εχθρούς και χάνοντας φίλους καθώς ο κίνδυνος μεγάλωνε και ο κλοιός γύρω τους έσφιγγε κάθε μέρα που περνούσε. Μόνο η αγάπη τους και το πάθος τους, τους έκανε να βλέπουν ένα διαφορετικό κόσμο. Ας δούμε για παράδειγμα αυτό το γράμμα της 8ης Σεπτεμβρίου 1928.

«Καλή μου φίλη: σε περίμενα και σήμερα όπως πάντα. Είναι έξι η ώρα, δεν θα 'ρθεις πια. Αύριο είναι Κυριακή, άλλη μια μέρα χωρίς εσένα. Τη Δευτέρα, ποιος ξέρει; Όμως θα 'θελα να σε δω, να είμαι μόνο μαζί σου, να σου λέω τόσα

όμορφα πράγματα, να μιλάμε, να γελάμε, να αγκαλιαζόμαστε όπως δύο ερωτευμένοι, να ρωτάμε πράγματα ο ένας τον άλλο, να ονειρευόμαστε με τα μάτια ανοιχτά, να ανησυχούμε για το μέλλον, να θυμόμαστε το παρελθόν και να αγκαλιάζουμε το παρόν. Πόσο όμορφα είναι να περνάμε τις ώρες μαζί! Μόνοι! Μόνοι μας!

Ένας φίλος μου έκανε δώρο μια πολύ όμορφη έκδοση της Θείας Κωμωδίας του Δάντη με εικονογράφηση και σχόλια. Πώς θα 'θελα να τη διαβάσουμε μαζί! Το έξοχο κομμάτι για τη Φραντσέσκα ντε Ρίμινι στα χέρια του αγαπημένου της Πάολο ενώ οι άνεμοι της Κόλασης παλεύουν μάταια να τους χωρίσουν... μάταια γιατί είναι δεμένοι με την αγάπη τους, με την αγάπη όλων. Και οι υπέροχες γκραβούρες του Γουσταύου Ντορέ που τους απεικόνισε σε όλη την αγκαλιάση του έρωτά τους, σε αυτή τη φρενίτιδα που παρασύρει τις ανθρώπινες αισθήσεις πέρα από την τραγωδία, πέρα από την ίδια τη ζωή...!

Πόσο όμορφο θα ήταν να διάβαζα αυτές τις σελίδες με σένα... μαζί οι δυο μας, αγκαλιασμένοι σφιχτά για να μπορώ να σε φιλάω που και που!

Όμως θα έρθεις σε μένα αγαπημένη μου. Είμαι σίγουρος ότι θα έρθεις και η βεβαιότητα αυτή με κάνει ευτυχισμένο. Πώς μπορώ να το εκφράσω: Τόσο χαρούμενος όσο θα μπορούσες να είσαι κι εσύ. Κι όταν έρθεις θα διαβάσουμε όχι μόνο τα λόγια της Θείας Κωμωδίας αλλά και τα λόγια τα πιο όμορφα και πιο λεπτά, τα δικά μας λόγια της ατελειώτης αγάπης μας.»

Ο χρόνος του Ντι Τζιοβάνι δεν περνούσε μόνο με την καταδίωξη από το νόμο και τις ερωτικές του υποθέσεις. Στις αρχές Οκτωβρίου του 1928 ξέσπασε απεργία στους ναυτικούς του λιμανιού του Μπουένος Άιρες με στόχο τη ναυτιλιακή εταιρία του Νικόλας Μιχάνοβιτς. Η διαμάχη ήταν σφοδρή και κανείς δεν υποχωρούσε. Αιτία της διένεξης ήταν η απόλυση του πληρώματος του ατμόπλοιου Bruselas. Ο Χουάν Βιγιάλμπα, καπετάνιος του Αριπέ και αδελφός του πλοιαρχού του Bruselas, ενεργώντας από κοινού μαζί του ξεμπάρκαρε από το σκάφος του· το πλήρωμά του τον ακολούθησε σε ένδειξη αλληλεγγύης. Η Ομοσπονδία Ναυτεργατών κήρυξε απεργία.

Οι ημέρες περνούσαν και ο Μιχάνοβιτς αρνιόταν να κάνει πίσω. Αντίθετα ανακοίνωσε με στόμφο ότι τα πλοία του επρόκειτο αμέσως να ξεκινήσουν δρομολόγια. Το πρώτο πλοίο που θα έφευγε ήταν το Αριρέ φορτωμένο και με πλήρωμα που μάζεψαν οι λιμενικές αρχές. Μετά τις 11 Οκτωβρίου το Αριρέ θα ήταν έτοιμο για αναχώρηση. Οι απεργοί ναυτικοί το θεώρησαν ως πρόκληση κι ετοιμάστηκαν να ανταποδώσουν.

Τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα. Οι δρόμοι που οδηγούσαν στην αποβάθρα ήταν υπό διαρκή φρούρηση. Κανείς δεν μπορούσε να φτάσει σε οποιοδήποτε πλοίο χωρίς ειδική άδεια από τις αρχές και την εταιρεία του εφοπλιστή. Επιπλέον, κάθε πλοίο είχε τη δική του φρουρά και ιδιαίτερα το Αριρέ που επρόκειτο να ξεκινήσει. Κάποιοι από την απεργιακή επιτροπή ή τις πιο ριζοσπαστικές ομάδες βρήκαν την απάντηση στο πρόσωπο του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι.

Την Κυριακή 14 Οκτωβρίου 1928 ένας άντρας ντυμένος με κομψά μαύρα ρούχα κι ένα πλατύγυρο καπέλο του ίδιου χρώματος πλησίασε το φύλακα του El Riachuelo απέναντι από την οδό Γκαμπότο. Κουβαλούσε μια συνηθισμένη καφέ τσάντα. Προχώρησε γρήγορα και αποφασιστικά και χωρίς δισταγμό δήλωσε στα Ιταλικά ότι ήταν «μηχανικός του Μιχάνοβιτς. Έχω μια πολύ σημαντική δουλειά στις μηχανές του Αριρέ. Το πλοίο πρέπει οπωσδήποτε να ξεκινήσει απόψε».

Σε αυτό το σημείο εμφανίστηκαν δυο ομάδες εργατών καμιά τριανταριά μέτρα μακριά και όρμησαν η μία στην άλλη εκστομίζοντας βρισιές και προσβολές. Η προσοχή του φύλακα ξέφυγε από τον επισκέπτη καθώς επικεντρώθηκε στη συμπλοκή. Ο ξένος με τα μαύρα προχώρησε χωρίς να διστάσει και βρέθηκε πρόσωπο με πρόσωπο με έναν φρουρό στο πλοίο. Επανάλαβε αυτά που είχε πει στον προηγούμενο προσθέτοντας ότι «Ο άλλος φρουρός μου έδωσε την άδεια του...»

Το σχέδιο φαίνεται ότι είχε προετοιμαστεί προσεκτικά καθώς τώρα ο καυγάς έγινε πιο έντονος και ακούστηκαν και πυροβολισμοί. Ακούστηκαν σφυρίχτρες κι ο κόσμος άρχισε να τρέχει. Ο φύλακας έκανε νόημα στον ξένο να περιμένει καθώς δεν είχε τώρα χρόνο να κοιτάξει τα χαρτιά του. Όμως ο άνθρωπος με τα μαύρα ξεγλίστρησε και χώθηκε στο πλοίο την ίδια ώρα που οι καβγατζήδες εξαφανίζονταν, προφανώς

σώοι και αβλαβείς χωρίς να έχει τραυματιστεί κανείς από πυροβολισμό.

Σε λίγο ήταν όλα πάλι ήσυχα. Τίποτε δεν είχε συμβεί τελικά. Ο φρουρός ξέχασε κιόλας ότι είχε αφήσει έναν άγνωστο να ανέβει στο πλοίο.

Λίγα λεπτά αργότερα ο φύλακας στα γραφεία του Μιχάνοβιτς δέχτηκε ένα ανώνυμο τηλεφώνημα... «Έχει τοποθετηθεί βόμβα στην πλώρη του Αριρέ». Αμέσως κάλεσε την αστυνομία. Αφού διατάχτηκε η εκκένωση του πλοίου, η πλώρη ερευνήθηκε εξονυχιστικά αλλά δεν βρέθηκε τίποτα. Ήταν φάρσα άραγε;

Μερικά λεπτά αργότερα ακολούθησε και δεύτερο τηλεφώνημα... «Η βόμβα έχει τοποθετηθεί στο επίστεγο του καταστρώματος». Ένας δύσπιστος υπάλληλος μετέφερε το μήνυμα στην αστυνομία η οποία απρόθυμα και για τους τύπους έκανε έναν έλεγχο, έχοντας πλέον πειστεί ότι κάποιος παίζει μαζί τους. Όμως αυτή τη φορά πράγματι βρέθηκε κάτι. Η βόμβα ήταν εκεί, στα ύφαλα δίπλα από το μηχανοστάσιο, εκεί που αν έσκαγε θα τίναζε όλο το πλοίο στον αέρα. Αμέσως τα ύφαλα βυθίστηκαν σε βάθος 30 εκατοστών ώστε η βόμβα να καλυφθεί πλήρως.

Η βόμβα ήταν μέσα σε ένα μεταλλικό δοχείο που πιθανότατα κουβαλούσε ο άγνωστος μέσα στην τσάντα του. Στη δεξιά πλευρά του πλοίου υπήρχε μια στενή επιμήκης γέφυρα. Ο άγνωστος είχε διαφύγει από εκεί και πιθανότατα τον μάζεψε κάποια βάρκα που είχε προσεγγίσει το πλοίο χωρίς να γίνει αντιληπτή.

Το φύλλο εκείνης της ημέρας της *La Nación* αναφέρει: «Ο υπαστυνόμος Γκαριμπότο του πολιτικού γραφείου αφαίρεσε το περιεχόμενο του δοχείου που ήταν τυλιγμένο με λινάτσα και δεμένο με σύρμα και σκοινί. Στη συνέχεια έλυσε τις συνδέσεις και αποκάλυψε ένα μικρό, κυβικό χάλκινο κουτί ύψους 15 περίπου εκατοστών και βάρους 12 κιλών (η επίσημη αναφορά από το οπλοστάσιο του Μπουένος Άιρες βεβαιώνει ότι το κουτί ζύγιζε 29,44 κιλά και είχε χωρητικότητα 5,1 κυβικά εκατοστά). Το κουτί είχε στη μία πλευρά του μία βίδα. Όταν την ξεβίδωσαν αποκαλύφθηκε ένα μικρό μπουκάλι τοποθετημένο ανάποδα σφραγισμένο με ένα φελλό που ακουμπούσε σε μία βάση από μεταλλικά ρινίσματα. Όπως

συμβαίνει με τους εκρηκτικούς μηχανισμούς αυτής της μορφής, το μπουκάλι περιείχε ένα διαβρωτικό οξύ που ήδη είχε διαπεράσει το φελλό. Το μόνο που απέμενε ήταν να γίνει το ίδιο και με τα ρινίσματα ώστε τα άλλα στοιχεία του μηχανισμού να έρθουν σε επαφή και να επακολουθήσει έκρηξη, τα αποτελέσματα της οποίας θα ήταν ανυπολόγιστα δεδομένου του πολύ μεγάλου μεγέθους του μηχανισμού και των καταστροφικών δυνατοτήτων των συστατικών του στοιχείων. Δεν θα γινόταν αισθητή μόνο πάνω στο Αριρέ, το οποίο και θα καταστρεφόταν, αλλά και στα γύρω ευρισκόμενα σκάφη». Η βόμβα περιείχε δυόμισι κιλά ζελινίτη, μπαρούτι και πολλά καρφιά και μπουλόνια. Το μπρούτζινο περιβλήμα είχε πάχος τρία εκατοστά και προσέφερε τρομερή αντίσταση στο ισχυρό φορτίο που περιείχε. Η έκρηξη αποτράπηκε για λίγα μόνο λεπτά, ίσως και δευτερόλεπτα.

Όπως εξήγησε αργότερα ο υπαστυνόμος Γκαριμπότο, η κατασκευή του μηχανισμού ήταν εξαιρετικά λεπτή επειδή είναι τόσο επικίνδυνος που «στο 90% των περιπτώσεων η έκρηξη είναι απρόβλεπτη». Ήταν επίσης σχεδόν ασήκωτος, δεδομένου του βάρους του. Έκλεισε δε τα σχόλια του προς τον τύπο ως εξής: «Υπάρχει μονάχα ένας άνθρωπος στο Μπουένος Άιρες που θα μπορούσε να φτιάξει και να τοποθετήσει αυτή τη βόμβα εκεί... ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι...».

Αυτό που δεν είχε ξεκαθαρίσει ακόμα ήταν το ερώτημα εάν η επίθεση απέτυχε λόγω προδοσίας εκ μέρους κάποιου από τους συντρόφους του ή αν ευθυνόταν ο ίδιος ο Ντι Τζιοβάνι. Ανέκαθεν πίστευε στην αποτελεσματικότητα των μηχανισμών που συναρμολογούσε και ήθελε οι επιθέσεις του να είναι δύσκολες ώστε να προκαλούν μεγαλύτερη αίσθηση. Από τη στιγμή που ανέβηκαν αστυνομικοί στο πλοίο, η έκρηξη θα τους σκότωνε και συνεπώς θα προκαλούσε μεγαλύτερο αντίκτυπο στην κοινή γνώμη και στις αρχές. Δεν μπορούμε να εξακριβώσουμε, τόσα χρόνια μετά, τι από τα δύο ισχύει. Το μόνο που ξέρουμε είναι ότι στην τελευταία του κατάθεση πριν το θάνατό του, ο Ντι Τζιοβάνι ισχυρίστηκε ότι έκανε μόνος του την επίθεση στο Αριρέ και ότι η Ομοσπονδία Ναυτεργατών δεν είχε καμία ανάμιξη.

Μια μέρα αργότερα από την επίθεση, ο Σεβερίνο ντι Τζιοβάνι έγραψε στην Αμέρικα Ζοζεφίνα Σκαρφό: «Γλυκιά μου

ελπίδα, σε έψαχνα και σε σκεφτόμουν, γέμισες όλες μου τις σκέψεις. Δεν μπορούσα να σε βρω. Εσύ, το περασμένο Σάββατο, ήσουν μακριά από τους δικούς μου κίνδυνους. Καθώς δεν ξέρεις τίποτα για τη στεναχώρια μου μπορεί και να γελάς, να γελάς χαρωπά για την αγάπη μας όπως αυτή μας οδηγεί στις πιο όμορφες απολαύσεις. Όμως εγώ δεν γελούσα (παρά μόνο όταν σε σκεφτόμουν). Υπέφερα μέσα στη θυελλώδη κρίση της καθημερινής κακοτυχίας που μαστίζει τους καταπιεσμένους».

Στη συνέχεια της λέει πως την έψαχνε στο σπίτι της φίλης της, της Έλενας, και σε άλλα μέρη μετά από εκεί αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Μοιάζει απίστευτο το ότι ρίσκαρε να συχνάζει σε μέρη όπου τον παρακολουθούσαν στενά, πόσο μάλλον την επόμενη ημέρα της βομβιστικής επίθεσης στο Αριρέ. Όμως στο ίδιο γράμμα στη Φίνα λέει πως είχε επισκεφθεί την Τερεζίνα, τη γυναίκα του, στο σπίτι του Βαλεντίν Αλοσίνα. «...Είδα τα λουλούδια μας (τα παιδιά τους) και τα φίλησα. Αλλά δεν μπορούσα να γελάσω ούτε για μια στιγμή. Η καλή μας φίλη (η συνηθισμένη περιγραφή του για την Τερεζίνα) πρόσεξε ότι ήμουν προβληματισμένος. Δεν της είπα όμως τίποτα. Γιατί να της το αναφέρω; Μήπως μπορεί να με παρηγορήσει; Είναι πολύ καλή και απλοϊκή για να καταλάβει πως να επουλώνει τις βαθιές πληγές. Ξέρει μονάχα να κλαίει. Κι έχω καθήκον να μην την κάνω να κλαίει. Έχει υποφέρει τόσο πολύ που το να τη φορτώσω και με άλλα βάσανα θα ήταν έγκλημα. Της υποσχέθηκα ότι μια από αυτές τις μέρες θα επιστρέψω μαζί σου για να την ξαναδώ. Ήταν ευχαριστημένη με αυτό».

Η Τερεζίνα δεν υποψιαζόταν καν οποιαδήποτε ερωτική σχέση μεταξύ του Σεβερίνο και της Φίνα. Συμπαθούσε πολύ το κορίτσι των Σκαρφό που όταν οι δύο οικογένειες ζούσαν μαζί τη βοηθούσε να φροντίζει τα παιδιά, τους μάθαινε διάφορα και ήταν καλή μαζί τους. Το μόνο που γνώριζε ήταν ότι η Φίνα είχε τις ίδιες πεποιθήσεις με τον άντρα της κι αυτό έφτανε. Ότι κι αν έκανε ο Σεβερίνο ήταν εντάξει για τη γυναίκα του κι είχε ένα μόνο περιορισμό - τα αισθήματά του. Δέκα μέρες μετά λοιπόν, γράφει στη Φίνα, «Σε αγαπώ τόσο πολύ! Αγαπώ τα παιδιά μου τόσο πολύ! Δεν μπορείς να αρνηθείς να κάνεις εμένα και τα παιδιά μου ευτυχισμένους. Εσύ που είσαι τόσο καλή και μιλάς με τη θεία φωνή των αγγέλων».

Ήταν αξιοσημείωτη η έντονη επιρροή του Νίτσε στον Ντι Τζιοβάνι (ερευνώντας τη βιβλιοθήκη του στο Μπουρσάκο, η αστυνομία ανακάλυψε αφίσες με αποσπάσματα από το συγγραφέα του Τάδε Έφη Ζαρατούστρα)» και σε ένα γράμμα με ημερομηνία 22 Οκτωβρίου 1928, ο ίδιος ο Ντι Τζιοβάνι γράφει: «Πόσα πολλά είναι τα προβλήματα που ξεφύτρωσαν στη σύντομη ζωή μου, τη βασανισμένη από τους μύριους ανέμους του κακού. Έστω κι έτσι, ο άγγελος μες στο κεφάλι μου, μού έχει πει άπειρες φορές ότι μόνο στο κακό υπάρχει ζωή. Και ζω μια ζωή γεμάτη. Η έννοια της ύπαρξής μου έχει χαθεί μέσα σ' αυτό... σ' αυτό το κακό. Το κακό με κάνει να αγαπώ την αγνότητα των αγγέλων. Μήπως διαπράττω το κακό; Είναι αυτό ο οδηγός μου; Στο κακό βρίσκεται η ύψιστη επιβεβαίωση της ζωής. Κι, όντας κακός, μήπως κάνω λάθος; Ω, εσύ πρόβλημα απ' το άγνωστο, γιατί δεν επιδέχεται λύση;...»

ΟΙ ΛΗΣΤΕΣ

«Αυτός που δεν έχει τα απαραίτητα προς το ζην, δεν πρέπει ούτε να αναγνωρίζει ούτε να σέβεται την ιδιοκτησία των άλλων αφού οι αρχές του κοινωνικού συμβολαίου έχουν παραβιαστεί εις βάρος του»

Γιόχαν Φίχτε
(Απόσπασμα που βρέθηκε στο γραφείο
του Ντι Τζιοβάνι στο Μπουρσάκο)

Στις 12 Οκτωβρίου 1928 ο Ιπόλιτο Ιριγκόγεν επέστρεψε στην Κάσα Ροσάδα αφού κέρδισε τις εκλογές μετά από έξι χρόνια στην αντιπολίτευση. Στις 12 Οκτωβρίου 1928 ο κόσμος τον υποδέχθηκε σαν ήρωα. Επικρατούσε πραγματική λαϊκή ευφορία.

Οι αναρχικοί γνώριζαν ότι ο Ιριγκόγεν δεν ήταν εχθρός τους. Δεν θα το συγχωρούσαν ποτέ για την υπόθεση της Τραγικής Εβδομάδας στην Παταγονία, όμως ταυτόχρονα γνώριζαν ότι ο καλύτερος τρόπος για να τον φέρουν στα νερά τους ήταν να ασκήσουν λίγη πίεση. Αυτό έκαναν από την πρώτη του μέρα στην εξουσία για λογαριασμό του Ραντοβίτσκι. Ο Ραντοβίτσκι είχε μείνει δεκαεννιά χρόνια στην Ουσουαία. Τον Οκτώβριο η εκστρατεία για την απελευθέρωση του Ραντοβίτσκι αναθερμάνθηκε. Αναρχικοί όλων των τάσεων φώναζαν «Λευτεριά στο Ραντοβίτσκι». Η ομάδα της *La Antorcha* οργάνωσε μια Επιτροπή για την Απελευθέρωση του Ραντοβίτσκι που προγραμματίσε συγκεντρώσεις, διάφορες εκδηλώσεις και μια γενική απεργία. Ήθελαν να υπενθυμίσουν στον

Ιριγκόγεν αυτά που είχε πει όταν έβαζε υποψηφιότητα για πρόεδρος το 1916, όταν είχε υποσχεθεί στους αναρχικούς ότι αν εκλεγόταν θα έδινε χάρη στο φυλακισμένο Ρώσο μετανάστη. Δεν μπόρεσε να δώσει τη χάρη αυτή καθώς έμπλεξε σε έναν κυκλώνα κοινωνικών αναταραχών. Θα εκπλήρωνε τώρα άραγε την υπόσχεσή του; Τα πράγματα τώρα ήταν σαφώς πιο δύσκολα, με το στρατό να караδοκεί με το όπλο παρά πόδα.

Ο Ντι Τζιοβάνι ασχολήθηκε ενεργά με την υπόθεση του Ραντοβίτσι υιοθετώντας φυσικά τη γραμμή που τήρησε και στην υπόθεση των Σάκο και Βαντσέτι. Πίστευε ότι οι συγκεκριμένες και οι ομιλίες δεν έφεραν αποτέλεσμα και ότι χρειάζόταν άμεση δράση.

Αυτό βέβαια απαιτούσε κάποια προεργασία. Στην κατάσταση του - φυγός κι αναγκασμένος να αλλάζει συνέχεια τόπο διαμονής - αυτό δεν ήταν καθόλου εύκολο. Τότε ταξίδεψε στο Μοντεβίδεο και ήρθε σε επαφή με την ομάδα Ροσίγια και τους αδερφούς Μορέτι (η ομάδα αυτή έπαιξε ενεργό ρόλο στην Τραγική Εβδομάδα: ο Ροσίγια ήταν ένας από τους ηγέτες των μεταλλεργατών, ένας ευφυής άνθρωπος για τον οποίο μιλήσαμε νωρίτερα).

Εδώ πρέπει να κάνουμε μια μικρή παύση επειδή σε αυτό ακριβώς το σημείο ο Ντι Τζιοβάνι προσχωρεί ολοκληρωτικά στον «αναρχισμό της απαλλοτριώσης», τον αναρχισμό που δικαιολογεί το έγκλημα εφόσον αυτό στρέφεται ενάντια στην μπουρζουαζία. Η κλοπή και η ληστεία είναι επιτρεπτές καθώς είναι ένας τρόπος επανάκτησης του πλούτου που αποσπά με πιο εκλεπτυσμένες μεθόδους, η μπουρζουαζία από την εργατική τάξη. Ο πλούτος λοιπόν που αποκτιέται (ή κατά τους απαλλοτριωτές «ανακτάται») με ληστεία ή κλοπή πρέπει να μπει στην υπηρεσία του αγώνα και να χρησιμοποιηθεί για την ενίσχυση των οικογενειών των φυλακισμένων και τη διάδοση των αναρχικών ιδεών.

Ενώ αυτή η θεωρητική σχολή είχε ρίζες και προδρόμους στην Αργεντινή (όπως συνέβη με τη ληστεία του Περάτσο από τους αναρχικούς Βλαντιμίροβιτς και Μπάμπι το 1919), στην ουσία εδραιώθηκε ως αποτέλεσμα της δράσης των Ισπανών αναρχικών Φρανσίσκο Ασκάσο και Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι, δύο μυθικών σχεδόν προσώπων οι οποίοι όταν

χρειάστηκαν ένα ποσό 6.000.000 πεσετών που απαιτούνταν από ένα ισπανικό δικαστήριο για την απελευθέρωση 126 συντρόφων τους, εξαπέλυσαν ένα κύμα ληστειών ξεκινώντας από την Ισπανία και την Τράπεζα της Καταλονίας και συνεχίζοντας στο Μεξικό και τις χώρες της Νότιας Αμερικής. Ξεκίνησαν με έδρα τη Χιλή από όπου μάζεψαν αρκετά, έπειτα πήγαν στην Αργεντινή όπου με τη βοήθεια του Ροσίγια λήστεψαν την Τράπεζα του Σαν Μαρτίν, διέσχισαν το Λα Πλάτα κι έφτασαν στο Μοντεβίδεο όπου διέπραξαν άλλη μια επιτυχημένη ληστεία προτού επιστρέψουν στην Ευρώπη. Η όλη περιπέτεια τους ήταν ένα έπος τόλμης και θάρρους.

Ήταν άνθρωποι που μπορούσαν να βγουν σώοι ακόμη και στις πιο δύσκολες συνθήκες, ήρεμα και ψύχραιμα. Μια φορά ο Ασκάσο στριμώχτηκε σε ένα καφενείο από μια ομάδα Ισπανών αστυνομικών. Δεν υπήρχε δρόμος διαφυγής. Δεν παραδόθηκε. Με ένα πιστόλι σε κάθε χέρι άνοιξε το δρόμο πυροβολώντας, πετυχαίνοντας εφτά αστυνομικούς και ξέφυγε.

Αυτά τα κατορθώματα επηρέασαν πολύ τους Αργεντινούς αναρχικούς, ειδικά τους νεότερους. Επιπλέον όταν ο Ντουρούτι και ο Ασκάσο, μαζί και ο Χοβέρ, συνελήφθησαν στη Γαλλία, η Αργεντινή και η Ισπανία ζήτησαν αμέσως την έκδοσή τους. Άρχισε τότε μια παγκόσμια καμπάνια για να αποτραπεί η έκδοσή τους και για ένα μήνα τα τρία αυτά ονόματα βρίσκονταν στα πρωτοσέλιδα του αναρχικού τύπου της Αργεντινής. Μερικά χρόνια αργότερα ο Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι θα γινόταν ένας από τους πιο θρυλικούς μαχητές του ελευθεριακού στρατού κατά τον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο. Ήταν στον πόλεμο που τελικά σκοτώθηκε όπως νωρίτερα και ο Φρανσίσκο Ασκάσο.

Το πρώτο μεγάλο χτύπημα που οργάνωσαν οι αναρχικοί απαλλοτριωτές της Αργεντινής ακολουθώντας την ηπειρωτική «τουρνέ» των Ντουρούτι και Ασκάσο, εκτελέστηκε από τον Μιγκέλ Αρκάνχελ Ροσίγια και τους αδερφούς Μορέτι στο ταμείο μισθοδοσίας του νοσοκομείου Ρόουσον τον Οκτώβριο του 1927. Ακολούθησε ανταλλαγή πυρών και σκοτώθηκε ένας αστυνομικός. Η λεία ήταν πολύ καλή και οι αναρχικοί αποσύρθηκαν στην Ουρουγουάη. Φυσικά η αστυνομία της Αργεντινής απέδωσε τη ληστεία στον Ντι Τζιοβάνι

ενώ στην πραγματικότητα ο Ντι Τζιοβάνι δεν συνεργάστηκε ποτέ με τον Ροσίγια καθώς, παραδόξως, ο Ροσίγια παρέμεινε πιστός στη *La Protesta* (ήταν δηλαδή ένας protestista και όχι antorchista) αν και ενεργούσε αυτόνομα. Η *La Protesta* χαρακτηριζе πάντα το Ροσίγια ως έναν καλό σύντροφο που στράφηκε στο έγκλημα υπό το παράδειγμα και την επιρροή των Ντουρούτι και Ασκάσο. Του ασκούταν βέβαια κριτική, πολύ πιο ήπια όμως από ότι στον Ντι Τζιοβάνι για τον οποίο ο Λοπέζ Αράνγκο και ο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν είχαν αναπτύξει ένα άσβεστο μίσος.

Στο Μοντεβίδεο οι αδερφοί Μορέτι προτίμησαν να αγνοήσουν τις συμβουλές του Ροσίγια και έκαναν άλλη μια επιτυχημένη ληστεία στο ανταλλακτήριο συναλλάγματος στη Μεσίνα. Αργότερα ενίσχυσαν οικονομικά τις επιχειρήσεις πλαστογραφίας νομισμάτων της Αργεντινής του Φερνάντο Γκαμπριελέσκυ. Ο Γκαμπριελέσκυ ήταν μια πραγματική ιδιοφυία στις γραφικές τέχνες που επίσης συμφωνούσε με τις αναρχικές ιδέες¹.

Ο Ντι Τζιοβάνι πέρασε λαθραία ένα μέρος από τα πλαστά νομίσματα στην Αργεντινή και με αυτά άρχισε να χρηματοδοτεί την αγορά υλικού για την επικείμενη κινητοποίηση με αίτημα την απελευθέρωση του Ραντοβίτσι.

¹ Στη *La Protesta* της 11ης Ιανουαρίου 1929 ο Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν δε μάζησε τα λόγια του σε μια σφοδρή επίθεση ενάντια στους αναρχικούς απαλλοτριωτές. Σε ένα άρθρο με τίτλο «Αποκλίσεις από τον αναρχισμό» και υπότιτλο «Μια κριτική των πρόσφατων περιπτώσεων κοινών εγκλημάτων», όχι απλώς ανέφερε τις ενέργειες που εκτέλεσαν οι αναρχοσυμμορίτες αλλά επίσης έδωσε και τα πλήρη ονόματα των υπεύθυνων των πράξεων- «Εδώ και αρκετά χρόνια δεν έχει υπάρξει κάποιο θεαματικό περιστατικό του κοινού εγκλήματος σε αυτή τη χώρα που να μην έχει φέρει στο φως τα ονόματα κάποιων βετεράνων και νέων αναρχικών. Για τους πιο τολμηρούς ληστείες τραπεζιών ή για άλλους η πλαστογραφία και η διακίνηση πλαστού χρήματος καθώς και άπειρες άλλες στάσεις ζωής στο περιθώριο της εργασίας έχουν γίνει της μόδας τελευταία από κάποιους ατομιστές που χρησιμοποιούν ως μεταμφίσηση τον αναρχισμό. Θέλουμε να επικαλεστούμε τη σωστή χρήση των αναρχικών σε μια προσπάθεια να βάλουμε ένα τέλος και να απομονώσουμε αυτό τον πυρήνα διαστροφής και παραμόρφωσης των ιδεών μας και των μεθόδων του αγώνα μας. Ο αναρχοσυμμορισμός είναι δυστυχώς μια πραγματική πανούκλα. Υπάρχουν περιοχές όπου όλη η αναρχική προπαγάνδα και κάθε συμπάθεια για τον αναρχισμό έχουν εκμηδενισθεί εξαιτίας αυτής της εγκληματικότητας.

Στις 14 Νοεμβρίου, τα αναρχικά αυτόνομα συνδικάτα του Ροζάριο κήρυξαν απεργία επ' αόριστο η οποία θα διαρκούσε μέχρι να απελευθερωθεί ο Ραντοβίτσκι. Οι σύντροφοί τους στο Μπουένος Άιρες κατέβηκαν κι αυτοί για συμπαράσταση για 24 ώρες. Μια μεγάλη συγκέντρωση προγραμματίστηκε για τις 04:00 μ.μ. στις 14 Νοεμβρίου στην πλατεία Κογκρέσου. Όμως έπρεπε να διαμορφωθεί και ένα κλίμα.

Τη νύχτα της 10ης Νοεμβρίου μια περιέργη βαλίτσα ήταν παρατημένη δίπλα στην πόρτα του καθεδρικού ναού προς την οδό Ρεκονκίστα. Λίγα λεπτά μετά τη 01:00 π.μ. το δέμα τράβηξε την προσοχή δύο ανθρώπων που το πλησίασαν, εί-

Η κατάσταση τείνει να γίνει απελπιστική. Ο αναρχοσυμμοριτισμός, που άλλοτε ήταν μια εφεύρεση της αστυνομίας, είναι σήμερα μια θλιβερή πραγματικότητα. Στην Αργεντινή, τη Γαλλία, τις ΗΠΑ και αλλού υποστηρίζεται και εξυμνείται σχεδόν ως αρετή από κάποιες εφημερίδες που αυτοαποκαλούνται αναρχικές και που διαβάζονται από αναρχικούς με την παθητική νοοτροπία του αναγνώστη εφημερίδων. Πολύ λίγοι από εμάς έχουν υψώσει το ανάστημά τους ενάντια σε αυτή την επικίνδυνη ανωμαλία.

Στη Σάντα Φε μερικοί ατομικιστές συνελήφθησαν με την κατηγορία της πλαστογραφίας και της διακίνησης πλαστού χρήματος. Ο τύπος περιέγραψε έναν από αυτούς, κάποιο Σμπεριάνο Ντομίνγκες ως «αναρχικό συγγραφέα και ρήτορα»: όλοι οι συλληφθέντες χαρακτηρίστηκαν συλλήβδην ως «γνωστοί αναρχικοί». Το ευρύ κοινό έχει συνηθίσει για σε τέτοιες ιστορίες οι οποίες περιγράφονται με μεγάλη αληθοφάνεια: γνωρίζει για τις ληστείες των Ρόουσον και Μεσίνα, γνωρίζει για τους διάφορους Μορέτι και Ροσίνα και διαβάζει με απληστία αυτά τα άρθρα αναζητώντας ψυχαγωγία. Όσον αφορά το ευρύ κοινό το μόνο που γνωρίζει είναι το εξής: εδώ και μερικά χρόνια, οι πιο θεαματικές ιστορίες στις σελίδες του αστυνομικού ρεπορτάζ έχουν για πρωταγωνιστές άτομα που περιγράφονται ως αναρχικοί. Το γεγονός αυτό δεν πρόκειται να προκαλέσει ενδιαφέρον για τις ιδέες μας σε έντιμους και αξιόλογους ανθρώπους. Η σύλληψη του Σμπεριάνο Ντομίνγκες για διακίνηση πλαστού χρήματος μας δίνει την ευκαιρία να τονίσουμε την ανάγκη όλοι όσοι έχουν κάποιο σεβασμό στις ιδέες μας να εργαστούν πάνω στη δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών για την προπαγάνδα μας. Ο Ντομίνγκες εγκατέλειψε το κίνημά μας εδώ και 8 με 10 χρόνια. Στο παρελθόν ίσως μας ενδιέφερε λίγο, σήμερα πλέον καθόλου. Όμως στα αρχεία της αστυνομίας καταγράφεται ως αναρχικός και κάθε του πράξη θα αξιοποιηθεί από τους εχθρούς μας για να πλήξουν τον αναρχισμό. Αυτό το γνωρίζουμε εκ των προτέρων και όταν, παρά το γεγονός αυτό, οι άνθρωποι αυτοί εξακολουθούν να ενεργούν κατά αυτόν τον τρόπο αυτό συμβαίνει επειδή δεν ενδιαφέρονται για την αξιοπιστία και την απήχηση των ιδεών μας. Εμείς που δεν ακολουθούμε αυτή τη γραμμή και που θέλουμε να διαδώσουμε το αυθεντικό νόημα του αναρχισμού, θα λειτουργούσαμε επιβλαβώς αν χειροκροτούσαμε τον καθένα που αυτοαποκαλείται αναρχικός ενώ ξέχουμε ότι ζει αποκλειστικά από ληστείες και κλοπές».

δαν ότι ήταν μια βαλίτσα και προσπάθησαν να τη σηκώσουν. Είδαν ότι ήταν πολύ βαριά και περιεργα θερμή στην αφή. Μετά έψαξαν τον αστυφύλακα Φρανσίσκο Κάστρο που βρισκόταν στη διασταύρωση των οδών Ντιαγκονάλ Σουρ και Μπολιβάρ. Αυτός έτρεξε στο σημείο, σήκωσε τη βαλίτσα και τη μετέφερε σε ένα σημείο με περισσότερο φως στη Ντιαγκονάλ Νόρτε 501 όπου βρισκόταν το καφέ Αλκαζάρ. Καθώς δεν μπορούσε να την ανοίξει, ξεκίνησε για να βρει εργαλεία στο γαλακτοπωλείο της οδού Ριβαδαβία 532 που ήταν ακόμα ανοικτό. Επιστρέφοντας βρήκε ένα νεαρό που είχε πιάσει τη βαλίτσα και την εξέταζε από κοντά. Βλέποντας τον αστυφύλακα να πλησιάζει, ο νεαρός χαμογέλασε και τον χαιρέτησε, δείχνοντας τη βαλίτσα και φωνάζοντας: «κοίτα τι βρήκα». Εκείνη τη στιγμή η βαλίτσα εξερράγη.

Ο κακόμοιρος τύπος έγινε κομμάτια: από μια υπερβολική δόση τύχης ο αστυνομικός δεν έπαθε το ίδιο αλλά τραυματίστηκε βαριά. Η έκρηξη είχε ως αποτέλεσμα να σπάσουν όλα

Στη συνέχεια ακολουθεί ένας προφανής υπαινιγμός για τον Ντι Τζιοβάνι όπου ο Σαντιγιάν δηλώνει, «Δεν μπορούμε να δείξουμε επιείκεια απέναντι σε αυτούς που εκμεταλλεύονται τις ιδέες του αναρχισμού και αυτοαναγορεύονται σε αντάρτες μόνο και μόνο για να στήσουν μια συμμορία διαφθείροντας πολλούς νέους που σε άλλη περίπτωση θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμοι στην υπόθεση της προόδου.»

Πιο κάτω στη στήλη με τίτλο «Να απομονώσουμε την εστία της διαφθοράς!», ο Σαντιγιάν απευθύνει στη *La Antorcha* και στο Ροδόλφο Γκονζάλες Πατσέκο (χωρίς να τους ονομάσει) μια πρόταση σχετικά με τρόπους καταπολέμησης του αναρχοσυμμοριτισμού- «Είναι δυνατόν οι σύντροφοι των άλλων τάσεων να μην μπορούν να εκτιμήσουν το μέγεθος της καταστροφής που επιφέρει στον αναρχισμό αυτή η ήδη υπερβολική άνοδος των κοινών εγκληματιών που φορούν το μανδύα του; Υπάρχουν μερικοί που ωθούνε από προσωπικό μίσος και πιστεύοντας ότι έτσι μας κάνουν κακό, έχουν προσελκύσει ανθρώπους με τους οποίους εμείς έχουμε διακόψει κάθε επαφή και αρενούμαστε να συμβιβαστούμε ώστε να γίνουμε συνεργοί σε πράξεις αποχρυσιστικές για την καθαρότητα των ιδεών μας. Έχει έρθει η ώρα να παραδεχτούμε το γεγονός αυτό, βάζοντας στην άκρη την ιδεολογική τους κάλυψη και όποιες προσωπικές διαφορές μπορούν να μας διχάσουν». Στη συνέχεια προτείνει «να ξεριζώσουμε το θανάσιμο καρκίνωμα» του αναρχοσυμμοριτισμού και ότι η επιτροπή αλληλεγγύης στους φυλακισμένους δεν πρέπει να ασχολείται με τους αναρχοσυμμορίτες, απομονώνοντάς τους και αφήνοντάς τους στη λήθη. Προχώρησε όμως ακόμα πιο μακριά λέγοντας κάπως ασαφώς- «η αντιμετώπισή μας, δηλαδή να απομονώνουμε και να αγνοούμε αυτούς που ζουν έξω από τα όρια της εργασίας και κάθε αίσθησης υπευθυνότητας, μας φαίνεται η πιο λογική, αν όμως υπάρχει και κάποια άλλη εμείς δεν έχουμε λόγο να προβάλλουμε αντιρρήσεις.

τα παράθυρα στο κέντρο της πόλης. Πέρασαν ώρες μέχρι να αναγνωρισθεί η ταυτότητα του θύματος. Ήταν κάποιος Λουίς Ράγκο, που μόλις είχε τελειώσει τη νυχτερινή του βάρδια στην Τράπεζα της Βοστώνης. Ο Ράγκο ήταν 25 χρονών, παντρεμένος ένα χρόνο σχεδόν και είχε μια κορούλα μερικών μόλις εβδομάδων.

Η βόμβα μπήκε με σκοπό να καταστρέψει τον καθεδρικό ναό του Μπουένος Άιρες και ήταν ένα καζόνισιο της τύχης, η «το χέρι του θεού» όπως το έθεσαν στο κήρυγμα της Κυριακής, που γλίτωσε το κτίριο. Η καθολική εκκλησία δεν συγχώρεσε ποτέ το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι για την απόπειρά του εναντίον του καθεδρικού ναού και μέχρι και το 1957 σε ένα άρθρο της καθολικής εφημερίδας *El Pueblo* χαρακτηριζόταν ως «ο πιο μοχθηρός άνθρωπος που πάτησε ποτέ στη γη της Αργεντινής».

Φυσικά ο τύπος της αντιπολίτευσης έριξε το φταίξιμο αποκλειστικά στον Ιριγκόγεν, υποστηρίζοντας ότι δεν ήξερε να κυβερνήσει. Ο Ιριγκόγεν άφησε την αστυνομία να ασχοληθεί και ο ίδιος έμεινε έξω από τη διαμάχη. Αν και η επίθεση στον καθεδρικό προκάλεσε πολλές αποδοκιμασίες, έδωσε το έναυσμα και ακολούθησαν κι άλλες βόμβες 4 μέρες αργότερα. Μία από αυτές εξερράγη στο ανώτατο δικαστήριο του Ροζάριο.

Η *La Protesta*² καταδίκασε ευθέως την επίθεση στον καθεδρικό και επέμενε ότι τέτοιες ενέργειες δεν είχαν τίποτα κοινό με τα αναρχικά ιδανικά. Περίπου ένα μήνα μετά αποκαλύφθηκε η αλήθεια για την επίθεση και αντιπροσώπευε μια ηθική υποχρέωση για τον Ντι Τζιοβάνι την οποία δεν ήθελε να αποφύγει και που αργότερα θα οδηγούσε στην πτώση του.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1928, μια διμοιρία της αστυνομίας εισέβαλε στο σπίτι στην οδό Εστόμπα 1184 και έψαξε το πατάρι όπου μπροστά στα μάτια των κατάπληκτων ιδιοκτητών ανακάλυψαν επτά σχεδόν έτοιμες βόμβες και 147 πλαστά χαρ-

² Αναφορικά με τη βομβιστική επίθεση και αυτή που οργανώθηκε ενάντια στην επίσκεψη του υποψήφιου προέδρου των ΗΠΑ Χέρμπερτ Χούβερ, η *La Protesta* έγραψε: «βρίσκονται πέρα από κάθε λογική και είναι μάλλον προϊόντα μιας παιδικής νοοτροπίας που έχει περισσότερο να κάνει με μια ανατρεπτική βλακεία παρά με τις αναρχικές ιδέες». (6 Ιανουαρίου 1929).

τονομίσματα των 10 πέσος. Κατά την ανάκριση οι σπιτονοικοκύρηδες αποκάλυψαν ότι το πατάρι χρησιμοποιούσε ένας δεκαοχτάχρονος φοιτητής και ότι υπήρχε και κάποιος άλλος ο οποίος ερχόταν κάθε τέσσερις-πέντε μέρες κι έμενε εκεί τα βράδια. Ο δεύτερος αυτός άνδρας ήταν ταξιτζής και οι μόνοι άλλοι επισκέπτες του φοιτητή ήταν δύο κοπέλες γύρω στα 16, η μία εκ των οποίων ήταν αδερφή του.

Οι αστυνομικοί την έστησαν στην αυλή περιμένοντας για το φοιτητή. Δύο ώρες μετά εμφανίστηκε. Ήταν ο Αλεχάντρο Σκαρφό. Συνειδητοποιώντας ότι ήταν περικυκλωμένος, άρπαξε μια καρέκλα για να αμυνθεί αλλά η αντίστασή του καταβλήθηκε. Τότε έφτασε κι ο συγκάτοικός του, ο Χάιμε Γκόμες Ολιβέρ, ένας τριαντάχρονος Ισπανός που στα αστυνομικά αρχεία ήταν καταχωρημένος ως αναρχικός αγκιτάτορας.

Ήταν μια μεγάλη επιτυχία για την αστυνομία. Εκτός από τις βόμβες ανακάλυψαν κάτω από ένα κρεβάτι κι έναν κορμό γεμάτο με δυναμίτη που είχαν εφοδιαστεί από τους αδερφούς Σμπλίσιο και το Μαρτίνο ντε λα Φουέντε (επρόκειτο για εκπρόσωπους ενός ιδιότυπου αναρχισμού... ήταν ποιητές και περιπλανώμενοι) ο πατέρας των οποίων είχε ένα λατομείο στην Κόρδοβα. Ο κορμός είχε σταλεί στο όνομα του Πέδρο Μανίνα, ενός αναρχικού χτίστη που ζούσε στο Μπουένος Άιρες. Ένα κανονικό δίκτυο εφοδιασμού. Βρέθηκαν επίσης και τα σχέδια του σιδηροδρομικού σταθμού του Κασέρος. Επρόκειτο εκεί να εκραγεί μια βόμβα δύο μέρες αργότερα κατά την επίσκεψη του υποψήφιου προέδρου της Αμερικής Χέρμπερτ Χούβερ.

Το πιο αποφασιστικό στοιχείο όμως που αποδείκνυε ότι ο Αλεχάντρο Σκαρφό ήταν υπεύθυνος για την επίθεση στον καθεδρικό ήταν ένα απόκομμα από τη *La Prensa* που βρέθηκε στο πατάρι. Το απόκομμα περιείχε μια αναφορά για το θάνατο του τραπεζοϋπαλλήλου Λουίς Ράγκο. Στο περιθώριο ο Σκαρφό είχε γράψει με μελάνι «δεν ήταν εσκεμμένο». Αυτές ήταν οι ενδείξεις με τις οποίες τον καταδίκασε μερικούς μήνες αργότερα το δικαστήριο και τον έστειλε μαζί με το Ραντοβίτσι σε ισόβια στην Ουσουάια.

Ο νεαρός Σκαρφό εξ αρχής ανέλαβε την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για την κατοχή των εκρηκτικών υποστηρί-

ζοντας ότι ο Γκόμες Ολιβέρ ήταν απλώς φίλος και δεν ήξερε τίποτα για όσα υπήρχαν στο δωμάτιο. Όμως οι γνωστές ιδεολογικές πεποιθήσεις του Ολιβέρ καθώς και του Μανίνα και των ποιητών ήταν αρκετές για να τους κλείσουν μέσα. Ήταν ένα ισχυρό πλήγμα για την οικογένεια Σκαρφό και ιδιαίτερα για την Αμέρικα Ζοζεφίνα καθώς πλέον οι γονείς της είχαν τα μάτια τους δεκατέσσερα.

Φυσικά, η αστυνομία και ο τύπος με μια φωνή κατέδειξαν τον Ντι Τζιοβάνι ως τον πραγματικό ένοχο. Η αστυνομία δρούσε ήρεμα και είχε την πεποίθηση ότι δεν θα απέφυγε άλλο πια τη σύλληψη. Η παγίδα είχε στηθεί προσεκτικά. Η Τερεζίνα άλλαξε για άλλη μια φορά σπίτι και πήγε στην οδό Κουρουπάιτι 270, στο σπίτι του Βαλεντίν Αλσίνα. Ήταν ένα μέρος όπου ζούσαν αρκετοί εργάτες και η Τερεζίνα έπλενε κι έραβε τα ρούχα τους. Η αστυνομία κατάφερε να πείσει έναν από αυτούς, ονόματι Κάιζερμαν, να τους παρέχει καθημερινή αναφορά για ό,τι συνέβαινε στο σπίτι. Ανακάλυψαν έτσι ότι ένας εργάτης, ο Ραφαέλ Αντινόρι, ήταν αυτός που είχε αναλάβει να μεταφέρει φαγητό και λεφτά στην Τερεζίνα. Κάθε μέρα μετά τη δουλειά, ο Αντινόρι άφηνε ένα ή δύο δέματα στο σπίτι της γυναίκας του Ντι Τζιοβάνι. Ο Κάιζερμαν πρόσθεσε ότι την Κυριακή το μεσημέρι την Τερεζίνα επισκέφθηκε ο Χοσέ Ρομάνο (Ραμέ) ο οποίος της έφερε χρήματα και τρόφιμα κι έπειτα πήρε τα δύο παιδιά των Ντι Τζιοβάνι για μια βόλτα στο αναρχικό πικνίκ, στην τοποθεσία Τρες Όμπουες στο Σαν Ισίντορο όπου βγήκε και με μια φωτογραφία με τον Ντι Τζιοβάνι δίπλα στο μικρότερο γιο του Ίλβο. Ο Κάιζερμαν ανέφερε και μια λεπτομέρεια που ενδιέφερε άμεσα την αστυνομία: ένας φίλος του, ο Πόνσε ντε Λεόν του είχε πει ότι ο Ντι Τζιοβάνι θα ερχόταν και πάλι στο πικνίκ της *La Antorcha* που θα γινόταν την Κυριακή 2 Δεκεμβρίου στο ίδιο μέρος.

Εκείνη τη μέρα έγιναν προετοιμασίες για ένα μεγάλο ανθρωποκνηνηγό. Από νωρίς η αστυνομία και η χωροφυλακή του Μπουένος Άιρες παρακολουθούσαν στενά τους δρόμους που οδηγούσαν στο Τρες Όμπουες. Πάνω από 5000 άνθρωποι μαζεύτηκαν εκείνη την ηλιόλουστη Κυριακή. Ανάμεσά τους ήταν και *antorchistas* οι οποίοι επέλεξαν για τον εαυτό τους ένα σημείο κοντά στο ποτάμι. Η ένταση όλο και μεγάλωνε

ανάμεσα στους ντετέκτιβ και τους αστυνομικούς με πολιτικά (που έμοιαζαν με απλούς περιπατητές της Κυριακής) καθώς είχαν σαφείς οδηγίες να μην τον αφήσουν να ξεφύγει. Τώρα ήταν η μεγάλη στιγμή. Θα ήταν εύκολο να τον αναγνωρίσουν, είχαν δει άπειρες φορές τη φωτογραφία του στις εφημερίδες κι εκτός αυτού, ήταν πάντα ντυμένος στα μαύρα. Το κρίσιμο σημείο ήταν όταν έφτασαν τα παιδιά του. Όμως οι ώρες περνούσαν και δεν φαινόταν κανένα σημάδι από αυτόν που περίμεναν. Είχε υποψιαστεί κάτι; Είχε μυριστεί τον κίνδυνο; Είχε αρχίσει να βραδιάζει και η ομάδα των *antorchistas* περπατούσε προς το σταθμό του Σαν Ισίντορο. Εκεί, σε απόσταση ενός μέτρου ο ένας από τον άλλο, περίμεναν αστυνομικοί με πολιτικά αναμεμγμένοι με τους κουρασμένους εκδρομείς. Καθώς έπεφτε πια το σκοτάδι ακόμα και τα ζευγάρια αποχωρούσαν. Ο επιθεωρητής Γκαριμπότο δοκίμασε μια ακόμη απογοήτευση.

Για τον Ντι Τζιοβάνι η σύλληψη του Αλεχάντρο Σκαρφό και των τεσσάρων συντρόφων του ήταν ένα πλήγμα που του έφερε απελπισία. Συναισθηματικός όπως πάντα, ένιωσε μεγάλη θλίψη για τη σύλληψη του Αλεχάντρο καθώς ήταν ο νεότερος από τους αδερφούς Σκαρφό που τον είχαν ακολουθήσει εγκαταλείποντας το πατρικό τους σπίτι.

Τουλάχιστον τώρα δεν θα χρειαζόταν να ψάχνει για «νόματα» για τα οποία θα αναλάμβανε δράση. Στον Αλεχάντρο βρήκε ένα σύμβολο για λογαριασμό του οποίου θα κατέβαλε προσπάθεια. Θα περνούσε ενάμιση χρόνο αναζητώντας τρόπο να τον απελευθερώσει. Όταν έφτανε η ώρα θα έκανε την κίνησή του.

Όμως το Δεκέμβριο του 1928 συνέβαιναν άλλα πράγματα. Ο Ντι Τζιοβάνι ανέλαβε να βρει έναν καλό συνήγορο για τους πέντε συλληφθέντες ενώ επίσης έψαχνε κάποιο τρόπο να έρθει σε επαφή με τη Ζοζεφίνα. Επιπλέον τον βασάνιζε και το πώς η αστυνομία ανακάλυψε τόσο εύκολα το καταφύγιο του συντρόφου του. Ο κύκλος των στενών συντρόφων του άφηνε να εννοηθεί ότι ο Χούλια Μοντάνα, διευθυντής σύνταξης της *Culmine*, από τότε που παντρεύτηκε άλλαξε εντελώς.

Η διαμάχη μεταξύ των αναρχικών ομάδων είχε ανάψει για τα καλά. Η *La Protesta* δεν σταμάτησε στιγμή να κατακρί-

νει τον Ντι Τζιοβάνι και τους δικούς του. Σε ένα άρθρο που έφερε την υπογραφή του Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν στις 29 Ιανουαρίου 1929 με τίτλο «Πάνω στο θέμα του αναρχο-συμμορισμού», έγραφε: «...όταν ένας κοινός εγκληματίας, αφού διαπράξει κάποιο αδίκημα, έρθει σε μας για βοήθεια προκειμένου να ξεφύγει από τους διώκτες του, τότε μολονότι αποδοκιμάζουμε την πράξη του δεν μπορούμε παρά να του προσφέρουμε τη βοήθεια που ζητά. Είναι ένα ζήτημα στοιχειώδους αλληλεγγύης μαζί του εναντίον ενός εχθρού χειρότερου από αυτόν... μιλάμε για το Κράτος, τον πολιτικό πράκτορα του καπιταλισμού. Όμως η αντιμετώπιση και τα αισθήματά μας αλλάζουν όταν ερχόμαστε αντιμέτωποι με έναν αναρχοσυμμορίτη. Μιλώντας ως άτομα, δεν έχουμε τον παραμικρό ενδοιασμό να δηλώσουμε ότι αρνούμαστε κάθε αλληλεγγύη, ενώ επίσης δεν πρόκειται να υπάρξει ούτε συμπαράσταση ως ομάδα αφού οι επιτροπές μας αλληλεγγύης στους φυλακισμένους αφορούν μόνο αυτούς που κρατούνται για κοινωνικούς αγώνες. Κι ενώ οι κοινοί εγκληματίες που δρουν για λογαριασμό τους και με δική τους ευθύνη δεν μας απασχολούν, η εγκληματικότητα που φορά το μανδύα των ιδεών μόνο και μόνο για να τις δυσφημήσει, ενώ τις εκμεταλλεύεται προς όφελός της αξίζει την πλήρη αποκήρυξή μας».

Είχε γίνει τόσο σκληρή η κόντρα μεταξύ των αναρχικών που η *La Protesta* είχε μεγαλύτερη εκτίμηση στους κοινούς εγκληματίες παρά στους αναρχικούς συμμορίτες ή ληστές³.

³ Τα ακόλουθα αποσπάσματα από το ενυπόγραφο άρθρο του Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν μας δίνουν μια βαθύτερη κατανόηση της αγριότητας των εσωτερικών συγκρούσεων των αναρχικών (οι οποίες πήραν και μια εθνικιστική χροιά όταν οι Ισπανοί Λοπέζ Αράγγκο και Άμπαντ ντε Σαντιγιάν καταφέρθηκαν από τις στήλες της *La Protesta* εναντίον των Ιταλών αναρχικών)... «Δεν μιλάμε για μεμονωμένα γεγονότα. Κάθε μέρα οι σελίδες του αστυνομικού ρεπορτάζ είναι γεμάτες με ειδική εγκλήματα που συνδέονται σκόπιμα γενικώς και αορίστως με τον αναρχισμό. Τα τελευταία 5 χρόνια, τα πιο θεαματικά εγκλήματα στα αστυνομικά αρχεία- ληστείες τραπεζών και χρηματοπιστολών, πλαστογράφηση νομισμάτων, ανεύθυνες εκρήξεις βομβών κτ. έχουν ρίξει τόνους λάσπη στο αναρχικό κίνημα. Αν επρόκειτο για λίγα, μεμονωμένα περιστατικά χωρίς περαιτέρω συνέπειες, θα μπορούσαμε να προβάλλουμε αντίσταση και να διακηρύξουμε ότι πρόκειται για συκοφαντία και για κατασκευή ενδείξεων από την πλευρά της αστυνομίας. Όμως ακόμα κι ο πιο υπομονετικός άνθρωπος τελικά κουράζεται να χοροιδεύει τον εαυτό του. Κανείς δεν θα μας πίστευε πλέον αν συνεχίζαμε

Οι Ιταλοί αναρχικοί εναντιώθηκαν με σφοδρότητα στη γραμμή της *La Protesta* κι έτσι διαβάζουμε στη *L'Emancipazione* του Σαν Φρανσίσκο: «Στο Μπουένος Άιρες, κατά τη διάρκεια μιας τιτάνιας εκστρατείας για την απελευθέρωση του Ραντοβίτσκι, δυο νεαροί σύντροφοι, ο Σκαρφό και ο Ολιβέρ έπεσαν στα χέρια του εχθρού. Ο εχθρός, προκειμένου να εκδικηθεί για την προσβολή που δέχθηκε, προσπαθεί να τους τυλίξει σε ένα πέπλο ανεξήγητου μυστηρίου. Η *La Protesta* τους έχει αγνοήσει και εξακολουθεί να τους θέτει στο περιθώριο. Αυτό μας πληγώνει και διαμαρτυρόμαστε για τη μεταχείριση αυτή, ενώνοντας τις φωνές μας σε μια κραυγή προειδοποίησης».

συστηματικά να αρνούμαστε οποιαδήποτε σχέση με αυτά τα «κατορθώματα» και με συγκεκριμένα άτομα που αυτοαποκαλούνται αναρχικοί. Τελικά θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι πρόκειται για την πραγματικότητα: στο όνομα του αναρχισμού υπάρχει μια μάλιστα απαιτεώνων που συγγέουν σκόπιμα τις επαναστατικές θέσεις μας για κοινωνική απαλλοτρίωση με μια χυδαία ατομική «απαλλοτρίωση», με την κλοπή ή τη ληστεία ανάλογα με τις διαθέσεις τους. Πράγματι ζούμε σε μια περίοδο ηθικής παρακμής. Το πλατύ κοινό ασχολείται μόνο με τα εγκλήματα και τα αθλητικά κι ελάχιστα ενδιαφέρεται για οτιδήποτε άλλο. Όλοι έχουν γίνει πα ειδήμονες σε σχέση με τα εγκλήματα και ο κάθε περαστικός μπορεί να σου πει με λεπτομέρειες για τη ληστεία του Ρόουσον, τη βόμβα στο ιταλικό προξενείο και την υπόθεση πλαστογραφίας που ήρθε στο φως τελευταία ενώ θα συμπληρώσει ακόμα ότι πρόκειται για ενέργειες αναρχικών.

Επιπλέον υπάρχει και ολόκληρη βιβλιογραφία στην οποία οι εχθροί μας μπορούν να βρουν άφθονα επιχειρήματα για τη δυσφήμιση του αναρχισμού. Πάρτε για παράδειγμα τη *L'Adunata dei Refrattari* στη Νέα Υόρκη. Στο τελευταίο της τεύχος δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να μας προσβάλλει με κάθε τρόπο εξαιτίας της αντίθεσής μας στον αναρχοσυμμοριτισμό κι επειδή είπαμε ότι οι βόμβες στο ιταλικό προξενείο μπήκαν είτε από τους φασίστες, είτε από την αστυνομία είτε από κάποιον παρανοϊκό που πρέπει να κλειστεί σε άσυλο. Στη *L'Adunata dei Refrattari* οι Ιταλοί σύντροφοι στις ΗΠΑ έχουν ένα όργανο το οποίο τελευταία έχει γίνει ο υπερασπιστής κάθε εκφυλισμένης μορφής του αναρχισμού. Στις σελίδες της μπορείς να βρεις κάθε είδους υπεράσπιση του αναρχοσυμμοριτισμού, ακόμα και στις πιο ειδικές μορφές του. Οι άνθρωποι αυτοί έχουν αποδεχθεί τις διαστρεβλώσεις του αστικού τύπου για το κίνημά μας ως πραγματικές και φαίνεται πως δεν έχουν παρά ένα σκοπό- να δικαιολογήσουν όλα τα μυθεύματα που έχει επινοήσει η αστική τάξη γύρω από τον αναρχισμό. Κι εκτός από τη *L'Adunata dei Refrattari* υπάρχουν και κάποιες άλλες εφημερίδες οι οποίες, εμφανιζόμενες ως αναρχικές, συντάσσονται με τις πλέον παράλογες και αντιαναρχικές πράξεις.

Σε όλους αυτούς λέμε ότι δεν είναι δυνατό να συμβιβαστούμε συνειδητά με μια στάση πέρα για πέρα υποκριτική. Βαρεθήκαμε να ρίχνουμε το φταίξιμο για όλα στην αστυνομία και να υπερασπιζόμαστε δήθεν αθώους. Θέλουμε να κάνουμε τον τύπο μας

Στην πορεία όμως ο Λοπέζ Αράνγκο και ο Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν συνέχισαν να επιτίθενται στις μεθόδους του Ντι Τζιοβάνι. Οι στήλες της *La Protesta* ήταν πλέον γεμάτες ακόμα και με προσωπικές προσβολές και ύβρεις. Ο Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν έβαλε την υπογραφή του σε ένα άρθρο το οποίο έλεγε τα εξής για το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι: «Σε σχέση με το ζήτημα των τρομοκρατικών πράξεων που τόσο έχουν απασχολήσει τις σελίδες της εφημερίδας μας τελευταία, έχουμε αναφερθεί σε έναν αχρείο για τον οποίο μπορούμε να υποθέσουμε τα εξής... είτε πρόκειται για πράκτορα των φασιστών, είτε για όργανο της αστυνομίας ή απλώς για έναν παράφρονα. Το να αναφερόμαστε σε αυτό το κάθαρ-

όχημα των σκέψεων και των αισθημάτων μας και όχι να τον χρησιμοποιούμε για να εξαπατούμε τους εαυτούς μας και το κοινό. Αν, στο όνομα μας ανύπαρκτης αλληλεγγύης, μας αλληλεγγύης που δεν μπορεί να υπάρξει, ανηχούμε και υπομείνουμε μέχρι τέλους τους κοινούς εγκληματίες που αυτοαποκαλούνται ή υπήρξαν κάποτε αναρχικοί κι αν πρέπει να υποστηρίξουμε την αθωότητα ληστών και να λέμε ψέμματα ακόμα και για τα πιο έκδηλα γεγονότα, τότε σε τι άραγε διαφέρουμε από την αστική δημοσιογραφία;»

Τέλος κλείνει αναγγέλλοντας διωγμό για τους αναρχικούς απαλλοτριωτές- «Είναι απαραίτητο να ξεριζώσουμε τον καρκίνο του αναρχοσυμμοριτισμού από τις τάξεις του κινήματος. Για να το πετύχουμε αυτό δεν χρειάζεται παρά ένα πράγμα- να αρνηθούμε κάθε οικονομική συμπαράσταση σε όσους συλλαμβάνονται ως αποτέλεσμα τέτοιων ενεργειών. Στο κάτω-κάτω τα λεφτά αυτά μαζεύονται για κοινωνικούς σκοπούς και είναι πραγματικά ανέντιμο κάποιοι να εκμεταλλεύονται το αίσθημα αλληλεγγύης στους φυλακισμένους μας προς όφελος κοινών εγκληματιών, ή μάλλον όχι κοινών εγκληματιών αλλά προσώπων που βλάπτουν πολύ περισσότερο τον αναρχισμό από ότι τηνμπορζουαζία. Οι σύντροφοι όλων των τάσεων πρέπει να αντιληφθούν την αναγκαιότητα αυτής της επιχείρησης εκκαθάρισης. Ήδη ο αναρχισμός έχει εξευτελιστεί στην εκτίμηση των μαζών. Αν δεν βάλουμε ένα ανάχωμα ενάντια σε αυτούς που ζουν από ληστείες, κλοπές και τα συναφή, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να πείσουμε το ευρύ κοινό ότι ο αναρχισμός δεν έχει να κάνει με συμμορίες ασυνείδητων παρανόμων που δεν διστάζουν ούτε μπροστά στο φόνο».

Τέλος, σε μια σαφή αναφορά στον Ντι Τζιοβάνι, γράφει: «Αν και μας αποθεί κάθε εκδήλωση του αναρχοσυμμοριτισμού, κάνουμε μία διάκριση ανάμεσα στους υποκινητές και τα θύματα. Υπάρχουν κάποιοι νεαροί που έχουν παραδοθεί σε μια ζωή η οποία, αργά ή γρήγορα, θα τους οδηγήσει στη φυλακή. Έχουν παρασυρθεί από κακούς δασκάλους και αν κατάφεραν να ξεφύγουν από τον υπόκοσμο θα μπορούσαν να γίνουν λαμπροί αγωνιστές. Πολλοί νέοι έχουν βρεθεί μπλεγμένοι σε τέτοιες καταστάσεις. Οι σύντροφοι όλων των τάσεων θα πρέπει να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να τους σώσουν, αν και πρόκειται για ένα δύσκολο έργο».

μα και το να τον βγάλουμε από την αφάνεια προκειμένου να αποκαλυφθεί το όνομά του σε μια τελετή επιδειξιομανίας, είναι ένα και το αυτό. Μερικοί λένε ότι η αντίθεσή μας στον αναρχοσυμμοριτισμό θα έπρεπε να περιοριστεί σε θεωρητικό επίπεδο. Μπορεί να ειπωθεί κάτι για αυτό, αλλά δεν λείει όλα όσα πρέπει να ειπωθούν. Όχι, δεν είναι πάντα δυνατό να βάζεις στην άκρη τα πρόσωπα σε τέτοιες περιπτώσεις. Ή μήπως θέλουν κάποιοι να συμμορφωθούμε με τη γραμμή που λείει ότι όλες οι ενέργειες των αναρχικών ή των υποτιθέμενων αναρχικών είναι σωστές; Πιστεύουμε ότι αυτό δεν θα γίνει».

Ο Ντι Τζιοβάνι δεν επρόκειτο να συγχωρέσει ποτέ τους χαρακτηρισμούς «πράκτορας των φασιστών» και «όργανο της αστυνομίας». Απευθύνθηκε σε κάποιες σεβαστές προσωπικότητες του αναρχισμού ζητώντας τους να απαιτήσουν ανάκληση των χαρακτηρισμών από τη *La Protesta*. Πλησίασε τον Άλντο Αγκούτσι⁴ (με τον οποίο είχε συμφιλιωθεί) και τον παρακάλεσε να ζητήσει από τους Αράνγκο και Σαντιγιάν να σταματήσουν την εκστρατεία δυσφήμισής του και να ανακαλέσουν τους προσβλητικούς χαρακτηρισμούς. Και οι δύο αρνήθηκαν και επέμειναν στην επίθεσή τους ενάντια στους απαλλοτριωτές.

Εν τω μεταξύ, ο επιθεωρητής Γκαριμπότο παρακολούθησε προσεκτικά τη διαμάχη γνωρίζοντας ότι δεν θα μπορούσε παρά να καταλήξει σε τραγωδία.

Στις 5 Φεβρουαρίου 1929. Έξι άγνωστοι λήστεψαν τη μισθοδοσία της εταιρείας Κλόκνερ στην οδό Εμπεδράδο του Μπουένος Άιρες. Οι υπάλληλοι της χρηματοπιστολής είχαν έρθει από την τράπεζα της Βοστώνης, στο κέντρο της πόλης,

⁴ Η συμφιλίωση αυτή επιτεύχθηκε χάρη στις προσπάθειες του Νικόλα Ρέκι, ενός αναρχικού «φύλακα άγγελου» που πάντα πρόσφερε καταφύγιο σε όποιον το χρειαζόταν. Ο Ρέκι είχε έρθει στην Αργεντινή από τις ΗΠΑ όπου ήταν μέλος στην ίδια ομάδα με τους Σάκο και Βαντσέτι. Έχασε ένα χέρι σε έκρηξη βόμβας ωστόσο συνέχισε να συντηρεί την οικογένειά του στην Αργεντινή δουλεύοντας ως χτίστης. Το 1931 φυλακίστηκε επειδή έδωσε άσυλο στο Σίλβιο Αστόλφι, βασανίστηκε βάνουσα και τελικά απελάθηκε.

Στη συνάντηση κατά την οποία συμφιλιώθηκαν ο Ντι Τζιοβάνι με τον Αγκούτσι παραβρέθηκαν και οι επίσης Ιταλοί Βεζιέτι και Τονιέτι.

με δύο αυτοκίνητα. Οι ληστές την είχαν στήσει σε ένα μεγάλο καμπριολέ αυτοκίνητο λίγα μέτρα από την είσοδο του κτιρίου της εταιρείας. Έδρασαν με αξιοθαύμαστη ταχύτητα, αρπάζοντας μια τσάντα που περιείχε γύρω στα 19.000 πέσος. Καθώς ετοιμάζονταν να το σκάσουν οι υπάλληλοι της Κλόκνερ που επέβαιναν στο δεύτερο όχημα άρχισαν να πυροβολούν. Ακολούθησε μια άγρια ανταλλαγή πυροβολισμών και μια θεαματική καταδίωξη μέχρι την οδό Γκαόνα, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Οι ληστές κατάφεραν να εξαφανιστούν. Ένας από αυτούς ήταν ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι.

Μετά από αυτή τη ληστεία συνέβη κάτι παράξενο. Δεν την απέδωσε κανείς στον Ντι Τζιοβάνι. Αντίθετα του είχαν αποδώσει την ευθύνη για πολλές άλλες με τις οποίες δεν είχε σχέση. Το μόνο που μπορούσε να επιβεβαιώσει η αστυνομία σχετικά με την αρπαγή των μισθών της Κλόκνερ ήταν ότι, λόγω της προφοράς, κάποιοι από τους ληστές ήταν ξένοι. Συνέλαβαν έναν Ισπανό αναρχικό αυτοκινητιστή, τον Ντοσιτέο Φερίχο Καρμπαγιέδο. Πριν από χρόνια είχε κατηγορηθεί ότι ήταν ο οδηγός του Γερμανού αναρχικού Κουρτ Βίλκνερ την ημέρα που αυτός εκτέλεσε τον αντισυνταγματάρχη Βαρέλα. Η αστυνομία προσπάθησε να τον συνδέσει με τη ληστεία, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Προσωπικά δεν έχω καμία αμφιβολία ότι η ληστεία της μισθοδοσίας της Κλόκνερ ήταν έργο της ομάδας του Ντι Τζιοβάνι. Στις 3 Φεβρουαρίου 1929 -δύο μέρες πριν τη ληστεία- ο Ντι Τζιοβάνι έγραφε στη Φίνα από το καταφύγιό του στο Δέλτα, «Αύριο πάω στο Μπουένος Άιρες. Δυστυχώς δεν θα μπορέσω να σε δω. Πώς μπορούμε άραγε να συναντηθούμε; Είναι ένα πρόβλημα, αγαπημένη μου φίλη». Και στις 8 Φεβρουαρίου 1929 (τρεις μέρες μετά τη ληστεία) έγραφε πάλι από το Δέλτα, «Επισκέφθηκα την πόλη των μαγικών ονείρων μας τη μέρα που σου έλεγα. Πέρασα αρκετές φορές λίγα τετράγωνα μακριά από το σπίτι σου. Ήθελα να σε φωνάξω. Μονάχα για να σου δώσω ένα φιλί. Αν και θα έπρεπε να είμαι ευτυχισμένος και μόνο που θα σε έβλεπα, που θα ρουφούσα την ομορφιά σου με τα μάτια μου και που θα σε κουβαλούσα μακριά, στη μοναχική φωλιά μου εκεί που ο λαίμωρος του πανέμορφου κύκνου μου δεν φέρνει καμιά χαρά στο ατέλειωτο πράσινο. Ωστόσο, δεν σε βλέπω καθόλου. Περιπατούσα στη

οδό Γκαόνα στις 10 το πρωί (η ληστεία έγινε το μεσημέρι) όμως δεν είχε στηθεί η αγορά ανάμεσα στην Εσπεράνζα και το Σαν Νικόλας. Την έχουν μεταφέρει; Προσπαθούσα να δω τη μητέρα σου κι έτσι ρίσκαρα κι έστειλα τον «οδηγό» μου να φωνάξει. Δεν μπορούσα όμως να διακρίνω τη «γριά» κι έτσι τα παράτησα. Ίσως μια χαρούμενη συνάντηση να με ευχαριστούσε... Πρέπει όμως να ομολογήσω ότι είχα μια άλλη δουλειά να κάνω εκείνη τη μέρα. Ένα ζήτημα ζωής και θανάτου στο οποίο θα έπρεπε να αφιερώσω όλη μου την ενέργεια και που τελικά έφερα σε πέρας με τη βοήθεια μερικών γενναίων φίλων. Ήταν μια αστραπιαία επιδρομή από τους συμμορίτες της κοινωνίας.. άνδρες που βρίσκονται εκτός νόμου και που βάζοντας όλη τους τη δύναμη τσάκισαν τον ασάλινο κλοιό της κυριαρχίας... Κερδίσαμε! Και η νίκη που καταφέραμε έχει όλες τις συνέπειες ενός δύσκολου κατορθώματος. Από θαύμα έσωσα το καταραμένο μου κουφάρι. Σήμερα είμαστε νέοι άνθρωποι, αναγεννημένοι. Έχουμε γίνει σκληροί σαν το ασάλι και προχωράμε για καινούριες νίκες για να επιβεβαιώσουμε το δικαίωμά μας στη ζωή, σε μια ελεύθερη ζωή».

Η φύση αυτού του ανθρώπου είναι πράγματι αξιοθαύμαστη. Κάτω από την επίδραση ενός συναισθήματος μεταξί ηρωισμού και ρομαντισμού, με ανιδιοτέλεια πέρα από τα όρια του συνηθισμένου, του κοινού, της νόμιμης και συντεταγμένης τάξης. Ποτέ δεν μπόρεσε να δεχτεί τους φόρους, τα πρόστιμα, τους κανόνες, τις διαταγές, τις αυθεντίες, τους νόμους, την ιδιοκτησία. Είναι φυσικό λοιπόν η κοινωνία, που βασίζεται πάνω στις αρχές αυτές, να πολεμά με νύχια και με δόντια αυτό το επικίνδυνο άτομο που πίστευε στην ελεύθερη βούληση.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΠΙΚΡΟΣ

«...όμως κρατάμε γερά, και θα διατηρήσουμε σταθερό το πηδάλιο στην Αργώ μας στην επίμονη αναζήτηση για το χρυσόμαλλο δέρας των ονείρων μας, με όλη τη φλόγα και την τόλμη της νιότης μας...»

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, 29 Ιανουαρίου 1929

Στις 23 Απριλίου, αστυνομικοί εισέβαλαν απροειδοποίητα στο σπίτι του Ντέιβιντ Κορτούτσι στην οδό Σαν Χουάν 4156. Λίγα μόλις λεπτά νωρίτερα ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι βρισκόταν εκεί. Θα έλεγε κανείς ότι γλύτωσε σαν από θαύμα. Προφανώς κάποιος τον είχε προδώσει.

Την ίδια νύχτα ο Τζούλιο Μοντάνια - ένας 23χρονος Ιταλός που είχε πρόσφατα παντρευτεί - μετακόμισε εσπευσμένα με τη σύζυγό του σε νέα διεύθυνση στην οδό Μόντε Δινέρο 1199. Μαζί του ήρθε και ο Χοσέ Ρομάνο (Ραμέ) ο οποίος, μην έχοντας σπίτι ο ίδιος, ζούσε με το ζευγάρι για μερικές ημέρες.

Στις 05:30 π.μ. της 25ης Απριλίου, ο Μοντάνια βγήκε από το διαμέρισμά του στην αυλή για να πλυθεί στη βρύση που υπήρχε εκεί. Ήταν ένα πρωινό με κρύο και ομίχλη. Ο ουρανός ήταν γεμάτος σύννεφα και ακόμα σκοτεινός. Στις 05:40 ακούστηκε ένα δυνατό χτύπημα στην εξώπορτα. Ο μόνος μάρτυρας σε όσα ακολούθησαν ήταν η θυρωρός.

Λέει λοιπόν ότι βγήκε από το διαμέρισμά της για να ανοίξει την πόρτα και πρόσεξε τον Μοντάνια που πλενόταν. Άνοιξε την πόρτα σε ένα νεαρό με ωχρή όψη γύρω στα 27.

Φορούσε ένα μαύρο καπέλο και ένα μαύρο φουλάρι. Ζήτησε τον Μοντάνια κι εκείνη του τον έδειξε στην αυλή. Χαιρετήθηκαν στα ιταλικά και είδε τον ξένο να προχωρά προς το μέρος του. Δεν είδε τίποτε άλλο καθώς επέστρεφε στο διαμέρισμά της. Αμέσως μετά ακούστηκαν τέσσερις πυροβολισμοί, η εξώπορτα να κλείνει με θόρυβο και μια μηχανή αυτοκινήτου να ξεκινάει.

Στην αναφορά της αστυνομίας γράφτηκε ότι ο Μοντάνια πυροβολήθηκε τέσσερις φορές και τραυματίστηκε σοβαρά. Κατά τη μεταφορά του στο νοσοκομείο κατάφερε να ψιθυρίσει στους αστυνομικούς που τον συνόδευαν... «Ήταν ο Εντουάρντο Ντι Τζιοβάνι...» Έπειτα αυτό διορθώθηκε και ο τραυματίας φέρεται να είπε... «Ήταν ο Εντουάρντο ή Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι».

Το γεγονός αυτό δημιουργεί ερωτηματικά για την αστυνομική αναφορά, αφού ο Μοντάνια αν είχε πει κάτι, θα έπρεπε να είχε πει «Ήταν ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι» και φυσικά όχι κάποιος Εντουάρντο, ο οποίος δεν υπήρχε. Η Μπενεντίκτα Σετεκάζε, σύζυγος του Μοντάνια, κατέθεσε ότι ο άντρας της δεν είχε εχθρούς, δεν είχε απειληθεί ποτέ και ότι την ημέρα της επίθεσης εκείνη ήταν ξαπλωμένη και δεν μπόρεσε να δει το πρόσωπο του δράστη.

Η έρευνα δεν μπορούσε να προχωρήσει άλλο. Ο Χοσέ Ρομάνο συνελήφθη. Επρόκειτο για ένα πραγματικό μυστήριο. Ήταν όντως ο Ντι Τζιοβάνι που είχε ρίξει τους πυροβολισμούς και αν ναι γιατί; Ήταν πράγματι ο Μοντάνια πληροφοριοδότης της αστυνομίας;

Οι εφημερίδες δεν δίστασαν βέβαια να αποδώσουν το φόνο του Μοντάνια στον Ντι Τζιοβάνι. Η *La Protesta* εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία και έγραψε σε ειρωνικό ύφος: «Για μια φορά ακόμη οι σελίδες των εγκλημάτων γέμισαν με περίεργα γεγονότα τα οποία καταγράφουμε όπως αυτά δημοσιεύτηκαν στον αστικό τύπο, χωρίς να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε οτιδήποτε. Στη οδό Μόντε Δινέρο ζούσε ένα ζευγάρι Ιταλών, ο Τζούλιο Μοντάνια και η σύζυγός του. Μας είπαν ότι ο Μοντάνια ήταν διευθυντής σύνταξης ενός ιταλόφωνου περιοδικού με το όνομα *Culmine*. Η σύμπτωση αυτή μας κέντρισε το ενδιαφέρον να διαβάσουμε το αστυνομικό ρεπορτάζ. Σύμφωνα με αυτό λοιπόν, την Πέμπτη το πρωί ένας

άγνωστος ζήτησε να μιλήσει στο Μοντάνια και με το που τον είδε του έριξε τέσσερις πυροβολισμούς. Το θύμα θανάσιμα τραυματισμένο, έχασε τις αισθήσεις του, όταν όμως έφτασε η αστυνομία κατόρθωσε να ψελλίσει ένα όνομα: Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Δεν είπε τίποτε άλλο και η αστυνομία ερευνά όλα τα δεδομένα σχετικά με την ανάμιξη μιας γυναίκας, την κυκλοφορία πλαστών χαρτονομισμάτων, κτλ. Όπως και να 'χει, είναι μια είδηση που άξιζε τον κόπο να καταγραφεί σε αυτή τη στήλη...»

Η αστυνομία δεν έκανε περαιτέρω έρευνες. Η υπόθεση ανατέθηκε σε ένα δικαστή ο οποίος εξέδωσε ένταλμα σύλληψης για τον Ντι Τζιοβάνι. Από την πλευρά του ο κατηγορούμενος δεν αρνήθηκε ποτέ ρητά τους ισχυρισμούς των εφημερίδων. Δεν είπε ποτέ τίποτε για το ζήτημα αυτό. Σχεδόν ενάμιση χρόνο μετά, στη δεκαπενθήμερη εφημερίδα *Anarchia*, σε ένα άρθρο σχετικά με τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η αστυνομία για να καταστρέψει τον αναρχισμό, ο Ντι Τζιοβάνι έγραφε για τη χρήση πληροφοριοδοτών. Ανέφερε τον Μοντάνια και τον χαρακτήρισε Ιούδα Ισκαριώτη.

Ο Μάιος του 1929 ήταν ένας δύσκολος μήνας για τον Ντι Τζιοβάνι. Του είχαν μείνει λίγα καταφύγια πια, ενώ του τέλειωναν και τα λεφτά. Η λεία από τη ληστεία του Κλόκνερ είχε σχεδόν εξανημιστεί. Σε μια μυστική συνάντηση, οι εργάτες αρτοποιίας του Μπουένος Άιρες αποφάσισαν να κάνουν έναν έρανο για τον αναρχικό φυγά. Οι αρτοποιοί και μερικά αυτόνομα συνδικάτα από την Αβεγιανέδα και το Μπερίσο εξακολούθουσαν να βλέπουν με συμπάθεια τον Ντι Τζιοβάνι, σε αντίθεση με τη FORA η οποία σε αυτό το ζήτημα ακολουθούσε τη γραμμή της *La Protesta*.

Από τον Ιανουάριο ως το Μάρτιο η αστυνομία ακολουθούσε κατά πόδας τον Ντι Τζιοβάνι ο οποίος τελικά αναγκάστηκε να καταφύγει στην περιοχή του Δέλτα. Εκεί έπιασε δουλειά, στη συγκομιδή των ροδάκινων. Στις 3 Φεβρουαρίου 1929 έγραψε στη Ζοζεφίνα, «...εδώ έξω ο αέρας είναι καθαρός και το πράσινο άπειρο. Το νερό κιτρινίζει αλλά είναι φρέσκο και πολύ καλό για μπάνια. Και η ελευθερία! Είναι κάτι το απερίγραπτο. Θέλω να στείλω ένα καφάσι ροδάκινα στον αδελφό σου το Χοσέ, πώς να το κάνω; Θα μπορούσα να τα στείλω απευθείας στο σπίτι του κάποιου απόγευμα που θα

βρίσκεται εκεί, με κάποιο σύντροφο. Πώς θα σου φαινόταν; Έτσι θα δοκίμαζες κι εσύ τους καρπούς που μάζεψε ο Ξανθός κατεργάρης σου».

Λίγες μέρες αργότερα πρόσθετε, «Έστειλα δυο φορές το σύντροφο Γκονζάλες στο σπίτι της μητέρας του Έλβο (αναφέρεται στη γυναίκα του, την Τερεζίνα) με 50 πέσος, ένα καλάθι ροδάκινα και τριάντα κιλά αγνό μέλι. Έτσι τα παιδιά μου - ο Έλβο, η Ωρόρα, η Λάουρα και η Ερίνα - θα χορτάσουν. Αν τους επισκεφθείς σπίτι ζήτα τους να σου δώσουν τσάι μάτε με μέλι, από την Ασουνσιόν, έτσι θα δοκιμάσεις κι εσύ τη γλύκα του νέκταρ των μελισσών μας»... «Αυτή τη φορά δεν μπορώ να στείλω λεφτά στην Έλενα (την αρραβωνιαστικιά του Αλεχάντρο Σκαρφό) επειδή είμαστε στα τελευταία μας... και ζήτω η φτώχεια, ζήτω η ζωή και όλες οι απολαύσεις της! Αν καταφέρουμε να ξεπεράσουμε αυτή την κρίση μετά όλα θα πάνε καλά».

Τον Απρίλιο¹ ο Ντι Τζιοβάνι - ο οποίος στο εξής χρησιμοποίησε το ψευδώνυμο Μάριο Βάντο - έλαβε κάποιες δηλώσεις ηθικής στήριξης. Ο πνευματικός του πατέρας Λουίτζι Φάμπρι του έγραψε αποδοκιμάζοντας τους χαρακτηρισμούς που χρησιμοποίησε ο Άμπαντ Ντε Σαντιγιάν. Επίσης έλαβε κι ένα γράμμα από τη φυλακή του Κρόμοστοκ στη Νέα Υόρκη, από το Βιτσέντζο Καπουάνα, ο οποίος στα μάτια των Ιταλών αναρχικών ήταν ο πιο λαμπρός εκπρόσωπος του ηρωικού αναρχισμού.

Εν τούτοις, ο Εμίλιο Λοπέζ Αράνγκο, ως διευθυντής της *La Protesta*, αρνήθηκε να επανορθώσει. Ο Άλντο Αγκούτσι τον είχε προσεγγίσει αρκετές φορές για να τον ειδοποιήσει ότι ο Ντι Τζιοβάνι ήταν έτοιμος να πάρει μέτρα για να εκδικηθεί για την τιμή του, εκτός αν αποσυρθούν οι χαρακτηρισμοί «πράκτορας, φασίστας ή όργανο της αστυνομίας». Τα περι «παράφρονος» και «καθάρματος» δεν τον απασχολούσαν διόλου. Τα υπόλοιπα όμως έκαναν το αίμα του να βράζει.

Ο Λοπέζ Αράνγκο αγνόησε την απειλή του Ντι Τζιοβάνι και είπε στον Αγκούτσι ότι την ίδια εκείνη μέρα είχε ακούσει από διάφορες πηγές στο χώρο των αρτεργατών ότι επρόκειτο

¹ Μετά το θάνατο του Μοντάνια ο Ντι Τζιοβάνι κρύφτηκε στην ενδοχώρα της επαρχίας του Μπουένος Αιρες.

να τον σκοτώσουν επειδή τόλμησε να επικρίνει την τακτική τους να πετούν βόμβες αδιακρίτως σε αρτοποιεία και φορητά. Διαβεβαίωσε δε τον Αγκούτσι ότι οι απειλές αυτές δεν του έλεγαν τίποτα.

Τα πράγματα έφτασαν στο σημείο όπου ο ίδιος ο αρχηγός της πολιτικής αστυνομίας επιθεωρητής Γκαριμπότο, συναντήθηκε με τον Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν για να του ανακοινώσει ότι είχε μάθει πως ο Ντι Τζιοβάνι σκόπευε να τον σκοτώσει. Πρόσφερε στο Σαντιγιάν προστασία και άδεια οπλοφορίας. Του υπέδειξε να αλλάξει τη διεύθυνση και τις καθημερινές του συνήθειες. Όμως ο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν απέρριψε όλες τις υποδείξεις του Γκαριμπότο και συνέχισε όπως πριν. Λίγο αργότερα, στις σελίδες της *La Protesta* ξεκίνησε μια έρευνα. Οι αναρχικοί όλων των τάσεων καλούνταν να απαντήσουν σ' έξι σοβαρά ερωτήματα, όλα στρεφόμενα εναντίον του Ντι Τζιοβάνι:

Μπορεί η ανώνυμη τρομοκρατία και τα τυφλά χτυπήματα να θεωρηθούν όπλο του αναρχικού κινήματος;

Οι ληστείες τραπεζών, αποστολών μισθοδοσίας, οι κλοπές και τα συναφή ωφελούν τις ιδέες μας και το αναρχικό κίνημα, ή είναι επιζήμιες;

Ποια είναι η θέση σας απέναντι στην περίπτωση της βομβιστικής επίθεσης στο ιταλικό προξενείο;

Υποστήριξη στους φυλακισμένους για κοινωνικούς λόγους. Θα έπρεπε να προσφέρεται σε όλους τους φυλακισμένους ή όχι;

Συμπαράσταση και αλληλεγγύη με τους φυλακισμένους... δεν εξαρτάται από τη φύση της αιτίας για την οποία έχουν φυλακιστεί; Μπορούμε να συμμεριζόμαστε κάποιον ο οποίος έχει διαπράξει κάτι το οποίο απορρίπτουμε; Μπορεί ο φυλακισμένος που έχει συλληφθεί για τις ιδέες του να μπαίνει στην ίδια μοίρα με κάποιον που έχει φυλακιστεί για φόνο ή ληστεία;

Μπορούν οι πράξεις ενός Ραντοβίτσκι ή ενός Γουίλκενς να συγκριθούν με την τρομοκρατία που ασκείται τελευταία στο Μπουένος Άιρες;

Στις 25 Οκτωβρίου 1929 κάποιος χτύπησε με δύναμη την πόρτα του σπιτιού του διευθυντή της *La Protesta*, Εμίλιο Λοπέξ Αράνγκο. Ήταν γύρω στις 7 και είχε αρχίσει να σκοτεινι-

άζει. Ο Λοπέξ Αράνγκο ήταν στην κουζίνα με το μεγάλο του γιο κι ένα φίλο. Δεν είχε πάει εκείνη την ημέρα στη δουλειά. Η γυναίκα του ήταν άρρωστη, μόλις πρόσφατα είχε βγει από το νοσοκομείο έπειτα από εγχείρηση και κάποιος έπρεπε να προσέχει τα τρία τους παιδιά.

Τα πράγματα ήταν ήσυχα στην οδό Σαν Μαρτίν. Ήταν ένα γλυκό, ανοιξιάτικο βράδυ. Ο Λοπέξ Αράνγκο άκουσε το θόρυβο στην πόρτα και βγήκε να δει ποιος ήταν. Το τι ακριβώς έγινε μετά δεν θα το μάθουμε ποτέ. Μπορούμε μόνο να υποθέσουμε. Τρεις πυροβολισμοί τάρραξαν τη γειτονιά. Ο Λοπέξ Αράνγκο βρέθηκε να κείται δίπλα στην καγκελόπορτα, στο διάδρομο που σχημάτιζαν τα παρτέρια. Είχε δεχτεί τρεις σφαίρες στο στήθος. Όταν τον ρώτησαν αν αναγνώρισε αυτόν που του επιτέθηκε, έγνεψε καταφατικά. Τίποτα άλλο. Πέθανε λίγο αργότερα χωρίς να πει λέξη.

Δεν υπήρχαν αυτόπτες μάρτυρες. Κάποιος είπε ότι ακούστηκε μια μηχανή αυτοκινήτου που ξεκινούσε μετά τους πυροβολισμούς. Ένα ζευγάρι που δούλευε σε ένα γειτονικό φούρνο και μια πελάτισσα δήλωσαν ότι λίγο πριν το φόνο είδαν τρεις άντρες να στέκονται δίπλα σε ένα παλιό ταξί. Ο οδηγός ήταν μικρόσωμος, οι άλλοι δύο ξανθοί και ψηλοί. Ο ένας από αυτούς φορούσε μαύρο καπέλο και σκούρα ρούχα.

Στην αρχή οι άνθρωποι της *La Protesta* τα είχαν χαμένα. Τα στοιχεία που είχαν δεν τους οδηγούσαν στον Ντι Τζιοβάνι. Στην αρχή σκέφτηκαν ότι ο δολοφόνος (ή οι δολοφόνοι) θα μπορούσε να είναι κάποιος από τους αρτεργάτες που επανειλημμένα είχαν απειλήσει τη ζωή του Λοπέξ Αράνγκο. Μερικοί από αυτούς έτρεφαν βαθύ μίσος για το νεκρό. Τον αποκαλούσαν *bombero* (πυροσβέστης) επειδή έριχνε νερό στις εστίες βίαιης αντίδρασης των αρτεργατών. Κάποιοι από τη *La Protesta* αποφάσισαν να εκδικηθούν το θάνατο του Λοπέξ Αράνγκο και συνέλαβαν αρκετούς αρτεργάτες που θεωρούσαν ως πιθανούς ύποπτους. Όμως τότε εμφανίστηκαν αυθόρμητα κάποιοι ηγέτες των αυτόνομων σωματείων των αρτεργατών και τους διαβεβαίωσαν ότι δεν είχαν καμία σχέση με το θάνατο του Λοπέξ Αράνγκο. Έδωσαν για αυτό το λόγο της τιμής τους ως αναρχικοί. Τότε μόνο έπεσαν οι υποψίες πάνω στον Ντι Τζιοβάνι. Ξεκίνησαν να τον αναζητούν με σκοπό να τον σκοτώσουν. Θα τον εκτελούσαν επί τόπου.

Δεν κατάφεραν να τον βρουν όμως. Δεν μπόρεσαν να εντοπίσουν τα μέρη που βρισκόταν. «Οι φίλοι του ήταν μαζί του μέχρι θανάτου, κανείς τους δεν είτε κουβέντα», μας είπε ένας εξέχων protestista της περιόδου.

Κανείς δεν μπόρεσε ποτέ να αποδείξει κάτι. Ακόμα και σήμερα, κάποιοι αναρχικοί εμμένουν φανατικά στην άποψη ότι μόνο ο Ντι Τζιοβάνι θα μπορούσε να ήταν ο δολοφόνος του Λοπέζ Αράνγκο. Στηρίζουν την πεποίθησή τους στη φήμη (ανεπιβεβαίωτη από την αστυνομία ή από δικαστήριο) ότι προτού ξεψυχήσει, ο Λοπέζ Αράνγκο κατάφερε να σκαλίσει κάτι που μπορούσε να διαβαστεί ως το όνομα του Ντι Τζιοβάνι. Άλλοι, ωστόσο, στην πλειοψηφία τους antorchistas, δεν είναι τόσο σίγουροι. Τονίζουν ότι ο Ντι Τζιοβάνι πάντοτε χρεωνόταν την ευθύνη για κάθε ληστεία, βομβισμό ή άλλο έγκλημα.

Από την πλευρά μας, έπειτα από προσεκτική και λεπτομερή έρευνα, κλίνουμε στην άποψη ότι ήταν όντως ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι που σκότωσε το Λοπέζ Αράνγκο. Καταλήγουμε εκεί στηριζόμενοι σε ένα βαθμό στην προσωπική αλληλογραφία μεταξύ του Ιταλού θεωρητικού Ούγκο Τρένι και του Ντι Τζιοβάνι, στην οποία ο Τρένι, έκπληκτος, είναι έντονα επικριτικός απέναντι στην ενέργεια αυτή. Βασίζουμε ακόμα την πεποίθησή μας σε συζητήσεις που είχαμε με επιζώντα μέλη του στενού κύκλου του Ντι Τζιοβάνι. Έτσι, αν και είμαστε πεπεισμένοι ότι ήταν αυτός που διέπραξε το φόνο, είμαστε αβέβαιοι για το πώς συνέβη. Ξέρουμε ότι οι σύντροφοί του προσπάθησαν να τον αποτρέψουν αλλά το αίσθημα προσβολής και η οργή του Τζιοβάνι ήταν τέτοια που δεν υπήρχε χώρος για λογική και επιχειρήματα. Είναι πιθανό να πήγε μόνος του στον Λοπέζ Αράνγκο. Όπως υποστήριξαν κάποιοι, πήγε εκεί με τα πόδια και έριξε τους πυροβολισμούς έπειτα από μια σύντομη συνομιλία (που έληξε με μια σαρκαστική απάντηση στα Ισπανικά) προτού το σκάσει με τα πόδια. Είναι όμως πιο πιθανό ότι έφτασε μέχρι εκεί με το ταξί ενός Ισπανού που λεγόταν Τομέ² (ο τυφλά αφοσιωμένος οδηγός της ομάδας του Ντι Τζιοβάνι) μικρού αναστήματος (κάτι που ταιριάζει και

² Υστερα από μερικά χρόνια ο Τομέ πολέμησε στον ισπανικό εμφύλιο, όπου έχασε το ένα πόδι του.

με τις καταθέσεις των μαρτύρων που βρίσκονταν στο αρτοποιείο) και πρέπει να ήταν ο ίδιος που τον οδήγησε στην οδό Μόντε Δινέρο στη μοιραία συνάντηση με τον Τζούλιο Μοντάνια. Σύμφωνα με μια άλλη ιστορία, ο Τομέ δεν μπόρεσε να τον παραλάβει μετά το φόνο του Λοπέξ Αράνγκο επειδή εντόπισε κάποιες ύποπτες φιγούρες να πλησιάζουν κι έτσι ο Ντι Τζιοβάνι, αναγκάστηκε να διαφύγει με τα πόδια από τις οδούς Ρεμέδιος και Εσκαλάδα.

Αν οι μάρτυρες στο φούρνο είχαν δίκιο στους ισχυρισμούς τους ότι οι αναρχικοί που πήγαν να σκοτώσουν το Λοπέξ Αράνγκο ήταν τρεις κι όχι δύο, τότε ο τρίτος (εκτός από τους Ντι Τζιοβάνι και Τομέ) πρέπει να ήταν ο Σίλβιο Αστόλφι που ήταν, όπως κι ο Ντι Τζιοβάνι, ξανθός.

Όπως και να 'χει ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι δεν αρνήθηκε ποτέ την κατηγορία ότι ήταν εκείνος που σκότωσε τον Αράνγκο και ενώ ο αστικός τύπος περιέγραφε συνήθως τον Ντι Τζιοβάνι ως «τον άντρα με τα μαύρα», η *La Protesta* αναφερόταν σε αυτόν σαρκαστικά ως «ο άντρας με τα πένθιμα».

Τρεις ημέρες πριν το φόνο του Λοπέξ Αράνγκο έγινε μια απόπειρα από αναρχικούς εναντίον της ζωής του επικεφαλής της πολιτικής αστυνομίας του Ροζάριο επιθεωρητή Χουάν Βελάρ, πιο γνωστού ως «ο Βάσκος». Ο Βελάρ ήταν ο πιο μισητός αστυνομικός για τους αναρχικούς της πόλης. Δεν ήταν από αυτούς που μασάνε τα λόγια τους και συνήθιζε να περιφανεύεται ότι... «κάθε αναρχικός που πέφτει στα χέρια μου πρέπει να έχει σε πολύ μικρή εκτίμηση τη ζωή του για να συνεχίσει να είναι αναρχικός...». Οι μέθοδοί του ήταν άμεσες και προσωπικές, σε αυτές δεν εμπλεκόταν κανείς άλλος αστυνομικός. Δεν γνώριζε τις εκλεπτυσμένες μεταγενέστερες μεθόδους όπως τα ηλεκτροσόκ η το κλασικό με τις σκληθρες που μπήγονται κάτω από τα νύχια. Ο «Βάσκος» έβαζε να του φέρνουν τους αναρχικούς έναν-έναν με τα χέρια δεμένα. Για ξεκίνημα, έλεγε στον κρατούμενο με κατευναστική φωνή, «ξέρεις, λατρεύω το ποδόσφαιρο» και ξαφνικά έριχνε μια κλωτσιά στα γεννητικά όργανα του κακομοίρη που δίπλωνε από τον πόνο. Στο σημείο αυτό ο Βελάρ θα ξεκινούσε να τον χτυπά και να τον κλωτσά μανιασμένα, σταματώντας μόνο αφού ο κρατούμενος δεν ήταν πλέον παρά ένα ματωμένο τσουβάλι.

Τέτοιες ήταν οι αλάνθαστες μέθοδοί του. Αν τύχαινε ποτέ να κατηγορηθεί για κακομεταχείριση των κρατουμένων είχε έτοιμη την κλασική εξήγηση «γλίστρησε κι έπεσε απ' τις σκάλες» ή «προσπάθησε να αυτοκτονήσει χτυπώντας το κεφάλι του στον τοίχο» ή «έβαλε να τον δείρει κάποιος άλλος κρατούμενος ώστε να μας κατηγορήσει για βάνουση μεταχείριση...». Πάντα είχε κάποιο κλεφτρόνι ή κάποιο αστυνομικό να καταθέσει υπέρ του και πάντοτε απέφευγε τις κατηγορίες. Ίσως εξαιτίας αυτής της «δυναμικής» προσέγγισης του Βελάρ οι απεργίες που ξέσπασαν την εποχή εκείνη στο Ροζάριο δεν είχαν αποτέλεσμα, παρά τη δύναμη των εργατών στην πόλη. Η καταστολή κόστισε τη ζωή πολλών εργατών.

Ο Βελάρ εφάρμοσε τις μεθόδους του ενάντια σε εργαζόμενους, σε προσωπικότητες του ειρηνιστικού αναρχισμού και σε αναρχοσυνδικαλιστές και τίποτα δε συνέβη, με εξαίρεση τις συνηθισμένες κριτικές στις εφημερίδες και σε προκηρύξεις που δεν προκαλούσαν στο Βελάρ τίποτα άλλο από ένα σαρκαστικό χαμόγελο. Όταν όμως «έπαιξε» με έναν άντρα που ανήκε στην ομάδα του Ντι Τζιοβάνι, υπέγραψε τη θανατική του καταδίκη... ή μάλλον καταδίκη όχι σε θάνατο αλλά σε κάτι χειρότερο ίσως, πιο ατιμωτικό και οδυνηρό.

Ο Ρομπέρτο Λοσάδα, Ισπανός, μέλος της ομάδας των απαλλοτριωτών, συνελήφθη στο Ροζάριο και δοκίμασε τις μεθόδους του Βελάρ από πρώτο χέρι... ίσως καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον μέχρι τότε. Όταν αφέθηκε ελεύθερος ήταν λιώμα, ένας αγνώριστος ανθρώπινος πολτός. Ήταν τσακισμένος, σακατεμένος, κομματιασμένος.

Ο Παουλίνο Σκαρφό και ο Αντόνιο Μάρκες ανέλαβαν να τον φροντίσουν. Ακριβώς το μεσημέρι της 22ης Οκτωβρίου του 1929, ο επιθεωρητής Βελάρ έφευγε από το γραφείο του για να γευματίσει στο σπίτι του - 100 περίπου μέτρα από το αρχηγείο της αστυνομίας. Κατέβηκε στο δρόμο και προχώρησε με ταχύ βήμα προς τη γωνία. Εκεί ήταν δύο παρκαρισμένα αυτοκίνητα που του φάνηκαν ασυνήθιστα. Όμως ο Βελάρ δεν ήταν δειλός και συνέχισε το δρόμο του χωρίς να πάρει τα μάτια του από τα πρόσωπα των ανδρών καθώς τον πλησίαζαν. Έφτασαν στο ύψος του και μόνο τότε ένιωσε ο Βελάρ ότι είχε χάσει το παιχνίδι. Δεν είχε χρόνο να αντιδράσει. Έτσι όταν άκουσε μια φωνή πίσω του να λέει «Ο επιθεω-

ρητής Βελάρ;», γύρισε και τότε έγινε η έκρηξη. Ένοιωσε σαν μια απίστευτα δυνατή κλωτσιά να του τσακίζει το πρόσωπο. Σαν μια φωτιά να γλιστρά μέσα στα μάτια του, στη μύτη του, στο στόμα του, σε κάθε άνοιγμα. Έπεσε τέξα.

Η εγχείρηση απαιτούσε από τους χειρουργούς απόλυτη ακρίβεια. Του έριξαν με την κοντόκαννη στο πρόσωπο, προφανώς επειδή δεν ήθελαν να τον σκοτώσουν αλλά να τον παραμορφώσουν για πάντα. Κάτι που σαφώς πέτυχαν. Το ιατρικό ανακοινωθέν αναφέρει ότι ο Βελάρ είχε χάσει το αριστερό του μάτι, η άνω γνάθος είχε θρυμματιστεί, έχασε όλα σχεδόν τα δόντια του (ο ρεπόρτερ της *La Prensa* έγραψε με παραστατικό ύφος ότι «...αρκετά δόντια κόλλησαν στις σόλες των παπουτσιών των αστυνομικών») και είχε ξεκολλήσει και το μεγαλύτερο μέρος της μύτης του. Την επόμενη μέρα το ανακοινωθέν αναφέρει ότι οι γιατροί προχώρησαν σε επέμβαση για να σώσουν το αριστερό του μάτι. Για το υπόλοιπο της ζωής του, ο Βελάρ έμεινε με μισό πρόσωπο.

Ποιος το έκανε; Αν και το στόμα του είχε σχεδόν εξαφανιστεί, ο Βελάρ κατόρθωσε να μουρμουρίσει στο διευθυντή της ασφάλειας Φέλιξ ντε λα Φουέντε δύο ονόματα - τα ονόματα των δύο αντρών που βγήκαν από το αυτοκίνητο και ήρθαν κατά πάνω του. Τους κατονόμασε χωρίς δισταγμό και όταν επρόκειτο για αναγνώριση, ο Βελάρ δεν έκανε λάθη. Τα ονόματα ήταν Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι και Παουλίνο Σκαρφό.

Η *Critica* δεν έχασε χρόνο και δημοσίευσε ένα πορτρέτο του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι (η συνήθης αντίδρασή της έπειτα από οποιοδήποτε έγκλημα) ως θεωρούμενου υπαίτιου. Η αστυνομία του Ροζάριο μπήκε σε επιφυλακή. Όλο το διαθέσιμο προσωπικό βγήκε στους δρόμους και τα σοκάκια μέσα κι έξω από το Ροζάριο. Ο αστυνομικός διευθυντής του Ροζάριο τηλεγράφησε εσπευσμένα στον ομόλογό του στο Μπουένος Άιρες... «Παρακαλώ όπως συλλάβετε τον Σκαρφό, τον Ντι Τζιοβάνι και έναν τρίτο, που επιβαίνουν σε αυτοκίνητο χρώματος μπλε σκούρου, οι οποίοι κατηγορούνται για βαριές σωματικές βλάβες εναντίον του επιθεωρητή Χουάν Βελάρ...».

Παρά τη γενική κινητοποίηση όμως η ασφάλεια δεν έκανε καμία πρόοδο στις έρευνές της. Οι λεπτομέρειες της

επίθεσης απλά προστέθηκαν στον πλούσιο φάκελο του Ντι Τζιοβάνι.

Αν και ο Βελάρ επέμενε μέχρι το τέλος της ζωής του ότι του είχε επιτεθεί ο Ντι Τζιοβάνι, έχουμε τη βεβαιότητα ότι ο Ντι Τζιοβάνι, μπορεί μεν να γνώριζε το σχέδιο και να υποστήριξε την ενέργεια, δεν ήταν όμως ο ίδιος παρών στο Ροζάριο εκείνη την περίοδο. Οι πληροφορίες που έχουμε στη διάθεσή μας δείχνουν ότι αυτοί που συμμετείχαν ενεργά ήταν ο Παουλίνο Σκαρφό, ο Μιγκέλ Αρκάνχελ Ροσίγια, ο Ουμπέρτο Λαντσότι και ο Αντόνιο Μάρκες. Τον πυροβολισμό στο Βελάρ πρέπει να έριξε ο Ροσίγια.

Το όπλο της επίθεσης βρέθηκε αργότερα σε ένα διαμέρισμα που είχε νοικιάσει ο Ντι Τζιοβάνι στο Μπουρσάκο. Ήταν ένα σύγχρονο βελγικό όπλο μεγάλης ισχύος. Το είχε αγοράσει ο Εμίλιο Ουριόντο από τη συμμορία Ρασέτι, είναι όμως αρκετά πιθανό να το είχε πάρει ο Παουλίνο Σκαρφό που αργότερα (προς το τέλος του 1930) ζούσε στο ίδιο διαμέρισμα με το Σεβερίνο.

Όπως και να είχε, η επίθεση εναντίον του Βελάρ εκτίναξε στα ύψη το ηθικό των «απαλλοτριωτών» και τους ενθάρρυνε να συνεχίσουν τον αγώνα τους.

Η επίθεση εναντίον του Βελάρ έγινε όταν η εκστρατεία για την απελευθέρωση του Ραντοβίτσκι κορυφωνόταν. Ήδη ο Ντι Τζιοβάνι είχε συνειδητοποιήσει ότι θα έμενε όλο και πιο μόνος στην εκτέλεση των σχεδίων του. Σε ένα γράμμα στη Ζοζεφίνα Σκαρφό έγραφε με ανησυχία:

«...Αυτό που συνέβη με το τελευταίο χτύπημα ήταν ακόμη ένα θλιβερό θέαμα. Αν και αυτή τη φορά τη θλίψη προκάλεσαν οι αυτοαποκαλούμενοι σύντροφοι του συνδικαλιστικού τμήματος. Προσδοκούν να εξασφαλίσουν επιείκεια για το Σιμόν μας (Ραντοβίτσκι) από τον ίδιο τον αρχιδολοφόνο (Ιπόλιτο Ιριγκόγεν) της Σάντα Κρουζ και της ματωμένης εβδομάδας του Γενάρη (η Τραγική Εβδομάδα του 1919). Που χάθηκε και που κρύβεται άραγε η παλικαριά, η συνέπεια, το επαναστατικό πνεύμα και η μαχητική διάθεση που ήταν κάποτε η πιο λαμπρή αρετή αυτού που σήμερα δεν είναι παρά η σκιά του προηγούμενου εαυτού του. Αυτή είναι η FORA; Μπορεί αυτό να είναι αναρχισμός; Είναι αυτοί τα

πνευματικά αδέρφια της Λουίζα Λαγιάνα³; Τι θλιβερό θέαμα! Ναι, αγαπημένη μου φίλη, θα φτάσει η 25η Μαΐου, η επέτειος εκείνης της άλλης επανάστασης που μπόρεσε να δώσει μια επίφαση έθνους σε αυτό το άκρο της Αμερικής, αλλά δεν θα υπάρξει συγγνώμη από το χασάπη Ιριγκόγεν! Για αυτό να είσαι σίγουρη. Χρειάζονται άλλες μέθοδοι, άλλες μορφές αγώνα για να επιβάλλουμε τις επιθυμίες μας σε αυτούς που κυβερνούν. Πρέπει να απαιτούμε με τρόπο γενναίο και περήφανο κι όχι να εκλιπαρούμε γονατιστοί».

Μερικούς μήνες πριν από αυτό, ήταν έντονα επικριτικός προς τους ανθρώπους της *La Antorcha* που, κατά βάθος, τον συμερίζονταν στην εκστρατεία του εναντίον της *La Protesta* και τον θαύμαζαν μολονότι δεν συμφωνούσαν με τις μεθόδους του. Έτσι έγραψε στη Φίνα, «Επισυνάπτω ένα δημοσίευμα από τη *La Protesta* (σε παρακαλώ να μου το επιστρέψεις όταν το διαβάσεις) ώστε να πάρεις μια ιδέα για τη νέα, σιωπηρή συμμαχία ανάμεσα στις δύο «παρατάξεις» που αντιμάχονται για την ηγεμονία στον αναρχικό χώρο. Ο Ντε Σαντιγιάν έκανε έκκληση στους αναρχικούς της οδού Βενεζουέλα⁴ και μοιάζει βέβαιο ότι οι άοκνες και επίμονες προσπάθειές του βρήκαν ανταπόκριση. Διάβασες το φύλλο 284 της *La Antorcha* (12 Ιανουαρίου); Λοιπόν, διάβασε προσεκτικά το άρθρο του Οράσιο Μπανταράκο με τίτλο «Ηθική καθοδήγηση» και το «Τα όπλα μας» του Μπαλμπουένα. Πρόκειται για δύο μνημεία υποκρισίας. Αυτοί οι δύο σύντροφοι διαρκώς αναιρούν, ανασκευάζουν, αναθεωρούν και κρίνουν, καταδικάζουν, αποδεικνύουν και μετά αρχίζουν το κήρυγμα».

Αυτή η αντίδραση του Ντι Τζιοβάνι ήρθε επειδή οι δύο συντάκτες της *La Antorcha*, αφού αφιέρωσαν ύμνους σε μορφές όπως οι Ασκάσο και Ντουρούτι και ενώ αποκαλούσαν τον Αλεχάντρο Σκαρφό και τον Ολιβέρο ήρωες, καταδίκασαν τους απαλλοτριωτές αναρχικούς.

Ο Ντι Τζιοβάνι περιέγραφε τον Μπαλμπουένα ως «..κλεφτοκοτά και τρομοκρατή-μαϊμού», και απευθυνόμενος ευ-

³ Εργαζόμενη από το Ροζάριο, που σκοτώθηκε από την αστυνομία κατά τη διάρκεια διαδήλωσης.

⁴ Αναφορά στους *antorchistas*

ρύτερα... «μίξερτοι ευνούχοι, είστε ανίκανοι να διακρίνετε το καλό από το κακό και σκέφτεστε μονάχα τις κοιλιές σας...».

Όπως είναι σαφές για τον Ντι Τζιοβάνι δεν υπήρχε μέση οδός. Όποιος δεν ήταν μαζί του ήταν εχθρός. Δεν ήταν ο χαρισματικός ηγέτης που θα προσηλύτιζε τον κόσμο με το χαμόγελο και τη δημαγωγία. Ήθελε να δίνει ο ίδιος το παράδειγμα για όσα υποστήριζε και έτσι αρνιόταν να δεχτεί ότι μπορεί κάποιος να μην τον καταλαβαίνει. Στο γράμμα που αναφέραμε πιο πάνω εξηγεί τη μοναχική και σκληρή στάση του... «Ενάντια σε όλα αυτά όμως, αγαπημένη μου, κρατάμε γερά, και θα διατηρήσουμε σταθερό το πηδάλιο στην Αργώ μας στην επίμονη αναζήτηση για το χρυσόμαλλο δέρας των ονείρων μας, με όλη τη φλόγα και την τόλμη της νιότης μας, χωρίς να δίνουμε σημασία στις συνεχείς στρεβλώσεις κάποιων που θέλουν να χειραγωγήσουν την αυθεντική, ηθική ουσία της αναρχικής εξέγερσης, σύμφωνα με τις διαθέσεις της πλειοψηφίας, καχύποπτοι απέναντι σε οτιδήποτε αυθόρμητο και ανιδιοτελές».

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΜΕ ΕΝΑ ΣΑΡΑΝΤΑΠΕΝΤΑΡΙ ΚΟΛΤ

«...και να αλλάξουμε αυτό το πιάτο φαΐ με την απί-
στευτη κληρονομιά του ανέφικτου.»

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι
Αποσπάσματα από το Βασίλειο της Ψυχής

Το πρωί της 24ης Δεκεμβρίου 1929, ο Ιπόλιτο Ιριγκόγεν έγινε στόχος μιας αναπάντεχης απόπειρας δολοφονίας. Ο πρόεδρος της Αργεντινής διέφυγε σώος και ο υποψήφιος δολοφόνος του Γκουαλτερία Μαρινέλι ξυλοκοπήθηκε και πυροβολήθηκε από τους σωματοφύλακές του. Γενικά δεν δόθηκε μεγάλη έκταση στο γεγονός και θεωρήθηκε ότι το όλο συμβάν ήταν προϊόν ενός ανισόρροπου μυαλού. Ο Ιριγκόγεν διέταξε η κηδεία του υποψήφιου δολοφόνου του να γίνει δημοσία δαπάνη ενώ φρόντισε ώστε η χήρα του Μαρινέλι να λαμβάνει ένα μηνιαίο επίδομα των 100 πέσος από τα έσοδα του εθνικού λαχείου.

Η *La Protesta* αποκήρυξε την απόπειρα, επισημαίνοντας ότι ο Ιριγκόγεν ήταν σημαντικότερος για τους αναρχικούς ζωντανός παρά νεκρός (καθώς εάν ζούσε, θα συνέχιζε να κάνει λάθη, ενώ νεκρός θα γινόταν θρύλος). Ο μοναδικός που επιδοκίμασε την πράξη του Μαρινέλι ήταν ο Ντι Τζιοβάνι σε ένα άρθρο του στη *L' Adunata dei Refrattari* της Νέας Υόρκης. Ο Ντι Τζιοβάνι εξήγησε ότι η απόπειρα του Μαρινέλι εναντίον της ζωής του Ιριγκόγεν είχε προετοιμαστεί στην παραμυθη λεπτομέρεια και ο Μαρινέλι υπήρξε μέλος της αναρχικής

ομάδας *Nueva Era* και είχε προηγούμενη εμπειρία από «πράξεις αντεκδίκησης» από μια επίθεση που έγινε εναντίον ενός ξενοδοχείου στο Ποσίτος της Ουρουγουάης. Αργότερα, σε ένα άρθρο για τον Ιπόλιτο Ιριγκόγεν, ο Ντι Τζιοβάνι έκανε μια πρωτότυπη ανάλυση του χαρακτήρα του «μαλλιαρού» όπως ήταν γνωστός ο Ιριγκόγεν. Το άρθρο είχε τον τίτλο «Ιριγκόγεν, ο Καουντίγιο» και μεταξύ άλλων ανέφερε «...αν η Αργεντινή είναι η πατρίδα του καουντιγισμού τότε ο Ιπόλιτο Ιριγκόγεν είναι το απόλυτο πρότυπο του Καουντίγιο... ένα απεριόριστο μείγμα μαφιόζου και μέλους της Καμόρα που χαρακτηρίζεται από την πλήρη έλλειψη ιπποτισμού και γενναιότητας, που τουλάχιστον χαρακτηρίζαν έναν γκαούτσο... Σε 60 χρόνια πολιτικής ζωής - 60 χρόνια δολοπλοκιών καλυμμένα πίσω από τον τσαρλατανισμό της δημαγωγίας - ο Ιριγκόγεν κέρδισε δύο φορές τις εκλογές για το υψηλότερο αξίωμα της Δημοκρατίας. Οι πιο άγριες και αιματηρές πράξεις του έγιναν κατά την πρώτη θητεία του ως πρόεδρος... ήταν η προσφορά του, προϊόν της βαθιάς αγάπης που έτρεφε ως «πατέρας του έθνους» και «πατέρας των φτωχών», τίτλος που συγκαλύπτει τον πραγματικό του εαυτό, δημιουργήμα της χαμερπούς κολακείας του περιγυρού του».

«...Κι όπως ο λύκος χάνει το τρίχωμα αλλά όχι και την πονηριά του», συνεχίζει ο Ντι Τζιοβάνι, «έτσι κι ο Ιριγκόγεν όταν επανήλθε στην εξουσία άρχισε πάλι να τυραννά τη χώρα με νέες σφαγές προλετάρων. Στο Σαν Φρανσίσκο και την Κόρντομπα οι απεργοί που ζητούσαν ανθρώπινη μεταχείριση έλαβαν αίμα και φωτιά. Και δύο μόλις μήνες πριν, στην προσχεδιασμένη τραγωδία της πλατείας Όνσε, οι διαμαρτυρίες για το φόνο του Κάρλος Ουάσινγκτον Λενσίνας, που εκτελέστηκε κατόπιν προσωπικής εντολής του Καουντίγιο, πνίγηκαν σε ένα λουτρό αίματος.»

Όμως στα τέλη του 1929 η κύρια έγνοια του Ντι Τζιοβάνι ήταν ότι δεν είχε κατορθώσει να ελευθερώσει τον Αλεχάντρο Σκαρφό, καθώς και το ότι δεν μπόρεσε να προσφέρει στη Ζοζεφίνα ένα σπίτι για να μείνουν μαζί.

Είχε πέσει σε απογοήτευση και μελαγχολία. Την παραμονή των Χριστουγέννων έγραφε στην αγαπημένη του: «Βράδυ Χριστουγέννων. Η καταγίδα προσπαθεί να πνίξει τη δυσφο-

ρία μας με την εκκωφαντική βοή της με τον ίδιο τρόπο που δυο πεταλούδες χάνουν τη ζωή τους ανάμεσα στα δάχτυλα ενός μοχθηρού παιδιού.

Τα πάντα έχουν σταματήσει στα όρια της έλευσης του θανάτου. Σήμερα για χριστουγεννιάτικο δώρο (σε μια ημέρα που συνδέεται με αξέχαστες αναμνήσεις από τότε που ήμουν παιδί) θέλω να σου προσφέρω όλες τις σκέψεις μου. Στο δίνω μπροστά στα μάτια σου.».

Επτά ημέρες αργότερα, την παραμονή της πρωτοχρονιάς, ο Ντι Τζιοβάνι της έγραφε, «Το τέλος του παλιού χρόνου. Ενός χρόνου με ανεκπλήρωτες προσδοκίες. Μία παλινδρομηση μεταξύ χαράς και θλίψης. Πικρές στιγμές ανακατεμένες με απολαύσεις χωρίς όρια. Σχεδόν όλα μάταια. Ένας χρόνος γεμάτος ξάγρυπνες νύχτες και ημέρες που περνούσαν ονειροπολώντας. Ένας χρόνος πέρασε χτίζοντας φανταστικά και απίθανα κάστρα στον αέρα. Ένας χρόνος με μελαγχολία και τραγούδια νοσταλγίας. Το τέλος του παλιού χρόνου, έχεις μπει στην καρδιά μου σαν ένα παγωμένο, εξαϊλωμένο χέρι, σαν ένα αμάχητο τεκμήριο της ζωής που πέρασε... Ο Σείριος δείχνει το δρόμο χαμογελώντας κι εγώ τρέχω βιαστικά προς το πεπρωμένο μου, με το φιλί του στο μέτωπό μου».

Στις 20 Ιανουαρίου του 1930, ο Αγκοστίνιο Κρεμονέζι δολοφονήθηκε στο Πάρκο Ανεξαρτησίας του Ροζάριο. Άλλο ένα έγκλημα που θα έμνε ατιμώρητο. Η αστυνομία βιάστηκε να αποδώσει την ευθύνη στον Ντι Τζιοβάνι. Από τη μεριά του ο Ντι Τζιοβάνι αρχικά υποπετεύθηκε πως ο θάνατος του Κρεμονέζι ήταν αντίποινα των protestistas για τη δολοφονία του Λοπέξ Αράνγκο. Αργότερα ωστόσο, ο Ντι Τζιοβάνι δήλωσε πως ήταν πεπεισμένος πως ο Κρεμονέζι δολοφονήθηκε από την αστυνομία.

Στην ιστορία του Αγκοστίνιο Κρεμονέζι βρίσκουμε άλλη μια από τις προσωπικές τραγωδίες του αναρχισμού. Δολοφονήθηκε σε ηλικία 24 ετών. Γεννήθηκε στην Πάβια, στη βόρεια Ιταλία. Ήταν αναρχικός από τα εφηβικά του χρόνια και αργότερα έμεινε στη Γαλλία ζώντας μαζί με άλλους Ιταλούς εξόριστους πριν έρθει στην Αργεντινή. Οι γονείς του, Φορτουνάτο και Αντζελα Κολόμπο και τα αδέρφια του Εμίλιο και Αντέλε, εγκαταστάθηκαν στο Ροζάριο. Ο ίδιος έμεινε στο Μπουένος Άιρες όπου ήρθε σε επαφή με την ομάδα της

Culmine του Ντι Τζιοβάνι. Ο Ντι Τζιοβάνι τον τοποθέτησε διαχειριστή της *Culmine* η οποία το 1928 τύπωνε 3.000 με 4.000 φύλλα. Τα δολάρια που έστελναν οι Ιταλοί αναρχικοί από τις ΗΠΑ για να βοηθήσουν τον Ντι Τζιοβάνι ήταν πληρωτέα στο όνομα του Κρεμονέζι.

Την ημέρα ο Κρεμονέζι δούλευε σερβιτόρος στην καντίνα της Τράπεζας της Γαλλίας. Ήταν ένας μορφωμένος νεαρός με δυο χρόνια δευτεροβάθμιων σπουδών που μιλούσε και γαλλικά. Προπαγάνδιζε τις αναρχικές ιδέες ανάμεσα στους συναδέλφους τους στο ξενοδοχείο Παλάς της οδού Βικτόρια 438 περηφανευόταν για το ότι ήταν ένας επιδέξιος τρομοκράτης και αφηγούταν την ιστορία της ληστείας στη Σίτιμπανκ σαν να ήταν κι ο ίδιος εκεί.

Προφανώς ήξερε κάποια πράγματα για την προετοιμασία της βομβιστικής επίθεσης στο ιταλικό προξενείο, επειδή ο υπάλληλος του προξενείου Αντζελο Πιτσοκάρο τον αναγνώρισε σε φωτογραφίες ως έναν από αυτούς που τριγυρούσαν λίγες μέρες πριν. Όμως ο Κρεμονέζι δεν είχε καμία σχέση με την έκρηξη. Ενώ πρέπει να ήταν στον αρχικό σχεδιασμό, αυτό που είχε στο μυαλό του ο Ντι Τζιοβάνι του φάνηκε την τελευταία στιγμή πολύ φριχτό ή ίσως το μυαλό του να βρισκόταν αλλού αφού είχε ερωτευτεί τη Μαρία Μποσίνι, μια Ιταλίδα που ζούσε στο Ροζάριο.

Εδώ αρχίζει και η τραγωδία του. Η κοπέλα του επέμενε για μια ήσυχη ζωή· θα έπρεπε να απαρνηθεί τις ιδέες του. Πράγματι άρχισε να εξοικειώνεται με την ιδέα της ησυχίας, της άνεσης και της ρουτίνας του νοικοκυριού. Πως όμως; Είναι δύσκολο να εγκαταλείψεις τους συντρόφους σου στη μέση των σχεδίων τους.

Χρησιμοποιώντας μια πρόφαση απέναντι στον Ντι Τζιοβάνι, ο Κρεμονέζι έφυγε από το Μπουένος Άιρες στις 10 Μαΐου του 1928 (15 μέρες πριν από την έκρηξη στο προξενείο) με προορισμό το Ροζάριο. Εκεί έπιασε δουλειά στο μαγαζί του πατέρα του όμως φαίνεται πως ήθελε να κόψει όλους του δεσμούς του με το πολιτικό του παρελθόν και το Ροζάριο - όπου το αναρχικό κίνημα έπαιζε σημαντικό ρόλο - δεν προσφερόταν για αυτό. Έτσι στις 23 Μαΐου του 1928 ο Κρεμονέζι ταξίδεψε για την Κόρντομπα όπου βρήκε δουλειά ως σερβιτόρος με το ψευδώνυμο Μπονιφάτι.

Μετά την έκρηξη της βόμβας στο προξενείο, το όνομα και η φωτογραφία του Κρεμονέζι βρίσκονταν στα αστυνομικά γραφεία όλης της χώρας μαζί με αυτά του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Ο Κρεμονέζι έμαθε από τις εφημερίδες ότι ήταν ύποπτος και παραδόθηκε στην αστυνομία. Δήλωσε ότι όντως ανήκε στην ομάδα της *Culmine* και υπήρξε διαχειριστής της για δύο μήνες, προτού αποσυρθεί από την ομάδα. Πρόσθεσε ακόμα ότι είχε αποστασιοποιηθεί από την επίθεση στο προξενείο και ότι «αυτό που θέλω σήμερα είναι να τακτοποιηθούμε με την κοπέλα μου».

Ο Κρεμονέζι κρατήθηκε για έξι ημέρες και μετά αφέθηκε ελεύθερος. Σε αυτές τις έξι ημέρες ο Κρεμονέζι έσπασε. Προφανώς η απελευθέρωσή του ήταν με ειδικούς όρους. Δούλευε για την αστυνομία με δύο τρόπους: συνεχίζοντας να συχνάζει σε αναρχικές συναντήσεις και πληροφορώντας την αστυνομία για ό,τι συνέβαινε. Έχουμε αδιάσειστες αποδείξεις ότι ο Αγκοστίνο Κρεμονέζι ήταν πληροφοριοδότης της αστυνομίας: ένα ιδιόχειρο σημείωμα από τον επιθεωρητή Ντε Λα Φουέντε, επικεφαλής των επιθεωρητών του Ροζάριο, προς το συνάδελφο του στο Μπουένος Άιρες. Το σημείωμα αυτό είχε ημερομηνία 21 Ιανουαρίου 1930 κι έλεγε τα εξής: «Σήμερα, στις 09:30 περίπου, δύο άγνωστοι δολοφόνησαν τον Αγκοστίνο Κρεμονέζι, τον οποίο η αστυνομία γνώρισε αρχικά από τη δραστηριότητα του στον αναρχικό χώρο κι έπειτα από τις φιλικές σχέσεις που διατήρησε με τη διεύθυνσή μας...».

Η πεποίθησή μας είναι ότι ο Ντι Τζιοβάνι ποτέ δεν έμαθε, ή ποτέ δεν θέλησε να μάθει οτιδήποτε σχετικό με την προδοσία του Κρεμονέζι. Όμως στην ομάδα της *Culmine* υπήρχαν κάποιοι που γνώριζαν, καθώς στις 10 Ιουλίου 1928 - ενάμιση μήνα μετά την έκρηξη στο ιταλικό προξενείο - μια αναφορά προς τη Διεύθυνση Ασφαλείας του Μπουένος Άιρες έλεγε μεταξύ άλλων: «...ο Αγκοστίνο Κρεμονέζι ήταν στο σπίτι της οδού Ομήρου 250 (το σπίτι του Ντι Τζιοβάνι) σε επίσκεψη στη γυναίκα του Ντι Τζιοβάνι. Αργότερα μπήκαν δύο άτομα, ο ένας ψηλός και ντυμένος στα μαύρα κι ο άλλος μικρόσωμος. Είπαν στη γυναίκα ότι ο Κρεμονέζι ήταν ανεπιθύμητος γιατί ήταν προδότης και ρουφιάνος και θα του τίναζαν τα μυαλά στον αέρα».

Ο Κρεμονέζι δούλευε για την αστυνομία. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι τα γράμματα που του έστειλε ο Ντι Τζιοβάνι έπεσαν στα χέρια της αστυνομίας του Ροζάριο. Η τραγική ειρωνεία είναι ότι σε ένα από αυτά ο Ντι Τζιοβάνι έγραφε: «Σου συστήνω να μην γράψεις σε κανέναν από εμάς καθώς η αστυνομία μας παρακολουθεί στενά και αδιάκοπα. Δεν χρειάζεται να τους παρασχύουμε τα όπλα για να μας αποτελειώσουν. Μου φαίνεται ότι η δυσπιστία είναι ένα από τα μεγαλύτερα χαρίσματα στον άνθρωπο, το οποίο δεν θα έπρεπε κανείς να εγκαταλείπει. Όπως βλέπεις είμαι καλά όπως πάντα, ενάντια στη θέληση του Θεού και των φίλων του». Και κλείνει, «δώσε τους χαιρετισμούς μου στο Ραμέ και πες του ότι δεν θα ησυχάσω μέχρι να τον τσακώσω από τα αυτιά.»

Ο Ραμέ συνελήφθη στο Ροζάριο τον Αύγουστο του 1929, κατηγορούμενος για επίθεση στο τραμ. Φυσικά ο Κρεμονέζι συνελήφθη μαζί του αλλά σύντομα αφέθηκε ελεύθερος. Το ίδιο συνέβη και το Νοέμβριο του 1928 όταν εξεργάγησαν δύο βόμβες στο Ροζάριο. Συνελήφθησαν δεκατρείς αναρχικοί, ανάμεσά τους κι ο Κρεμονέζι, ο οποίος και πάλι σε λίγες ώρες ήταν ελεύθερος. Προφανώς συμπεριλήφθηκε στους συλληφθέντες για να αποφύγει τις υποψίες των συντρόφων του.

Φαίνεται όμως πως η αστυνομία ανταμείβει άσχημα τους πληροφοριοδότες της. Ας εξετάσουμε το θάνατο του Κρεμονέζι. Το πτώμα του βρέθηκε στο πάρκο Ανεξαρτησίας. Η αστυνομία εξέδωσε μια ανακοίνωση - αντιγραφή του ρεπορτάζ των εφημερίδων. Η *La Prensa* π.χ. έγραψε: «Το άτομο που δολοφονήθηκε χθες το βράδυ αποκαλύφθηκε πως ήταν ένας επικίνδυνος αναρχικός. Πιθανότατα οι δράστες ανήκουν στην ίδια συνομοταξία. Το πρωί η αστυνομία αναγνώρισε από τα αποτυπώματα το άτομο που δολοφονήθηκε σε μια απόμακρη τοποθεσία του πάρκου Ανεξαρτησίας. Είναι ένας γνωστός αναρχικός με σημαντική επιρροή στους κύκλους των εξτρεμιστών και με μακροχρόνια δράση στην πρωτεύουσα. Ο Κρεμονέζι συνελήφθη για ανάκριση σχετικά με την επίθεση εναντίον του διευθυντή ασφαλείας του

¹ Για πολλά χρόνια η αστυνομία του Ροζάριο υποστήριζε ότι ο Βελάρ πίστευε πως ήταν ο Κρεμονέζι αυτός που παρείχε τις πληροφορίες που χρειάζονταν για να πετύχει η

Ροζάριο, Χουάν Βελάρ¹. Θεωρήθηκε πληροφοριοδότης και άρχισε να αναζητείται. Έπειτα μια μέρα εμφανίστηκε με τη θέλησή του στις αρχές όπου δήλωσε ότι ήθελε να διακηρύξει την αθωότητά του. Ωστόσο οι αστυνομικές αρχές δεν έμειναν ικανοποιημένες. Στη συνέχεια εξαφανίστηκε από το Ροζάριο για να επιστρέψει αργότερα δουλεύοντας στο κατάστημα του πατέρα του στο Μορένο στην οδό στρατηγού Λοπέζ. Χθες το βράδυ ένας αστυφύλακας, έπειτα από πληροφορίες που έδωσε ένας νεαρός, ανακάλυψε ένα πτώμα στη λεωφόρο Μανόλιας κοντά στην εξέδρα του γηπέδου της Νιούελς Ολντ Μπόις. Μία περιοίκος κατέθεσε ότι είχε δει τρεις άνδρες να περνούν και ύστερα ο ένας από αυτούς φώναξε: «Μη με σκοτώνετε!». Ακούστηκαν δύο πυροβολισμοί. Είδε τρεις ανθρώπους να κυλιούνται στο έδαφος παλεύοντας μέχρι που οι δύο σηκώθηκαν και απομακρύνθηκαν τρέχοντας. Ο Κρεμονέζι είχε μια πληγή από μαχαίρι αριστερά στο στήθος, ένα βαθύ τραύμα στην πλάτη, μια σφαίρα στο αριστερό μάγουλο κι άλλη μία στο στήθος στο ύψος της καρδιάς. Και οι δύο πυροβολισμοί είχαν ριχτεί εξ επαφής. Προφανώς ένας φόνος μαφιόζικου τύπου. Ο αρχιεπιθεωρητής Ντε Λα Φουέντε επικοινώνησε τηλεφωνικά με τον ομολόγό του στην πρωτεύουσα, Σαντιάγκο.».

Την επόμενη μέρα (24 Ιανουαρίου 1930) η *La Prensa* δημοσίευσε τη δεύτερη εκδοχή της αστυνομίας: «Οι αρχές είναι βέβαιες ότι οι δολοφόνοι ήταν άτομα από το χώρο των εξτρεμιστών που ζητούσαν εκδίκηση για τις πληροφορίες που παρείχε στην αστυνομία ο Κρεμονέζι σχετικά με δραστηριότητες των αναρχικών. Είναι γνωστό ότι ένας μυστικός πράκτορας είχε επαφές με τον Κρεμονέζι ο οποίος τον ενημέρωνε για τις δραστηριότητες των εξτρεμιστών, καταφέροντας έτσι να βάλει ένα τέλος στις τρομοκρατικές ενέργειες που έλαβαν χώρα στην πόλη ενάντια σε τραμ. Μερικές εβδομάδες νωρίτερα, ο Κρεμονέζι εξέφρασε στην αστυνομία το φόβο του

επίθεση εναντίον του. Αυτό σημαίνει ότι ο Βελάρ ήταν μεταξύ αυτών που πίστευαν ότι ο Κρεμονέζι ήταν «διπλός πράκτορας». Εκδικήθηκε στέλνοντάς τον στο θάνατο. Μια λεπτομέρεια που δεν μπορεί παρά να βάζει σε σκέψεις είναι ότι ο Κρεμονέζι πυροβολήθηκε στην αριστερή πλευρά του προσώπου, εκεί που χτυπήθηκε και ο Βελάρ.

ότι επρόκειτο να δολοφονηθεί από τον Ντι Τζιοβάνι καθώς πίστευε ότι ο τελευταίος είχε ανακαλύψει τις διασυνδέσεις του με τις αρχές. Λίγες ημέρες πριν πεθάνει, ο Κρεμονέζι παρακάλεσε τον αξιωματικό με τον οποίο συναντιόταν να τον φέρει σε επαφή με τον υποδιοικητή της ασφάλειας, Μαρσελίνο Καλάμπε και κανονίστηκε ένα ραντεβού. Ο Καλάμπε εμφανίστηκε κανονικά, όχι όμως κι ο Κρεμονέζι ο οποίος δεν ξαναφάνηκε μέχρι που βρέθηκε νεκρός. Ίσως ο Κρεμονέζι ήθελε να δει τον Καλάμπε για να του παραδώσει τον Ντι Τζιοβάνι και τους συντρόφους του αλλά μετά έκανε πίσω είτε από φόβο είτε επειδή είχε πέσει στα χέρια τους. Έπειτα από έρευνα στο σπίτι του Κρεμονέζι, η αστυνομία κατάσχεσε 41 αναρχικά βιβλία, μια απόδειξη από ενέχυρο για ένα πιστόλι και άλλα μικροαντικείμενα. Δεν βρέθηκαν επιστολές ή άλλα έγγραφα. Ο αρχιεπιθεωρητής Σαντιάγκο γνωστοποίησε ότι οι Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, Παουλίνο Σκαρφό και Εμίλιο Ουριόντο είχαν ταξιδέψει οπλισμένοι για το Ροζάριο. Δρόμοι, μεταφορικά μέσα και τράπεζες ελέγχονται συστηματικά».

Και μετά... τίποτε. Οι εφημερίδες έπαψαν να ασχολούνται με το θάνατο του Κρεμονέζι και οι αστυνομικές έρευνες σταμάτησαν. Ούτε και η δικαιοσύνη ασχολήθηκε ιδιαίτερα. Ο φόνος του Κρεμονέζι μπήκε στο αρχείο. Η κοινή γνώμη το εξέλαβε ως ένα ακόμα έγκλημα του Ντι Τζιοβάνι. Ακόμα και μετά θάνατο, ο Ντι Τζιοβάνι θα χρεωνόταν για το φόνο του Κρεμονέζι.

Ωστόσο, είμαστε απόλυτα σίγουροι ότι ο Ντι Τζιοβάνι δεν είχε σχέση με το γεγονός. Πρώτον επειδή στις άλλες δύο περιπτώσεις (Λοπέζ Αράνγκο και Μοντάνια) δεν αρνήθηκε ποτέ τις κατηγορίες που του αποδόθηκαν αλλά αντίθετα, στα γραπτά του συνέχισε να τους επιτίθεται χωρίς να ενδιαφέρεται για το αν έτσι δίνει πειστήρια στην αστυνομία. Από την άλλη πλευρά, δεν έγραψε ποτέ το παραμικρό εναντίον του Κρεμονέζι. Μάλιστα σε μια επιστολή στη Φίνα στις 13 Φεβρουαρίου 1930 έγραφε: «Γλυκιά συντροφιά μου, μέσα στη διαρκή θλίψη που μας περιβάλλει, μια ακτίνα χαράς φωτίζει το δρόμο μας. Ο Ραμέ είναι ελεύθερος! Πόσα άλλαξαν! Είκοσι μέρες νωρίτερα από την ίδια πόλη μας ερχόταν η θλιβερή είδηση του θανάτου του Αγκοστίνιο Κρεμονέζι και τώρα έρχεται το νέο της απελευθέρωσης αυτού του καλού φίλου που χωρίς

να αφήσει το παραμικρό ίχνος, αρπάχτηκε μέσα από τα χέρια της αστυνομίας. Ποιος φταίει; Οι συνηθισμένοι. Πράγματι οι αστυνομικοί δεν διακρίνονται για την ευφυΐα τους αλλά τι μπορούμε εμείς άραγε να κάνουμε για αυτό; Μοιάζουν με αυτά τα αργόστροφα, ξεροκέφαλα παιδιά που όταν συναντήσουν δυσκολίες, δεν μπορούν να κάνουν τίποτε άλλο παρά να χτυπούν επιτόπου τα πόδια τους στο έδαφος».

Κλείνοντας, ο Ντι Τζιοβάνι κάνει μια ειρωνική αναφορά στις κατηγορίες των εφημερίδων εναντίον του για το φόνο του Κρεμονέζι και την απόδραση του Ραμέ. Σε μια άλλη παράγραφο προσθέτει: «Αν δεις τον Αινεία (Παουλίνο Σκαρφό) πες του ότι έστειλα το γράμμα στην Αμερική μέσω του περιοδικού *Reflejos* του Ροζάριο και ζήτα του να μου δώσει πληροφορίες για την υπόθεση. Είδες πως τα καταφέραμε με την απελευθέρωση του Ραμέ. Θα δεις και τη συνέχεια...!»

Η άλλη νύξη που έκανε ο Ντι Τζιοβάνι για το θάνατο του Κρεμονέζι έγινε σε μια επιστολή του προς τον αναρχικό σύντροφό του Ερρίκο στη Λυών της Γαλλίας στις 6 Φεβρουαρίου. Απαντώντας στο γράμμα του Ντι Τζιοβάνι ο Ερρίκο έγραφε στις 10 Μαρτίου 1930: «Ένωσα αγανάκτηση διαβάζοντας στο γράμμα σου ότι ο Κρεμονέζι εξοντώθηκε από κάποια καθάρματα από αυτά που έχει μαζέψει αυτή η ιησουΐτικη εφημερίδα, η *La Protesta*. Είναι δυνατόν να έχουν φτάσει σε αυτό το σημείο στο όνομα της αναρχίας; Κι όμως, πρόκειται για την πιο χυδαία ιερά εξέταση που έχουν διαπράξει. Ο σύντροφος Κρεμονέζι, από το λίγο που τον γνώριζα, μου φάνηκε ένας σταθερός άνθρωπος με έντονη πίστη στις ιδέες μας. Γι' αυτό με θλίβει το πρόωρο τέλος του ενώ με πνίγει η διάθεση για εκδίκηση ενάντια σε αυτούς τους ιησουΐτες που κρύβονται πίσω από τα ιδανικά μας».

Αποκλείοντας από υπόπτους τους Ντι Τζιοβάνι και Παουλίνο Σκαρφό, οι οποίοι εκείνο τον καιρό βρισκόνταν στο Μπουένος Άιρες, όπως και το Ραμέ που βρισκόταν στη φυλακή, οι υποψίες πέφτουν στους αναρχικούς του Ροζάριο, πιθανά ως εκδίκηση για την προδοσία του Κρεμονέζι. Όμως παραδόξως η αστυνομία του Ροζάριο ούτε συλλήψεις έκανε ούτε συνέχισε τις έρευνες. Αρχέστηκαν στη δημοσίευση μας αφίσας με τη φωτογραφία του Ντι Τζιοβάνι με την οποία καλούσε για τη σύλληψη του «Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι ή

Πασκουάλ Ντι Τζιόρτζιο ή Νιβάντζιο Ντονισβέρε» ως πρωταίτιο για την επίθεση και τον τραυματισμό του επιθεωρητή Χουάν Βελάρ, τη δολοφονία του Αγκοστίνιο Κρεμονέζι ή Μπονιφάτι και πιθανή ανάμειξη στις τρομοκρατικές ενέργειες που έπληξαν την πρωτεύουσα το Μάιο του 1928.

Έπειτα - ως συνήθως - σιωπή.

Στην αναφορά που υπέβαλε στη διοίκηση ο επιθεωρητής Γκαριμπότο σχετικά με την τελευταία του συνομιλία με τον Ντι Τζιοβάνι, λίγο πριν εκτελεστεί, σημειώνει ότι: «...ως προς το φόνο του Κρεμονέζι, ο Ντι Τζιοβάνι εξέφρασε την ακλόνητη πεποίθηση ότι ήταν έργο της αστυνομίας του Ροζάριο...»

Ότι και να πούμε όμως θα είναι απλώς εικασία. Αφού τα δικαστήρια δεν ασχολήθηκαν ποτέ με την εξιχνίαση του γεγονότος (κι αυτό λέει πολλά από μόνο του) η όλη υπόθεση καλύφθηκε από ένα πέπλο υποψιών και αμφιβολιών.

Αρχές του 1930. Ήδη από τον Ιανουάριο, ο Ντι Τζιοβάνι είχε προγραμματίσει τη θεωρητική δραστηριότητα της χρονιάς. Ήθελε να εκδώσει ένα δεκαπενθήμερο αναρχικό περιοδικό στα ιταλικά που θα ήταν η φωνή των αντιφασιστών σε όλη τη Λατινική Αμερική. Ήθελε να κάνει μία σοβαρή δουλειά, υψηλής τεχνικά ποιότητας που θα γινόταν μια πλατφόρμα για τους κορυφαίους διανοητές του ιταλικού αναρχισμού. Οι γραφικές τέχνες ήταν το μεγάλο πάθος του και τις ανέλαβε ο ίδιος. Δεν ασχολήθηκε μόνο με το περιεχόμενο των εκδόσεων του αλλά και με την εμφάνισή τους. Όνειρό του ήταν να στήσει το δικό του τυπογραφείο όπου θα μπορούσε να εκδίδει ελευθεριακά βιβλία και προσούρες. Το 1930 συμπληρώνονταν 100 χρόνια από τη γέννηση του μεγάλου Γάλλου γεωγράφου και διανοούμενου Ελιζέ Ρεκλύ που ήταν ο αγαπημένος συγγραφέας του Ντι Τζιοβάνι. Είναι περίεργο το πώς ένας φανατικός ειρηνιστής όπως ο Ρεκλύ επηρέασε τόσο έναν άνθρωπο που η βία ήταν στο καθημερινό του πρόγραμμα ώστε να σχεδιάζει να εκδώσει τα άπαντα του Ρεκλύ με δικό του σχολιασμό.

Το να προσπαθείς κάτι τέτοιο ενώ βρίσκεσαι υπό κατάδωξη από την αστυνομία, σε ένα εχθρικό περιβάλλον και χωρίς οικονομική υποστήριξη μοιάζει κάτι παραπάνω από

ανεδαφικό. Ο Ντι Τζιοβάνι είχε κατά νου να βγάλει μια πολυτελή και μια φτηνή έκδοση η οποία όμως θα ήταν και αυτή εικονογραφημένη.

Για το σκοπό αυτό ζήτησε τη βοήθεια του Άλντο Αγκούτσι και άρχισε να διατηρεί τακτική αλληλογραφία με συντρόφους από την Ουρουγουάη, την Γαλλία και τις ΗΠΑ οι οποίοι μπορούσαν να ταξινομήσουν το υλικό και να τον βοηθήσουν να δημοσιεύσει μια πρότυπη έκδοση των έργων του Ρεκλύ. Η μεγαλύτερη βοήθεια ήρθε από τους Λουίτζι Φάμπρι και Ούγκο Τρένι, αναρχικούς διανοούμενους που ζούσαν εξόριστοι στο Μοντεβίδεο.

Το φαινομενικά εξωπραγματικό σχέδιο για ένα ιδιόκτητο τυπογραφείο από όπου θα έβγαιναν το δεκαπενθήμερο περιοδικό και τα άπαντα του Ρεκλύ έγινε πραγματικότητα χάρη στην ασάβινη θέληση του Ντι Τζιοβάνι. Είχε πολλά έξοδα και ο Ντι Τζιοβάνι δεν είχε ούτε μια δεκάρα στο όνομά του. Τι μπορούσε να κάνει για αυτό; Ήταν απλό. Δεν είχε παρά να εφαρμόσει την αναρχική «απαλλοτρίωση». Ένοπλη ληστεία. Θα την εφάρμοζε μαζί με αυτούς που ήταν έτοιμοι να τον ακολουθήσουν και στην κόλαση την ίδια... τον αχώριστο Παουλίνο Σκαρφό, το Χόρχε Ταμάγιο Γκαβιλάν (που φημιζόταν για το χιούμορ του και την ολύμπια ψυχραιμία του), τον Πάκο Γκονζάλες, το Μάριο Κορτούτσι, τον Μπραούλιο Ρόχας, το Ρομπέρτο Λοσάδα, το Χουάν Μάρκες, το Χοσέ Νούτι, το Φερνάντο Μαλβιτσίνι, τον Πραξίδη Γκαρίδο, το Φερνάντο Πόμπο, τον Εμίλιο Ουριόντο, τον Ουμπέρτο, το Χουάν Λοπέζ Ντουμπιέρες και τον ξανθό νεαρό, αγαπημένο του Ντι Τζιοβάνι, Σίλβιο Αστόλφι, που σύντομα επρόκειτο να αναλάβει έναν ασυνήθιστο ρόλο για να βοηθήσει τον αρχηγό του.

Άρχισαν να μαζεύουν όπλα για τις επιχειρήσεις τους, με προτίμηση στα Κολτ των 45 mm, διαμέτρομα πιστολιού ασύνηθες για τέτοιου είδους ενέργειες το οποίο δεν διέθετε η αστυνομία.

Η αισθηματική ζωή του Ντι Τζιοβάνι ήταν γεμάτη βάρσανα και δοκιμασίες. Η Τερεζίνα ζούσε στην Αβεγιανέδα. Το σπίτι της παρακολουθούταν διαρκώς από την αστυνομία αλλά η Επιτροπή Βοήθειας Φυλακισμένων κατάφερε να τη

φροντίζει σε σταθερή βάση. Ο Σεβερίνο ήξερε ότι το να την επισκεφθεί εκεί ισοδυναμούσε με το να έμπαινε σε ένα θανάσιμο δόκανο. Η Ζοζεφίνα έμπαινε με επιτυχία στον πέμπτο χρόνο των σπουδών της στο γυμνάσιο, όμως οι γονείς της και ο αδελφός της ο Αντόνιο δεν την άφηναν από τα μάτια τους. Πολύ σπάνια μπορούσε το ζευγάρι να βρεθεί και σε κάθε συνάντηση διέτρεχαν αμέτρητους κίνδυνους. Οι συνεννοήσεις για τα ραντεβού όφειλαν να είναι ασαφείς. Ο Σεβερίνο για παράδειγμα, έγραφε «Θα σε περιμένω τη Δευτέρα από τις 7 και μετά στο σταθμό του Σαν Ισίντορο στο μέρος που ξέρεις...». Ο Ντι Τζιοβάνι που ήταν συνέχεια στα πρωτοσέλιδα, ένας άνθρωπος στον οποίο καταλόγιζαν μια άνευ προηγουμένου αγριότητα, περίμενε υπομονετικά με τις ώρες για την αγαπημένη του σαν ερωτοχτυπημένος έφηβος.

Σχεδίαζε να ελευθερώσει τον Αλεχάντρο Σκαρφό και να το φυγαδεύσει στην Ευρώπη μαζί με την Αμέρικα Ζοζεφίνα. Για να μπορέσει όμως να βγει ελεύθερα από τη χώρα, καθώς ήταν ακόμα ανήλικη, και να μην τη στείλουν πίσω στους γονείς της, ο Ντι Τζιοβάνι έπρεπε να βρει κάποιο τρόπο. Και πράγματι βρήκε έναν τρόπο που ταίριαζε στη χαρακτηριστική περιφρόνηση που έδειχνε στους αστικούς θεσμούς και νόμους. Η Ζοζεφίνα θα ξέφευγε από τον έλεγχο των γονιών της αν παντρευόταν. Το να παντρευτεί το Σεβερίνο ήταν βέβαια αδύνατο. Τότε ποιον; Πολύ απλά θα παντρευόταν το Σίλβιο Αστόλφι, τον τυφλά αφοσιωμένο μαθητή του Ντι Τζιοβάνι.

Όπως σχεδιάστηκε έτσι κι έγινε, με τρόπο σχεδόν μυθιστορηματικό. Η Ζοζεφίνα είτε στους γονείς της ότι είχε ερωτευτεί το Σίλβιο Αστόλφι και ήθελε να παντρευτεί όσο το δυνατό πιο γρήγορα. Οι γονείς της ενέδωσαν στις επιθυμίες της, πιστεύοντας ότι ο γάμος θα την απομάκρυνε από την επιρροή του Ντι Τζιοβάνι. Δεν ήταν όμως όλα απλά κι ωραία. Η Ζοζεφίνα έγραψε στο Σεβερίνο στις 23 Φεβρουαρίου 1930: «Ξανθέ μου άγγελε, πήρα το γράμμα σου το τόσο γεμάτο από την αγάπη που πιστεύω πως είναι δική μου γιατί τη χρειάζομαι. Ήταν πολύ κρίμα που δεν ήξερα ότι ήσουν κι εσύ στο πάρκο. Η σύμπτωση είναι ότι εκείνη την ώρα σε σκεφτόμουν (όπως πάντα). Εκείνη όμως τη στιγμή λειτουργούσε η τηλεπάθεια και ο καθένας μας σκεφτόταν τον άλλο ταυτόχρονα. Σου γράφω με μολύβι επειδή είμαι απίστευτα νευρική.

Αν έγγραφα με μελάνι θα έπρεπε να είχα διαγράψει όλα όσα έγγραφα. Ο καημένος ο Σίλβιο στενοχωριέται υπερβολικά κι εγώ, απαιτητική όπως πάντα, όλο του κολλάω και του κολλάω με ερωτήσεις μέχρι που μπουχτίζει. Καταλαβαίνω ότι είμαι ανυπόμονη όμως... δεν δικαιολογούνται οι σκέψεις μου; Αγάπη μου, αν μπορούσες να δεις πόσο σκανδαλισμένοι είναι οι συγγενείς που αποτελούν την «οικογένεια μου»... με τα «είναι ανήθικο για μια κοπέλα να βιάζεται τόσο πολύ» και «αυτό δεν είναι φυσικό» και «Σκάνδαλο! Μα τόση βιασύνη να τον πάρει;».

«Ξέρεις καλά», συνεχίζει, «αγάπη μου, ότι οι θρίαμβοί σου, ηθικοί ή υλικοί, είναι και δικοί μου όσο και οι δυστυχίες σου. Το σκληρό μάθημα που έδωσες σε αυτούς τους ψευδο-αναρχικούς και ο καθαρός άνεμος που λες ότι έρχεται, αντηχούν σε μια χαρούμενη ηχώ που σου εύχεται κάθε δυνατό θρίαμβο στον αγώνα σου για τα ιδανικά».

Ο γάμος θα προχωρούσε. Η Ζοζεφίνα μετακόμισε στην Τερεζίνα για να περιμένει το «μεγάλο χτύπημα» του Σεβερίνο, την απελευθέρωση του αδελφού της του Αλεχάντρο. Τότε θα μπορούσαν να φύγουν για την Ευρώπη.

Κατά τη διάρκεια του 1930 η αστυνομία χρέωσε τον Ντι Τζιοβάνι με πέντε ληστείες, τρεις εκ των οποίων φαίνεται πως όντως διέπραξε. Οι άλλες δύο έγιναν από το Χόρχε Ταμάγιο Γκαβιάν.

Η πρώτη ληστεία ήταν μια επιδρομή στην τράπεζα της Αβεγιανέδα... ένα χτύπημα που απαιτούσε μεγάλη τόλμη και άριστη συνεργασία, πλην όμως δεν απέδωσε λεφτά.

Ήταν μια πολύ επικίνδυνη επιχείρηση. Η τράπεζα της Αβεγιανέδα βρισκόταν στη λεωφόρο Μίτρε, δρόμο με διαρκή κίνηση από λεωφορεία, ταξί, αυτοκίνητα και κάρα. Λόγω έργων στο οδόστρωμα, ο δρόμος έκανε παράκαμψη από την οδό Πουέντε Πουερεδόν. Η κίνηση ήταν τόσο μεγάλη την ώρα της ληστείας που στη γωνία του δρόμου υπήρχε τροχονόμος που ρύθμιζε την κίνηση. Οι τράπεζες άνοιγαν στις 10:00 π.μ. και καθώς υπήρχαν τράπεζες και στις τέσσερις γωνίες της διασταύρωσης, κατά τις 09:45 υπήρχε ένα μικρό πλήθος από πελάτες που περίμεναν να ανοίξουν. Εκείνη την ώρα έφτασε κι ο Ντι Τζιοβάνι με τους συντρόφους του με δυο αυ-

τοκίνητα. Οι δύο βγήκαν έξω κι οι άλλοι δύο έμειναν στα αυτοκίνητα. Οι άλλοι μπήκαν από την είσοδο του προσωπικού και έπιασαν θέσεις από όπου μπορούσαν να ελέγχουν τους πελάτες ενώ συνόδευαν τον υποδιευθυντή της τράπεζας που πήγαινε να ανοίξει το χρηματοκιβώτιο. Όλα πήγαιναν καλά. Σε μια τράπεζα όμως υπάρχει πολύς κόσμος. Ένας κλητήρας παρακολούθωσε τη σκηνή και το 'σκασε από ένα παράθυρο. Το αστυνομικό τμήμα της Αβεγιανέδα ήταν μόλις τρία τετραγώνια πιο κάτω. Άρχισε να τρέχει λες και μόλις ανακάλυψε το σκοπό της ζωής του. Φτάνοντας εκεί, ανταποκριθίκε στο καθήκον του· ο αξιωματικός υπηρεσίας πείστηκε ότι έλεγε την αλήθεια. Ο δρόμος σε λίγο γέμισε από αστυνομικούς, οπλισμένους σαν ασταχούς.

Όμως ο «άνθρωπος με τα μαύρα» ήξερε τι έκανε και έξω από την τράπεζα είχε αφήσει το νεαρό Σίλβιο Αστόλφι, που κι αυτός δεν ήταν βλάκας. Μέσα στη θάλασσα των οχημάτων, διέκρινε κάμποσα αυτοκίνητα να πλησιάζουν με τις σειρήνες να ουρλιάζουν προσπαθώντας να ανοίξουν το δρόμο. Τα πιστά «όργανα της τάξης» έτρεχαν απειλητικά με τα όπλα προτεταμένα.

Το νέο διαδόθηκε σαν αστραπή. Ο Ντι Τζιοβάνι εκείνη τη στιγμή γύριζε το τελευταίο κλειδί στην τελευταία κλειδαριά και δεν μπόρεσε να συγκρατήσει την έκπληξη του - μέσα υπήρχαν περισσότερα από δύο εκατομμύρια πέσος. Ακούστηκε ένας πυροβολισμός, που τον έριξε ο Σίλβιο Αστόλφι, για να δείξει ότι η αστυνομία ήταν στο κατόπι τους. Όρμησαν όλοι έξω. Οι κατάχλομοι υπάλληλοι της τράπεζας είχαν πειστεί ότι οι μονότονες ζωές τους έφταναν στο τέλος τους.

Την ώρα που οι επιδρομείς έμπαιναν στα αυτοκίνητά τους οι αστυνομικοί βρίσκονταν μόλις 20 μέτρα μακριά, είχαν όμως κολλήσει σε ένα κομπούζιο από φορτηγά γεμάτα ξυλεία και λεωφορεία γεμάτα κόσμο που ξερονούσαν μαύρο καπνό.

Οι αναρχικοί δεν είχαν τέτοια προβλήματα. Είχαν δύο οδηγούς που ήταν σαν κασκαντέρ του Χόλιγουντ. Η εξέλιξη της καταδίωξης είχε έντονο σασπένς. Οι αστυνομικοί ήταν συνεχώς στα δέκα μέτρα αλλά δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα όπλα τους γιατί υπήρχε ο κίνδυνος να σκοτώσουν και οδηγούς, ζευγολάτες, άλογα κι εργαζόμενα κορί-

τσια. Η κατάσταση είχε στοιχεία φάρσας με τους αναρχικούς να πίνουν τα όργανα της τάξης κορόιδα. Καθώς τα αντανακλαστικά των οδηγών της αστυνομίας δεν ήταν τόσο γρήγορα όσο αυτά των αναρχικών, οι τελευταίοι ξέφυγαν, χωρίς όμως ούτε ένα πέσο.

Στη δεύτερη ληστεία, στον κεντρικό σταθμό λεωφορείων στη διασταύρωση των οδών Σεγκουρόλα και Βελέζ Σάο-σφιλντ, ο Ντι Τζιοβάνι και πέντε άντρες του άρπαξαν 17.500 πέσος από την εταιρεία των λεωφορείων.

Αυτό έγινε την Παρασκευή 20 Ιουνίου 1930, λίγο πριν το μεσημέρι. Την επιδρομή είχε προετοιμάσει ο Ταμάγιο Γκαβιλάν (που είχε ήδη αρχίσει να οργανώνει χτυπήματα μόνος του) όμως την τελευταία στιγμή αποφάσισε ότι δεν ήθελε να το προχωρήσει. Τότε ο Ντι Τζιοβάνι, ο Εμίλιο Ουριόντο, ο Λαντσιότο, ο Μαλβιτσίνι, ο Λοπέζ Ντουμπιέρες και ο Σίλβιο Αστόλφι ανέλαβαν το σχέδιο. Ο Αστόλφι ήταν οδηγός ενώ ο Ντι Τζιοβάνι περίμενε απέξω (η θέση κλειδί στις ληστείες καθώς από αυτόν εξαρτιόταν η διαφυγή τους). Οι άλλοι τέσσερις εισέβαλαν στο ταμείο. Όλα έγιναν με τρομερή ταχύτητα χωρίς να πέσει ούτε ένας πυροβολισμός, όταν όμως οι τέσσερις βγήκαν με τα λεφτά βρήκαν τον Ντι Τζιοβάνι μπλεγμένο σε ένα άγριο πισολίδι. Κάποιος του έριχνε από τα παράθυρα ενός κτιρίου γραφείων απέναντι και ο Σεβερίνο πυροβολούσε σε κάθε κατεύθυνση. Αν κι έπεσαν πολλοί πυροβολισμοί δεν τραυματίστηκε κανείς.

Σχετικά με τη δεύτερη ληστεία, ο γενικός επιθεωρητής Σαντιάγκο δήλωσε ότι ήταν έργο αναρχικών που «τελευταία επιδίδονται σε παράτολμες ληστείες».

Δυο μέρες αργότερα έγινε κάτι που συζητήθηκε επί αρκετές ημέρες και περιγράφηκε ως «ένας πραγματικός άθλος του Ντι Τζιοβάνι».

Σύμφωνα με τις αναφορές της αστυνομίας και των εφημερίδων, το βράδυ της 22 Ιουνίου, ο Ντι Τζιοβάνι έτρωγε με τρεις φίλους του στο ιταλικό εστιατόριο του Ντομίνγκο Γκραβίνο στο 285 της οδού Πέδρο Γκογιένα. Ένα ανώνυμο τηλεφώνημα ενημέρωσε την αστυνομία για το γεγονός και το κτίριο περικυκλώθηκε από πολλούς αστυνομικούς σε εκτεταμένη διάταξη.

Η *La Protesta* αναφέρει: «Οι αστυνομικοί μπήκαν στην αίθουσα του εστιατορίου όλοι μαζί. Ο Ντι Τζιοβάνι που καθόταν σε θέση με καλή θέα προς την πόρτα, τους αναγνώρισε με τη μία και φωνάζοντας προειδοποιητικά τινάχτηκε όρθιος τραβώντας ένα πιστόλι από το σακάκι του. Ταυτόχρονα υποχώρησε κι εξαφανίστηκε μέσα από μια από τις εσωτερικές πόρτες του καταστήματος».

Ο Ντι Τζιοβάνι κατόρθωσε - άγνωστο πώς - να ξεφύγει από τον αστυνομικό κλοιό και συνέχισε με μια κίνηση την οποία η *La Nación* περιέγραψε σε ένα δίστηλο με τίτλο «Ο κυνισμός του Ντι Τζιοβάνι». «Σε όλες τις περιπτώσεις που συνελήφθη ο Ντι Τζιοβάνι είχε παρουσιάσει δείγματα ενός εντυπωσιακού κυνισμού. Το ίδιο έγινε και στην περίπτωση της βομβιστικής επίθεσης στη Σίτιμπανκ, όταν δήλωσε στην αστυνομία ότι οι υλικές ζημιές και τα θύματα που προκάλεσε η έκρηξη ήταν «μα πηγή ευχαρίστησης» για αυτόν. Χθες, πάλι, κατάφερε να γελοιοποιήσει τους αστυνομικούς που για μερικές στιγμές τον είχαν παγιδεύσει. Σε μια νέα επίδειξη κυνισμού ίσως ακόμα και βιασύνης, δέκα λεπτά αφότου απέφυγε τη σύλληψη έκανε ένα τηλεφώνημα - που κρινοντας από την ταχύτητα με την οποία συνδέθηκε πρέπει να έγινε κάπου από τη γειτονιά - στο εστιατόριο της Πέδρο Γκογιένα όπου απάντησε ένας αστυνομικός. Ο Ντι Τζιοβάνι γελοιοποίησε τους αστυνομικούς πανηγυρίζοντας για την ευκολία με την οποία ξέφυγε από τον κλοιό και επιπλέον προχώρησε σε διάφορες απειλές εναντίον τους. Μετά έκλεισε απότομα το τηλέφωνο, προτού η αστυνομία εντοπίσει την προέλευσή του».

Οι εφημερίδες είχαν πλέον αρκετό υλικό για να γράφουν αρκετές μέρες και μερικές από αυτές σχολίαζαν ειρωνικά την αδυναμία της αστυνομίας να πιάσει τον Ντι Τζιοβάνι ο οποίος πάντα τους ξεγλιστρούσε. Έτσι στη στήλη «Ηχώ της ημέρας» της εφημερίδας *El Mundo* (25 Ιουνίου 1930) εμφανίστηκε το ακόλουθο άρθρο: «Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι είναι ένας καταπληκτικός τύπος. Ανήκει στη σχολή του Ροσίγια, του Σιλβέιρα και των άλλων διάσημων καταζητούμενων τους οποίους οι σκεπτικιστές τείνουν να θεωρούν επινοήσεις της αστυνομίας για να καλύψει την ανικανότητά της. Δείτε το έτσι. Ποιος είναι αυτός ο Ροσίγια; Υπάρχει ή όχι; Όμως όχι, αυτός ο Ντι Τζιοβάνι όντως υπάρχει. Οι γενναίοι αστυνομι-

κοί μας το απέδειξαν τη Δευτέρα αφού τον είδαν, τον παρακολούθησαν, τον στρίμωξαν και... τον άφησαν να ξεφύγει. Κι αυτός ο άτιμος ο Ντι Τζιοβάνι έχει πολύ θράσος. Εντάξει το να ξεφύγει αλλά μας φαίνεται απαράδεκτο το να εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι είναι πιο μεγάλος από αυτούς και να τους τρομάζει κάνοντάς τους να πιστεύουν ότι θα τους ρίξει βόμβα, όπως οι άκαρδοι γονείς τρομάζουν τα παιδιά τους με ιστορίες για τον μπαμπούλα. Ειλικρινά, ο Ντι Τζιοβάνι ήταν αναιδέστατος. Δεν έχει το δικαίωμα να συμπεριφέρεται έτσι».

Η φιγούρα του Ντι Τζιοβάνι είχε γίνει τόσο δημοφιλής που τη χρησιμοποίησε ακόμη κι ο «Φέλιξ ο γάτος». Στο τεύχος της 1ης Ιουλίου 1930 «ο Φέλιξ ο γάτος» περπατούσε σε έναν επαρχιακό δρόμο αναφωνώντας «Τι υπέροχη μέρα! Νιώθω ελεύθερος σαν το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι». Πίσω του, στην άκρη του δρόμου υπήρχε μια πινακίδα που έγραφε... «Προσέχετε τις βόμβες».

Όμως σε τελική ανάλυση, ο Ντι Τζιοβάνι υπέστη μια ήττα. Τρεις από τους καλύτερους συντρόφους του, ο Εμίλιο Ουριόντο, ο Ουμπέρτο Λαντσότι και ο Χοσέ Λοπέξ Ντουμπιέρες συνελήφθησαν στο εστιατόριο της Πέδρο Γκογιένα μολονότι «έδωσαν σκληρή μάχη» όπως αναφέρει η *La Prensa*. Τώρα η αστυνομία είχε κάτι στα χέρια της. Έμενε μόνο να τους «μαλακώσουν». Καθώς διακυβευόταν το γόητρο της αστυνομίας, όπως τόνιζε η *La Prensa* «το προσωπικό του ανακριτικού τμήματος νιώθει ανήσυχο με τις τηλεφωνικές απειλές του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι». Αποδείχθηκε όμως πως ό,τι κι αν προσπάθησαν να κάνουν οι αστυνομικοί δεν πέτυχε καθώς λίγες μέρες αργότερα η *La Prensa* έγραφε ότι «οι τρεις κρατούμενοι τηρούν σιγή ιχθύος και ανοίγουν το στόμα τους μονάχα για να εκστομίσουν προσβολές προς τους αστυνομικούς».

Σκληροί άντρες προφανώς. Όμως ο επιθεωρητής Σαντιάγκο δεν τα παρατούσε. Η κοινή γνώμη κι ο αρχηγός της αστυνομίας ήθελαν αποτελέσματα, κάτι χειροπιαστό.

Ο Εμίλιο Ουριόντο είπε πως ήταν τόσο σημαντικό για την αστυνομία το να ανακαλύψει κάτι για τον Ντι Τζιοβάνι ώστε τον μετακίνησαν από το αστυνομικό τμήμα στην Κεντρική Αστυνομική Διεύθυνση. Εκεί του έβγαλαν τις χειροπέδες και τον πήγαν στο γραφείο του ίδιου του επιθεωρητή Σαντιάγκο.

«Το γεγονός είναι ότι όταν στάθηκα μπροστά στο Σαντιάγκο» μας είπε ο Ουριόντο, «ένιωσα σαν ένας σημαντικός κρατούμενος μολοντί δεν είχα ιδέα πόσο μακριά ήθελαν να φτάσουν».

Αφού πρόσφερε τσιγάρο στον Ουριόντο, ο αρχιεπιθεωρητής του έκανε τη μεγάλη προσφορά: «Κοίταξε, δεν πρόκειται να σου συμβεί τίποτα. Θα σε αφήσουμε ελεύθερο εδώ και τώρα και για πάντα. Πρέπει όμως να μας πεις που βρίσκεται ο Ντι Τζιοβάνι».

Τρεις ώρες μετά ο Σαντιάγκο ζήτησε και πάλι τον Ουριόντο και του έκανε την ίδια προσφορά για την ελευθερία του αν και τώρα οι απαιτήσεις του ήταν πολύ πιο ταπεινές, θα βουλευόταν με οποιαδήποτε πληροφορία, με κάποια λεπτομέρεια, πού μπορεί να έχει πάει ο Ντι Τζιοβάνι ή που μπορεί να βρίσκεται κτλ.

Όμως χαλούσε το χρόνο του. Η αφοσίωσή τους κόστισε στους Ουμπέρτο Λαντσότι, Ουριόντο και Λοπέζ Ντουμπιέρες τρία χρόνια στην Ουσουάια για «απόκρυψη πληροφοριών».

Όμως το πιο ενδιαφέρον σημείο στην όλη υπόθεση είναι το ότι ο άνδρας που ξέφυγε από το εστιατόριο δεν ήταν ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι αλλά ο Φερνάντο Μαλβιτσινί. Πάνω στο ζήλο τους να πιάσουν τον Ιταλό αναρχικό, κάπου οι αστυνομικοί τα μπέρδεψαν. Η σύγχυση έγινε μεγαλύτερη όταν ο πραγματικός Ντι Τζιοβάνι τους μίλησε από το τηλέφωνο λίγα λεπτά μετά. Ο Ντι Τζιοβάνι που καλούσε από ένα σπίτι πολύ κοντά στην Πέδρο Γκογιένα ενημερώθηκε για το τι συνέβη από το Μαλβιτσινί και τηλεφώνησε στους αστυνομικούς στο εστιατόριο προκειμένου να τους χλευάσει και να τους απειλήσει με τρομερές συνέπειες αν δεν απελευθέρωναν τους συντρόφους του που συνελήφθησαν.

Στις 7 Αυγούστου 1930 ο Ντι Τζιοβάνι πραγματοποίησε το από καιρό αναμενόμενο χτύπημά του - την επίθεση με σκοπό την απελευθέρωση του Αλεχάντρο Σκαρφό και των άλλων συντρόφων του, που κρατούνταν στη φυλακή Κασέρος. Ο Ντι Τζιοβάνι συνειδητοποιούσε ότι αν το πετύχαινε αυτό, η ζωή του θα άλλαζε. Όλα ήταν έτοιμα στον προορισμό του στη Γαλλία, τον περίμεναν να φτάσει και να πιάσει σπίτι μαζί

με τη Ζοζεφίνα. Εκεί θα άρχιζε μια νέα ζωή σε μια αναρχική κολεκτίβα όπου θα ήταν πιο κοντά στην αγαπημένη του Ιταλία. Όλες οι προετοιμασίες είχαν ολοκληρωθεί μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Ο Ντι Τζιοβάνι γνώριζε ότι η ζωή του ισορροπούσε και πάλι σε ένα τεντωμένο σκοινί. Είχε τη βοήθεια του λιγομίλητου Παουλίνο Σκαρφό, που ήταν έτοιμος να παλέψει για τη ζωή του φυλακισμένου αδελφού του, του Χόρχε Ταμάγιο Γκαβιλάν, ενός ανθρώπου που ποτέ δεν ήταν τόσο ευτυχισμένος όσο όταν ρίσκαρε τη ζωή του και του Μπραούλιο Ρόχας. Στις 01:30 μ.μ. το φορηγάκι της φυλακής που μετέφερε τους κρατούμενους από την Κασέρος στα δικαστήρια, σταμάτησε. Ο Ντι Τζιοβάνι είχε πληροφορηθεί από ένα φίλο δικηγόρο ότι θα μετέφερε τον Αλεχάντρο Σκαρφό και τον Γκόμες Ολιβέρ. Παρά την ισχυρή φρουρά του οχήματος, οι αναρχικοί κατόρθωσαν να το σταματήσουν, με τρόπο που θύμιζε ταινία του Χόλιγουντ. Το αυτοκίνητό τους σταμάτησε απότομα μπροστά τους και ο οδηγός του φορηγού αναγκάστηκε να φρενάρει. Ακολούθησε μια άγρια συμπλοκή. Ενώ οι άλλοι τρεις απασχολούσαν την αστυνομική συνοδεία, ο Ντι Τζιοβάνι βρήκε τα κλειδιά και άνοιξε τις πίσω πόρτες. Όμως δεν ήταν εκεί! Ο μοναδικός ήχος ήταν κάποια γυναικεία τσιριχτά και μερικές βρισιές στα εβραϊκά. Οι μόνοι κρατούμενοι ήταν τρεις πόρνες κι ένα μέλος μιας παραθρησκευτικής οργάνωσης.

Τόσο θάρρος και τόλμη για το τίποτα. Δεν υπήρχε όμως χρόνος για απογοήτευση. Έπρεπε να διαφύγουν χωρίς καθυστέρηση, αφού η αστυνομία είχε ειδοποιηθεί και θα έφτανε.

Κι άλλο υλικό για τις εφημερίδες. Όλες απέδωσαν την επίθεση (σωστά αυτή τη φορά) στο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι.

Η *Critica* δημοσίευσε ένα ασυνήθιστο άρθρο με τίτλο «Ο Ντι Τζιοβάνι τσαπλινίζει» στο οποίο αναφέρονταν τα εξής: «Αναμφίβολα ο Ντι Τζιοβάνι διαθέτει μια ισχυρή και ξεχωριστή προσωπικότητα. Δεν χρειάζεται να βάλει την υπογραφή του σε μια ακόμα θεαματική επίθεση ή στον απίστευτο τρόπο με τον οποίο χλευάζει την αστυνομία για να διακρίνει κανείς πάνω του ένα μοναδικό καλλιτέχνη. Όταν λίγα δευτερόλεπτα μετά τη χθεσινή επίθεση, οι αστυνομικοί αντίκρισαν το

σπασμένο φορητό και τον οδηγό με το δεσμοφύλακα λιπόθυμους, αναφώνησαν με τόνο που θα μπορούσε να υποδηλώσει και θαυμασμό «Ο Ντι Τζιοβάνι! Ο Ντι Τζιοβάνι!».

«Όμως, χωρίς να αμφισβητούμε την προσωπικότητά του, ο Ντι Τζιοβάνι διαθέτει το ταλέντο και του παρουσιάζονται και οι ευκαιρίες να μιμείται τον Τσάπλιν και να γελοιοποιεί διαρκώς την αστυνομία. Εάν υπήρχε κάποιος ουδέτερος παρατηρητής που να παρακολουθούσε τη χθεσινή επίθεση θα σκεφτόταν τον Τσάπλιν όταν ο δεσμοφύλακας έβγαλε το κεφάλι του από το παράθυρο, σκεπτόμενος αφελώς ότι δεν επρόκειτο για επίθεση αλλά για ένα απλό ατύχημα... Όπως θα περίμενε κανείς, ο Ντι Τζιοβάνι άρπαξε από τα μαλλιά την ευκαιρία που του προσφέρθηκε και τον εξουδετέρωσε. Μονάχα ο Ντι Τζιοβάνι θα μπορούσε να μεταφέρει αυτή την τσαπλινική σκηνή στους δρόμους της πόλης μας».

Κατά βάθος τέτοια περιστατικά ευχαριστούσαν το πλατύ κοινό και γοήτευαν τη λανθάνουσα εξεγερτικότητα που ο μέσος άνθρωπος κουβαλά μέσα του αλλά φροντίζει να κρύβει.

Το γεγονός όμως ήταν, ότι η επίθεση ήταν καταστροφική για τον Ντι Τζιοβάνι. Όλα είχαν πάει στραβά τη στιγμή ακριβώς που όλα έδειχναν να πηγαίνουν τέλεια. Η αποτυχία αυτή ήταν ένα τεράστιο εμπόδιο στα σχέδιά του. Ήταν αποφασισμένος να τηρήσει την υπόσχεσή του και να ελευθερώσει τον Αλεχάντρο Σκαρφό. Τώρα γνώριζε ότι αυτό θα ήταν πλέον ακόμα πιο δύσκολο. Τα μέτρα φρούρησης θα ήταν αυξημένα ενώ μπορεί να έστελναν τον Σκαρφό σε κάποια άλλη φυλακή, ίσως και στην Ουσουάια. Όπως και να 'χε ο Ντι Τζιοβάνι, την επόμενη μόλις μέρα, έβαλε μπροστά ένα καινούριο σχέδιο. Θα έπρεπε να ανοίξει ο ίδιος το δρόμο του για τη φυλακή Κασέρος. Αυτό θα ήταν μια προσεκτικά σχεδιασμένη συνδυασμένη επίθεση, με δώδεκα άνδρες ακροβολισμένους σε διαφορετικές θέσεις για παρακολούθηση και επίθεση και σε συνεργασία με τους κρατούμενους αναρχικούς που βρίσκονταν μέσα. Όμως το σχέδιο αυτό δεν έμελλε να ολοκληρωθεί ποτέ, αφού η τραγωδία χτύπησε προτού εμφανιστεί η ευκαιρία.

Ο Ντι Τζιοβάνι δεν ήταν της άποψης ότι οι προσβολές «πράκτορας του φασισμού ή της αστυνομίας», που του απέ-

διδε και συνέχιζε να του αποδίδει η *La Protesta* είχαν παραγραφεί με το θάνατο του Λοπέζ Αράνγκο. Ήθελε από τους ίδιους τους αναρχικούς να δηλώσουν ξεκάθαρα εάν άξιζε ή όχι τέτοιες σκληρές επικρίσεις. Για το σκοπό αυτό προσκάλεσε ένα διεθνές δικαστήριο επιφανών αναρχικών διανοούμενων για να εκφέρουν τη γνώμη τους για τις πράξεις του. Η σύσταση του δικαστηρίου ήταν μια αργή και επίπονη διαδικασία. Ο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν κλήθηκε να φέρει αντίγραφα όλων όσων είχε γράψει η *La Protesta* ενάντια στον Ντι Τζιοβάνι, όπως κι έγινε για να σταλούν τα αντίγραφα στους δικαστές. Το δικαστήριο σχηματίστηκε στο Μοντεβίδεο και αποτελείτο από το Λουίτζι Φάμπρι, τον Ούγκο Τρένι και τον Τ. Γκόμπι και η τελική ετυμηγορία του ήταν καταδικαστική για τους όρους που χρησιμοποιούσε η *La Protesta*. Τόνιζε ότι «ο σύντροφος Ντι Τζιοβάνι απαλλάσσεται από κάθε υποψία», όμως η ετυμηγορία είχε και μία παράγραφο στην οποία ανέφερε ότι τέτοιες φραστικές υπερβολές (όπως αυτές που χρησιμοποιούσε η *La Protesta*) δεν ήταν ασυνήθιστες στο σκληρό αγώνα στον οποίο συμμετείχαν οι αναρχικοί. Αυτό το σχόλιο στον επίλογο άφησε ανικανοποίητο τον Ντι Τζιοβάνι που παραπονέθηκε ότι το δικαστήριο δεν ήταν ακριβές και ξεκάθαρο στην απόφασή του όπως θα απαιτούσε το αναρχικό ιδανικό.

Το Μάιο του 1930 - αφέθηκε ελεύθερος μετά από χάρη του Ιπόλιτο Ιριγκόγιεν - ο «μάρτυρας» Σιμόν Ραντοβίτσκι, ένας πραγματικός άγιος για τους αναρχικούς, έφτασε στο Μοντεβίδεο αφού πέρασε κλεισμένος είκοσι χρόνια στην Ουσουάια. Στις 6 Ιουλίου ο Ραντοβίτσκι έγραψε στον Ντι Τζιοβάνι, δίνοντας τη γνώμη του για τους όρους που χρησιμοποιούσε η *La Protesta*. «Υπάρχουν κάποιοι στις τάξεις μας που πρέπει να κοιτάξουν τη λογική. Έχει γίνει κάποια πρόοδος σε αυτή την κατεύθυνση και θα δούμε εάν ο αναρχικός τύπος μας πρόκειται να ασχοληθεί αποκλειστικά με την προπαγάνδα και το εργατικό κίνημα. Αρκετά με την προσφυγή στα τεχνάσματα των κομμουνιστών - το να διαβάζεις μια κομμουνιστική εφημερίδα είναι αηδιαστικό. Για χάρη της αξιοπρέπειάς μας πρέπει να είμαστε υπεράνω τέτοιου είδους ίντριγκες. Ξέρω τι σου έχει συμβεί. Κάποιοι σύντροφοι με έχουν ενημερώσει για την κατάσταση. Έχεις δίκιο.

Υπάρχουν στιγμές που είναι αδύνατο να αγνοήσεις τέτοιας μορφής μικροψυχία».

Διαβάζοντας αυτό το γράμμα από το «σύντροφο Σιμόν», ο Ντι Τζιοβάνι ένιωσε και πάλι δικαιωμένος. Όμως μολονότι οι σημαίνοντες αναρχικοί διαφώνησαν με την εντατική εκστρατεία της *La Protesta* εναντίον του Ντι Τζιοβάνι, η εκστρατεία αυτή γινόταν αισθητή. Δεν υπήρχαν καινούριες στρατολογήσεις στην ομάδα του Ντι Τζιοβάνι. Κοντά του βρίσκονταν μόνο αυτοί που ήταν από πάντα μαζί του κι αυτοί πλέον λιγότευαν, συλληφθέντες κατά τη διάρκεια των άγριων μαχών εναντίον της αστυνομίας.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ

«Με τρόπο γενναίο και περήφανο κι όχι γονατιστοί».

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, 22 Μαΐου 1929

Στις 6 Σεπτεμβρίου 1930 όμως, όταν ο στρατός με επικεφαλής το στρατηγό Ουριμπούρου ανέτρεψε το καθεστώς Ιριγκόγιεν, τα πράγματα άλλαξαν για όλους. Οι αναρχικοί, οι οποίοι είχαν εξαπολύσει μύριες επιθέσεις εναντίον του ηλικιωμένου προέδρου, συνειδητοποίησαν μέσα σε λίγες μέρες ότι παρόλα τα σφάλματά του, είχε τουλάχιστον επιτρέψει την ελευθερία έκφρασης και οργάνωσης. Τώρα δεν υπήρχε τίποτε από αυτά. Με τον Ουριμπούρου υπήρχε μόνο η Οουσούνια, συλλήψεις μέσα σε σπίτια, απαγόρευση εφημερίδων και διάλυση συγκεντρώσεων, ενώ για όποιον δεν έβαζε μυαλό υπήρχε και το εκτελεστικό απόσπασμα.

Εκείνη την εποχή όλοι έμοιαζαν σαν να παίζουν μια παντομίμα. Όλοι, μα όλοι - πολιτικοί, επαγγελματίες, συνδικαλιστές, καλλιτέχνες, συγγραφείς, υπάλληλοι, απλοί άνθρωποι - ήθελαν να φορέσουν μια στολή, να νιώσουν την αίσθηση του στρατού, να σταθούν προσοχή και να δώσουν χαιρετισμό στο νέο καθεστώς. Ήταν τέτοια η δουλοπρέπεια προς το στρατό, που οι στρατιωτικοί θεωρούσαν πλέον τους εαυτούς τους απαραίτητους και σωτήρες της πατρίδας. Αυτή την πεποίθηση την είχαν για δεκαετίες.

Ήταν τέτοιος ο ενθουσιασμός του μέσου Αργεντινού ώστε το Σεπτέμβριο του 1930 η *Critica* κυκλοφόρησε με το εξής πρωτοσέλιδο - και με γράμματα τόσο μεγάλα που συ-

νήθως χρησιμοποιούνται για θεομηνίες... «ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ! Τι υπέροχο θέαμα! Η καταπίεση και η απεχθής τυραννία καταρρέουν εμπρός στη γενική κατακραυγή. Το αιώνιο μίσος ενάντια στην Τυραννία ζωντανεύει και πάλι, σαν η φωνή των προγόνων μας να μιλά για λογαριασμό μας!» (Λίγους μήνες αργότερα, ο Ουριμπούρου με μια απλή υπογραφή του θα απαγόρευε την εφημερίδα).

Κανείς δεν έδειξε φειδώ στην κολακεία του νέου προέδρου με το επιβλητικό μουστάκι. Μέχρι και η ποιήτρια Αλφονσίνα Στόρνι θεώρησε απαραίτητο να γράψει δοξαστικούς παιάνες καθώς και έμμετρα χτυπήματα ενάντια στον Ιριγκόγιεν. Κανείς δεν κράτησε ούτε τα προσχήματα, ακόμα και στις αθλητικές στήλες της *Critica* διαβάζουμε τον εξής μεταφορικό επικήδειο του Ιριγκόγιεν: «Ο λαός του Μπουένος Άιρες φόρεσε τα γάντια του και με ένα δεξί ντιρέκτ έριξε νοκ άουτ τον καταπιεστή του».

Οι περισσότεροι γνωστοί αναρχικοί υποχρεώθηκαν να διαφύγουν στην Ουρουγουάη. Και ο Ντι Τζιοβάνι δεχόταν πιέσεις από τους συντρόφους του να φύγει από τη χώρα και να πάει στο Μοντεβίδεο που ήταν κέντρο αναρχικής προπαγάνδας και όπου είχε πολλούς φίλους.

Όμως ο Ντι Τζιοβάνι, επαναστάτης μέχρι τέλους, έβρισκε πραγματική ευχαρίστηση στο να αφηφά τον κίνδυνο.

Μολονότι αστυνομικός διευθυντής ορίστηκε ο εφιάλης του εργατικού κινήματος, αντιναύαρχος Ερμέλο, ο Ντι Τζιοβάνι συνέχισε τα σχέδια του σαν η χώρα να περνούσε ακόμα την ανέμελη σιέστα της διακυβέρνησης των ριζοσπαστών.

Ήταν σε αυτούς τους σκοτεινούς καιρούς που ο πρώτος τόμος από τα άπαντα του Ρεκλύ είδε το φως της δημοσιότητας· έγχρωμο εξώφυλλο, μια φτηνή αλλά προσεγμένη και ποιοτική έκδοση με εικονογράφηση και σχόλια σε 2.000 αντίτυπα, ενώ η αρχική έκδοση (που δεν προοριζόταν για πώληση) αποτελείται από 100 αντίτυπα σε ειδικό χαρτί αριθμημένα από το 1 ως το 100.

Ήταν η μεγαλύτερη - και τελευταία - απόλαυση για τον Ντι Τζιοβάνι. Έστειλε αντίτυπα του πρώτου τόμου σε όλους τους φίλους του και σε αντιφασιστικές οργανώσεις στο εξωτερικό. Για τις σελίδες αυτές είχε διαθέσει τη λεία από τη ληστεία στην επιχείρηση των λεωφορείων.

Το τρίτο κεφάλαιο ξεκινούσε με ένα επίγραμμα του Ελιζέ Ρεκλύ:

«Ο σύντροφος που λέει ψέματα προκειμένου να σώσει ένα φίλο, καλά κάνει και ψεύδεται. Ο επαναστάτης που χρησιμοποιεί την απαλλοτρίωση προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των φίλων του μπορεί να αποδεχτεί το χαρακτηρισμό του κλέφτη ατάραχα και χωρίς δυσαρέσκεια. Αυτός που σκοτώνει υπερασπιζόμενος το δίκαιο των αδυνάτων σκοτώνει για έναν καλό λόγο».

Αγνοώντας τον κίνδυνο της θανατικής ποινής, ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι έκανε τη δεύτερη μεγάλη του ληστεία στις 2 Οκτωβρίου 1930, με στόχο τη μισθοδοσία του υπουργείου Υγείας στο Παλέρμο. Ο τύπος και η κοινή γνώμη της χώρας αφηνδιάστηκαν από το παράτολμο της επιχείρησης, η οποία έλαβε χώρα 50 μόλις μέτρα μακριά από ένα πεδίο βολής όπου μια διμοιρία αστυνομικών εξασκείτο στη σκοποβολή ενώ πίσω τους σε απόσταση μονάχα 100 μέτρων ακολουθούσαν 200 στρατιώτες του πεζικού. Όλα όμως εξελίχθηκαν αρκετά απλά. (Ο ίδιος ο Ντι Τζιοβάνι είχε αρπάξει ένα περιστροφικό από το χέρι ενός από τους ταμίες τη στιγμή που ετοιμαζόταν να πυροβολήσει και άρπαξε από κάποιον άλλο το χαρτοφύλακα με τα χρήματα). Τότε άρχισε μια άγρια συμπλοκή ανάμεσα στους ληστές και τους υπαλλήλους ασφαλείας. Ο Πάκο Γκονζάλες έπεσε νεκρός. Ο Ντι Τζιοβάνι τον αγαπούσε ιδιαίτερα καθώς επί πολλούς μήνες ήταν ο σύνδεσμός του με τη Ζοζεφίνα. Ένας από τους ταμίες και ο οδηγός σκοτώθηκαν επίσης. Είχαν καθαρίσει 286.000 πέσος - σημαντικό ποσό για την εποχή. Τώρα επιτέλους θα μπορούσε να ξεκινήσει τις εκδοτικές του επιχειρήσεις.

Στις 12 Οκτωβρίου 1930, ένα νεαρό ζευγάρι, ο κύριος Μάριο Ντιονίζι και η κυρία Ζοζεφίνα Ρινάλντι ντε Ντιονίζι, υπέγραψαν ένα ενοικιαστήριο συμβόλαιο για τη βίλα «Άννα Μαρία» στο Μπουρσάκο, συμφωνώντας για το νοίκι με τον ιδιοκτήτη, ένα μηχανικό ονόματι Ίταλο Τοϊόκι. Ήταν μια αρκετά μεγάλη έκταση, 100 μέτρα επί 300, στην έξοδο της οδού Μπελγκράνο. Υπήρχε ένα ευρύχωρο σπίτι και διάφοροι εξωτερικοί χώροι. Ο αδελφός της γυναίκας, κάποιος Λουίς Ρινάλντι, θα έμενε μαζί με το ζευγάρι.

Την επόμενη μέρα ο Λουίς Ρινάλντι εμφανίστηκε στην εταιρεία Κουρτ Μπέργκερ όπου αγόρασε ένα ολοκληρωμένο σετ εργαστηρίου φωτοσύνθεσης, με πλάκες και κάθε είδους τυπογραφικό εξοπλισμό, πληρώνοντας μετρητά. Όλα τα είδη παραδόθηκαν στην αγροικία «Άννα Μαρία» στο Μπουρσάκο. Ταυτόχρονα παραδίδονταν στο ίδιο σπίτι καινούρια έπιπλα, βιβλιοθήκες, βιβλία, εργαλεία, κλπ.

Τις επόμενες μέρες δύο άντρες φαίνονταν να προονίζουν ξύλα με τα οποία έφτιαξαν ένα κοτέτσι. Σηκώνονταν με την αυγή, δούλευαν ως το μεσημέρι και το απόγευμα αποσύρονταν στο σπίτι για να ξεκουραστούν.

Η οικογένεια Ντιονίτσι δεν ήταν παρά ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι και η Ζοζεφίνα Σκαρφό. Ο Λουίς Ρινάλντι ήταν ο Παουλίνο Σκαρφό. Τα βράδια ο Σεβερίνο διάβαζε τις σημειώσεις για το δεύτερο τόμο από τα άπαντα του Ρεκλύ ενώ επίσης έγραφε και έκανε διορθώσεις για τη δεκαπενθήμερη εφημερίδα *Anarchia* που εξέδιδε μαζί με τον Άλντο Αγκούτσι. Σχεδίαζε επίσης να εκδώσει το βιβλίο του Νίνο Ναπολιτάνο για το Γερμανό ελευθεριακό φιλόσοφο Μαξ Στίρνερ. Το πρόγραμμα ήταν να κυκλοφορήσει ταυτόχρονα με το δεύτερο τόμο από τα άπαντα του Ρεκλύ.

Σε ένα από τα δωμάτια, που είχε μετατραπεί σε εργαστήριο, ο Παουλίνο Σκαρφό πειραματιζόταν με κάτι καινούριες βόμβες καπνού που θα χρησιμοποιούνταν στην επίθεση στη φυλακή Κασέρος στην προσπάθεια να απελευθερωθεί ο αδελφός του Αλεχάντρο.

Επίσης προχωρούσε και το στήσιμο τυπογραφείου και εργαστηρίου φωτοσύνθεσης. Τις νύχτες μέχρι και 15 άτομα επισκέπτονταν το σπίτι για θεωρητικές συζητήσεις και πλάνα αποδράσεων. Έτσι κυλούσαν οι μέρες.

Εν τω μεταξύ άρχισαν να πέφτουν και οι πρώτοι νεκροί από τις σφαίρες των εκτελεστικών αποσπασμάτων που συστάθηκαν με το στρατιωτικό νόμο. Στο Ροζάριο ο αναρχικός Χοακίν Πενίνα που μοίραζε ανατρεπτικές προκηρύξεις και αντιστάθηκε στη σύλληψη δολοφονήθηκε. Στην Αβεγιανέδα δύο μικροκλέφτες, ο Χοσέ Γκάτι και ο Γκριγκόριο Γκαλεάνο, εκτελέστηκαν στην αυλή ενός αστυνομικού τμήματος. Την εκτέλεσή τους διέταξε ο περιφερειακός αστυνομικός διευθυντής, ταγματάρχης Χοσέ Ροσάσκο (που θα πέθαινε λίγους

μήνες αργότερα σε ένα χτύπημα αναρχικών). Υπήρχαν ακόμα τρεις αναρχικοί ταξιτζήδες, οι Άρες, Γκαγιόσο και Μοντέρο, που καταδικάστηκαν σε θάνατο επειδή έδειραν έναν απεργοσπάστη συνάδελφό τους κατά τη διάρκεια μιας στάσης εργασίας. Τους δόθηκε χάρη κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή και παραπέμφθηκαν στα τακτικά δικαστήρια.

Όμως παρά τα εκτελεστικά αποσπάσματα και την απόλυτη ευχέρεια που είχε δώσει στην αστυνομία ο υπουργός Σάντσεζ Σορόντο, οι ληστείες συνεχίστηκαν και ο Ντι Τζιοβάνι συνέχισε να αποφεύγει τη σύλληψη. Στο σημείο αυτό ο Ταμάγιο Γκαβιλάν χτύπησε μόνος του. Τη Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου στις 11:00 π.μ. εισέβαλε με την ομάδα του στο εργοστάσιο παπουτσιών Μπαούσο. Η επίθεση απέφερε 22.800 πέσος και στοίχισε τη ζωή του υπεύθυνου πληρωμών του εργοστασίου Φρανσίσκο Γκονσάλο.

Αυτή η τελευταία παρεκτροπή προκάλεσε μεγάλη κρίση στην αστυνομία. Ο υπαρχηγός της αστυνομίας του Μπυένος Άιρες Αλβάρο Αλσογαράι -έμπιστος του Ουριμπόρου- παραιτήθηκε μη μπορώντας να αντέξει άλλο τις επικρίσεις που δεχόταν για την αύξηση των ανεξιχνίαστων εγκλημάτων. Η παραίτηση του Αλσογαράι παρέσυρε και τον αντιναύαρχο Ρικάρντο Ερμέλο που αντικαταστάθηκε από το συνταγματάρχη Ενρίκε Πιλότο. Η Κεντρική Αστυνομική Διεύθυνση αναδιοργανώθηκε. Ο επιθεωρητής Ετσεβέρι, που είχε αντικατασταθεί στις 6 Σεπτεμβρίου 1930, επανήλθε στη θέση του όπου και έγινε δεκτός με επευφημίες από τους αστυνομικούς. Μέχρι και το όνομα της διεύθυνσης άλλαξε, στο εξής θα ήταν γνωστή ως Γενική Αστυνομική Διεύθυνση.

Μετά από μια συζήτηση που είχε ο πατέρας του με τον πρόεδρο Ουριμπόρου, ο επιθεωρητής Λεοπόλντο Λουγκόνες (ο νεότερος) τοποθετήθηκε αστυνομικός κομισάριος. Ο Λουγκόνες θα είχε την ευθύνη για ολόκληρη την Πολιτική Αστυνομία. Και όσοι τον ήξεραν καλά, γνώριζαν ότι θα ήταν αμείλικτος απέναντι σε οτιδήποτε έκλινε προς τον αναρχισμό, συνδικαλισμό και τα συναφή. Προκειμένου να σωθεί η Πατρίδα θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν μέθοδοι ιεράς εξέτασης. Ο Λουγκόνες (ο νεότερος) ήταν διευθυντής στο αναμορφωτήριο του Ολιβέρα - θέση από την οποία απομακρύνθηκε από τον Ιπόλιτο Ιριγκόγεν όταν έφτασαν στα δικαστήρια υποθέ-

σεις βασανισμού και βάρβαρης μεταχείρισης των μαθητών. Τώρα η κυβέρνηση Ουρμπιούρου τον επανέφερε αποζημιώνοντας τον με 22.000 πέσος για τους μισθούς που έχασε όσο ήταν σε διαθεσιμότητα και του ανέθεσε να εξολοθρεύσει τον αναρχισμό και κάθε αντιπατριωτική βλασφημία. «Η πλάκα τελείωσε», έλεγαν οι εθνικιστές. «Προσέξτε για όσα πρόκειται να συμβούν», έλεγαν οι ριζοσπάστες, οι σοσιαλιστές, οι αναρχικοί και οι συνδικαλιστές.

Όμως ο Ντι Τζιοβάνι αγνόησε τις προειδοποιήσεις. Για αυτόν τώρα ήταν, όσο ποτέ άλλοτε, η ώρα για δράση. Κάτι προκάλεσε έξαψη στον απειθαρχο χαρακτήρα του ανθρώπου με τα μαύρα. Η απάντηση του στο Λεοπόλντο Λουγκόνες (το νεότερο) ήταν η δράση. Αυτό δήλωνε στο κύριο άρθρο της *Anarchia* όπου ανακοίνωσε την επανέκδοση της εφημερίδας ύστερα από κάμποσες εβδομάδες αναγκαστικής απουσίας.

«Η ανακωχή τελείωσε.

Οι τελευταίες εξελίξεις, ο στρατιωτικός νόμος που μας επιβλήθηκε από τη μεγάλη «επανάσταση» του Σεπτεμβρίου, η κατάσταση πολιτορκίας που μας καταπιέζει εδώ και τέσσερις μήνες, οι συνεχείς παραβιάσεις των ελευθεριών μας - της ελευθερίας να ζεις, να σκέφτεσαι, να εκφράζεσαι, να ασκείς κριτική - το πρόσφατο φίμωμα του τύπου... αυτές είναι οι αιτίες πίσω από τη σύντομη διακοπή της έκδοσής μας.

Ήταν μια διακοπή που δυσκολευτήκαμε πολύ να την αποδεχτούμε. Ο τυπογράφος αρνιόταν να τυπώσει την εφημερίδα μας, τρομοκρατημένος από τα αίτια της νομοθεσίας εκτάκτου ανάγκης. Αυτή είναι απλά η ανθρώπινη φύση. Οι καραβανάδες δεν αστειεύονται. Τα τυπογραφεία και οι εκδόσεις γνωρίζουν πάρα πολύ καλά τι πάει να πει στρατιωτική δικτατορία και όντως η δικτατορία του Ουρμπιούρου δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ανεκτική. Δεν αξίζει τον κόπο να καταγράψουμε το πλήρες ιστορικό των εγκλημάτων της ενάντια στα δικαιώματα του τύπου. Ποια θα ήταν η αξία; Μήπως η ιστορία έχει ξεχάσει να καταγράψει όσα συμβαίνουν στο Ροζάριο, τη Σάντα Φε, την Κόρντομπα και άλλα μικρότερα μέρη; Ή μήπως είναι δυνατό να αποσιωπηθεί η διαρκής χειραγώγηση της κοινής γνώμης; Ή αυτούς που τους αφαιρέθηκε ο λόγος επειδή υποστήριξαν - όχι βέβαια την αναρχία αλλά - κάποιες

στοιχειώδεις έννοιες συνταγματικής τάξης; Άνθρωποι όπως ο Μάριο Μπράβο, ο Αλφρέντο Παλάσιος ή ο Φεντερίκο Καντόνι δεν είναι αναρχικοί. Στην πραγματικότητα ήταν και συνεχίζουν να είναι από τους πιστότερους υπέρμαχους των περισσότερων ή λιγότερων δημοκρατικών νόμων της δημοκρατίας της Αργεντινής. Αν αυτοί κρεμαστούν σήμερα, τότε θα πρέπει να ξέρουμε ότι αυτό δεν πρόκειται να είναι το τέλος του «παιχνιδιού». Κάποιοι άλλοι έχουν προδιαγράψει διαφορετικές εξελίξεις.

Από τις πρώτες μέρες της «επανάστασης» οι αναρχικοί άρχισαν το μακρύ, οδυνηρό και τραγικό οδοιπορικό τους με εκτοπίσεις, εξορίες, φυλακίσεις, διώξεις, βασανισμούς και εκτελέσεις. Αυτή είναι η μοίρα των αναρχικών σήμερα. Αυτή που ήταν χτες και θα είναι και αύριο.

Όλη η κακία και η εκδικητικότητα βρίσκουν ικανοποίηση την επόμενη τέτοιων «επαναστάσεων» που δίνουν επαναστατικό περιβάλημα σε προσωπικές ορμές.

Δεν περιμέναμε κάτι διαφορετικό. Γνωρίζουμε ότι η επανάσταση ενάντια στον Ιριγκόγεν ήταν η επανάσταση των φίλων του Ουριμπόρου. Είναι πολύ εύκολο να προβλέψεις τι θα συμβεί στις επαναστάσεις του τύπου «κατέβα απ' το θρόνο για να ανέβω εγώ». Πολύ εύκολο, δυστυχώς.

Η εφημερίδα μας δεν μπόρεσε να κυκλοφορήσει ξανά, μετά το φύλλο Νο 11 της 1ης Οκτωβρίου. Προσπεράσαμε τα εμπόδια και πλησιάσαμε περισσότερους από έναν τυπογράφους. Τους προσφέραμε τα πάντα αλλά κανείς δεν ήθελε να τυπώσει την εφημερίδα. Δοκιμάσαμε παντού και στο τέλος βρήκαμε έναν. Τώρα η εφημερίδα θα κυκλοφορεί κανονικά, δηλαδή κάθε δεκαπενθήμερο.

Για τη διευκόλυνση της διανομής, επιλέξαμε ένα μικρό, βολικό σχήμα. Το μέγεθος δεν θα αποτελέσει εμπόδιο για να λέμε όλα όσα αισθανόμαστε ότι πρέπει να πούμε, όλα όσα σκοπεύουμε να κάνουμε και είναι αυτό που υπερασπιζόμαστε τόσο σθεναρά... το ιδανικό της αναρχίας και την αναρχική δράση.

Για αυτό και σπάσαμε την ανακωχή. Για μια ακόμη φορά το μαύρο πρόβατο θα ξεφύγει από τα χέρια φίλων και εχθρών. Μια περίοδος τελείωσε και μία άλλη μόλις ξεκινά και νιώθουμε ότι αυτή θα είναι μακρύτερη με επιθυμία για καινούριες μάχες και με αρκετή δύναμη για να αντισταθούμε.

Η αναρχία θα γίνει και πάλι συνώνυμο της νιότης. Θα αντιδράσει και πάλι στην κατάσταση των πραγμάτων που μας καταπιέζει και μας καταστρέφει, θα αντισταθεί και πάντα θα αντιστέκεται. Για να υπερασπιστεί αυτό που είναι δικό μας... την ελευθερία, το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα να διεκδικούμε τις υλικές και πνευματικές επιθυμίες μας.

Κι αν σε αυτό το μακρύ κι επίμονο αγώνα τελικά πέσουμε, θα έχουμε τουλάχιστον την ικανοποίηση ότι πέσαμε με το όπλο στο χέρι.

Και με τη νιότη - που δε μετριέται με τα χρόνια αλλά με την αιώνια νεανική παρόρμηση για αντίσταση και επίθεση - θα προχωρήσουμε μέσα από δρόμους που απαιτούν θάρρος».

Anarchia

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας βρίσκουμε ένα κάλεσμα που το υπογράφει κάποιος Μάριο Βάντο. Αυτό ήταν το ψευδώνυμο του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Η αστυνομία τον είχε ήδη καταχωρημένο ως Μάριο Βάντο, όμως ο Ντι Τζιοβάνι συνέχιζε να χρησιμοποιεί το ψευδώνυμο ούτως ώστε οι σύντροφοί του να καταλαβαίνουν ότι τα κείμενα ήταν δικά του και ότι βρισκόταν ακόμα στον αγώνα παρά την καταδίωξη. Το άρθρο είχε τίτλο «Δράση!» και είναι γραμμένο με το χαρακτηριστικό στυλ του Ντι Τζιοβάνι... ενθουσιώδες, ρομαντικό, επίμονο... αυτό που βρίσκει τη μεγαλύτερη απήχηση ανάμεσα στους νέους και τους ιδεαλιστές...

«Δράση!

Αν υπάρχει ένα σύνθημα που πρέπει να γραφτεί στο κόκκινο λάβαρο της επανάστασης, αν υπάρχει ένα επιφώνημα οργής και ενθουσιασμού που πρέπει να ακουστεί στα πέρατα, αν υπάρχει μια φράση που πρέπει να πέσει σα γροθιά στο πρόσωπο της πραγματικότητας, δεν μπορεί σε αυτές τις θλιβερές μέρες να είναι παρά:

Δράση!

Κι έχουμε ακόμα χρόνο!

Η παλίρροια της διεθνούς αντίδρασης ανεβαίνει με ιλιγγιώδη ρυθμό κι απειλεί να πλημμυρίσει για πάντα τις άμυνες μας.

Αυτή η μαύρη και ματωμένη αντίδραση, κυνική και φονική, σαδιστική και χυδαία έχει βάλει σκοπό να καταστρέψει, να πυρπολήσει και να σκοτώσει κάθε κοιτίδα αντίστασης.

Παντού γύρω μας δε βλέπουμε τίποτε άλλο παρά τη λάμψη από τα σπαθιά και τη φωτιά από τα ντουφέκια και τις φυλακές που είναι ορθάνοιχτες για να μας δεχτούν και να μας θάψουν ζωντανούς, αγχόνες που στήνονται για να μας κρεμάσουν, τον τρόμο να εξαπλώνεται, μακελειά να γίνονται ακόμα και στις πιο απόμερες γωνίες, παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αδιάκριτα... Εν ολίγοις, μας περιβάλλει η χειρότερη καταστολή και βαρβαρότητα.

Αυτές οι γραμμές δεν είναι προϊόν εμπάθειας ή μέθης. Δεν είναι παραποίηση των γεγονότων. Όχι, απλά εκφράζουν αυτό που παρατηρούμε να συμβαίνει τον τελευταίο καιρό και που θα σταματήσει μόνο όταν επιτεθούμε κατά μέτωπο στα τείχη του δεσποτισμού.

Να διεγείρουμε τα πνεύματα, να ξεγερθούμε αυτή τη σκοτεινή ώρα, να εκδικηθούμε γι' αυτούς που τους συνέθλιψε ο ζυγός της βαρβαρότητας και της αστικής τυραννίας... αυτά πρέπει να είναι τα καθήκοντα κάθε επαναστάτη, σήμερα, αύριο, πάντα.

Διαθέτουμε χιλιάδες όπλα πιο ισχυρά από αυτά που χρησιμοποιεί ο κρατισμός, όπλα που βάζουν στη διάθεσή μας τη χημεία και την ευφυία του ατόμου. Πρέπει απλά να εξοπλιστούμε με πανουργία, καχυποψία και πολλές προφυλάξεις και να μην εμπιστευόμαστε ούτε τις μανάδες μας πριν και μετά από κάθε δουλειά.

Μπορούμε - αν όντως το θέλουμε - να συντρίψουμε τους νόμους τους χτυπώντας τους με την ευλογημένη οργή μας, μπορούμε να τους παρασύρουμε με τη χιονοστιβάδα της επανάστασής μας.

Η ώρα είναι τώρα!

Να γκρεμίσουμε τα τείχη της καταπίεσης. Το κάλεσμα για δράση να χαραχτεί πάνω σε όλα τα προπύργια του κράτους.

Να διαμορφώσουμε μέσα από το αίμα μας τη νέα επαναστατική συνείδηση που θα μας ξαναδώσει την αξιοπρέπειά μας, που τόσο έχει δυσφημιστεί.

Με όλη τη δύναμη της υπαρκτής μας, να υψώσουμε το δαυλό της πίστης, το φως των ιδανικών και τις επαναστατικές

αρετές που ήταν πάντα οι λαμπρότερες ελπίδες του κινήμα-
τός μας.

Δράση!

Για να εκδικηθούμε τους νεκρούς μας και να ελευθερώ-
σουμε όσους απειλούνται από τη λύσσα κάθε αντιδραστι-
κού.

Να έχουμε πάντα υπόψη ότι μία μόνο λέξη μπορεί να τι-
μήσει τους νεκρούς, τους μάρτυρες, τους ήρωες και τα ιδανι-
κά μας... η λέξη αυτή είναι ΔΡΑΣΗ!

Μάριο Βάντο»

ΤΟ ΤΕΛΟΣ

«Ο Σείριος δείχνει το δρόμο χαμογελώντας κι εγώ τρέχω βιαστικά προς το πεπωμένο μου, με το φιλί του στο μέτωπό μου».

Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, 31 Δεκεμβρίου 1929

Στη βίλα «Άννα Μαρία» η ζωή κυλούσε κανονικά. Μέχρι το μεσημέρι υπήρχαν οι δουλειές για το σπίτι και η φροντίδα του πτηνοτροφείου και την υπόλοιπη μέρα την περνούσε διαβάζοντας, γράφοντας και κάνοντας πειράματα με βόμβες καπνού προετοιμαζόμενος για τη προσχεδιασμένη επίθεση στη φυλακή του Κασέρος για την απελευθέρωση του Αλεχάντρο Σκαρφό. Ο σύντροφος Ερρίκο είχε γράψει στον Ντι Τζιοβάνι από την Γαλλία και του έλεγε ότι τα πάντα ήταν έτοιμα για την άφιξή τους. Είχε δοθεί προκαταβολή για μια έκταση γης, όπου ο Ντι Τζιοβάνι προγραμματίζε να στήσει μια αναρχική κολεκτίβα που θα ασχολιόταν με τη γεωργία και τη μελισσοκομία. Ο Ερρίκο περίμενε πρώτα τη Φίνα και τον αδερφό της Αλεχάντρο πριν από τον Ντι Τζιοβάνι που θα ακολουθούσε. Για αυτόν δεν θα ήταν εύκολο να ταξιδέψει χωρίς να αναγνωριστεί. Έτσι κι αλλιώς προτού φύγει για τη Γαλλία ήθελε να εκδώσει αρκετά έργα των αγαπημένων του συγγραφέων. Για αυτό θα χρειάζονταν άλλες δυο τρεις «δουλειές», σε πείσμα των Ουριμπούρου, Σάντσεζ Σορόντο και Λουγκόνες.

(Φωτό: η φυλακή της Ουσουάια)

Στη βίλα έμενε και η Λάουρα, η μεγαλύτερη κόρη του Ντι Τζιοβάνι, που την είχε φέρει η Ζοζεφίνα Σκαρφό για διακοπές. Το μέρος ήταν όμορφο, μια βίλα ανάμεσα σε παλιά δέντρα και με τις μυρωδιές της εξοχής να γεμίζουν τον αέρα. Όταν έπεφτε η νύχτα, οι γείτονες μπορούσαν να δουν το ζεύγος Ντιονίτσι να κάνει βόλτα στο χωριό περπατώντας και κουβεντιάζοντας.

Στις αρχές του Γενάρη του 1931 κυκλοφόρησε μια προσούρα με τίτλο «Προειδοποίηση: Παραιτηθείτε». Οι συγγραφείς έδιναν προθεσμία ως τις 20 Γενάρη στους Ουριμπούρου και Σάντσεζ Σορόντο για να παραιτηθούν αλλιώς η ποινή θα ήταν ο θάνατος. Στη συνέχεια ανάγγειλαν ότι η 20η Ιανουαρίου θα ήταν η ημέρα έναρξης μιας τρομοκρατικής εκστρατείας ενάντια σε επιχειρήσεις και πρόσωπα.

Η προέλευση της προσούρας αποδόθηκε στον Ντι Τζιοβάνι, ο οποίος όμως δεν είχε καμία σχέση στην πραγματικότητα. Ήταν ένα σχέδιο των Ριζοσπαστών που σκαρφίστηκε ο Ογιανάρτε - πρώην υπουργός του Ιριγκόγεν που ζούσε εξόριστος στο Μοντεβίδεο - που βρήκε χείρα βοηθείας από έναν προβοκάτορα, τον υποτιθέμενο αναρχικό Γκαρσία Τόμας. Η προσούρα κυκλοφόρησε ευρέως κι ένας από αυτούς που αποφάσισαν να αξιοποιήσουν την ένταση που προκάλεσε, ήταν ο Ντι Τζιοβάνι. Σε μια συνάντηση στο Μπουρσάκο αποφάσισε ότι όταν θα έληγε η προθεσμία, η ομάδα θα δρούσε με βομβιστικές επιθέσεις ώστε να δημιουργήσει ένα κλίμα απελπισίας και αναταραχής και να ταρακουνήσει την κυβέρνηση.

Ο Ντι Τζιοβάνι και οι δικοί του γνώριζαν ότι, παρά τα μεγάλα λόγια, οι Ριζοσπάστες δεν θα έκαναν το παραμικρό και θα συνέχιζαν να κρύβονται ή να ικετεύουν. Όχι όμως κι ο Ντι Τζιοβάνι.

Το πρωί της 20ης Ιανουαρίου εξεργάγησαν τρεις πολύ ισχυρές βόμβες. Τη μία την έβαλε ο Παουλίνο Σκαρφό στο σταθμό του μετρό της πλατείας Όνσε, τη δεύτερη την έβαλε ο Κορτούτσι στο σταθμό του Μαλντονάδο που ανήκε στην «Κεντρική Σιδηροδρομική Εταιρεία της Αργεντινής» και την Τρίτη ο Μάρκες στην οδό Συντάγματος. Οι ζημιές ήταν σοβαρές, είκοσι άτομα τραυματίστηκαν και τέσσερις σκοτώθηκαν. Ο φόβος κατέκλυσε τους δρόμους. Η κυβέρνηση είδε να της πετούν το

γάντι και θεώρησε ότι επρόκειτο μόνο για μέρος μιας ευρύτερης συνωμοσίας. Όλες ανεξαιρέτως οι εφημερίδες έκαναν λόγο για συνωμοσία αναρχικών και ριζοσπαστών υπό τις οδηγίες του Ογιανάρτε από το Μοντεβίδεο. Αναλαμβάνοντας ο ίδιος τις έρευνες, ο Λεοπόλδος Λουγκόνες ταξίδεψε στην Ουρουγουάη. Η αστυνομία έθεσε σε κλοιό το Μπουένος Άιρες και πήρε ένα μέτρο που αποδείχθηκε αποτελεσματικό. Έθεσε υπό επιτήρηση όλα τα τυπογραφεία. Κατά αυτό τον τρόπο συνελήφθη στο τυπογραφείο της οδού Κοριέντες 3747 ο Μάριο Κορτούτσι. Τώρα πια η αστυνομία είχε κάτι στα χέρια της, καθώς γνώριζαν ότι ο Κορτούτσι ήταν ένας από τους Ιταλούς αναρχικούς συνεργάτες του Ντι Τζιοβάνι.

Οι έρευνες επικεντρώθηκαν στον Κορτούτσι και πάνω του εφαρμόστηκαν οι καινούριες «μέθοδοι» που λεγόταν ότι εισήγαγε στην αστυνομία ο επιθεωρητής Λουγκόνες.

Ο Ντι Τζιοβάνι ενημερώθηκε για τη σύλληψη του Κορτούτσι όμως είχε απόλυτη εμπιστοσύνη στο σύντροφό του. Ήταν πεπεισμένος πως ό,τι και να του έκαναν δεν θα πρόδι-δε κανέναν κι έτσι δεν άλλαξε τις συνήθειές του.

Το βράδυ της 30ης Γενάρη 1931, ο Ντι Τζιοβάνι είχε μόλις τελειώσει τις διορθώσεις για το δεύτερο τόμο του βιβλίου για το Ρεκλύ και βιαζόταν να τα πάει στο τυπογραφείο του Τζε-νάρο Μποντέμπο, μέσα στο κέντρο της πόλης, σε ένα υπόγειο στην οδό Καγιάο 335.

Ο Παουλίνο και η Ζοζεφίνα του ζήτησαν να μην πάει. Οι εφημερίδες έγραφαν πως η αστυνομία παρακολουθούσε όλα τα τυπογραφεία προκειμένου να παρεμποδίσει την έκδοση ανατρεπτικών εντύπων και ο Σεβερίνο πήγαινε να μπει στο στόμα του λύκου. Δεν τους άκουσε όμως. Ήθελε να δει το έργο που τον ενέπνεε να ολοκληρώνεται και ήθελε να δώσει ο ίδιος τις οδηγίες στον τυπογράφο.

Ο Ντι Τζιοβάνι τέλειωσε και βγήκε έξω στο δρόμο μαζί με τον Μποντέμπο (τον τυπογράφο). Ήταν ένα ζεστό βράδυ. Για πρώτη φορά ο Ντι Τζιοβάνι ένιωθε άβολα στο μαύρο κοστούμι του. Τραβούσε πολύ την προσοχή.

Την ίδια στιγμή είδε κάποιον να τον πλησιάζει και να φωνάζει: «Ντι Τζιοβάνι!»

Δεν υπήρχε αμφιβολία, ήταν μπάτσος. Για κάποια στιγμή είδε φευγαλέα το θάνατο, τον αντιμετώπισε όμως πεισματά-

ρικά όπως πάντα. Έκανε μεταβολή κι άρχισε να τρέχει. Καθώς έφτανε στη γωνία της οδού Σαρμέντο ένας δεύτερος άνδρας εμφανίστηκε μπροστά του και φώναξε: «Σταμάτα Ντι Τζιοβάνι! Μην κάνεις καμιά βλακεία!»

Ο Σεβερίνο τράβηξε το 45άρι Κολτ. Τώρα ακούγονταν σειρήνες κι ένας από τους αστυνομικούς φώναξε: «Σταμάτα κλέφτη! Σταμάτα κλέφτη!»

Ένα πλήθος ανθρώπων που για λίγο σάστισαν, άρχισε να τρέχει. Ήταν φανερό ότι θα γινόταν φασαρία. Όλοι έτρεχαν για να ξεφύγουν. Μαζί τους κι ο Ντι Τζιοβάνι.

Κανείς δεν ξέρει ποιος πυροβόλησε πρώτος όμως γρήγορα άρχισε ένα ανθρωποκνηνηγό στο κέντρο της πόλης και στις ταράτσες των κτιρίων του Μπουένος Άιρες. Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες, έπεσαν περισσότεροι από εκατό πυροβολισμοί κατά την καταδίωξη. Αργότερα η υπεράσπιση του Ντι Τζιοβάνι απέδειξε ότι ο πελάτης τους είχε ρίξει μόνο τους πέντε από αυτούς.

Μια νεαρή κοπέλα έπεσε μετά τον πρώτο καταιγισμό πυρών. Βρισκόταν ανάμεσα στους διώκτες και το θήραμά τους. Έτρεξε για να ξεφύγει αλλά κατέρρευσε, ξανασηκώθηκε και ξανάπεσε, αυτή τη φορά οριστικά. Το λευκό της φόρεμα άρχισε να γίνεται κόκκινο από το αίμα που έτρεχε από την πλάτη της.

Ήταν η τρίτη φορά που η μοίρα του Ντι Τζιοβάνι διασταυρωνόταν με αυτή ενός παιδιού. Η φιγούρα του παιδιού έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης προκειμένου ο αναρχικός να καταστεί ακόμα πιο απεχθής στην κοινή γνώμη. Η αστυνομία υποστήριξε ότι η σφαίρα που τη σκότωσε προήλθε από το όπλο του Ντι Τζιοβάνι, κάτι που ο ίδιος αρνήθηκε επίμονα.

Στη διάρκεια της καταδίωξης βρέθηκε να τρέχει στην οδό Ρίο Μπάμπα. Μπροστά του πετάχτηκε ο αστυνομικός Χοσέ Ουρίθ και προσπάθησε να τον συλλάβει. Ο Ντι Τζιοβάνι τον καθάρισε με μία μόνο σφαίρα και συνέχισε να τρέχει βγαίνοντας από το δρόμο. Και τότε σταμάτησε. Οι δρόμοι ήταν άδειοι, σαν να ήταν 7 το πρωί της Κυριακής. Ο φόβος είχε κρατήσει όλες τις πόρτες κλειστές.

Συνέχισε περπατώντας και έστριψε στην οδό Κανγκάγιο. Έρχονταν καταπάνω του από την οδό Καγιάο. Όλα είχαν

πια τελειώσει. Ήταν τουλάχιστον έξι και όλοι τον σκόπευαν. Ο Ντι Τζιοβάνι επιτάχυνε το βήμα του. Όταν έφτανε στον ξενώνα της οδού Κανγκάγιο 1975 είδε άλλους τέσσερις να τον πλησιάζουν από το Αγιακούτσο. Ήταν περικυκλωμένοι. Δεν είχε άλλη επιλογή από το να χωθεί σε κάποια πόρτα. Στο διάδρομο του ξενώνα βρήκε τους δύο Ισπανούς ιδιοκτήτες, εντελώς πανικόβλητους.

«Μη φοβάστε. Δεν θα σας πειράξω» τους είπε και κατευθύνθηκε προς το ασανσέρ αλλά γύρισε πίσω και άρχισε να ανεβαίνει τις σκάλες. Εκείνη τη στιγμή άρχισαν να τον πυροβολούν από την πόρτα του δρόμου. Ο Ντι Τζιοβάνι αναδιπλώθηκε, περίμενε για λίγο κι έριξε μια καλοζυγισμένη βολή που πέτυχε τον αστυνομικό Σεφερίνο Γκαρσία, σκοτώνοντάς τον. Έπειτα έτρεξε προς την κουζίνα του ξενώνα. Φτάνοντας στην αυλή έστησε μια ξύλινη σκάλα κόντρα στον τοίχο και σκαρφάλωσε βιαστικά στην ταράτσα. Το μαύρο του κοστούμι γέμισε λεκέδες από ασβέστη. Από εκεί είχε μια πλήρη θέα στις στέγες. Το άλλο πρόσωπο του Μπουένος Αιρες... οι απλωμένες μπουγάδες, τα συρμάτινα κλουβιά με τα βρώμικα κοτόπουλα, οι μαυρισμένες από το χρόνο και τη σκουριά στέγες. Η επόμενη ήταν μόνο τρία μέτρα μακριά. Πήδηξε στον αέρα. Χτύπησε το πόδι του πέφτοντας αλλά συνέχισε χωρίς να σταματήσει. Κατέβηκε σαν πιτσιρικάς από ένα λιγδιασμένο σωλήνα και προσγειώθηκε σε μια βεράντα στην αυλή ενός παλιού σπιτιού στην οδό Αγιακούτσο. Δεν υπήρχε κανείς εκεί. Ξεκουράστηκε για λίγες στιγμές και προχώρησε για την εξώπορτα. Το σκοτάδι του διαδρόμου έσπασε από μια δέσμη φωτός.. μια υπηρέτρια κρυφοκοίταζε την αναταραχή. Ο Ντι Τζιοβάνι την έσπρωξε ευγενικά και βγήκε. Σχεδόν αμέσως έπεσαν καμιά εικοσαριά πυροβολισμοί προς το μέρος του. Ανέβηκε το δρόμο τρέχοντας σε ζιγκ-ζαγκ και κατόρθωσε να φτάσει στη διασταύρωση των οδών Σαρμέντο και Αγιακούτσο. Τότε είδε το δρόμο του αποκλεισμένο και υποχώρησε στην οδό Σαρμέντο μέχρι την οδό Καγιάο. Πυροβολούσαν από παντού. Τον κυνηγούσαν όπως ένα λυσσασμένο σκύλο. Πρώτα έσκυψε πίσω από ένα δέντρο, έπειτα όρμησε μέσα σε ένα γκαράζ, στον αριθμό 1964. Ο μηχανικός, ένας άντρας με σλαβικά χαρακτηριστικά, πάγωσε από τον τρόμο του. Ο Ντι Τζιοβάνι τον κοίταξε σαν να μην υπήρχε. Τώρα ήξερε

ότι ήταν περικυκλωμένος. Ήδη τον πυροβολούσαν από την είσοδο. Έριξε μία μοναδική βολή για απάντηση. Τότε ξεκούμπωσε το σακάκι του, έστρεψε την κάνη από το 45άρι του στο πουκάμισο του και τράβηξε τη σκανδάλη.

Ο πρώτος αστυνομικός που έφτασε στο πεσμένο σώμα κλώτσησε το χέρι του για να του ξεκολλήσει το πιστόλι από το χέρι. Το πουκάμισό του ήταν μες στα αίματα. Ο επιθεωρητής Γκαριμπότο διέταξε να φέρουν ένα γιατρό. Ο γιατρός που ήρθε έδωσε εντολή να μεταφερθεί ο Ντι Τζιοβάνι εσπευσμένα σε νοσοκομείο. Υπό την επιτήρηση μιας ασυνήθιστα μεγάλης συνοδείας μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο Ράμος Μεχία. Στο ασθενοφόρο κάθονταν τέσσερις αστυνομικοί κατά μήκος του φορείου με τα πιστόλια στο χέρι. Με το ελεύθερο χέρι ο καθένας κρατούσε τις χειροπέδες του. Πίσω από το ασθενοφόρο ερχόταν μια κλούβα, γεμάτη αστυνομικούς. Και τα δύο οχήματα είχαν συνοδεία μοτοσικλετών. Οι μοτοσικλετιστές, όπως σχολίασε η *La Nació* «λειτούργουσαν όπως οι ανιχνευτές σε μια στρατιωτική δύναμη που μετακινείται».

Η *La Nació* - που μεταξύ άλλων έγραφε πως τώρα με τον Ντι Τζιοβάνι ήταν ευκαιρία να εφαρμοστεί η θανατική ποινή - σημειώνει: «Ο Ντι Τζιοβάνι, από τους τύπους που γίνονται θρύλοι, διατήρησε ήδη αμέσως από το περιστατικό όπου πρωταγωνίστησε, την τολμηρή και ασυνήθιστη, χαρακτηριστική για αυτόν και ορατή στις πράξεις του, ενεργητικότητα. Ήταν γνωστό πως ήταν τολμηρός και ταυτόχρονα εξαιρετικά ψυχραιμος σε τέτοιο βαθμό όμως, όπως έδειξε μετά τη σύλληψή του, που κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί. Όταν διακομίστηκε στο νοσοκομείο Ράμος Μεχία βυθίστηκε στη σιωπή, αφήνοντας τα γατίσια μάτια του να μιλούν για λογαριασμό του. Χτες παρατηρούσε τριγύρω του με μια αποστομωτική ηρεμία, με βλέμμα σκληρό, χωρίς να παίζουν τα βλέφαρα. Τα μάτια του εκτόξευαν κατηγορίες και απειλές ενώ το βλέμμα του προκαλούσε μια αίσθηση πανικού σε όσους άντεχαν να έρθουν αντιμέτωποι με αυτή την αλλόκοτα έντονη λάμψη των ματιών του. Σε άλλο σημείο στην ίδια σελίδα και με τον τίτλο «Ένας μαθητής του Αλ Καπόνε» η *La Nació* έγραφε... «Ήταν θαρραλέος και τολμηρός με έναν ενστικτώδικο, αγριότερο από ανθρώπινο, τρόπο. Λέμε «ήταν» γιατί σίγουρα δεν θα είναι ποτέ ξανά ίδιος». Ένα άλλο άρθρο με τίτλο «Μια

ευπρόσδεκτη σύλληψη» έλεγε «παράτολμος όπως πάντοτε, ο Ντι Τζιοβάνι είχε στηριχτεί υπερβολικά στη γενναιότητά του, όπως φαίνεται από το γεγονός ότι αν και ο δρόμος του έφτασε στο τέλος του στις 6 Σεπτεμβρίου (την ημέρα του πραξικοπήματος του Ουριμπούρου) όταν πλέον δεν ήταν ασφαλείς όσοι ζούσαν στην παρανομία όπως εκείνος, εντούτοις αποφάσισε να παραμείνει στο Μπουένος Αιρες. Όταν τον έπιασαν, αρνήθηκε να μιλήσει. Ολόκληρο το μυστήριο της ζωής του - μιας ζωής βγαλμένης από μυθιστόρημα - είναι κλειδαμπαρωμένο πίσω από τα τρομερά μάτια του. Πόσο ενδιαφέρον θα είχε να μάθουμε την αλήθεια γύρω από τη ζωή του!».

Η είδηση της σύλληψης του Ντι Τζιοβάνι προκάλεσε αναστάτωση σε όσους τους αφορούσε. Εκτός αυτού οι εφημερίδες εξέφραζαν τη βεβαιότητα ότι θα αντιμετώπιζε το εκτελεστικό απόσπασμα. Ο υπουργός εσωτερικών Ματίας Σάντσεζ Σορόντο ανέλαβε προσωπικά την υπόθεση και επέσπευσε τη μεταφορά του τραυματία Ντι Τζιοβάνι από το νοσοκομείο στη φυλακή ώστε να δικαστεί και να καταδικαστεί το ίδιο πρωί. Ο Σάντσεζ Σορόντο κρατούσε τον Ουριμπούρου ενήμερο για τις εξελίξεις. Ο Ουριμπούρου κάλεσε τον υπουργό στρατιωτικών, στρατηγό Μεντίνα πιέζοντάς τον να ορίσει άμεσα ένα στρατοδικείο για να δικάσει τον Ντι Τζιοβάνι. Οι διαταγές του στρατηγού Μεντίνα ήταν δραστικές... «σε μια ώρα ένα στρατιωτικό συμβούλιο αποτελούμενο από μόνιμους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς πρέπει να συνεδριάσει στο εθνικό σωφρονιστήριο προκειμένου να εκδικάσει και να αποφανθεί για τις κατηγορίες εναντίον του Ντι Τζιοβάνι». Οι διαταγές αυτές εκτελέστηκαν. Από ειρωνεία της τύχης, στο δικαστήριο προήδρευε ένας οπαδός των ριζοσπαστών, ο συνταγματάρχης Κορνάντο Ρίσο Πατρόν. Εισαγγελέας ήταν ο αντισυνταγματάρχης Κλίφτον Γκόλντνευ ενώ ως συνήγορος υπεράσπισης το δικαστήριο διόρισε τον υπολοχαγό Φράνκο.

Προχώρησαν με συνοπτικές διαδικασίες. Οι μάρτυρες κατηγορίας ήταν όλοι αστυνομικοί - με εξαίρεση έναν πολίτη ο οποίος ισχυρίστηκε ότι δεν είχε δει τίποτα - οι οποίοι κατέθεσαν ότι ο Ντι Τζιοβάνι είχε πυροβολήσει πρώτος και ήταν αυτός που σκότωσε την κοπέλα. Ο εισαγγελέας ζήτησε τη θανατική ποινή για τον κατηγορούμενο για ένοπλη αντίσταση κατά της αρχής, για το φόνο της νεαρής Ντέλια Μπεραρντό-

νε και του αστυνομικού Γκαρσία και τον τραυματισμό του αστυνομικού Ουρίς. Σύμφωνα με το διάταγμα της επανάστασης, συνέχισε ο εισαγγελέας, τα αδικήματα αυτά επέσυραν την ποινή του θανάτου.

Έπειτα οι δικαστές αποσύρθηκαν για 15 λεπτά και ο κατηγορούμενος οδηγήθηκε πίσω στο κελί του. Όταν δοκίμασαν να τον ξαναβγάλουν, ο Ντι Τζιοβάνι αρνήθηκε να του βάλουν χειροπέδες. Ξεκίνησε μια άγρια συμπλοκή στην οποία ο Ντι Τζιοβάνι ξυλοκοπήθηκε με αλυσίδες και κλομπ από περισσότερους από δώδεκα δεσμοφύλακες προτού τελικά καμφθεί η αντίστασή του και του δέσουν τα χέρια πίσω από την πλάτη. Με τη στολή του τόσο σκισμένη ώστε να φαίνονται οι επίδεσμοι από τα τραύματα που είχε υποστεί λίγες ώρες νωρίτερα, ο Ντι Τζιοβάνι σύρθηκε και πάλι ενώπιον του δικαστηρίου. Καθώς υπήρχαν και δημοσιογράφοι στην αίθουσα και φοβούμενος ένα μικρό σκάνδαλο, ο πρόεδρος εξέδωσε μια ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία «κανείς στρατιωτικός δεν συμμετείχε στην επιχείρηση καταστολής του Ντι Τζιοβάνι».

Όμως οι στρατιωτικοί που απαρτίζαν το δικαστήριο (δέκα συνολικά τον αριθμό) επρόκειτο να δοκιμάσουν μια έκπληξη. Αυτό που περίμεναν πως θα είναι μια μάλλον τυπική υπεράσπιση από έναν άσημο και χαμηλόβαθμο αξιωματικό προέκυψε μια υπεράσπιση που έκανε τα μέλη του δικαστηρίου να τρέμουν για το μέλλον τους. Η ετυμγορία τους βέβαια ήταν δεδομένη: θάνατος πριν την αυγή.

Ο υπολοχαγός Φράνκο πήγε να συζητήσει με τον Ντι Τζιοβάνι σε αυτά τα 15 λεπτά της διακοπής προκειμένου να ενημερώσει τον «πελάτη» του για το πώς θα απαντούσε στις ερωτήσεις του δικαστηρίου. Όμως ο Ντι Τζιοβάνι του είπε απλά: «Θα μιλήσω μια γλώσσα μονάχα... αυτή της αλήθειας. Σου ζητάω μόνο να μη με βάλεις να αρνηθώ τις ιδέες μου. Είμαι αναρχικός και δεν αποκηρύσσω τίποτα από τον αναρχισμό, ούτε μπροστά στο θάνατο. Έχω επίγνωση της θέσης μου και δεν σκοπεύω να αποποιηθώ τις ευθύνες μου. Έπαιξα κι έχασα. Σαν σωστός παίκτης θα πληρώσω με τη ζωή μου».

Ο Φράνκο έφυγε εντυπωσιασμένος από αυτή την απάντηση. Σκόπευε να κάνει ό,τι περνούσε από το χέρι του για σώσει τη ζωή αυτού του ανθρώπου. Στη συνέχεια ακολουθεί η αγό-

ρευση του υπολογαγού Φράνκο, που προκάλεσε αρχικά την έκπληξη κι έπειτα την αγανάκτηση του στρατοδικείου:

«Αξιότιμα μέλη του δικαστηρίου... ήρθα εδώ χωρίς φόβο και προκατάληψη να υπερασπιστώ έναν άνθρωπο, σύμφωνα με τις εντολές που έλαβα. Πρώτα θα ήθελα να εκφράσω και πάλι το σεβασμό μου για τους άξιους στρατιωτικούς που απαρτίζουν αυτό το δικαστήριο. Ζητώ την επιείκειά τους εάν, λόγω του ότι είμαι στρατιωτικός και όχι νομικός, πω λόγια (ευθεία και χωρίς περιστροφές) που μπορεί να ακουστούν αναιδή. Στο σημείο αυτό θυμάμαι την απάντηση του κόμη του Καμπομάνες στους βασιλείς της Ισπανίας σχετικά με τα οικονομικά τους προβλήματα. Η απάντησή του ήταν ότι αυτά οφείλονταν στις ατασθαλίες της βασιλικής αυλής. Ζητώντας συγγνώμη που μίλησε έτσι ευθέως ο Καμπομάνες πρόσθεσε: Ας με συγχωρήσει η Εξοχότητά σας που μίλησα εκτός της σειράς μου. Αυτή η φράση μου έρχεται κατά νου τώρα, μολονότι το πλαίσιο και οι αιτίες είναι αρκετά διαφορετικές. Όμως θα υιοθετήσω τη φράση αυτή, ζητώντας προκαταβολικά την επιείκειά σας, αν τυχόν μιλήσω εκτός σειράς σήμερα».

Ήδη η εισαγωγή αυτή είχε προκαλέσει μια κάποια ανησυχία στα μέλη του δικαστηρίου. Μια έκφραση ανησυχίας ζωγραφίστηκε στο πρόσωπο του συνταγματάρχη Πατρών.

Απότομος ο Φράνκο συνέχισε την αγόρευσή του: «Δεν ήρθα σήμερα εδώ ως πνεύμα αντιλογίας ή με πρόθεση να προκαλέσω σκάνδαλο. Είμαι ένας στρατιωτικός, οπαδός της πειθαρχίας και της τάξης, με κίνητρο τη βαθιά αγάπη του για την πατρίδα. Και επειδή ακριβώς γνωρίζω τι σημαίνει αυτό σε διεθνές πλαίσιο, μιλώ χωρίς φόβο ή περιφρόνηση. Ας ξεκινήσω θέτοντας το ζήτημα της αρμοδιότητας αυτού του δικαστηρίου. Η πεποίθησή μου είναι ότι τα αδικήματα για τα οποία κατηγορείται ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα αυτού του δικαστηρίου. Ο στρατιωτικός νόμος προέρχεται από τις μοναρχίες της Ευρώπης στις οποίες οι κανόνες δεν έχουν καμία, μα καμία, σχέση με τους κανόνες σε μια δημοκρατική κυβέρνηση. Έπειτα πάλι, ο στρατιωτικός νόμος προσφέρεται μόνο περιστασιακά σε περιπτώσεις σοβαρών εσωτερικών αναταραχών, πολέμου ή μεγάλων καταστροφών που μπορεί να αποτελέσουν απειλή για την κοι-

νωνική σταθερότητα. Η Αργεντινή δεν βρίσκεται σε πόλεμο. Από τη Λα Κουγιάκα μέχρι τη Γη του Πυρός κι από τον Ατλαντικό ως τις Άνδεις επικρατεί η τάξη, για όποιον έχει μάτια και βλέπει. Επομένως δεν υπάρχει δικαιολογία για την εφαρμογή του στρατιωτικού νόμου».

Ο κατηγορούμενος - στο επίκεντρο της προσοχής με το σκισμένο σακάκι του που αποκάλυπτε τις ξανθές τρίχες στο στήθος του και την αφύσικη στάση του σώματός του με τους μύες του σε διέγερση εξαιτίας του τρόπου που ήταν δεμένα τα χέρια του πίσω από την πλάτη - άρχισε να παρακολουθεί με ενδιαφέρον αυτόν τον άγνωστο υπολοχαγό με το χλωμό πρόσωπο που προκαλούσε στα μέλη του δικαστηρίου ένα διαρκώς αυξανόμενο εκνευρισμό.

«Η τάξη και η ομαλότητα επικρατούν στη ζωή της χώρας» συνέχισε ο συνήγορος υπεράσπισης. Από τη θριαμβευτική Επανάσταση της 6ης Σεπτεμβρίου βγήκε μια νέα κυβέρνηση, η πρώτη πράξη της οποίας μετά την ανάληψη της εξουσίας και ενθαρρυσμένη από την ανταπόκριση που βρήκε από το λαό, ήταν να δηλώσει δημόσια το σεβασμό της στο σύνταγμα. Η δικαστική εξουσία διατήρησε στο ακέραιο τα δικαιώματα και τις λειτουργίες της. Της εκτελεστικής εξουσίας ηγείται ένας στρατιωτικός, όπως θα μπορούσε να ηγείται κι ένας πολιτικός. Η κυβέρνησή μας είναι έκφραση της βούλησης του λαού. Δεν υπάρχει καμία στρατιωτική δικτατορία. Η διαδικασία λοιπόν, που ακολουθείται με τους κοινούς παραβάτες του νόμου είναι σαφώς καθορισμένη. Πρέπει να λογοδοτούν για τα αδικήματά τους ενώπιον δικαστηρίων. Κατά την εκτίμησή μου οι υπάρχουσες ενδείξεις ενισχύουν τον ισχυρισμό μου, ότι ο Ντι Τζιοβάνι δεν επιτέθηκε στους αστυνομικούς αλλά αντίθετα, απλώς απάντησε στη δική τους επίθεση».

Στο σημείο αυτό, ο πρόεδρος του δικαστηρίου ανακάλεσε τον ομιλητή στην τάξη, ζητώντας του να μην ξεφεύγει απ' το θέμα. Όμως ο Φράνκο φάνηκε να μην τον ακούει και συνέχισε με σχεδόν εύθυμο τόνο: «Σύμφωνα με τα γεγονότα ο κατηγορούμενος βγήκε από το τυπογραφείο που βρίσκεται σε ένα υπόγειο της οδού Καγιάο. Ξεκίνησε για την οδό Κοριέντες, ενώ ο ιδιοκτήτης του τυπογραφείου κατευθύνθηκε προς την οδό Σαρμέντο. Ο Ντι Τζιοβάνι εντόπισε αστυνομικούς με πολιτικά στην περιοχή. Κατάλαβε ότι τον είχαν αναγνωρίσει. Δεν

επιτέθηκε στους αστυνομικούς, αντίθετα έκανε μεταβολή και έτρεξε στην αντίθετη κατεύθυνση, προς την οδό Σαρμέντο. Ένας άλλος αστυνομικός επιχείρησε να τον συλλάβει. Του έριξαν πυροβολισμούς. Ο Ντι Τζιοβάνι το 'σκασε από την οδό Σαρμέντο, προσπαθώντας να φτάσει την οδό Ρίο Μπάμπα. Πολίτες και ένστολοι αστυνομικοί συμμετείχαν στην καταδίωξη. Ακόμα και τότε ο Ντι Τζιοβάνι δεν χρησιμοποίησε το όπλο του, παρά μόνο όταν πάλι ένας άλλος αστυνομικός προσπάθησε να τον σταματήσει στην οδό Ρίο Μπάμπα μεταξύ των οδών Σαρμέντο και Κανγκάγιο. Ο Ντι Τζιοβάνι κρύφτηκε πίσω από ένα σταθμευμένο αυτοκίνητο, νιώθοντας την ανάσα του αστυνομικού που τον κυνηγούσε και πυροβόλησε μόνο όταν η κατάσταση είχε γίνει πλέον απελπιστική. Σε εκείνο το σημείο ένα βίαιο αίσθημα ανάβλυζε από μέσα του. Έφτασε στο κτίριο της οδού Κανγκάγιο και γλίστρησε μέσα. Σύμφωνα με την κατάθεση του ιδιοκτήτη έμοιαζε σαν τρελός. Ο ιδιοκτήτης έπειτα ανέφερε στην αστυνομία ότι ένας τρελός είχε εισβάλει στο χώρο εργασίας του. Έτσι τον περιέγραψε. Δεν μπορεί να θυμηθεί τίποτε άλλο. Πόσοι πυροβολισμοί ρίχτηκαν στον Ντι Τζιοβάνι; Ποιος μπορεί να σκότωσε το κακόμοιρο κορίτσι στη γωνία των οδών Καγιάο και Σαρμέντο όταν το αντικείμενο της καταδίωξης πυροβόλησε για πρώτη φορά στη γωνία των οδών Ρίο Μπάμπα και Κανγκάγιο;»

Τώρα πια μουρμουρητά αποδοκιμασίας ακούγονταν από τους παρόντες αστυνομικούς διευθυντές, μεταξύ τους και ο υπαρχηγός της αστυνομίας Ντέιβιντ Ουριμπούρου, αδελφός του προσωρινού προέδρου της χώρας. Ο πρόεδρος του δικαστηρίου προσπάθησε να παρέμβει αλλά ο Φράνκο, σε σταθερό τόνο, συνέχισε την αγόρευσή του... «Για το λόγο αυτό υποστηρίζω ότι ο Ντι Τζιοβάνι δεν ήταν ο επιτιθέμενος αλλά ότι περισσότερο αντέδρασε για να αποκρούσει την επίθεση των αστυνομικών. Σε όλο αυτό προσθέστε και την αναμενόμενη αγανάκτηση που κυριεύσε τον κόσμο όταν πληροφορήθηκε για το θάνατο του άτυχου κοριτσιού».

Ο Ντι Τζιοβάνι συνέχισε να τον κοιτάζει επίμονα και να τον ακούει προσεκτικά σαν να μην μπορούσε να πιστέψει αυτά που άκουγε.

«Από τους πέντε μάρτυρες που κατέθεσαν, οι τέσσερις ήταν αστυνομικοί που έλαβαν μέρος στο όλο επεισόδιο. Δεν

έγινε κανένας βαλλιστικός έλεγχος για να αποδειχθεί ότι το κορίτσι σκοτώθηκε από το όπλο του κατηγορούμενου. Ο Ντι Τζιοβάνι δεν αντέδρασε παρά μόνο εναντίον ενός αστυνομικού που ήδη τον είχε πιάσει. Πάλεψε μαζί του. Τα νεύρα του, όσο ασάλινα και να 'ναι, ήταν τεντωμένα. Και την πρώτη φορά που πυροβόλησε, εναντίον του αστυνομικού στη διασταύρωση Κανγκάγιο και Ρίο Μπάμπα, τον τραυμάτισε. Η πεποίθησή μου είναι, κύριε πρόεδρε, ότι εδώ έχουμε μια ξεκάθαρη περίπτωση αυτοάμυνας. Το ένστικτο της επιβίωσης υπάρχει μέσα σε κάθε άτομο, όποιο κι αν είναι αυτό.

ΠΕΝΗΝΤΑ ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ ΡΙΧΤΗΚΑΝ ΣΤΟΝ ΝΤΙ ΤΖΙΟΒΑΝΙ».

Ο υπολοχαγός Φράνκο σταμάτησε. Ήταν μία ρητορική παύση. Επικρατούσε απόλυτη σιγή. Τότε, με μια χειρονομία έδειξε τον κατηγορούμενο και ανέβασε τον τόνο της φωνής του. «Ίδού ο Ντι Τζιοβάνι! Μια ιδανική φιγούρα για τις ιστορίες των αστυνομικών ρεπορτάζ. Ένας υπερφυσικός χαρακτήρας που χρησιμοποιούταν από την αστυνομία σαν μπλαντέρ... μια υπεράριθμη αστυνομία που έπρεπε κάπως να δικαιολογήσει το μεγάλο μερίδιό της από το γενικό κρατικό προϋπολογισμό».

Κανείς δεν τόλμησε να δυσφορήσει στο σημείο αυτό καθώς ο Φράνκο αναφερόταν στην αστυνομία επί κυβέρνησης Ιριγκόγεν.

«Το αξιότιμο δικαστήριο γνωρίζει ότι ο κατηγορούμενος δεν έχει ποτέ συλληφθεί ή καταδικαστεί. Ούτε μία φορά. Έγινε λοιπόν ο ασύλληπτος εγκληματίας που εδώ και οκτώ χρόνια απασχολεί την Αργεντινή. Το να παραδεχτούμε τώρα ότι ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας άνθρωπος που μπόρεσε να ξεγελάσει τη δικαιοσύνη, την αστυνομία, τον κόσμο γενικότερα και μεταξύ άλλων τους διανοούμενους που ασχολήθηκαν με την υποστήριξη της επιβολής της τάξης, είναι σαν να παραδεχόμαστε την ανωτερότητα αυτού του άνδρα έναντι όλων των φυσικών και ηθικών δυνάμεων της Αργεντινής».

Μετά από μια ακόμα παύση στη διάρκεια της οποίας ο Φράνκο κοίταξε προκλητικά στα μάτια τα μέλη του δικαστηρίου ένα προς ένα, συνέχισε: «Πάνω στο ζήλο του να διακριθεί, ο άνθρωπος πετυχαίνει κάθε μέρα θριάμβους στις τέχνες και τις επιστήμες. Έτσι, στο πέρασμα των αιώνων, μετέτρεψε

τις ευπρόσβλητες γαλέρες που έπλεαν στις θάλασσες σε πανίσχυρα θωρηκτά που διασχίζουν τους ωκεανούς, ενώ επίσης φτάσαμε από το μυθικό Ίκαρο με τα κέρινα φτερά στα αεροπλάνα. Ψάχνει στους ουρανό με το μάτι του τηλεσκοπίου και εξετάζει μακρινούς κόσμους. Οι αλχημιστές του Μεσαίωνα έδωσαν τη θέση τους στη σύγχρονη χημεία. Ωστόσο δεν έχει, ούτε πρόκειται ποτέ να καταφέρει να δώσει ζωή σε ένα οποιοδήποτε μικροσκοπικό κύτταρο επειδή η πνοή της ζωής έχει αποκλειστικά θείκη προέλευση. Η ζωή είναι χάρισμα μόνο του Θεού. Αυτός μονάχα τη δημιουργεί και μόνο αυτός πάλι μπορεί να την καταστρέψει. Ο άνθρωπος, με όλους τους νόμους του, δεν μπορεί να σφετεριστεί ο ίδιος αυτό που αποτελεί θείο πρόνομο.

Η επιβολή του θανάτου είναι κάτι που μας προκαλεί τύψεις επειδή αποτελεί προσβολή στην ηθική. Η ηθική και ο νόμος έχουν παρομοιαστεί με δυο ομόκεντρους κύκλους. Ο ένας είναι περιορισμένος και προσδιορίζεται με ακρίβεια από τους νόμους του ανθρώπου και ο άλλος είναι πολύ ευρύτερος και άπειρος σε διάμετρο, μέρος των νόμων του Θεού. Ο νόμος θεωρείται ως η διευθέτηση του χρόνου. Άρα, καμιά διάταξη κανενός νόμου δεν μπορεί να επιβάλλει κάτι που είναι αταίριαστο με την ηθική. Υπό το πρίσμα των όσων έχω αναφέρει, αξιότιμοι κύριοι δικαστές, και καθώς όπως επεσήμανα, ο Ντι Τζιοβάνι προκλήθηκε να επιτεθεί, ζητώ όπως ο κατηγορούμενος δεν δικαστεί βάσει στρατιωτικού νόμου. Και πάλι παρακαλώ για την επιείκεια του δικαστηρίου εάν αυτό θεωρεί πως ξέφυγα από τα όρια υπερασπιζόμενος τη ζωή αυτού του ανθρώπου, καθώς πρόκειται για ένα καθήκον που μου επιβλήθηκε. Η υπεράσπιση ήταν ειλικρινής και απευθύνομαι στο αξιότιμο δικαστήριο με όλη την ακεραιότητα με την οποία ένας έντιμος άνδρας απευθύνεται στους ομοίους του. Ευχαριστώ πολύ».

Ενώ ο Ντι Τζιοβάνι άκουγε εμβρόντητος αυτή την απροσδόκητη αγόρευση που έκανε για λογαριασμό του ένας ένστολος άνδρας, ένα φορηγό που μετέφερε 24 άνδρες της αστυνομίας του Μπουένος Άιρες υπό την διοίκηση του επιθεωρητή Φερνάντο Μπαζάν, εμφανίστηκε λίγα μέτρα μακριά από τη βίλα «Άννα Μαρία στο Μπουρσάκο». Τι είχε συμβεί; Πώς κατάφερε η αστυνομία να τους εντοπίσει σε λιγότερο από 12

ώρες; Αργότερα, ο επικεφαλής της πολιτικής αστυνομίας δήλωσε ότι το καταφύγιο εντοπίστηκε έπειτα από συστηματική παρακολούθηση της Ζοζεφίνα Σκαρφό η οποία ξεκίνησε μία μέρα που επισκέφθηκε τον αδερφό της στη φυλακή. Επίσημα η αστυνομία ισχυρίστηκε ότι έμαθε τη διεύθυνση του τυπογραφείου στην οδό Καγιάο και της βίλας στο Μπουρσάκο από το Μάριο Κορτούτσι. Όταν αργότερα παρουσιάστηκε ενώπιον δικαστηρίου, ο Κορτούτσι διέψευσε τον ισχυρισμό αυτό, υποστηρίζοντας ότι δεν είπε τίποτα στους αστυνομικούς... «παρά το ότι βασανίστηκα με κτηνώδη τρόπο»¹.

Καθώς οι αστυνομικοί κατέβαιναν πάνοπλοι από το φορτηγό, τρεις άνδρες εμφανίστηκαν να 'ρχονται από την «Άννα Μαρία» κουβαλώντας μερικά δέματα. Ήταν 05:30 π.μ. Οι άντρες ήταν ο Παουλίνο Σκαρφό, ο Μπραούλιο Ρόχας και ο Χουάν Μάρκες. Βλέποντας την ομάδα των αστυνομικών σάσπισαν για λίγο προτού περπατήσουν προς το μέρος των αστυνομικών.

Ο Φερνάντεζ Μπαζάν διέταξε τους άνδρες του να αναπτυχθούν και έδωσε εντολή στο Ντομίνγκο Ντέδικο να βγει μπροστά και να διατάξει τους τρεις ύποπτους να σηκώσουν ψηλά τα χέρια. Σύμφωνα με την εκδοχή της αστυνομίας για το ότι ακολούθησε, ο Ντέδικο εκτελούσε τις οδηγίες όταν

¹ Κάποιοι αναρχικοί συγκαταόμενοι του Κορτούτσι μας είπαν ότι ήταν όντως ο Κορτούτσι που έβαλε την αστυνομία στα ίχνη της βίλας «Άννα Μαρία», χωρίς να το ερμηνεύουν αυτό ως προδοσία. Η συμπεριφορά του Κορτούτσι ήταν αρκετά λογική. Επί αρκετές ημέρες υπέμεινε άγρια βασανιστήρια χωρίς να πει ούτε μια λέξη μέχρι που πέρασαν 48 ώρες από το προγραμματισμένο ραντεβού του με τον Ντι Τζιοβάνι στη βίλα. Θεώρησε το ότι δεν εμφανίστηκε στο ραντεβού, θα έκανε τον Ντι Τζιοβάνι να καταλάβει ότι κάτι κακό θα είχε συμβεί και καθώς θα ανακάλυπτε ότι ο Κορτούτσι είχε πέσει στα χέρια της αστυνομίας θα φρόντιζε να εγκαταλείψει τη βίλα. Όταν όμως οι αστυνομικοί του έδειξαν τις εφημερίδες με πρωτοσέλιδο τη σύλληψη του Ντι Τζιοβάνι, ο Κορτούτσι πίστεψε ότι σε κάθε περίπτωση οι υπόλοιποι θα φρόντιζαν να κρυφτούν χωρίς καθυστέρηση. Ήταν ο Κορτούτσι λοιπόν που έπειτα από ακόμη μια διαδικασία «πειθούς», αποκάλυψε τη διεύθυνση της βίλας, πεπεισμένος ότι οι αστυνομικοί δεν θα έβρισκαν παρά ένα άδειο σπίτι.

Οι ίδιοι αναρχικοί παραδέχτηκαν ότι ο Ντι Τζιοβάνι, ο Σκαρφό και οι άλλοι σύντροφοι φάνηκαν διπλά απρόσεκτοι. Πρώτα επειδή ο Ντι Τζιοβάνι πήγε στο τυπογραφείο αν και γνώριζε ότι μπορεί να ήταν υπό παρακολούθηση και έπειτα επειδή δεν εκκινώθηκε η βίλα αμέσως μετά τη σύλληψη του Ντι Τζιοβάνι.

ένας από τους τρεις άνοιξε πυρ. Ο Ντένικο έπεσε θανάσιμα τραυματισμένος. Ακολούθησε σύρραξη που στοίχισε τις ζωές των αναρχικών Μπραούλιο Ρόχας και Χουάν Μάρκες. Αφού εξάντλησε τα πυρομαχικά του, ο Παουλίνο προσπάθησε να συρθεί προς τη βίλα «Άννα Μαρία» αλλά συνελήφθη.

Οι αστυνομικοί έκαναν έρευνα στη βίλα κι έπεσαν πάνω στη Ζοζεφίνα Σκαρφό και τη μικρή Λάουρα Ντι Τζιοβάνι που βρισκόνταν μέσα. Καθώς το ζευγάρι μεταφερόταν στην κεντρική αστυνομική διεύθυνση, ένα πλήθος (ολόκληρος σχεδόν ο πληθυσμός του Μπουρσάκο) μαζεύτηκε στην είσοδο. Η Ζοζεφίνα σταμάτησε για μια στιγμή και είτε απευθυνόμενη σε όλους... «υπάρχουν περισσότερες από τριακόσιες χήνες και κότες εκεί μέσα. Αυτά καθώς και η σοδειά του καλαμποκιού μπορούν να πάνε στους φτωχούς του Μπουρσάκο²».

² Ο Ατίλιο Ανγκονέλι, κάτοικος του Μπουρσάκο επί σειρά ετών, είναι ο μόνος επιζών αυτόπτης μάρτυρας της σύλληψης του Παουλίνο Σκαρφό και της έρευνας στην «Άννα Μαρία» και μας έδωσε αρκετές ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες. Μας είπε ότι με το που ακούστηκαν οι πυροβολισμοί έτρεξαν (μια ομάδα κατοίκων) να δουν τι συμβαίνει. Όταν έφτασαν, ο Παουλίνο Σκαρφό ήταν ήδη δεμένος απέναντι στο φράχτη. Τον κράτησαν εκεί κάποια ώρα ενώ ολοένα και σπέρνει κόσμος. Απαντώντας σε ερωτήσεις του κόσμου, οι αστυνομικοί έλεγαν ότι ο κρατούμενος ήταν ένας «τρομερός κακοποιός και δολοφόνος». Κάποιοι, επιθυμώντας προφανώς να γίνουν αρεστοί στις αρχές, άρχισαν να εκτοξεύουν απειλές στον κρατούμενο και κινήθηκαν απειλητικά προς το μέρος του. Ο Φερνάντο Μπαζάν τους άφησε να συνεχίσουν, άλλωστε αυτό θα βοηθούσε στο «συνετισμό» του. Ο Παουλίνο τους κοίταξε αδιάφορα, όταν είδε όμως ότι ήταν έτοιμοι να επιτεθούν τους ρώτησε: «Προς τι η βιασύνη; Δεν ξέρετε ότι το πρωί θα με εκτελέσουν;».

Η πληροφορία αυτή, που ειπώθηκε με απόλυτη φυσικότητα, πάγωσε και τους πιο θερμόαιμους. Έμειναν στη θέση τους, κοιτάζοντάς τον με τον τρόπο που κοιτάζει κανείς κάποιον που πρόκειται να πεθάνει.

Σύμφωνα με δήλωσή του, ο Ανγκονέλι βοήθησε κι αυτός με τον τρόπο του στην επιβεβαίωση των ενεργειών των αστυνομικών και στην εκδοχή της αστυνομίας για τη συμπλοκή. Μας είπε τα εξής: «Γεγονός είναι ότι δεν θα ξεχάσω ποτέ εκείνο το επεισόδιο, καθώς στην εξέλιξη του έχασα μερικά ποτήρια σαμπάνιας από εξάιρετο γαλλικό κρύσταλλο. Το απόγευμα εκείνης της ημέρας ο επιθεωρητής Φόις ρώτησε αν μπορούσαμε οι γείτονες που είχαμε μαζευτεί στην «Άννα Μαρία» να του βρούμε μερικά ποτήρια σαμπάνιας. Δέχτηκα πρόθυμα και έφερα τα δικά μου. Προφανώς τα έβαλαν στο τραπέζι της κουζίνας για να βγάλουν μερικές φωτογραφίες από τις οποίες θα φανόταν ότι ο Ντι Τζιοβάνι και οι άλλοι στο σπίτι ζούσαν ξέφρενα και επιδίδονταν σε όργια. (Εκείνη την εποχή η σαμπάνια ήταν το ποτό που συμβόλιζε τον πλούτο και την έκλυτη ζωή). Το ζήτημα είναι ότι άφησα τα ποτήρια εκεί αλλά όταν επέστρεψα για να τα ξαναπαρώ μου έδωσαν κάτι κοινά ποτήρια, μηδαμνής αξίας. Όταν διαμαρτυρήθηκα μου είπαν ότι μόνο αυτά τα ποτήρια υπήρχαν εκεί.

Το στρατιωτικό δικαστήριο αποφάσισε ομόφωνα την καταδίκη του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι σε θάνατο. Ο υπολοχαγός Φράνκο υπέβαλλε αίτηση για απονομή χάριτος, την οποία απέρριψε το δικαστήριο. Τη διαταγή εκτέλεσης του Ντι Τζιοβάνι υπέγραψαν ο Ουριμπούρου και ο στρατηγός Μεντίνα.

Η γραμμή υπεράσπισης του Φράνκο προκάλεσε σκάνδαλο στους στρατιωτικούς κύκλους. Διατάχθηκε η σύλληψή του και αποστρατεύθηκε. Κάποιοι ήθελαν να τον στείλουν στην Ουσουάια όμως αργότερα ο Ουριμπούρου του επέτρεψε να φύγει εξόριστος για την Παραγουάη, από όπου επέστρεψε το 1932³.

Αφού ανακοινώθηκε η καταδίκη, δόθηκε διάστημα 24 ωρών στον Ντι Τζιοβάνι για να προετοιμαστεί για το εκτελεστικό απόσπασμα. Όταν τον ρώτησαν για τις τελευταίες του επιθυμίες (του πρόσφεραν διάφορα φαγητά και ποτά αλλά αρνήθηκε) ζήτησε να του φέρουν τη γυναίκα του, τα παιδιά του και τη Ζοζεφίνα Σκαρφό. Τέλος ζήτησε να μιλήσει για μια τελευταία φορά με τον Παουλίνο Σκαρφό.

³ Επικρατούσε τέτοια αγανάκτηση στο στρατό με το λόγο του Φράνκο ώστε τιμωρήθηκε μέχρι και ο πρόεδρος του δικαστηρίου, συνταγματάρχης Πατρόν. Με διάταγμα της 4ης Φεβρουαρίου 1931 παύθηκε από τη θέση του ως πρόεδρος στρατοδικείου μόνο και μόνο επειδή δεν είχε δείξει αρκετή ανυπακοή και επέτρεψε στο Φράνκο να συνεχίσει την αγόρευσή του για λογαριασμό του Ντι Τζιοβάνι.

ΘΑΝΑΤΟΣ

*«...Αίμα σκεπάζει αυτή την όμορφη
κορνίζα με τα ρόδα
Ενώ οι ουρανοί βυθίζονται στα μάτια του.
Το γλυκό τραγούδι του αηδονιού
και το ξημέρωμα που χάνεται
σε ένα λευκό πέπλο...»*

Απόσπασμα από το ποίημα «Ζήτω η Αναρχία! Στη μνήμη του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι και του Παουλίνο Σκαρφό» της Βιρτζίλια Ντ' Άντρεα, Ιταλίδας ποιήτριας που ζούσε στις ΗΠΑ. Το ποίημα δημοσιεύτηκε στη Νέα Υόρκη στις 28 Μαρτίου 1931 στη «*L' Adunata dei Refrattari*»

Οι τελευταίες ώρες του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι ξετυλίχθηκαν σαν θεατρικό έργο. Ένα πλήθος από διασημότητες που μπόρεσαν να εξασφαλίσουν είσοδο στη φυλακή, παρατάχθηκε πίσω από τα κάγκελα του κελιού του παρακολουθώντας την κάθε του κίνηση. Ο Ντι Τζιοβάνι απλά συμπεριφερόταν σαν να μην τον βλέπει κανείς. Κατάλαβε πως ολόκληρη η χώρα ήταν σε αγωνία μέχρι το θάνατό του και πως για τις επόμενες 24 ώρες θα βρισκόταν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Όταν όμως του έφεραν την Τερεζίνα και τα παιδιά, η αταραξία του τον εγκατέλειψε. Με τα χέρια δεμένα, χαιδεψε άτσαλα τη γυναίκα του και της έδωσε αμέτρητα φιλιά,

(Φωτό: Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι οδηγείται στο εκτελεστικό απόσπασμα)

όπως και στις κόρες του και το μοναχογιό του τον Ίλβο. Η Τερεζίνα έμεινε σιωπηλή και του χάιδεψε το πρόσωπο κοιτάζοντάς τον στα μάτια. Σήκωσε τον Ίλβο στα χέρια του και τον αγκάλιασε ενώ φιλούσε τα κοριτσάκια. Τα παιδιά ήταν ξανθά όπως ο πατέρας τους. Ήταν μια παρατεταμένη σκηνή τρυφερότητας που δύσκολα θα πίστευε κανείς ότι θα έβλεπε από κάποιον τόσο σκληρό όσο ο Ντι Τζιοβάνι. Έπειτα, συνειδητοποιώντας ότι η επίδειξη των αισθημάτων του θα τον εξευτέλιζε στα μάτια τόσων θεατών, συγκεντρώθηκε και άρχισε να αστειεύεται με τα παιδιά. Τα παιδιά γελούσαν βλέποντας τον πατέρα τους να σαχλαμαρίζει. Οι διάφοροι περιέργοι που παρακολουθούσαν, είχαν μείνει αποσβολωμένοι χωρίς να κινούνται. Έβλεπαν το ασυνήθιστο θέαμα ενός καταδικασμένου σε θάνατο να γελά με τα παιδιά του λίγες ώρες πριν την εκτέλεσή του. Οι δημοσιογράφοι, σε έξαψη, κατέγραφαν βιαστικά λεπτομέρειες για το αδηφάγο αναγνωστικό κοινό.

Μια ώρα αργότερα μπήκε στο κελί η Ζοζεφίνα Σκαρφό. Η επανέυρεσή τους ήταν πολύ ήσυχη. Κρατούσαν ο ένας τα χέρια του άλλου και μιλούσαν ψιθυριστά. Ο Σεβερίνο ζήτησε από τη Ζοζεφίνα να μη συνεχίσει τον αγώνα στην πρώτη γραμμή καθώς μια τέτοια ζωή θα ήταν πολύ σκληρή για μια γυναίκα. Θα ήταν καλύτερα αν αφοσιωνόταν στη διάδοση των ιδεών τους και την έκδοση διαφωτιστικού υλικού. Της είτε να βρει έναν καλό σύντροφο και της ευχήθηκε κάθε ευτυχία.

Η συνομιλία με τον Παουλίνο Σκαρφό ήταν μια επίσης πολύ επιβλητική σκηνή. Οι δύο άντρες ήρθαν πρόσωπο με πρόσωπο, δεμένοι με χειροπέδες. Αντάλλαξαν ήρεμα μερικές κουβέντες. Αμέσως μετά τη συνάντησή τους, έκαναν κατάθεση στην αστυνομία στην οποία αποδέχθηκαν την ευθύνη για τις βομβιστικές επιθέσεις και τις ληστείες των τελευταίων μηνών. Κραδαίνοντας τις καταθέσεις τους, ο υποδιοικητής Ουριμπούρου δήλωσε στους εκπροσώπους του τύπου «Ανέλαβαν την πλήρη ευθύνη για όλα αυτά τα αδικήματα ελπίζοντας ότι θα απαλλάξουν τους ομοϊδεάτες και τους συνεργούς τους από τις κυρώσεις του νόμου...».

Η δίκη του Παουλίνο Σκαρφό ήταν πολύ πιο σύντομη από αυτή του Ντι Τζιοβάνι. Ο Ματίας Σάντσεσ Σορόντο είχε

εκνευριστεί από την υπερασπιστική γραμμή του υπολοχαγού Φράνκο και δήλωσε ότι ο στρατός έτεινε χείρα βοήθειας στην υπεράσπιση ενός ξένου κακοποιού.

Έτσι, ο στρατηγός Μεντίνα διόρισε συνήγορο του Σκαρφό ένα στέλεχος απόλυτα υπάκουο, τον υπολοχαγό Ντέιβιντ Αρμάντο Λαβόρι.

Όμως δεν υπήρχαν εμπόδια στη δίκη του 22χρονου Σκαρφό. Ήθελε να πεθάνει μαζί με τον αγαπημένο του μέντορα. Έτσι ευθύς αμέσως παραδέχθηκε την ενοχή του και αρκετά ήρεμα κατέθεσε ότι είχε επιτεθεί στους αστυνομικούς. Αυτό ήταν αρκετό για να εξασφαλιστεί η καταδίκη του σε θάνατο.

Ο λόγος του υπολοχαγού Λαβόρι δεν κράτησε πάνω από δύο λεπτά. Σε αυτόν δήλωνε: «Παραδεχόμενος ότι η υπεράσπιση του κατηγορουμένου δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά μου ως αξιωματικού αλλά ως συνανθρώπου, παρακινούμαι από ένα υψηλό ανθρωπιστικό καθήκον. Πεποίθησή μου είναι ότι τέτοιοι άνθρωποι με ανατρεπτικές και αναρχικές πεποιθήσεις, αντί να σύρονται ενώπιον των δικαστηρίων θα έπρεπε να κλείνονται σε ιδρύματα καθώς τους θεωρώ ανώμαλους και στερημένους από κάθε ανθρωπιστικό συναίσθημα. Ο κατηγορούμενος είναι σχεδόν ένα παιδί και επί σειρά ετών ήταν ένα πόνι στα χέρια του τρομερού κακοποιού Ντι Τζιοβάνι. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση που έλαβε σε καθοριστική ηλικία ήταν ιδιαίτερα επιβλαβής. Με δεδομένη την πλήρη ομολογία του κατηγορουμένου σχετικά με το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται, δεν μένει σ' εμένα παρά να ζητήσω από το δικαστήριο να επιδείξει κατά την επιβολή της ποινής τη μεγαλύτερη δυνατή επιείκεια».

Έπειτα, αφού ο πελάτης του καταδικάστηκε σε θάνατο, ο Λαβόρι είπε: «...καθώς εδώ έχουμε μια πνευματική διαταραχή, ένα άτομο που αποτελεί κλασική περίπτωση ενός άβουλου προσώπου που παρασύρεται από τη θέληση ενός άλλου, ζητώ από τον κύριο Πρόεδρο όπως ο κατηγορούμενος εξεταστεί από επιτροπή γιατρών για αναλυτικές εξετάσεις».

Όταν ο Σκαρφό άκουσε το «συνήγορό» του να προτείνει κάτι τέτοιο, σηκώθηκε και του μίλησε με τόνο ψύχραιμο και φυσικό. «Σε ευχαριστώ για το ενδιαφέρον σου», του είπε.

Όταν ο πρόεδρος του δικαστηρίου έδωσε στον κατηγορούμενο τη δυνατότητα να απολογηθεί, ο Παουλίνο Σκαρφό είπε απλώς: «Καθώς δεν μπορώ να εκθέσω τις πεποιθήσεις μου και αφού σε καμία περίπτωση, δεν είναι αυτό το κατάλληλο μέρος για κάτι τέτοιο, δεν έχω να πω τίποτα».

Αφού ανακοινώθηκε η ετυμηγορία, ο ψηλόλιγνος άνδρας γύρισε και περίμενε υπομονετικά τους φωτογράφους να τελειώσουν και χωρίς κανένα πομπώδες ύφος, ακολούθησε το δρόμο για το κελί του.

Στις 04:30 π.μ. της 1ης Φεβρουαρίου, έβγαλαν το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι από το κελί του. Απέμεναν λίγα λεπτά. Η κρίσιμη ώρα έφτανε για αυτόν όπως ήταν εμφανές από τους διαπληκτισμούς για μια θέση απέναντι από το κελί του ή από το διάδρομο από όπου θα περνούσε. Ήταν εκεί υπουργοί, στρατηγοί και άλλοι υψηλόβαθμοι. Όλοι είχαν βάλει μέσο για να μπουν μήπως και χάσουν το θέαμα. Ακόμα και άνθρωποι από τους οποίους περίμενε κανείς σοβαρότητα φερώντουσαν γελοία. Ο ηθοποιός Χοσέ Γκόμες χτυπούσε τις πόρτες της φυλακής φωνάζοντας «ανοίξτε, στο όνομα της τέχνης!» και κατάφερε να μπει με την πρόφαση ότι έπρεπε να παρακολουθήσει ζωντανά το γεγονός προκειμένου να βελτιωθεί

¹ Μερικές μέρες αργότερα, σε ένα άρθρο για τον Ντι Τζιοβάνι στην *Critica* ο Χοσέ Γκόμες (ο μεγαλύτερος ηθοποιός της εποχής) έδωσε την εξής περιγραφή του τι είχε δει:

«Η εκτέλεση του Ντι Τζιοβάνι ήταν για μένα μια καινούρια και ιδιαίτερα έντονη εμπειρία. Με άφησαν να τον παρατηρώ στο κελί του για τριάντα λεπτά. Εκεί βρισκόταν ο διάσημος Ντι Τζιοβάνι με την μπλε στολή της φυλακής, με το σακάκι ανοιχτό στο λαιμό σαν φόρμα και με άθλια παπούτσια. Ακόμα δεν του είχαν περάσει τις αλυσίδες και μπορούσε να βηματίζει ελεύθερα στο κελί. Που και που σήκωνε τα δεμένα με χειροπέδες χέρια του στο κεφάλι και περνούσε τα δάχτυλά του μέσα από την ξανθή χαιτή του. Τον είδα να δαγκώνει τα χείλη του και να χαϊδεύει το πηγούνι του. Ήταν νευρικός αλλά και αποφασισμένος να μην το δείχνει κι έτσι η νευρικότητα του ήταν ελεγχόμενη. Τα λεπτά κυλούσαν αργά και ο φυλακισμένος προσπαθούσε να τα κάνει να περάσουν πιο γρήγορα περπατώντας πάνω κάτω στο κελί του.

Εντυπωσιάστηκα επειδή ποτέ στη ζωή μου δεν είχα αντικρύσει ανάλογο θέαμα. Αυτός ο άνθρωπος, που το όνομά του προκαλούσε τρόμο στον κόσμο, θα οδηγούταν στο θάνατό του σε λίγα μόνο λεπτά. Μπορούσα να τον δω μέσα από τα άθλια κάγκελα, το πρόσωπό του ξαναμμένο, τα μάτια του σταθερά, το βλέμμα του οξύ, τρομερό. Ακτινοβολούσε υγεία και το μωώδες σώμα του θα σωριαζόταν από τις σφαίρες του εκτελεστικού αποσπάσματος έξω στην αυλή της φυλακής.

ως ηθοποιός¹. Έπειτα ήταν ο βαρόνος Ντε Μάρτσι, γαμπρός του στρατηγού Ρόκα. Ήθελε να πιάσει κουβέντα με τον Ντι Τζιοβάνι «για να δει τι τύπος είναι». Όταν ο διοικητής της φυλακής Αλμπέρτο Βίνας, έφερε το σπουδαίο βαρόνο πρόσωπο με πρόσωπο με το θανατοποινίτη και είτε στον τελευταίο ότι ο επισκέπτης του ήταν ο ίδιος ο βαρόνος Ντε Μάρτσι, ο Ντι Τζιοβάνι τον κοίταξε και ρώτησε, «Είσαι ευγενής;». «Ναι», απάντησε ο βαρόνος ενθουσιασμένος. «Τότε σταμάτα να με ενοχλείς» απάντησε ο αναρχικός και του γύρισε την πλάτη.

Μετά από αυτό ο Ντι Τζιοβάνι αρνήθηκε επίμονα τρεις επισκέψεις από δυο παπάδες που ήθελαν να του μιλήσουν. Στο σημείο αυτό, έφτασε ο σιδεράς για να βιδώσει τη σιδερένια μπάρα σε κάθε αστράγαλο.

Ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι ήθελε να παραμείνει ήρεμος. Μπορούσε κανείς να διαβάσει την αποφασιστικότητα στα μάτια του. Όμως και οι πιο μικρές κινήσεις προόδιαν τη νευρική του διέγερση. Ξαφνικά ρώτησε:

«Ακόμα να πάμε; Θα περιμένουμε πολύ ώρα ακόμη;»

Και απευθυνόμενος στον παπά πρόσθεσε χαμηλόφωνα-

«Μου λες τι ώρα είναι;»

Ο παπάς έβγαλε το ρολόι του και το κράτησε για να δει ο κρατούμενος.

«Πέντε παρά είκοσι», είπε.

Ο Ντι Τζιοβάνι απάντησε «Ευχαριστώ»...

Η σκηνή που μόλις περιέγραψα μου προκάλεσε ένα έντονο συναίσθημα άγνωστο σε μένα. Έχω δει τους μεγαλύτερους ξένους δραματικούς ηθοποιούς στους πιο έξοχους ρόλους. Ούτε ο Ζακόνε, ούτε ο Γκράσο, ούτε ο Μπόρας μου έκαναν τόση εντύπωση όσο εκείνη η σκηνή που εκτυλίχθηκε μπροστά στα μάτια μου. Και ο λόγος είναι πως ήξερα ότι αυτό ήταν αληθινό, μια τραγική πραγματικότητα. Έβλεπα έναν άνθρωπο που θα συναντούσε το πεπρωμένο του. Το πεπρωμένο ενός ανθρώπου που είχε ένα χρέος στην κοινωνία. Καθώς δεν ήθελα να χάσω την παραμικρή λεπτομέρεια έπρεπε να προσπαθήσω να ελέγξω τα συνασθήματά μου.

Σε λίγο έφτασε ένας στρατιώτης που ανήγγειλε την εντολή. Οι φύλακες ετοιμάστηκαν. Η πόρτα του κελιού άνοιξε και ο Ντι Τζιοβάνι αφού αναστέναξε με ανακούφιση είπε:

«Α!... Έτοιμοι λοιπόν»

Αρχίσαμε να περπατάμε στο διάδρομο, γύρω στα 25 μέτρα. Ο κατάδικος προχωρούσε θαρραλέα και μας ανάγκαζε να επιταχύνουμε. Όταν φτάσαμε στο τέλος, ο λογίας του είπε..

«Μια στιγμή. Σταμάτα.»

Ο κατάδικος έκατσε κάτω. Έφτασε ο σιδεράς με τα δεσμά για τα πόδια. Οι βίδες έβγαζαν ένα θηνηώδη ήχο καθώς τις έσφιγγαν. Μετά του πέρασαν ένα σκοινί ανάμεσα στα δεμένα χέρια του. Ο Ντι Τζιοβάνι ρώτησε:

«Τι είναι αυτό;»

«Για να σε βοηθά να κινείσαι.»

Όλες οι περιγραφές των εφημερίδων για τις τελευταίες στιγμές του Ντι Τζιοβάνι είναι παρόμοιες. Θα παραθέσουμε την αφήγηση της *Critica* επειδή περιέχει τις περισσότερες μάλλον λεπτομέρειες:

«Δυο ένστολοι άντρες προχώρησαν κατά μήκος του διαδρόμου, κουβαλώντας δύο βαριές αλυσίδες στα πόδια και τον εξοπλισμό που χρειαζόταν για την προσαρμογή τους. Μέσα στο κελί, η σκηνή ήταν δραματική. Οι άντρες τοποθετούσαν τα δεσμά στους αστραγάλους του Ντι Τζιοβάνι και για κάποια ώρα ο μοναδικός ήχος ήταν αυτός από τις σφυριές, μέχρι που ο κατάδικος να μην μπορεί να κινηθεί καθόλου. Οι στρατιώτες άρχισαν να γεμίζουν τα όπλα τους. Με φαινομενική ηρεμία, οι φύλακες έβαλαν τον πάγκο στην αυλή και μέτρησαν τα πέντε βήματα για εκεί που θα στηνόταν το εκτελεστικό απόσπασμα. Καθώς ο Ντι Τζιοβάνι ξεκίνησε για το

Γύρισε και ρώτησε το στρατιώτη,

«Είναι ώρα. Δεν είμαστε έτοιμοι ακόμα;»

«Μια στιγμή. Πρέπει να περιμένουμε τη διαταγή.

Ο άνθρωπος που περιμένα να πεθάνει έστεκε σιωπηλός. Κοιτούσε αριστερά δεξιά κι έσκυψε το κεφάλι του για να εξετάσει την μπάρα με την οποία είχαν δεθεί τα πόδια του. Τότε είπε,

«Θα είχατε την καλοσύνη να μου φέρει κάποιος μια κούπα με καφέ;»

Ο λοχίας διέταξε το στρατιώτη να φέρει καφέ στον κατάδικο. Κι ο κρατούμενος γύρισε στο στρατιώτη και είπε,

«Κοίτα νά 'ναι γλυκός, ε;»

Μετά από μια μικρή καθυστέρηση του έφεραν μια κούπα καφέ. Την πήρε ανάμεσα από τις χειροπέδες και την έφερε στα χείλη του. Ούτε ίχνος τρέμουλου στα χέρια του. Ρούφηξε λίγο. Κούνησε το κεφάλι του και κάπως ενοχλημένος είπε,

«Γαμώτο! Γλυκός, είπα. Είναι λίγο πικρός... Ο καφές μου αρέσει πολύ γλυκός».

Ήπιε τον καφέ με τέσσερις γουλιές. Σκούπισε το στόμα του με το μαντίλι του και είπε ευχαριστώ.

Πέντε λεπτά έμεναν. Ο θανατοποινίτης σηκώθηκε και πήγε να κάνει ένα μεγάλο βήμα, ξεχνώντας ότι τα πόδια του ήταν δεμένα. Παραπάτησε. Όμως, επανακτώντας την ισορροπία του σχεδόν αμέσως, εξήγησε,

«Φυσικά... δεν μ' αφήνει αυτό.»

Χρειάστηκε να ανέβει τρία σκαλιά όμως τα δεσμά του δεν του το επέτρεπαν. Ο λοχίας διέταξε:

«Φέρτε μια καρέκλα.»

Όμως ο Ντι Τζιοβάνι αρνήθηκε λέγοντας,

«Όχι... τι καρέκλα! Χρειάζομαι μόνο λίγη βοήθεια.»

Μετά ξέρετε τι έγινε. Πέρασα στιγμές οδύνης σε αυτήν την τραγική τελετή. Ήταν μια πολύ έντονη εμπειρία που δεν είχα δοκιμάσει ποτέ πριν. Κι αυτό επειδή δεν ήταν ψυχαγωγία, μυθολογία. Αυτό που έβλεπα ήταν η ίδια η πραγματικότητα.»

σημείο της εκτέλεσης, το κροτάλισμα των αλυσίδων του που σέρνονταν στο έδαφος ακουγόταν σε απόσταση. Όλοι κρατούσαν μια παγωμένη σιωπή, που την έσπαγαν μόνο οι ξερες διαταγές του αξιωματικού που διηύθυνε την εκτέλεση».

Εν τω μεταξύ, η αυλή της φυλακής είχε γίνει αξιοθέατο. Ένας όμιλος ανθρώπων στριμωγμένων στις παρυφές της, αποφασισμένων να μη χάσουν την παραμικρή λεπτομέρεια απ' ότι επρόκειτο να ακολουθήσει. Η στέγη του ξυλουργείου (που έχει μια πολύ καλή θέα στην αυλή) ήταν εξίσου γεμάτη. Έξω, μερικές χιλιάδες ανθρώπων περίμεναν για το προνόμιο να ακούσουν τη θανάσιμη ομοβροντία από μέσα.

Επιστρέφουμε στην περιγραφή της εφημερίδας:

«... Στο πίσω μέρος της αυλής υπάρχει ένα ψηλό τείχος στο πάνω μέρος του οποίου βρίσκονται οι φρουροί. Στα πενήντα μέτρα πριν από τον τοίχο υπάρχει ένα μικρό ύψωμα ενός μέτρου με γρασίδι που έχει μια ελαφριά κλίση προς τα μονοπάτια απέναντι από το ξυλουργείο. Η καρέκλα του θανάτου είχε τοποθετηθεί στην κορυφή του υψώματος και σε απόσταση περίπου τριών μέτρων από τον τοίχο.

Εκείνη την ώρα - 05:00 π.μ. - άρχισε να πέφτει το πρώτο φως. Ένα διάχυτο φως που κάλυπτε τα πάντα με ένα γκριζομανδύα. Η καρέκλα του θανάτου ήταν στη θέση της, στο ψηλότερο τμήμα της χορταριασμένης πλαγιάς. Ακόμα και από απόσταση μπορούσε να διακρίνει κανείς τα υπερβολικά ψηλά πόδια της καρέκλας που φαίνονταν να έχουν χωθεί στέρεα στο έδαφος.

Ο ήχος του συντονισμένου βήματος των στρατιωτών έκανε τα κεφάλια να γυρίσουν. Ήταν το απόσπασμα από τους δεσμοφύλακες που επιλέχθηκαν για να εκτελέσουν την καταδίκη. Οι στρατιώτες απλώθηκαν μέχρι που σχημάτισαν ένα τετράγωνο γύρω από το σημείο όπου στήθηκε η καρέκλα. Οι διαταγές (οι μόνες φωνές που έσπαγαν την πρωινή γαλήνη) έμοιαζαν κάπως εκτός τόπου, καθώς αντηχούσαν στον αέρα.

Περιτριγυρισμένος από αρκετούς δεσμοφύλακες, ο Ντι Τζιοβάνι στάθηκε μέσα στο εργαστήριο, ένα ανοιχτό υπόστεγο που έβλεπε στο τείχος απέναντι. Για να μην δει πρόωρα ο κατάδικος το σημείο της εκτέλεσης μια τέντα κάλυπτε το υπόστεγο, όπως η αυλαία καλύπτει τη σκηνή ενός μεγάλου

θεάτρου. Που και που κάποιος από τη συνοδεία του κρατούμενου σήκωνε μια γωνία της τέντας για να δει την πρόοδο των ετοιμασιών. Κάτω από το πανί που κρεμόταν μπορούσε να διακρίνει κανείς τα πόδια του Ντι Τζιοβάνι δεμένα σε μια σιδερένια μπάρα. Με μια κοφτή διαταγή του γραμματέα προς το δικαστήριο ο κατάδικος μεταφέρθηκε μπροστά του. Οι αξιωματικοί στοιχήθηκαν σε μια γραμμή στο ένα τρίτο της απόστασης μεταξύ της πόρτας από όπου θα περνούσε ο κατάδικος και της θανατικής καρέκλας. Η διαδικασία ήταν έτοιμη να ξεκινήσει.

Κατά τη διάρκεια της αναμονής ο Ντι Τζιοβάνι φάνηκε να ανέκτησε την ψυχραιμία που πάντοτε τον χαρακτήριζε. Εμφανίστηκε βγαίνοντας από το υπόστεγο, σέρνοντας τα βήματά του αργά προς τα εμπρός. Φορούσε μια ολοκαίνουρια εργατική φόρμα. Τα δεσμά στα πόδια του τον ανάγκαζαν να κάνει πολύ μικρά βήματα. Ένα σκονί που συνδέει τα δεσμά των ποδιών με τις χειροπέδες, τον διευκόλυνε κάπως στο περπάτημα. Τα χέρια του ήταν σταυρωτά μπροστά του.

Τον έφεραν ενώπιον του γραμματέα του δικαστηρίου. Καθώς στεκόταν μπροστά στον αξιωματούχο, υιοθέτησε την ίδια στάση αδιαφορίας που είχε επιδείξει την προηγούμενη μέρα, όταν του ανακοίνωνε την ετυμηγορία του δικαστηρίου, με την εξαίρεση ότι αυτή τη φορά μετά βίας ξεπερνούσε την υπερένταση, την έντονη συγκίνηση που αποτυπωνόταν στις φλέβες του. Αποκόμιζε κανείς την εντύπωση ότι είχε περπατήσει πολλά χιλιόμετρα για να φτάσει ως εδώ και συνεχίζει να χωλαίνει σφίγγοντας τα δόντια για να μην φανεί η εξάντλησή του.

Κρατούσε το κεφάλι ψηλά σαν να λαχταρούσε να ρουφήξει όλο τον αέρα γύρω του. Το πηγούνι του προεξείχε, δείγμα της αποφασιστικότητάς του. Τα χαρακτηριστικά του ήταν σκληρά και ιδρώνε υπερβολικά. Τα μάτια του ήταν ακίνητα, όχι πάνω στο γραμματέα όπως το προηγούμενο πρωί, αλλά στο κομμάτι του έναστρου ουρανού που ήταν ορατό πάνω από τους προβολείς της φυλακής.

Διαβάστηκε ξανά η καταδικαστική απόφαση του δικαστηρίου και μολονότι το κείμενο ήταν το ίδιο διήρκεσε περισσότερο. Καθώς άκουγε ή σκεφτόταν, ποιος ξέρει τι, έγλειφε με τη γλώσσα τα ξερά του χείλη. Τα χείλη του έκαναν νευρι-

κές συσπάσεις. Έμοιαζε να ήθελε να πει κάτι αλλά καταπολεμούσε τον πειρασμό. Άκουγε σιωπηλά καθώς διαβαζόταν η καταδίκη.

«Επιτρέψτε μου να πω κάτι», είπε άξαφνα.

«Δεν μπορείς να μιλήσεις. Συνεχίστε», ήταν η απάντηση του αιφνιδιασμένου αξιωματικού.

Σύρθηκε προς τα εμπρός. Όταν έφτασε στην άκρη του χορταρένιου υψώματος πάνω στο οποίο είχε τοποθετηθεί η θανατική θέση, ζήτησε τη βοήθεια δύο αξιωματικών της φυλακής για να την ανέβει. Με τα δυο πρώτα βήματα δεν προχώρησε καθόλου αφού γλίστρησε στο υγρό και μαλακό χορτάρι. Μετά τα κατάφερε πατώντας σε μερικά μικρά κουκουνάκια, το θέαμα των οποίων έμοιαζε απλά να υπογραμμίζει την τραγικότητα της σκηνής.

Οι δύο αξιωματούχοι τον άρπαζαν σφιχτά από το χέρι και τον τράβηξαν για να μην πέσει. Με τρόπο απότομο, αφήφησε τους αξιωματούχους που τον βοηθούσαν και διένυσε την απόσταση προς τη θέση της εκτέλεσης χωρίς βοήθεια από κανένα. Έπειτα, αργά και σχεδόν αδιάφορα, έκατσε. Έγειρε στην πλάτη της σαν να ήθελε να δοκιμάσει πόσο αναπαικτική είναι. Και μετά πια βολεύτηκε, παρακολουθώντας με χαμόγελο τις ετοιμασίες, με το κορμί του σε θέση χαλάρωσης να γέρνει ελαφρά προς τα εμπρός.

Όταν εμφανίστηκε το εκτελεστικό απόσπασμα, τους κοίταξε έναν έναν έντονα και παρατεταμένα.

Όταν έκατσε ο κρατούμενος και το εκτελεστικό απόσπασμα πήρε θέση απέναντί του, ένας στρατιώτης τον πλησίασε με ένα πανί για να του δέσει τα μάτια. Ήρθε πίσω από τον Ντι Τζιοβάνι. Έφερε το πανί μπροστά από τα μάτια του όμως αυτός του είπε:

«Δε θέλω να μου δέσουν τα μάτια».

Όταν όμως ο στρατιώτης επέμεινε, τίναξε το κεφάλι του προς τα πίσω. Τότε ο στρατιώτης αποσύρθηκε, αφού τον έδεσε στην καρέκλα με ένα σκοινί περασμένο σταυρωτά στο στήθος του.

Όταν το απόσπασμα ήταν έτοιμο να πυροβολήσει και ο λοχίας έδωσε με νεύμα τη διαταγή, ο Ντι Τζιοβάνι σφίχτηκε σπρώχνοντας προς την πλάτη της καρέκλας του. Σήκωσε το κεφάλι του. Όλοι οι μύες του ήταν σε υπερένταση, σήκωσε

το σώμα του μέχρι εκεί που μπορούσε και έβγαλε όλο του το είναι σε μία κραυγή. Έτσι η σιωπή που επικρατούσε εκείνη την ώρα έσπασε από την διαπεραστική φωνή του:

«Ζήτω η Αναρχία!»

Δευτερόλεπτα μετά, ο επικεφαλής του αποσπάσματος κατέβασε το σπαθί του και οχτώ σφαίρες σφηνώθηκαν στο σώμα του Ντι Τζιοβάνι. Ένα μικρό νέφος καπνού που αναδυόταν από το στήθος του έδειχνε τα σημεία εισόδου των σφαιρών. Το πρόσωπό του είχε συσπαστεί σε ένα βίαιο μορφασμό πόνου. Οι μυϊκές συσπάσεις τον ανασήκωσαν λίγο από την καρέκλα και μετά έπεσε προς τα αριστερά.

Σκλήθρες ξύλου έπεφταν από την πλάτη της καρέκλας. Μια μεγάλη κηλίδα αίματος διαπέρασε την καρέκλα και άρχισε να στάζει στο έδαφος.

Αμέσως αφού το σώμα του Ντι Τζιοβάνι σωριάστηκε στη καρέκλα ο επικεφαλής αξιωματικός έδωσε τη χαριστική βολή... μια σφαίρα που μπήκε στο σώμα από τον δεξιό κρόταφο».

Ο Παουλίνο Σκαρφό βρήκε τον ίδιο θάνατο με τον αρχηγό και μέντορά του. Η οικογένεια του προσπάθησε να τον πείσει να κάνει αίτηση χάριτος, όμως η απάντηση του ήταν... «Ένας αναρχικός δεν ζητά ποτέ χάρη». Επίσης δεν θέλησε να δεχτεί τη μάννα του - που είχε περάσει ένα φρικτό 24ωρο περιμένοντας να δει τον πρόεδρο για να του ζητήσει να δώσει χάρη στο γιο της - επειδή, όπως υποστήριζε, μόνο κακό θα της έκανε το να τον έβλεπε πάλι. «Καλύτερα να με θυμάται όπως με γνώριζε. Θα της πρόσφερε μονάχα θλίψη και ήδη την έχω κάνει να υποφέρει αρκετά». Μέσω της Ζοζεφίνα έστειλε χαιρετισμούς «σε όλους τους συντρόφους που παρέμειναν στον αγώνα». Η εκτέλεση του Σκαρφό δεν είχε θεατρικά στοιχεία. Αυτή τη φορά δεν επετράπη σε κανένα να δει τον κρατούμενο, εκτός από τους αξιωματούχους της φυλακής που είχαν να ολοκληρώσουν τις ετοιμασίες.

Όταν έκατσε στη θέση της εκτέλεσης, ο Σκαρφό αρνήθηκε και αυτός να του δέσουν τα μάτια. Έπειτα, όταν έφτασε η ώρα, είπε στους παριστάμενους: «Καληνύχτα κύριοι». Κι όταν άκουσε τη διαταγή «σκοπεύσατε»: «Ζήτω η Αναρχία!»

Ένας ρεπόρτερ της *Critica* έδωσε την εξής περιγραφή της σκηνής έξω από τη φυλακή: «Στις 05:00 π.μ. ήχησε η ομο-

βροντία. Δεν ήταν σαν τη χθεσινή που δεν ήταν ταυτόχρονη. Η χαριστική βολή ακούστηκε δυο δευτερόλεπτα αργότερα. Έπειτα η κραυγή² που πάγωσε τις καρδιές όλων κι έκανε και τους πιο γενναίους να ανατριχιάσουν. Όλες αυτές οι κραυγές που έσχιζαν τον αέρα και ήταν πιο δυνατές από ότι την προηγούμενη νύχτα. Περισσότερες φωνές κι από άλλα κελιά μπήκαν στη χορωδία.

Η σιωπή που ακολούθησε έσπασε από το θόρυβο ενός τραμ που ερχόταν από μακριά για να περάσει από τη φυλακή. Το πλήθος διαλύθηκε και τότε είδαμε για πρώτη φορά ότι ήταν χιλιάδες οι παρόντες.

Πέρασαν πολλά αυτοκίνητα. Σε ένα ακριβό, κίτρινο αμάξι ήταν τρεις ασυνόδευτες γυναίκες. Αυτή που οδηγούσε είτε στις φίλες της... «Νομίζω πως το ουρλιαχτό που βγήκε χτες ήταν πιο εντυπωσιακό».

Η σορός του Ντι Τζιοβάνι - όπως και του Παουλίνο Σκαρφό - δεν δόθηκε στους συγγενείς του. Αντίθετα, με διαταγή του υπουργού Ματίας Σάντσεζ Σορόντο, μεταφέρθηκε στο κοιμητήριο Λα Τσακαρίτα κάτω από δρακόντεια μέτρα ασφαλείας. Καμία ανακοίνωση δεν έγινε για τον προορισμό και χρόνο παραμονής εκεί. Αν και η ταφή έγινε το χάραμα και κανείς δεν μπορούσε να την παρακολουθήσει (με εξαίρεση τους αστυνομικούς και τους δεσμοφύλακες της συνοδείας), την επόμενη μέρα ο τάφος του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι ήταν γεμάτος κόκκινα λουλούδια.

Ο Σάντσεζ Σορόντο εξοργίστηκε με το γεγονός και διέταξε την αστυνομία να τοποθετήσει «μια μόνιμη φρουρά, γύρω από το ρολόι, στο μέρος όπου έχει ταφεί το πτώμα του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, μέχρι το πτώμα να μεταφερθεί σε άλλο τάφο ή να αποτεφρωθεί». Επιπλέον ορίστηκε η αστυνομία να αποκλείσει το κοιμητήριο ώστε να αποτρέψει συγκεντρώσεις ή άλλα ανάλογα περιστατικά.

Χωρίς να το ομολογεί ρητά, η κυβέρνηση παραδεχόταν ότι αυτός ο άνθρωπος ήταν κάτι παραπάνω από ένας κοινός κακοποιός.

² Όλοι οι τρόφιμοι της φυλακής με το που άκουσαν την ομοβροντία άρχισαν να φωνάζουν ταυτόχρονα και να χτυπούν με μανία τα κάγκελα των κελιών τους.

Μετά, όπως συμβαίνει πάντα, τα πράγματα επανήλθαν στη φυσιολογική ρουτίνα. Κανείς δεν είχε το θάρρος να γράφει μια κουβέντα υπέρ των δύο εκτελεσθέντων. Η καταστολή ήταν βίαιη και κανείς δεν τολμούσε να γίνει στόχος της. Ο Σάντσεζ Σορόντο διέταξε την αστυνομία να εξαφανίσει τα υπολείμματα της ομάδας του Ντι Τζιοβάνι. Έτσι, ένας προς έναν, η ομάδα συρρικνώθηκε: πρώτα ο Νούτι Μαλβιτσίνι, μετά ο «κάπτεν» Παζ και οι υπόλοιποι. Ένας μονάχα προσπάθησε να ακολουθήσει τα βήματα του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι και παρά τις διώξεις παρέμεινε αφοσιωμένος στα ιδανικά του αρχηγού του, ο Χιλανός Χόρχε Ταμάγιο Γκαβιλάν. Όμως ήταν ένας άνθρωπος με πολύ μετρεдеμένες ιδέες. Η μόνη αρετή του ήταν το απεριόριστο θάρρος του. Έχοντας μεταναστεύσει στην Αργεντινή μαζί με τον μεγάλο Χιλανό αναρχικό Πέντρο Ορτούθαρ, βρέθηκε στην εμπροσθοφυλακή όλων των επικίνδυνων αποστολών. Μπορούσε κανείς να τον βρει σε απεργίες, διαδηλώσεις, να μοιράζει προκηρύξεις στην Πλάθα ντε Μάγιο, κτλ. Ύστερα τον γοήτευσε ο Ντι Τζιοβάνι και έγινε κάτι σαν υπαρχηγός του στις πιο παράτολμες επιχειρήσεις. Χωρίς την παιδεία και το θεωρητικό υπόβαθρο του Ντι Τζιοβάνι δεν απέμενε στον Ταμάγιο παρά μονάχα η βία. Χωρίς να πολυκαταλαβαίνει το σκοπό πίσω από την «αναρχική παραβατικότητα», όταν πέθανε ο Σεβερίνο, ο Ταμάγιο πραγματοποίησε δυο επικίνδυνες επιθέσεις μολονότι ήξερε ότι η αστυνομία βρισκόταν ήδη στα ίχνη του. Στην τελευταία επίθεση στη Βιγιαλόνγκα, περικυκλώθηκε από αστυνομικούς αλλά άνοιξε δρόμο πυροβολώντας και ξέφυγε από την παγίδα μετά από μια σφοδρή συμπλοκή κατά την οποία σκότωσε τρεις αστυνομικούς. Το γεγονός αυτό σφράγισε τη μοίρα του. Τώρα οι αστυνομικοί τον κυνηγούσαν αποκλειστικά και μόνο για να εκδικηθούν τους νεκρούς συναδέλφους τους. Επιπλέον κατηγορήθηκε και για το φόνο του ταγματάρχη Ροσάσκο, αστυνομικού διευθυντή της επαρχίας του Μπουένος Άιρες, που σκοτώθηκε από αναρχικούς ενώ δειπνούσε σε ένα εστιατόριο στην Αβεγιανέδα. Ο Ταμάγιο τελικά προδόθηκε από μια γυναίκα, την Έλσα Άισεν ντε Σαλμοστάιν (φίλη της μνηστής του Εσθήρ Ρόζα Κορνόβσκα) η οποία έδωσε στην αστυνομία τη διεύθυνσή του.

Ο Ταμάγιο Γκαβιλάν βρήκε το θάνατο στις 22 Ιουλίου 1931. Ως προς το πώς έγινε αυτό, οι απόψεις δίστανται. Οι

αναρχικοί υποστηρίζουν ότι δολοφονήθηκε στον ύπνο του. Στο ανακοινωθέν της η αστυνομία υποστήριξε ότι τον ανακάλυψαν τυχαία και πως ενώ διενεργούσαν έλεγχο σε ένα ξενοδοχείο στην οδό Σαράντι, μπήκαν σε ένα δωμάτιο και ήρθαν πρόσωπο με πρόσωπο με τον Ταμάγιο Γκαβιλάν ο οποίος άνοιξε πυρ και αναγκάστηκαν να τον σκοτώσουν.

Το γεγονός παραμένει ότι το πτώμα του Γκαβιλάν έφερε μονάχα ένα τραύμα από σφαίρα... στο πίσω μέρος του κεφαλιού.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι Ιταλοί αναρχικοί έβγαλαν μια ειδική έκδοση της εφημερίδας τους *L' Adunata dei Refrattari*, αφιερωμένη στον Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι και τον Παουλίνο Σκαρφό, λίγες μόνο μέρες μετά την εκτέλεσή τους. Την πρώτη σελίδα κάλυπτε ένα ποιητικό ρέκβιεμ (υψηλής λογοτεχνικής αξίας) με τον τίτλο *Viva L' Anarchia*, γραμμένο από την ποιήτρια Βιοτζίλια Ντ' Αντρεα. Στο εσωτερικό, με πλούσια εικονογράφηση από φωτογραφίες των δύο αναρχικών, υπήρχε ένα βιογραφικό τους καθώς και ιστορικό των κατορθωμάτων τους σε ένα μακροσκελές άρθρο επτά σελίδων με τον τίτλο «Η τραγωδία του Μπουένος Άιρες».

Πέρασαν μήνες και στις 13 Μαΐου 1932, η ελευθερία του τύπου αποκαταστάθηκε στην Αργεντινή. Η *La Antorcha* δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο, «Δύο τρόποι να πεθάνεις: ο αναρχικός και ο δικτάτορας», όπου γινόταν σύγκριση ανάμεσα στο θάνατο του τέως προέδρου Ουριμπούρου (που είχε πρόσφατα πεθάνει στο Παρίσι) και αυτόν του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι.

Ο συγγραφέας του έγραφε:

«Βρισκόμαστε στο Παρίσι, δίπλα στην πύλη της εκκλησίας του Αγίου Πέτρου. Οι θρησκευτικές τελετές τελείωσαν. Το πτώμα του πρώην δικτάτορα βρίσκεται στην κρύπτη. Ένα πλήθος περικυκλώνει αυτούς που θρηνούν, τα μαύρα περιβραχιόνια των οποίων μαρτυρούν τη συγγενειά τους με το μακαρίτη. Περνά η αντιπροσωπεία των επισήμων... ράσα, στρατιωτικές στολές, αριστοκρατίσες με άψογα χτενίσματα. Άνδρες και γυναίκες κλαίνε. Στα χέρια μιας φίλης της, η Ντόνα Αουρέλιο Μαδέρο ντε Ουριμπούρου ξεσπά σε λυγμούς. Είναι μια συγκινητική στιγμή την οποία καταγράφουν λεπτο-

μερώς οι ρεπόρτερ από τα πρακτορεία ειδήσεων που προμηθεύουν τον τύπο του Μπουένος Άιρες με ποταμούς λέξεων. Φωτογράφοι και εικονολήπτες τραβούν τα φιλμ για τα οποία οι εφημερίδες πρόκειται να προσφέρουν τον ουρανό με τα άστρα, προκειμένου να εξασφαλίσουν για τους αναγνώστες τους τις πιο συγκινητικές σκηνές. Το ρέκβιεμ τελειώσε. Επάνω στον τάφο βρίσκεται μια πλακέτα με την επιγραφή «Στον Υποστράτηγο του Στρατού της Αργεντινής Χοσέ Φέλιξ Ουριμπούρου, από την κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας».

Τώρα βρισκόμαστε στο Μπουένος Άιρες, στο πλάι του κυρίως δρόμου που διασχίζει το νεκροταφείο Λα Τσακαρίτα. Σήμερα είναι η 46η επέτειος της σφαγής του Σικάγο. Μπροστά στον τάφο που πετάχτηκε το πτώμα του Ντι Τζιοβάνι, μια ομάδα από αναρχικούς, άνδρες και γυναίκες, καταγγέλλουν φωναχτά τα εγκλήματα και την τυραννία του καπιταλισμού. Οι αστυνομικοί παρακολουθούν από απόσταση, κρυμμένοι ανάμεσα σε δέντρα και σταυρούς, με τα όπλα στο χέρι, έτοιμοι να διαλύσουν την τελετή. Δεν υπάρχουν δημοσιογράφοι. Οι μεγάλες εφημερίδες του Μπουένος Άιρες δεν είναι διατεθειμένες να χαράμισουν ούτε μια γραμμή για τέτοιες μικρότητες. Επομένως δεν παρευρίσκονται ούτε φωτογράφοι. Ούτε μαύρα περιβραχιόνια, ούτε λυγμοί. Η Ζοζεφίνα Αμέρικα Σκαρφό βρίσκεται εδώ, στη βάση του πρόχειρου βήματος, φορώντας ένα φόρεμα από καφέ ύφασμα. Το πρόσωπό της έχει ανάψει και τα μάτια της εκπέμπουν μια περίεργη λάμψη.

Το ταπεινό μνήμα, που έχει μόνο χαλίκι για διακόσμηση, σκεπάζεται από μια μαρμάρινη πλάκα που μαζεύτηκε από κάποιον τάφο που έσβησε με τον καιρό. Στο μάρμαρο ήταν χαραγμένη με μολύβι η φράση «Στον Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, από τους θαυμαστές σου»

Ο ένας ήταν στρατιώτης, ο άλλος ήταν αναρχικός. Ο πρώτος ήταν ένας τύραννος δηλαδή ένας καταπιεστής του λαού. Ο άλλος ήταν ελευθεριακός, δηλαδή αγωνιστής για την ανθρώπινη ελευθερία. Ο ένας έζησε μόνο και μόνο για να τεθεί στην υπηρεσία της παρούσας κοινωνίας και να κάνει ακόμα πιο βαριές τις αλυσίδες των φτωχών τάξεων. Ο άλλος έζησε μόνο και μόνο για να τεθεί στην υπηρεσία της κοινωνικής δύναμης που σκοπεύει στην καταστροφή της σημερινής κοινωνίας και το σπάσιμο όλων των αλυσίδων.

Ο Ουριμπούρου πέθανε πολίτης, χωρίς πόνο και δόξα, σε ένα κώμα που τον εμπόδισε να αντιμετωπίσει κατά πρόσωπο το θάνατο. Ο Ντι Τζιοβάνι πέθανε -τι ειρωνεία!- όπως κάποι-οι δοξασμένοι στρατηγοί, κοιτάζοντας κατάματα το θάνατο καθώς έβγαζε εκείνη την αντρίκεια φωνή που έκανε ακόμα και τον ίδιο το θάνατο να ανατριχιάσει, αφού αυτοί που ήταν παρόντες στο φόνο του λένε ότι ακόμη κι οι κάνες των όπλων έτρεμαν. Οι καρδιές των αδελφοκτόνων στρατιωτών κλονί-στηκαν!

Ο τύραννος-στρατιώτης βρήκε το θάνατο με τη σύζυγο που στάθηκε στο πλάι του στις απαισίσιες μέρες της δικτατορί-ας του, να κρατά το δεξί του χέρι γονατιστή, κυριευμένη από τη θλίψη. Ο αναρχικός βάδισε προς το θάνατο με ένα γαλή-νιο φιλί στο μέτωπο από τη σύντροφό του... τη σύντροφο που ανακούφισε την αναμονή του με το καλύτερο παυσίπονο για τη θλίψη... ένα φωτεινό βλέμμα.

Ο Ουριμπούρου πέθανε με ένα θερμόμετρο στη μασχάλη, στο δωμάτιο ενός νοσοκομείου. Ο Ντι Τζιοβάνι συνάντησε το θάνατο με το χαμόγελο στα χείλη.

Την επόμενη μέρα, ο πρώτος θα είχε ένα μνημείο μπροστά από το οποίο θα περνούσαν οι ίδιοι οι άνθρωποι που τυράν-νησε. Ο Ντι Τζιοβάνι θα είχε κάτι στις καρδιές των αναρχι-κών που αξίζει περισσότερο από κάθε μάρμαρο.. το αίσθημα της ευγνωμοσύνης και της αλληλεγγύης επειδή, ενώ μπορεί να αγωνίστηκε αντίθετα από τις συμβουλές των περισσότε-ρων, καταφεύγοντας σε προσωπικές αμφιλεγόμενες μεθό-δους, ΓΝΩΡΙΖΕ ΠΩΣ ΝΑ ΠΕΘΑΝΕΙ ΕΤΣΙ ΟΠΩΣ ΟΛΟΙ ΜΑΣ ΘΑ ΕΠΙΘΥΜΟΥΣΑΜΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΑΣ».

Στο πρώτο της φύλλο, που κυκλοφόρησε μετά από την άρση των περιορισμών που είχαν τεθεί από τον Ουριμπού-ρου, στις 5 Φεβρουαρίου 1932, η *Critica* δημοσίευσε την είδη-ση της επιστροφής του υπολοχαγού Φράνκο από την εξορία του στην Παραγουάη. Η *Critica* άδραξε την ευκαιρία για να ζητήσει συγγνώμη από τους αναγνώστες για την ειδησεο-γραφική κάλυψη των εκτελέσεων του Ντι Τζιοβάνι και του Παουλίνο Σκαρφό. Η εφημερίδα τόνιζε ότι υπόκειτο σε κυ-βερνητικές πιέσεις όπως ακριβώς και ο υπολοχαγός Φράνκο υπέστη ανάλογες πιέσεις κατά την προετοιμασία της υπερά-

σπισης. Κατάγγειλε ακόμα το γεγονός ότι τόσο ο Ντι Τζιοβάνι όσο και ο Σκαρφό υποβλήθηκαν σε απάνθρωπα βασανιστήρια αφού καταδικάστηκαν σε θάνατο, σε μια προσπάθεια να τους κάνουν να ομολογήσουν την ενοχή τους για όσο περισσότερα εγκλήματα. Χρόνια αργότερα, η καταγγελία επιβεβαιώθηκε από το σημαντικότερο αστυνομικό ρεπόρτερ Γκουστάβο Γκονζάλες, ο οποίος ήταν αυτόπτης μάρτυρας της εκτέλεσης του Ντι Τζιοβάνι³.

Η *Critica* που ήταν από τους πιο έμπιστους συμμάχους που βοήθησαν τον Ουριμπούρου να νικήσει στις 6 Σεπτεμβρίου του 1930 και που περιέγραφε τον Ντι Τζιοβάνι ως δολοφόνο από την πρώτη στιγμή της σύλληψής του, τόνιζε (στις 5 Φεβρουαρίου 1932) αφού ασκούσε κριτική στο θέαμα των εκτελέσεων, «Πρέπει να ειπωθεί, για να είμαστε δίκαιοι, ότι όπως υπήρχε ένα μέρος του πληθυσμού που δεν έχασε την ηθική του κρίση εκείνη την εποχή, έτσι επίσης υπήρχαν δύο πρόσωπα πάνω στους οποίους φορτώθηκε όλη η οργάνωση του εγκλήματος από τη δικτατορία... οι δύο αιρετικοί Ντι Τζιοβάνι και Σκαρφό που χρησιμοποιήθηκαν ως μαριονέτες σε μια αιματοβαμμένη φάρσα και οι οποίοι έσωσαν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια τη στιγμή που πέθαιναν. Τι ένδοξα

³ Όπως είπαμε, διευθυντής της φυλακής ήταν ο δρ. Αλμπέρτο Βίνας, ο οποίος διορίστηκε στη θέση αυτή από τον Ουριμπούρου. Ήταν ένας συντηρητικός βουλευτής, από τους πρωτεργάτες της ανατροπής του Ιριγκόγεν. Ήταν επίσης αδιάλλακτος εχθρός του αναρχισμού και συντάκτης του νομοσχεδίου (1927) για την εισαγωγή της θανατικής ποινής στην Αργεντινή. Στις 6 Ιανουαρίου 1928 ήταν πρωταγωνιστής του σκανδάλου «Μάιπου Πιγκάλ» που αφορούσε κάποιους ευκατάστατους κακοποιούς. Αστυνομικοί συνέλαβαν για μέθη όχι μόνο το βουλευτή του έθνους, Αλμπέρτο Βίνας (37 ετών, Αργεντινό), αλλά και τους Ντέιβιντ Τεχάνος Πίντος (47 ετών), Ρικάρντο Τσομπερμπούλερ (26 ετών, Αργεντινό χρηματιστή) και το φοιτητή Ροδόλφο Ραμόν Οτέρο.

Φυσικά η *La Protesta* άρπαξε την ευκαιρία που της παρουσιάστηκε και δημοσίευσε ένα άρθρο που μεταξύ άλλων έλεγε, «Ο βουλευτής Βίνας πλέον έχει πειστικά στοιχεία για να υποστηρίξει το σχέδιο του για την εφαρμογή της θανατικής ποινής. Το έγκλημα αυξάνεται, ακόμη και ανάμεσα στον καλό κόσμο».

Από διευθυντής φυλακών, ο Βίνας στράφηκε σε καριέρα διπλωμάτη. Τον βρισκόμαστε πολλά χρόνια μετά, στο Μπουένος Άιρες. Σε μια από τις πολλές εκκαθαρίσεις του Περόν, ο Βίνας συνελήφθη μαζί με άλλους ηγέτες της αντιπολίτευσης (ριζοσπάστες, συντηρητικούς, σοσιαλιστές, αναρχικούς - μεταξύ των τελευταίων και ο Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν) και οδηγήθηκε ως κρατούμενος στη φυλακή που κάποτε ήταν διευθυντής. Εκεί οι άλλοι πολιτικοί κρατούμενοι αρνήθηκαν κάθε επαφή μαζί του και τον έστειλαν στο Κόβεντρι «λόγω της φήμης του ως βασανιστή».

παραδείγματα ηρεμίας, σταθερότητας και αγάπης των ιδανικών έδωσαν αυτοί οι δύο θανατοποινίτες στο τελευταίο στάδιο της ζωής τους! Ταλαιπωρήθηκαν από δεσμοφύλακες, δημοσιογράφους, δικαστές, αριστοκράτες και παπάδες, υποβλήθηκαν στα πιο βάρβαρα βασανιστήρια που τους άφησαν φρικτές πληγές στα κορμιά τους και προκλήθηκαν με λαιμοδείξεις και χλευασμούς που σκοπό είχαν να καταστρέψουν την αμετάβλητη ηρεμία τους. Ήταν αναγκασμένοι να συζητούν αφηρημένα φιλοσοφικά ζητήματα και να απαντούν σε άσκοπες και τετριμμένες ερωτήσεις και τους έδωσαν τη δυνατότητα να προσφέρουν στον εαυτό τους μια μικρή απόλαυση-ακόμα και τότε κανείς από τους δυο δεν σταμάτησε να είναι ο εαυτός του, περισσότερο από κάθε άλλη φορά τώρα και για αυτό πέθαναν. Ξεπέρασαν τους εαυτούς τους και έγιναν σύμβολο μιας κυνηγημένης ιδέας και πήγαν στο θάνατο βγάζοντας αυτή την υπέρτατη φωνή που θα αντηχεί για πολύ, πολύ καιρό».

Μπορούμε να πούμε ότι με το θάνατο του Ντι Τζιοβάνι έκλεισε το κεφάλαιο «αναρχικοί απαλλοτριωτές» στην Αργεντινή και γενικά της τάσης του αναρχισμού που υιοθετούσε τη βία στην επιδίωξη των ιδανικών του. Από αυτή την άποψη η πρόβλεψη του Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν επαληθεύτηκε. Όταν έσβησε αυτός ο αναρχισμός της βίας, ο κόσμος σε γενικές γραμμές αντιμετώπιζε τους ελευθεριακούς σαν αγριεμένους βομβιστές και άκαρδους κακοποιούς. Θα σήμαινε το τέλος του αναρχισμού στην Αργεντινή. Από τη δεκαετία του '30 και μετά το ελευθεριακό ιδανικό περιορίστηκε σε αντικείμενο διανοουμενίστικων συζητήσεων και σε κάποια σκόρπια συνδικάτα εδώ κι εκεί, τα περισσότερα μέλη των οποίων ήταν αλλοδαποί. Ήταν τέτοια η κατάσταση που το μόνο που χρειάστηκε να κάνει ο πρόεδρος Αγκουστίν Χούστο για να καταστήσει μη βιώσιμη την καθημερινή έκδοση της *La Protesta*, ήταν να ακυρώσει την απαλλαγή της από τα ταχυδρομικά τέλη.

Εκεί που όμως σφραγίστηκε η πτώση του κινήματος ήταν στην Ισπανία. Οι περισσότεροι Αργεντινοί αναρχικοί πήγαν εκεί θέτοντας τη ζωή τους σε κίνδυνο. Τελικά εξολοθρεύτηκαν και δολοφονήθηκαν από κομμουνιστές και φρανκιστές εξίσου. Άνθρωποι απίστευτα αγνοί και αγαθοί, όσοι από τους

οποίους επέζησαν δεν τους απέμεινε τίποτα πια πέρα από τις μνήμες και τις ελπίδες τους.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να κάνουμε μνεία στο θεωρητικό, του οποίου ο Ντι Τζιοβάνι ήταν από τους καλύτερους μαθητές, Άλντο Αγκούτσι. Μετά τον ισπανικό εμφύλιο αυτός ο εξαιρετικά ευαίσθητος και εσωστρεφής Ιταλός επέστρεψε στην Αργεντινή καταβεβλημένος από την απογοήτευση και τη θλίψη. Κάποια οικογενειακά προβλήματα ανέτρεψαν τις ισορροπίες και τον έκαναν να αναζητήσει λύση στην αυτοκτονία.

Μια άλλη απίστευτη προσωπικότητα που έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο όταν εκτυλισσόταν η τραγωδία του Ντι Τζιοβάνι και που αφήφισε τους πάντες όταν ανέλαβε την υπεράσπισή του ήταν ο υπολοχαγός Χουάν Κάρλος Φράνκο. Τον υπερασπίστηκε απέναντι στους πάντες και τα πάντα. Έγραψε στα παλιά του τα παπούτσια τις οδηγίες του προέδρου της χώρας και του στρατού και ρίσκαρε την καριέρα του. Τον Ιανουάριο του 1931 ανέλαβε την υπεράσπιση του υπ' αριθμόν ένα δημοσίου κινδύνου. Ένας ασήμαντος υπολοχαγός που βρήκε το κουράγιο να αγνοήσει τις διαταγές του ίδιου του υπουργού πολέμου, στρατηγού Φρανσίσκο Μεντίνα και του διοικητή του Νικόλας Ακάμε. Ενήργησε αψηφώντας τις υστερικές αντιδράσεις αξιωματούχων όπως ο ίδιος ο υπουργός εσωτερικών, Ματίας Σάντσεζ Σορόντο και προσωπικοτήτων όπως ο γενικός εισαγγελέας Λουίς Ρόκε Γκόντρα (που αργότερα στην εκτέλεση του Ντι Τζιοβάνι έκανε εμετό και έφυγε από τη φυλακή χλωμός και τρέμοντας).

Ήταν απίστευτο. Τα επιχειρήματα της υπεράσπισης έδειχναν να ξεφυτρώνουν μέσα σε ένα κλίμα φόβου σαν από αυτογένεση. Μερικοί ισχυρίστηκαν αργότερα ότι ο λόγος είχε γραφτεί από τον Αλφρέντο Παλάσιος ή το Λοπέξ Λεκούμπε. Γεγονός είναι όμως ότι ήταν ο Φράνκο που έπαιξε το κεφάλι του και αυτός που τελικά πλήρωσε για αυτό.

Τέσσερις μέρες μετά από την αγόρευση του υπέρ του Ντι Τζιοβάνι, αποτάχθηκε από το στρατό με διαταγή του προέδρου και -πολίτης πλέον- φυλακίστηκε σαν κοινός εγκληματίας. Το σχέδιο ήταν να τον πάνε στην Ουσουαία, όμως ο Ουριμπούρου (όπως αναφέραμε νωρίτερα) υποχώρησε τε-

λικά με την προϋπόθεση να εγκαταλείψει τη χώρα. Έτσι το Μάρτιο του 1931 ο Φράνκο έφυγε από την Αργεντινή με προορισμό την Ασουνσιόν, στην Παραγουάη, όπου έζησε δουλεύοντας ως δημοσιογράφος. Τον Οκτώβριο του 1932 (όταν πλέον πρόεδρος της Αργεντινής ήταν ο Χούστο) του δόθηκε χάρη και μπόρεσε να επιστρέψει από την εξορία. Έγινε πάλι δεκτός στο στρατό με τον παλιό του βαθμό, χωρίς να χάσει σε αρχαιότητα παρά μόνο τους μήνες που είχε αποστρατευθεί. Τοποθετήθηκε σε μια θέση «ψυγείο» όπου η κύρια ασχολία του ήταν η συγγραφή θεατρικών έργων, μερικά από τα οποία ανεβάζονται μέχρι και σήμερα. Δεν έζησε όμως πολύ μετά την επιστροφή του και πέθανε στις 3 Φεβρουαρίου 1934, σε ηλικία μόλις τριανταπέντε ετών, από ένα λοιμώδη πυρετό.

Μας μένει μονάχα να πούμε λίγα λόγια για αυτούς που επέζησαν από την ομάδα του Ντι Τζιοβάνι. Δεν θα ήταν ψέμα να πούμε ότι όλα χάθηκαν μαζί με το Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι. Οι υπόλοιποι δεν είχαν πραγματικά δικό τους ανάστημα. Μερικοί κυνηγήθηκαν και σκοτώθηκαν από την αστυνομία ή πήγαν και πέθαναν στην Ισπανία, άλλοι απλά τα παράτησαν και έχοντας απογοητευθεί από τη ζωή, δεν επιθυμούσαν να ασχολούνται πλέον με ιδεολογίες.

Ο Αλεχάντρο Σκαρφό έμεινε τριάμισι χρόνια στη φυλακή κι όταν βγήκε ήταν πολύ δυστυχισμένος. Όσο ήταν φυλακισμένος η φιλενάδα του Έλενα Σέρα παντρεύτηκε κάποιον άλλο. Για τον Αλεχάντρο, που ήταν ακόμη σχεδόν έφηβος, αυτό ήταν τόσο βαρύ που ποτέ δεν το ξεπέρασε εντελώς. Μια έντονη πικρία σημάδεψε την υπόλοιπη ζωή του. Στράφηκε με ελάχιστη επιτυχία στον αναρχισμό της διανόησης αλλά με τον καιρό επιδόθηκε ολοκληρωτικά σε μια κανονική ζωή.

Η Αμέρικα Ζοζεφίνα Σκαρφό αξίζει ειδική μνεία. Η απώλεια του Ντι Τζιοβάνι ήταν ένα πολύ σοβαρό χτύπημα για αυτήν και τη διέλυσε. Για αυτήν ο Φεβρουάριος του 1931 ήταν ο μήνας όπου έχασε το μεγάλο της έρωτα, τον άντρα που την ξετρέλανε και τη μύησε στα πάθη και τις ιδέες, εν ολίγοις στην ίδια τη ζωή. Ήταν ο επίσης ο μήνας κατά τον οποίο είδε το τέλος του αγαπημένου της αδερφού, του Παουλίνο. Σε ηλικία μόλις δεκαεπτά ετών, η Ζοζεφίνα αποστερήθηκε την τρομακτικά ισχυρή προσωπικότητα του Σεβερίνο της. Τώρα πια μόνη, χωρίς να μπορεί να στηριχτεί πάνω του, έπρεπε να

αντιμετωπίσει έναν εχθρικό κόσμο και να συνηθίσει στην κανονική, καθημερινή ζωή και στους συνηθισμένους, καθημερινούς ανθρώπους. Και τελικά συμβιβάστηκε. Δεν μπορούμε να ξέρουμε αν ακολούθησε συνειδητά τη συμβουλή του Ντι Τζιοβάνι ή απλώς κύλησαν έτσι τα πράγματα. Της είχε ζητήσει να παντρευτεί ένα σύντροφο και να αφοσιωθεί στη διάδοση των ιδεών τους, όχι όμως από την πρώτη γραμμή. Η Αμέρικα Ζοζεφίνα παντρεύτηκε κάποιον που ήταν συνδεδεμένος με ελευθεριακές ομάδες. Χρόνια αργότερα, με τη βοήθεια και την καθοδήγηση αναρχικών διανοούμενων και του Ραμόν Πριέτο ίδρυσε έναν εκδοτικό οίκο που, μαζί με μια σειρά από τίτλους γενικού ενδιαφέροντος, εξέδωσε μια συλλογή έργων αναρχικών στοχαστών.

Μερικά χρόνια μετά η Τερεζίνα Ντι Τζιοβάνι ξαναπαντρεύτηκε. Παντρεύτηκε έναν άνδρα που κάποτε μοιραζόταν τις ίδιες ιδέες με το Σεβερίνο. Ο γιος του Σεβερίνο, ο Έλβο, ήταν για πολλά χρόνια δημοσιογράφος και σήμερα είναι ένας εύπορος πτηνοτρόφος. Η πτηνοτροφία ήταν, όπως είδαμε, ένα ενδιαφέρον που πήρε από τον πατέρα του.

Η *La Antorcha* παρέμεινε πιστή στη μνήμη των Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι και Παουλίνο Σκαρφό και σε κάθε επέτειο της εκτέλεσής τους και την Πρωτομαγιά, τιμούσαν τους δύο αναρχικούς τα ονόματα των οποίων γίνονταν συνθήματα σε συγκεντρώσεις από αναρχικούς εργάτες. Όμως καθώς οι οργανώσεις των Ιταλών αναρχικών συρρικνώθηκαν και τελικά έσβησαν, η ανάμνηση των ονομάτων αυτών έσβησε επίσης.

Έτσι όλοι τους σκεπάζτηκαν με ένα σκοτεινό πέπλο λήθης (μέχρι πριν από λίγα χρόνια, ο μόνος που μπορούσε να θυμηθεί τις ενέργειες του Ντι Τζιοβάνι για λογαριασμό της εκστρατείας υπέρ των Σάκο και Βαντσέτι ήταν ο Αλμπέρτο Μπιάνκι, ο οποίος έδωσε μια διάλεξη γεμάτη νοσταλγία για εκείνα τα χρόνια του αγώνα) μέχρι που τελικά επικράτησε μια αντίθετη κατάσταση. Το πρόσωπο του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι έγινε ένα από τα απαραίτητα κλισέ των βαρετών και επαναλαμβανόμενων δημοσιογράφων. Όποτε γίνεται κάποια μεγάλη ληστεία και δίνει την αφορμή για ανασκόπηση των εγκλημάτων στην Αργεντινή, είναι βέβαιο ότι ο Ντι Τζιοβάνι αναπόφευκτα θα εμφανιστεί στη λίστα με τους διάσημους πιστολάδες. Κανείς δεν προσπαθεί να διορθώσει αυτή την

εντύπωση αφού γίνεται αποδεκτή ως αλήθεια. Προφανώς «ο άντρας με τα μαύρα» θα κουβαλά για πάντα τις τετριμμένες περιγραφές των αστυνομικών ανακοινωθέντων.

Είπαμε στο ξεκίνημα ότι ο συγγραφέας άρχισε την έρευνά του για αυτόν τον άνθρωπο (έναν άνθρωπο που ήρθε σε άγρια σύγκρουση με πολλούς, λατρεύτηκε από κάποιους και που δύσκολα μπορεί να ταξινομηθεί) είχε την πεποίθηση ότι θα έβρισκε στον Ντι Τζιοβάνι έναν άνθρωπο χωρίς αναστολές, ηθικές αρχές και ιδανικά, με όλα τα ελαττώματα ενός κοινού κακοποιού, έστω και διακεκριμένου. Περιμέναμε ότι επρόκειτο για έναν γκάνγκστερ με στυλ.

Τελικά αποδείχτηκε ότι δεν ήταν έτσι. Η εξέταση των ντοκουμέντων, οι καταθέσεις των μαρτύρων, οι αναφορές των εφημερίδων και οι διεξοδικές συζητήσεις με αυτούς που τον γνώριζαν καθώς και η λεπτομερής, και αμερόληπτη προσέγγιση στο θέμα κατέρριψε πολλούς από τους μύθους που περιβάλλουν την προσωπικότητα του Ντι Τζιοβάνι.

Θα ήταν ανόητο να προσπαθήσουμε να αποκαταστήσουμε το όνομα ενός κοινού εγκληματία απλώς και μόνο για να προκαλέσουμε εντύπωση.

Όμως ο Ντι Τζιοβάνι δεν ήταν ένας κοινός εγκληματίας. Δεν ήταν καν - έστω κι αν συνεχίζουν να τον χαρακτηρίζουν έτσι κάποιοι δημοσιογράφοι - μια φιγούρα του υπόκοσμου. Οι αναγνώστες θα πρέπει να έχουν κατά νου το εξής. Ο Ντι Τζιοβάνι συνελήφθη βγαίνοντας όχι από κάποιο καζίνο, κλαμπ, πορνείο ή κέντρο διασκέδασης αλλά από ένα τυπογραφείο. Στα τέσσερα χρόνια που ήταν καταζητούμενος δεν υπήρξε αστυνομική οδηγία αναζήτησης του στα συνηθισμένα κρησφύγετα των κοινών κακοποιών. Δεν έκλειψε ούτε σκότωσε ούτε διέπραξε αδικήματα για προσωπικό όφελος ή για να ζητήσει τη μεγάλη ζωή κάποιου που στρέφεται στο έγκλημα για να αποφύγει την εργασία ή να γευτεί την ισχύ. Ο Ντι Τζιοβάνι ήταν ένας άτυχος ήρωας, ένας νεαρός που πήρε στα σοβαρά όλα όσα διάβαζε στα κείμενα της ιδεολογίας του. Μια ιδεολογία, για την οποία θεώρησε πως μπορεί να μετατοπίζεται από την αρχή της καλοσύνης και του σεβασμού της ανθρώπινης ζωής, σε κάθε περίπτωση προς την πιο απελτισμένη και βίαιη δράση που δικαιολογείται από ένα ιδανικό, που αναζητά την εξασφάλιση της απόλυτης ελευθερίας για όλους.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παραθέτουμε κάποια άρθρα του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, δημοσιευμένα στα περιοδικά στα οποία έγραφε κατά καιρούς.

Ο Νεκρός μας: Πάολο Φλόρες
(Άρθρο του Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι στην εφημερίδα *Culmine*)

Ο Ντι Τζιοβάνι γράφει με πολύ τρυφερό τρόπο για το νεκρό φίλο του. Αυτή η τρυφερότητα μετατράπηκε σε σκληρότητα όταν ήρθε η ώρα της δράσης. Προφανώς ήταν ένας πολύ παρορμητικός άνθρωπος που παραδινόταν ολοκληρωτικά στα συναισθήματά του και φερόταν σαν να είχε μεθύσει από την μεγάλη γκάμα των χρωμάτων, των αγώνων, των αντιθέσεων, των ωραίων στιγμών, των επιβραβεύσεων και των απογοητεύσεων που προσφέρει η ζωή· ήταν ένας πραγματικός νιτσειϊκός. Για να επιστρέψουμε όμως στο άρθρο του...

Οσβάλντο Μπάγιερ

«Μου έγγραφε τακτικά τους τελευταίους μήνες. Τα γράμματά του, αποφεύγοντας τα πλοκάμια των επαίσχυντων φασιστών λογοκριτών, ήταν γεμάτα με ελπίδες και υποσχέσεις που σχεδίαζε να ανθίσουν στο γόνιμο κήπο των άφθαρτων στο χρόνο ιδανικών μας. Όμως ο αμείλικτος Χάρος υπονόμυσε το μέλλον του. Και ενώ ετοιμαζόταν να ανοίξει σαν μπουμπούκι, να νιώσει το χάδι του ήλιου και να γεμίσει τον αέρα με το άρωμα της ποίησής του, ξεριζώθηκε.

Ο Πάολο Φλόρες, ένας νεαρός 25 ετών, ένας ενθουσιώδης σύντροφος που έσβηνε τη δίψα του αποκλειστικά από τα τρεχούμενα, κρυστάλλινα νερά του κινήματός μας. Κι ενώ μόλις αρχίσαμε να διακρίνουμε την ευρύτητα της σκέψης του και να τρέφουμε ελπίδες που με τόση αφθονία μας πρόσφερε, τα ευγενικά του σχέδια ματαιώθηκαν από μια ασθένεια που τον οδήγησε στο θάνατο. Μερικές εβδομάδες πριν πεθάνει μου έστειλε ένα γράμμα (όπου έκανε λόγο και για τις ασθένειες που τον βασάνιζαν) που ήταν γεμάτο από ωραίες ιδέες.

Σκόπευε να γράψει ένα βιβλίο με τίτλο «Τι πρέπει να γίνει;» και στο οποίο θα έκανε μια σκιαγράφιση του φασισμού στην Ιταλία... θα ήταν ένα βιβλίο υπέρ της ελευθερίας. Επιπλέον ήθελε να μεταφράσει μια σειρά από άγνωστα κείμενα

στα ιταλικά, κείμενα από τα οποία δημοσιεύσαμε αποσπάσματα στο εικοστό τεύχος της *Culmine* υπό τον τίτλο «Για τις εκδόσεις μας». Έδειχνε πάντα συμπάθεια για το πνεύμα που χαρακτηρίζει την εφημερίδα μας και πολλές φορές αρθρογραφούσε με τα ψευδώνυμα Βίκτορ Ντάβιντ, Αρμόδιος και V.D. Ειδικότερα έστελνε γράμματα όπου απεικόνιζε με λεπτομέρειες το μαρτύριο της ζωής στην απέραντη κόλαση που λέγεται Ιταλία.

Παρά τους χαμηλούς τόνους τους, τα γραπτά του διακρίνονταν από μια οξυδέρκεια που παρακινούσε τον αναγνώστη να αναζητήσει την ευχαρίστηση της ανάγνωσης. Αυτή την ώρα, τη γεμάτη με πολύ σοβαρά γεγονότα με μεγάλες συνέπειες στην ιστορία του κινήματός μας, δεν μπορώ παρά – με ένα κόμπο στο λαιμό – να μνημονεύσω σε αυτές τις στήλες τον άνθρωπο που με τόσο ζήλο τις έκανε χρήσιμες και ενδιαφέρουσες.»

Έσεντι

Όταν Μιλάει ο Δυναμίτης

Έπειτα από το τηλεσίγραφο του ανωτάτου δικαστηρίου των ΗΠΑ, οι σύντροφοι ανά τον κόσμο, φρόντισαν να διαδώσουν το απεγνωσμένο προσκλητήριο που μας έρχεται από την Βοστώνη. Από την Αργεντινή στη Χιλή, από την Κούβα στην Ουρουγουάη αλλά και μέσα από τις ίδιες τις ΗΠΑ η αγανάκτηση δεν περιορίζεται μόνο στα λόγια, τώρα μιλάει και ο δυναμίτης.

Μόλις χθες κυκλοφόρησε η είδηση της επίθεσης εναντίον ενός κατηγορού των συντρόφων μας Ν. Σάκο και Μ. Βαντσέτι σήμερα ο τηλεγράφος μας ανακοίνωσε πως οι υπόλοιποι κατηγοροί φρουρούνται στενά από την αστυνομία φοβούμενοι για τα σίγουρα, όπως τα θεωρούν, αντίποινα.

Ωστόσο ο δυναμίτης στοχεύει κι αλλού. Δεν απειλεί μόνο τα θηρία αλλά και τα υπάρχοντά τους όπως και τους βωμούς τους. Σ' ότι προέρχεται από τις ΗΠΑ ας επιφυλάξουμε το πιο βίαιο και δραστικό σαμποτάζ.

Εκείνοι, οι ισχυροί των ΗΠΑ, θελήσανε πόλεμο.

Πόλεμο θα έχουν!...

Οι Μπαρτολομέο Βαντσέτι και Νικόλα Σάκο.

Πρόσωπο με Πρόσωπο με τον Εχθρό

Δεν είχαμε προλάβει να τελειώσουμε την φράση: «Οι δήμοι θα πληρώσουν!», όταν ένας γενναίος, ένας από εκείνους που εμφανίζονται όταν η καταστολή έχει φτάσει στο υψηλότερο σημείο σαδισμού, έδωσε το σήμα.

Μια βόμβα εξερράγη στη πρεσβεία των Ηνωμένων Πολιτειών. Είναι το σήμα που καλεί σε αγώνα! Το έγκλημα κατά των συντρόφων μας δεν πρέπει να μείνει δίχως εκδίκηση. Γι' αυτό να είναι σίγουρη η αστική τάξη των ΗΠΑ.

Η «*La Antorcha*» κατεσχέθη εξαιτίας ενός άρθρου με τίτλο: «Όλα έχουν χαθεί!». Συνελήφθησαν δύο συντάκτες, οι: Πατσέκο και Μπανταράκο, όπως άλλωστε και οι εργάτες του τυπογραφείου Λομπαρντέρι και Τσικορέλι, μαζί με άλλους εκατό ακόμα.

Όλα αυτά δεν θα μας σταματήσουν. Το άρθρο για το οποίο κατεσχέθη η «*La Antorcha*» θα εκδοθεί σε μορφή μπροσούρας.

Ο Σκοπός Μας

Ξεκινώντας την έκδοση αυτού του νέου περιοδικού – νέου με την έννοια ότι το «*Culmine*» εγκαταλείπει τη μορφή της επιθεώρησης για να υιοθετήσει εκείνη του δελτίου πολέμου, ούτως ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις της αναρχικής προπαγάνδας στους ιταλούς εργαζόμενους της Αργεντινής – νιώθουμε την ανάγκη να κοινοποιήσουμε σ' όλους τους συντρόφους, ιταλούς και μη, τους σκοπούς μας. Τονίζουμε: ιταλοί και μη, γιατί το «*Culmine*» σκοπεύει να απεγκλωβιστεί από τα έθιμα των ιταλών αναρχικών, που μέχρι σήμερα ήταν κλεισμένοι στο καβούκι τους, δίχως να καταφέρνουν να ξεφύγουν από το κλειστό τους περιβάλλον. Το «*Culmine*» ξεκινάει με σκοπό τη δημιουργία ενός διαύλου πνευματικής επικοινωνίας με το τοπικό αναρχικό κίνημα, υπενθυμίζοντας στους ιταλούς μετανάστες που εργάζονται στην Αργεντινή καθώς και σ' όλη τη Νότια Αμερική – πως θα μπορούσε άραγε να το υπενθυμίσει και σ' όλους εκείνους που έχουν ριζώσει σε άλλες χώρες και σε άλλες ηπείρους – πως η πατρίδα είναι ο κόσμος ολόκληρος και πως ο επαναστάτης οπουδήποτε κι αν βρίσκεται, έχει τους τύραννους που προσπαθούν να τον σκλαβώσουν, τα αφεντικά που τον εκμεταλλεύονται και τέλος τα αδέρφια του, που μαζί τους πρέπει να αγωνιστεί για την εξέγερση.

Είμαστε πεπεισμένοι ότι είναι δυνατόν να δημιουργηθεί μέσα στους κόλπους της μάζας των ιταλών μεταναστών, ένα ισχυρό επαναστατικό και ελευθεριακό ρεύμα: για να μπορεί χάρη σε μια σοβαρή και δυναμική προπαγάνδα – πράγμα αδύνατο χωρίς την βοήθεια και την συναίνεση συντρόφων στρατευμένων σ' οποιοδήποτε τομέα, αφού έχουμε να κάνουμε με διαφορετικούς λαούς και με μια γλώσσα ξένη σε μας – να συλλέξει, να εμπυνώσει, να κερδίσει με τις ιδέες και τη δράση του, εκείνους που αν και διέπλευσαν τον ωκεανό, δεν έχασαν την αξιοπρέπεια και την επιθυμία τους για μία ζωή πιο ελεύθερη και πιο δίκαια και για να προετοιμάσει το έδαφος ώστε να μπορέσουν να ασκήσουν αποφασιστική επιρροή στους αγροτικούς παραγωγούς και τα εργοστάσια.

Γνωρίζουμε ότι όλα αυτά είναι δυνατά, δεδομένου ότι οι Ιταλοί ήδη κατέχουν μια σημαντική θέση στην ιστορία του αναρχισμού της Αργεντινής.

Σε τούτη τη χώρα κατά το παρελθόν, τότε που ευνοούσε την σπορά των ελευθεριακών ιδεών, αντήχησαν για πρώτη φορά τα πύρινα λόγια του Γκόρι και έλαμψε η σκέψη του Μαλατέστα, όπως λάμπει ένα χαμόγελο που σκορπά καλοσύνη και πίστη: από εκείνα τα, όχι και τόσο μακρινά, χρόνια από το τελευταίο «Fascio Rivoluzionario» και δώθε, οι Ιταλοί αναρχικοί έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο αναρχικό κίνημα ενώ σε όλους τους κοινούς αγώνες διέθεσαν τους καλύτερους τους άντρες, τη θέληση και την ενέργεια τους. Ωστόσο το κίνημα δεν είχε ποτέ ξανά τέτοιες προοπτικές σαν αυτές που ανοίγονται μπροστά μας. Σήμερα οι μετανάστες που καταφτάνουν σε τούτες τις ακτές ερχόμενοι από την παραπαίουσα Ιταλία, αναζητώντας το ψωμί και την ελευθερία τους, κυριεύονται από αγανάκτηση, μίσος και πόνο εξαιτίας των ανείπωτων καταδιώξεων, των τρομερών εγκλημάτων και των ντροπιαστικών σκηνών που έχουν δει και έχουν ζήσει στα πέντε χρόνια του πρωτοφανούς φασιστικού τρόμου και αυτοί οι εργαζόμενοι που είναι διασκορπισμένοι σε ολόκληρη την «νέα πατρίδα» τους – όχι λιγότερο τσιγκούνια και άστοργη από την άλλη – από τις όχθες του Πλάτα μέχρι τους γκρεμούς της Κορδιλιέρα, διαμέσου της στενάχωρης και απέραντης Πάμπας, σκυμμένοι πάνω από τις μηχανές και τα αυλάκια, περιμένουν και αγκαλιάζουν με ενθουσιασμό όποιον τους παρακινήσει και τους προσφέρει μια ακτίνα φωτός και αλληλεγγύης.

Από την άλλη έχουμε τους συντρόφους που είναι ξένοι προς εμάς: είναι εκείνοι που καταριούνται τη δύστυχη ώρα που μας έφερε τις εσωτερικές διαμάχες και την αλληλοεξόντωση που εν τέλει σκιάζουν τους καρπούς της θυσίας ολόκληρων δεκαετιών αγώνα για την Αναρχία. Εκείνοι όμως θέλουν να ξεπεράσουν την κατάσταση ως έχει και να ανταμώσουν με τον ηρωισμό και την ομορφιά των προγενέστερων αγώνων, δεν πρέπει και δεν μπορούν να ξεχάσουν πόσο καλό θα έκανε στην υπόθεση αν παρασέρναμε μαζί μας τις μάζες των Ιταλών εργαζομένων, που συνιστούν μια πολύτιμη πηγή

ενέργειας και ενθουσιασμού, μια δύναμη ως τώρα ανενεργή και που το κάλεσμά μας θα την αφυπνίσει.

Όλα αυτά τα έχουν αντιληφθεί οι πολιτικάντηδες που παρεισφρύνουν συνεχώς στους κόλπους των ιταλών εργαζομένων: φτάνει μονάχα να θυμηθούμε το κάλεσμα που έκανε το Κομμουνιστικό Κόμμα προς τους ιταλούς μετανάστες σε διάφορες χώρες και που το επαναλαμβάνει και σήμερα σε τούτο τον τόπο διαμέσου κάποιας «ομοσπονδίας Ομάδων Ιταλών Κομμουνιστών» της Αργεντινής.

Έτσι λοιπόν εμείς προτείνουμε τα εξής:

1) Διαδώστε τις αναρχικές ιδέες στους ιταλούς εργαζόμενους.

2) Ξεσκεπάστε την προπαγάνδα των ψευτοεπαναστατικών πολιτικών κομμάτων που μέσω του Αντιφασισμού στοχεύουν σε εκλογικά οφέλη.

3) Αναλάβετε μέσα στους κόλπους των ιταλών εργαζομένων, δράση με χαρακτήρα αποκλειστικά ελευθεριακό ώστε να διατηρήσετε ζωντανό το μαχητικό πνεύμα εναντίον του φασισμού.

4) Ανακινήστε το ενδιαφέρον των ιταλών εργαζομένων για την δράση των Αργεντίνων προλετάρων.

5) Ξεκινήστε μια έντονη και δραστήρια συνεργασία μεταξύ των ιταλικών αναρχικών ομάδων ή των μεμονωμένων συντρόφων και του εγχώριου αναρχικού κινήματος.

Η «*Culmine*» αν και είναι ένα όργανο που προπαγανδίζει ιδέες, αν και βασίζεται σε μερικές από τις καλύτερες ιταλικές και ξένες αναρχικές πένες, διατίθεται να φιλοξενήσει οτιδήποτε είναι χρήσιμο για την υπόθεση και θα αφιερώσει τις στήλες της στη καθημερινή μάχη σε ολόκληρη τη χώρα, οπουδήποτε είναι αναγκαία η προπαγάνδα.

Αυτό είναι το πρόγραμμα μας, το εκθέσαμε με απλά λόγια και γι' αυτό θα αφιερώσουμε όλη μας την δραστηριότητα.

Οι Συντάκτες

*Μαύρη νύχτα
μαύρων οιωτών
αγρυπνία μέσω
συγκεχυμένων σκέψεων.*

*Ακούστηκε
η τρομερή διαταγή
του θανάτου
και μια φοβερή βροχή.*

*Τον βρήκε όρθιο
έτοιμο σχεδόν
προετοιμασμένο
να διαφυλάξει τις ιδέες του.*

*Τον εκτέλεσαν επιτόπου
πνίγοντας την
πολεμική του ιαχή:
Ζήτω η Αναρχία!*

Στον αναρχικό
Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι
Χοσέ Αρκάδιο Μάρκες

Μιγκέλ Αρχάνγκελ Ροσίνια

Αντόνιο Σαλβαντόρ Μορέτι

Σίλβιο Αστόλφι

Ουμπέρτο Λανσότι

Γκαετάνο Μπρέσι

Ζοζεφίνα Σκαρφό

Νικόλα Ρέκι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΑΔΟΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΤΩΝ
ΕΝΟΠΛΩΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΩΝ ΠΥΡΗΝΩΝ
Ιταλία 1974-1978

Όρστ Φαντασίνι
ΤΩΡΑ ΠΙΑ... ΕΙΝΑΙ ΑΡΓΑ

Ινιάκι ντε Χουάνα Τσάος
ΜΕΡΕΣ

Χοακίν Ναβάρο
ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
Η Επίθεση του Ισπανικού Κράτους στη Χώρα των Βάσκων

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΦΥΓΟΔΙΚΙΑΣ
Ατομικά Στιγμιότυπα από τις Μάχες του Ιταλικού
Επαναστατικού Κινήματος τις Τελευταίες Δεκαετίες

Ρέντζο Νοβατόρε
Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΤΟΥ ΜΗΔΕΝΟΣ
Επιλεγμένα Κείμενα 1917-1922

Το βιβλίο αυτό μας μεταφέρει στην Αργεντινή, κάπου στις αρχές της δεκαετίας του '20 όπου κύματα μεταναστών εισρέουν από την Ιταλία σε μια προσπάθεια να ξεφύγουν από το μένος των μελανοχιτώνων του Μουσολίνι. Ανάμεσα τους κι ένας αναρχικός τυπογράφος από το Κιέτι, ο Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι που έμελλε να εξελιχθεί σ' έναν από τους πιο δραστήριους αναρχικούς που πέρασαν από την λατινοαμερικάνικη χώρα.

Ο Ντι Τζιοβάνι σηματοδότησε με τις ενέργειές του όσο και με την αταλάντευτη στάση του -για άλλους δογματική- μια έντονα πολεμική περίοδο ανάμεσα σε εκμεταλλευτές και εκμεταλλεόμενους, που επεκτάθηκε βέβαια και μέσα στο ίδιο το αναρχικό κίνημα που προερχόταν από τα σημαντικά γεγονότα της Τραγικής Εβδομάδας του 1919. Ο Ντι Τζιοβάνι με την επαναστατική του ορμή συμπαρέσυρε και άλλους μαζί του που έφτασαν να ξεπεράσουν τα πεπερασμένα μέχρι εκείνη τη στιγμή όριά τους και να μετατραπούν σε μια πρωτοφανή εμμονή για τις αρχές.

